

VERSIE 27-6-2017

JAARSTUKKEN 2016

**Raadsvergadering 29 juni 2017
("definitief")**

VERSIE 27-6-2017

INHOUD

DEEL 1 JAARVERSLAG	1
<i>BESTUURSVERSLAG</i>	3
1.1 Leeswijzer	4
1.2 Het financiële resultaat over 2016.....	5
1.3 Politiek-bestuurlijke hoofdlijnen	8
<i>PROGRAMMAVERANTWOORDING</i>	13
1.4 Toelichting per programma	14
Programma 1 Bestuur.....	15
Programma 2 Leven, Reizen en Documenten	17
Programma 3 Openbare Orde en Veiligheid.....	18
Programma 4 Verkeer en Vervoer.....	20
Programma 5 Ondernemen en Bedrijvigheid.....	23
Programma 6 Scholing	26
Programma 7 Samenleven	30
Programma 8 Werk en inkomen	33
Programma 9 Zorg en Welzijn.....	34
Programma 10 Gezondheid en Milieu	37
Programma 11 Bouwen, Wonen en Gebruiken	39
Programma 12 Woonomgeving.....	41
Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen	42
1.5 Algemene Dekkingsmiddelen.....	44
<i>PARAGRAFEN</i>	47
1.6 Paragraaf Bedrijfsvoering.....	49
1.7 Paragraaf Lokale Heffingen	51
1.8 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	56
1.9 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	65
1.10 Paragraaf Financiering en Treasury.....	72
1.11 Paragraaf Verbonden Partijen.....	81
1.12 Paragraaf Grondbeleid.....	101
<i>BESTUURSOVEREENKOMST</i>	109
1.13 Verantwoording interbestuurlijk toezicht provincie Zuid- Holland en de gemeente Hardinxveld-Giessendam	111
DEEL 2 JAARREKENING	119
2.1 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING	121
2.2 BALANS	124
2.3 HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN	126
2.4 TOELICHTING OP DE BALANS.....	128
OVERZICHT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN	142
2.5 Toelichting het overzicht van baten en lasten	149
2.5.1 Overzicht van baten en lasten 2016.....	149
2.5.2 Toelichting per programma	152
Programma 1 Bestuur	152
Programma 2 Leven, Reizen en Documenten.....	154
Programma 3 Openbare Orde en Veiligheid	155
Programma 4 Verkeer en Vervoer.....	156
Programma 5 Ondernemen en Bedrijvigheid	157
Programma 6 Scholing	158
Programma 7 Samenleven	159
Programma 8 Werk en Inkomen.....	160
Programma 9 Zorg en Welzijn	161
Programma 10 Gezondheid en Milieu	164
Programma 11 Bouwen, Wonen en Gebruiken	166
Programma 12 Woonomgeving.....	167
Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen	168
Bedrijfsvoering	169
2.5.3 Incidentele baten en lasten	172
2.5.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	175
2.5.5 Analyse begrotingsrechtmatigheid	177
2.5.6 Onvoorzien	181
2.6 Bijlage Single Information Single Audit (SISA).....	182

DEEL 3 OVERIGE GEGEVENS	184
3.1 Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	186
DEEL 4 BIJLAGEN	188
4.1 Kredietenstaat	190
4.2 Overzicht arbeidskosten en inhuur 2016	192
4.3 Productenmatrix	193
4.4 Vaststellingsbesluit jaarrekening 2016	196

VERSIE 27-6-2017

DEEL 1

JAARVERSLAG

VERSIE 27-6-2017

VERSIE 27-6-2017

Bestuursverslag

VERSIE 27-6-2011

1.1 Leeswijzer

De jaarstukken 2016 bevat de beleidsmatige en financiële verantwoording over 2016. Bij alle onderwerpen en speerpunten die in de programmabegroting 2016 zijn benoemd, wordt ingegaan op de vraag 'Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?'. Indien van toepassing wordt op basis van de laatste ontwikkelingen in het kort een doorkijk naar 2017 gegeven.

Daarnaast zijn de paragrafen opgenomen. Doel van de paragrafen is dat de thema's die op verschillende programma's van toepassing zijn op één plaats in de jaarrekening gebundeld worden weergegeven. In de paragrafen worden beheersmatige aspecten behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Verder bevat de jaarrekening de financiële verantwoording over 2016. Deze is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Balans met de toelichting op de balans
- Overzicht van baten en lasten met de toelichting op het overzicht van baten en lasten
- Bijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen
- Overige gegevens met de controleverklaring van de onafhankelijk accountant
- Bijlagen met o.a. de kredietenstaat en het vaststellingsbesluit.

1.2 Het financiële resultaat over 2016

Geachte leden van de raad, geachte lezer,

Hierbij bieden wij u de jaarstukken van 2016 aan. Zij vormen het sluitstuk van de planning- en controlcyclus 2016. Het college legt in de jaarstukken verantwoording af aan de raad in hoeverre zij erin is geslaagd de in de begroting 2016 voorgenomen beleidsdoelen te realiseren en in hoeverre dit tijdig en binnen de beschikbaar gestelde budgetten is gebeurd. Dit alles is per programma weergegeven.

EEN POSITIEF FINANCIËEL RESULTAAT (REKENINGRESULTAAT) VAN € 1.816.852

Tabel 1 geeft op totaalniveau een vergelijking van de begrote en gerealiseerde cijfers over 2016. Het financiële resultaat (rekeningresultaat) over 2016 bedraagt € 1.816.852 en valt daarmee € 1.650.667 voordeliger uit dan begroot bij de slotwijziging 2016. In het geraamde resultaat zijn de bij de begroting 2016 en via tussentijdse begrotingswijzigingen door de raad gevoteerde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves verwerkt.

Op 5 november 2015 heeft de raad de begroting 2016 vastgesteld. Het begrote resultaat voor 2016 daarin was € 907 voordelig. Met het vaststellen van de Bij het vaststellen van de begroting 2016, via de perspectiefnota 2016-2020 (incl. voorjaarsnota), de najaarsnota 2016 en de slotwijziging 2016 is dit begrote resultaat bijgesteld tot € 166.185. Het resultaat van 2016 in voorliggende jaarrekening 2016 komt nu uit op € 1.816.852 voordelig.

Indien alle mutaties in de reserves buiten beschouwing worden gelaten, wordt gesproken over het gerealiseerd saldo van baten en lasten. Dit gerealiseerde saldo van baten en lasten bedraagt € 1.894.805 voordelig en is daarmee € 2.000.226 voordeliger dan begroot.

Tabel 1 Een vergelijking op totaalniveau van de begrote en gerealiseerde cijfers over 2016.

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	63.193.254	51.153.353	3.371.065	54.524.418	60.791.347	6.266.929	V
Lasten	61.651.604	51.636.540	2.993.299	54.629.839	58.896.542	-4.266.703	N
Geraamd/Gereal. saldo van baten en lasten	1.541.650	-483.187	377.766	-105.421	1.894.805	2.000.226	V
Onttrekkingen uit reserves	3.139.258	1.363.694	3.175.862	4.539.556	4.313.665	-225.891	N
Toevoegingen aan reserves	4.058.736	879.600	3.388.350	4.267.950	4.391.618	-123.668	N
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	622.172	907	165.278	166.185	1.816.852	1.650.667	V

bedragen * € 1

De afwijking op het voordelig gerealiseerd resultaat van € 1.650.667 wordt voornamelijk veroorzaakt door:

140 Openbare orde en veiligheid

€ 25.300 voordelig

De bijdrage aan pilotproject 'Buurt bestuurt' is niet uitgevoerd. De verwachte bijdrage voor onderhoud cameratoezicht is achterwege gebleven.

480 Gemeensch. baten/lasten vh onderwijs

€ 22.000 voordelig

Vanwege onder andere een daling in het aantal leerlingen speciaal basis onderwijs zijn de werkelijke uitgaven van het leerlingenvervoer achtergebleven op de raming. Dit werd voorzien en daarom is dit budget bij zowel de voorjaarsnota als de najaarsnota naar beneden bijgesteld. De daling is desondanks sterker dan bij deze neerwaartse bijstellingen werd voorzien.

530 Sport

€ 73.200 voordelig

Na de zomerperiode was de toeloop van recreanten en leszwemmers groter dan verwacht. Hierdoor zijn extra lesinstructies en activiteiten georganiseerd. Zo zijn er bijvoorbeeld extra borstcrawllessen en duiklessen geïntroduceerd. Dit is door het huidige personeel opgevangen. De meerinkomsten op zweminstructie en recreatie bedragen ca € 45.000. Een deel van deze opbrengsten is structureel. In de begroting 2017 is hier al rekening mee gehouden.

In 2017 is verder op energie bespaard wat met name komt door plaatsing van nieuwe energiezuinige pompen in de zomerperiode 2017 € 6900. Tevens vallen de personele kosten lager uit door moeilijk in te vullen vacatureruimte € 19.000 (inmiddels zijn deze ingevuld).

610/715 Sociaal domein

€ 781.100 voordelig

Dit betreft het resultaat op het sociaal domein. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de programma's 8 en 9.

721/725 Afvalverwijdering en – verwerking / Baten afvalstoffenheffing

€ 68.000 voordelig

Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing

Op basis van de prognose bij de najaarsnota 2016 werd voorzien dat de opbrengsten afvalstoffenheffing licht hoger zouden uitvallen dan begroot (€ 22.300). Doordat in de twee laatste kwartalen (na de najaarsnota) nog aanslagen zijn opgelegd wordt de raming overschreden. De hogere opbrengst hangt o.a. samen met het feit dat areaaluitbreiding bij het vaststellen van de tarieven nog (niet) wordt meegenomen. Verder wordt rekening gehouden met bezwaarschriften, welke in verhouding tot 2015 lager uitvallen.

Garantievergoeding HVC.

De tweede termijn van de garantstellingsprovisie van Gevudo over 2015 is verantwoord in 2016 (€ 23.700).

Afvalverwijdering en - verwerking

Op de reiniging zijn meer uren ORS verantwoord als gevolg van de invoering van het VANG-project. Verder zijn zowel opbrengsten als de kosten voor de oud-papierinzameling lager dan geraamd (€ 6.000). Tot slot wordt op grond van de regelgeving op de kosten voor de reiniging BTW toegerekend. Door per saldo hogere kosten is de BTW-toerekening licht hoger (€ 8.000).

723 Milieubeheer

€ 181.900 voordelig

Omgevingsdienst ZHZ

Het overschot 2015 voorschottaken van ca. € 36.000 is in 2016 verantwoord. In 2016 zijn minder vergunningaanvragen gedaan, deze zullen in 2017 waarschijnlijk worden uitgevoerd. Een eerder project, Rivierdijk, is stopgezet nadat al geruime tijd geen klachten zijn ontvangen. Er wordt daarom een bedrag van € 80.000 teruggegeven aan de gemeente.

732 Baten begraafplaatsrechten

€ 37.000 voordelig

De begrote opbrengst van begraafrechten is na de vaststelling van het beleidsplan begraafplaatsen opnieuw onderbouwd en naar boven bijgesteld ten opzichte van voorgaande jaren. Bij de voorjaarsnota 2016 is de verwachte opbrengst van begraafrechten opnieuw naar boven bijgesteld. De realisatie blijkt echter hoger (10%) uit te vallen dan bij de voorjaarsnota werd voorzien en bestaat uit hogere begraafrechten en afkoop onderhoud begraafplaatsen. Dit is mede het gevolg van een hoger aantal overledenen.

810 Ruimtelijke ordening

€ 77.800 voordelig

Bestemmingsplannen

Van het budget kosten algemene plannen resteert € 45.000. Dit komt doordat met de inzet van dit budget zeer terughoudend is omgegaan. Enerzijds omdat dit budget van 2016 dient om de kosten van de nieuwe Omgevingswet te dekken. De omvang van die kosten is nog onbekend en in 2016 nihil gebleken.

Verder wordt de gemeente regelmatig gevraagd, op initiatief van derden, om mee te denken c.q. te participeren in mogelijke projecten. Tot het moment dat er een besluit over genomen is worden kosten, die gemaakt worden voor onder andere projectleiders en eventuele onderzoeken, gedekt uit het budget voor ongedekte plannen. Dergelijk vragen van derden zijn in 2016 beperkt gebleven waardoor € 20.000 van dit budget resteert.

822 Overige volkshuisvesting

€ 41.000 voordelig

Woonwagenzaken

De gemeente verhuurt de woonwagenstandplaatsen en bijbehorende ruimten voor sanitair en berging. Dit is geen kerntaak van een gemeente. De gemeente overlegt daarom met de woningstichting om deze huisvestingstaak daar onder te brengen. Uit een inventarisatie blijkt dat sprake is van achterstallig onderhoud en dat hiervoor € 50.000 benodigd is. Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2015 is dit budget beschikbaar gesteld. De gesprekken met de woningstichting zijn nog niet afgerond. Daarom is het budget van € 50.000 nog niet aangewend.

823 Bouwvergunningen

€ 74.400 voordelig

Er is een aantal grotere projecten eind 2016 ingediend die niet waren voorzien. Het betreft grotere bedrijfsmatige bouwplannen.

921 Algemene uitkering gemeentefonds**€ 53.400 voordelig**

De decembercirculaire 2016 laat een positieve verrekening zien ten opzichte van de septembercirculaire 2016. Het voordelige saldo uit de decembercirculaire 2016 kon niet meer meegenomen worden bij de slotwijziging 2016.

960 Saldo kostenplaatsen**€ 180.800 voordelig**

Op dit product worden de resultaten van het programma Bedrijfsvoering verantwoord. Deels hangt dit samen met de lagere urenrekening. Zie hiervoor ook de toelichtingen bij Algemene baten en lasten en op het programma Bedrijfsvoering.

Saldo van kleinere mee- en tegenvallers

€ 34.767 voordelig

VOORSTEL VOOR BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Voorgesteld wordt het positieve resultaat van € 1.816.852 als volgt te bestemmen:

Uitvoering integratienotitie en dekking kosten verhoogde asielinstroom 2017	€ 92.500
Achterstallig onderhoud van woonwagenlocatie Rijnstraat	€ 50.000
Reserve sociaal domein	€ 688.600
Algemene Reserve	€ 985.752

Uitvoering integratienotitie en dekking kosten verhoogde asielinstroom 2016

De extra kosten van bijstandsuitkeringen die met de verhoogde asielinstroom gepaard gaan komen uit een gebundelde uitkering (BUIG) die gemeenten van het Rijk ontvangen. De extra kosten die onder de bijzondere bijstand en het minimabeleid vallen komen uit de extra gelden die gemeenten in 2016 en 2017 ontvangen van het Rijk voor de verhoogde asielinstroom (gerealiseerde taakstelling statushouders). In het laatste kwartaal 2016 is een begin gemaakt met de uitvoering van de integratienotitie. Hierdoor is een belangrijk deel van de extra gelden van het Rijk nog niet aangewend terwijl in 2017 voor de verdere uitvoering van de integratienotitie en voor extra kosten minimabeleid deze extra gelden nodig zijn. Daarom wordt voorgesteld de nog niet ingezette extra gelden te bestemmen voor 2017.

Achterstallig onderhoud van woonwagenlocatie Rijnstraat

De woonwagenstandplaatsen inclusief ruimte sanitair/berging worden door de gemeente verhuurd. Deze verhuur is geen kerntaak van een gemeente. Met de woningstichting wordt overlegd om deze huisvestingstaak daar onder te brengen. Uit een inventarisatie blijkt dat er sprake is van achterstallig onderhoud en rekening is gehouden met een budget van € 50.000, dat bij de resultaatbestemming 2015 voor 2016 beschikbaar is gesteld. Realisatie heeft niet in 2016 plaatsgevonden. In de budgetten voor woonwageningen voor 2017 is onvoldoende ruimte om dit bedrag te dekken. Voorgesteld wordt om uit resultaat 2016 hiervoor € 50.000 af te zonderen.

Reserve sociaal domein

Op 7 juli 2016 heeft de gemeenteraad dat het sociaal domein zichzelf bedruipt. Dit betekent dat overschotten in het sociaal domein worden toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Eventuele tekorten worden onttrokken aan deze reserve. In 2016 is sprake van een overschot van € 781.100. Daarvan is voor € 92.500 in de resultaatbestemming opgenomen voor de uitvoering van de integratienotitie. Het restant (€ 688.600) wordt in de reserve sociaal domein gestort. De omvang van deze reserve bedraagt daarmee per 31 december 2016 € 2.430.100.

Algemene reserve

In de raad van 28 november 2013 is de Financieringsvisie en Rentebeleid behandeld. Bij de besluitvorming is onder meer besloten om 100% van het voordelige resultaat toe te voegen aan de bestaande reserves. Aangezien in het raadsvoorstel is vastgelegd om 50% toe te voegen aan de algemene reserve wordt thans voorgesteld om € 985.752 aan de algemene reserve toe te voegen.

1.3 Politiek-bestuurlijke hoofdlijnen

Terugblik 2016 en vooruitblik

De voorliggende jaarstukken zijn de vierde die dit College aan de Raad aanbiedt.

Terugkijkend op het afgelopen jaar zijn veel voornemens gerealiseerd. Naast de onderwerpen die hieronder en verderop in deze jaarstukken zijn opgenomen, kunnen onder meer de positieve ontwikkeling van de schuldpositie en daarmee de versterking van de vermogenspositie. Daarmee wordt het in gang gezette beleid rondom de Financierings- en rentevisie (vastgesteld in de raad van november 2013) verstaald in het streven om tot een gezonde financiële positie van onze gemeente te komen.

Toetreding Hardinxveld-Giessendam tot Drechtsteden

Na het besluit van de Drechtraad op 3 november 2015 en het welkom heten van de gemeente Hardinxveld-Giessendam bij de Drechtsteden zijn er verschillende voorbereidingen getroffen om de formele toetreding per 1 januari 2018 te kunnen realiseren.

Uittreding uit GR'en

Per 1 januari 2017 maken we geen onderdeel meer uit van de Gemeenschappelijke Regeling Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Toch blijven we op inhoud samenwerken met de gemeenten uit die regio. Onder de naam 'grenzeloos samenwerken' participeren we in bestuurlijke thema's die onze gemeente en de regio Drechtsteden aangaan. Onder dat motto doen we mee aan de zogenoemde 'leertuinen' in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. We vinden een constructieve houding richting al onze partners belangrijk, zodat we een zo groot mogelijk maatschappelijk effect kunnen realiseren in het belang van de samenleving.

Vanuit die grondhouding willen we ook op een goede en zorgvuldige wijze afscheid nemen van Avres per 31 december 2017 en zorgdragen voor een warme overdracht van taken en dossiers richting de Sociale Dienst Drechtsteden met als intentie dat de klanten er zo min mogelijk last van hebben.

Over de uittredingsvergoeding is echter nog geen overeenstemming bereikt.

Invlechting Drechtsteden

De invlechting loopt op schema en de eerste mijlpalen zijn gehaald:

- De gerealiseerde invlechtungskosten zijn in lijn met de raming in het plan van aanpak.
- Subsidieaanvraag intergemeentelijke samenwerking is goedgekeurd door de provincie (€ 50.000)
- Aansluiting van de gemeente HG op het ICT netwerk, inclusief de mailmigratie, van het Servicecentrum Drechtsteden is gerealiseerd. Daarmee is de eerste ICT mijlpaal behaald.
- De aanpak voor een fasegewijze ontvlechting van functionaliteiten en ICT applicaties is nader geconcretiseerd.
- Er is een akkoord bereikt over het sociaal plan. De aanpak voor het plaatsingsproces is uitgewerkt (was-woordt, procedures, planning). De plaatsingsadviescommissie is gevormd. Alle betrokken medewerkers in de gemeente HG zijn persoonlijk geïnformeerd.
- De gemeente HG is een samenwerking aangegaan met het Ingenieursbureau Drechtsteden die is vastgelegd in een ondertekende samenwerkingsovereenkomst.
- Een gezamenlijke projectwebsite is operationeel. Hiermee worden de medewerkers van HG en de GRD op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen van het invlechtingstraject.

Organisatieontwikkeling

De samenleving verandert continu en van onze organisatie verwachten we dat we daarop kunnen inspelen door onze organisatie continu te blijven doorontwikkelen. De basis voor onze doorontwikkeling is dat wij de inwoner centraal stellen en uitgaan van de kracht van de samenleving.

Bij het centraal stellen van de inwoner en het uitgaan van de kracht van de samenleving ontwikkelen we ons tot een flexibele en wendbare netwerkorganisatie. Naar ons idee sluit dat type organisatie het beste aan bij de toekomstige ontwikkelingen en opgaven waar wij voor staan. Door flexibel en wendbaar te zijn, blijven wij in verbinding met de continu veranderende samenleving en kunnen wij leren, verbeteren en

ontwikkelen. Dit levert de samenleving het volgende op: meer kwaliteit, betere resultaten en een professionele partner.

De ontwikkeling waar we voor staan realiseren we niet van de een op de andere dag. Dat heeft tijd en aandacht nodig en concrete activiteiten, zoals inspiratiebijeenkomsten, opleidingen en trainingen en werkafspraken. Deze activiteiten gaan eraan bijdragen dat we toewerken naar een flexibele en wendbare netwerkorganisatie.

In de loop van 2017 volgt een separaat raadsvoorstel voor het beschikbaar stellen van een krediet voor de verschillende activiteiten.

Openbare Orde en Veiligheid

In het jaarlijks uitvoeringsplan 2016-2017 van het Integraal Lokaal Veiligheidsplan staan wij stil bij het leveren van een bijdrage aan het Plan van Aanpak Ondernijning in 2016. Tijdens de voorbereidingen om het plan uit te rollen is stilgestaan bij de lokale inbreng en de wijze van begeleiding door het Regionaal Informatie en expertise Centrum (RIEC) zelf. Afsproken is dat in 2017 een eindrapport wordt opgeleverd. De uitkomsten van het rapport worden met de gemeenteraad besproken. De aanpak van de pilot Buurt Bestuurt wordt in 2017 opgepakt.

In het verlengde van de aanpak van ondernijning is de aanpak van Heling verder uitgewerkt. Met deze aanpak proberen wij ondernemers bewuster te maken van hun verantwoordelijkheid. Ook willen wij samen met de politie laten zien dat heling van gestolen niet loont.

Het steunpunt van de politie-eenheid Rotterdam in het gemeentehuis draagt bij aan een gerichtere aanpak van veiligheid en de zichtbaarheid van de politie in onze gemeente. Het laat zich vertalen naar een goede afstemming tussen het Sociaal Team, de politie en de gemeente. Verder leidt het tot een toename van bestuurlijke rapportages in het kader van: de uitvoering Drank- en Horecawet, hennep en andere vormen van drugs, en het bestrijden van overlast en openbare ordeverstoringen.

Klimaatbestendig maken gemeente voor extreme regenval

Veel werk is verzet om het riolerings- en watersysteem meer klimaatbestendig te maken en om wateroverlast bij hevige regenval te beperken. Eind 2015/begin 2016 is in samenwerking met het waterschap Rivierenland een maatregelenpakket opgesteld. Bewoners hebben meegedacht en een bijdrage geleverd aan het opstellen van het maatregelenpakket. Direct na het raadsbesluit in maart is de uitvoering voortvarend opgepakt. Veel maatregelen zijn uitgevoerd of in voorbereiding.

In juni heeft de raad een Verordening Stimuleringslening Funderingsherstel vastgesteld, waarmee particulieren gefaciliteerd worden om duurzame maatregelen te nemen om laaggelegen woningen op te vijzelen. Enkele woningen zijn/worden inmiddels op een hoger vloerpeil gebracht, waarbij een bewoner gebruik maakt van de lening. In juli heeft het college het Calamiteitenplan vastgesteld en ter kennisname naar de gemeenteraad verzonden. In 2017 en 2018 worden de resterende maatregelen voorbereid en uitgevoerd.

Havenontwikkeling

De start van de werkzaamheden voor vernieuwing van de gemeentehaven en uitbreiding van scheepswerf Den Breejen Shipyard komt steeds dichterbij. In de aanloop hierop zijn de woningen aan de Blikstraat en de Havenstraat aangekocht en inmiddels zijn 2 van de 3 woningen gesloopt. Het voorontwerp bestemmingsplan is voor inspraak vrij gegeven. Het jaar 2017 staat in het teken van de laatste voorbereidingen, zodat de werkzaamheden begin 2018 kunnen beginnen.

Afval gebruiken als grondstof

Om zoveel mogelijk 'afvalstoffen' weer als grondstof te kunnen gebruiken is het voor onze bewoners makkelijker geworden afval gescheiden aan te bieden. Het zogenaamde omgekeerd inzamelen is eind vorig jaar volledig ingevoerd. Bewoners hebben eerder een container gekregen voor het inzamelen van plastic, blik en drankkartons (pmd), naast de containers voor papier en gft. Hoogbouw maakt gebruik van verzamelcontainers voor papier en pmd. In de wijken staan centrale plekken voor inzameling van glas, textiel en pmd. Voor de inzameling van restafval zijn eind vorig jaar 116 ondergrondse inzamelbakken geplaatst. In goed overleg met bewoners zijn deze locaties gekozen. Op 16 december is het nieuwe systeem van start gegaan. Door deze aanpak beschikken we nu, evenals de andere Waardlandengemeenten, over de juiste inzamelvoorzieningen om het scheidingspercentage van 75 procent in 2020 te kunnen behalen.

Woningbouw De Blauwe Zoom

De ontwikkeling van De Blauwe Zoom krijgt steeds meer gestalte. In 2016 is het plan voor de Nieuwe Buurt uitgewerkt en in verkoop genomen. Verder zijn de laatste bedrijfskavels verkocht. In 2017 start de bouw van de eerste fase (42 woningen) en de verkoop van de tweede fase. Inmiddels zijn ook de onderhandelingen gestart over de ontwikkeling van een volgende deelfase. Voor het meest westelijk deel van het plangebied wordt een bestemmingsplan voorbereid waarbij de vigerende agrarisch bestemming wijzigt in een globale woonbestemming. Dit alles met het doel dat de verschillende deelfasen aansluitend op elkaar plaatsvinden. Dit garandeert een continue bouwstroom.

Woningbouw Morgenslag

In Boven-Hardinxveld is merkbaar dat door de gemeente met veelzijdige nieuwbouw in Morgenslag inspeelt op de behoefte van de lokale bevolking. Behalve goedkope koopwoningen en bouwkavels bestaat deze behoefte ook uit o.a. de bouw van een appartementencomplex in collectief particulier opdrachtgeverschap (cpo) en 6 levensloopbestendige woningen. In de directe omgeving van het plangebied is sporthal Het Dok gebouwd en een voetbalveldje aangelegd. De nieuwe Regenboogschool is nog in aanbouw.

De bouwkavels en woningen in fase 1, 2 en 3 zijn bijna allemaal verkocht waardoor de nieuwbouw 2 jaar voorloopt op de planning. Fase 1 en 2 worden in 2017 volledig bebouwd. De eerste voorbereidingen voor de herontwikkeling van de Regenboogschoollocatie (fase 4) starten om ook daar woningbouw te realiseren.

Invoering welstandsvrij bouwen

Bij de vorming van de coalitie T@B/SGP is welstandsvrij bouwen als één van de doelen benoemd. Op 24 november 2016 heeft de gemeenteraad besloten om de hele gemeente aan te wijzen als welstandsvrij gebied. Vanaf 1 januari 2017 zijn er daarom geen redelijke eisen van welstand en worden aanvragen niet meer getoetst door de welstandcommissie.

Met welstandsvrij bouwen zijn initiatiefnemers zelf verantwoordelijk voor het uiterlijk van de bouwwerken en de reclame-uitingen. Daarnaast resulteert welstandsvrij bouwen in lastenvermindering voor inwoners, bedrijven en instellingen omdat geen leges meer in rekening worden gebracht voor het welstandadvies.

Kortom meer ruimte voor eigen initiatief, meer flexibiliteit, minder regels en minder financiële en administratieve lasten. Een mooi resultaat, dat recht doet aan de ambities uit het collegeprogramma 2014 - 2018!

Doorontwikkeling van het Sociaal Team

Na de transities van taken op het gebied van de Jeugdhulp, Wmo en Participatie staat de gemeente de komende jaren voor een nog veel grotere opgave: de transformatie van het sociaal domein. Met onder andere de samenstelling van een Sociaal Team geven we vorm aan deze transformatieopgave. Dit team startte op 1 januari 2015 als ontwikkelmodel voor twee jaar. Deze ontwikkelperiode is inmiddels verstreken en daarom is in 2016 de werking van het Sociaal Team geëvalueerd. De praktijkervaringen van de afgelopen twee jaar en de uitkomsten daarvan vormen de basis voor de doorontwikkeling van het Sociaal Team vanaf 2017.

Maatschappelijke Agenda (MAG)

Gemeente Hardinxveld-Giessendam gaat werken met de Maatschappelijke Agenda (MAG). Dit is het resultaat van de businesscase uit 2016 over deze vernieuwende werkwijze. Bij de MAG bepalen inwoners, verenigingen, maatschappelijke organisaties en de gemeente samen de agenda en gaan gezamenlijk op zoek naar oplossingen voor de vraagstukken van die agenda. Hierbij is er ruimte voor nieuwe ideeën en initiatieven. Er wordt twee jaar uitgetrokken om de overstap op de werkwijze van de MAG goed voor te bereiden en uit te testen. Op deze manier kan iedereen wennen aan de nieuwe manier van werken.

Vergunninghouders integreren in onze gemeente

De gemeenteraad stelde in september 2016 de beleidsnotitie 'Integratie en participatie vergunninghouders gemeente Hardinxveld-Giessendam' vast. Deze beleidsnotitie vormt de basis voor een intensievere maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders die in onze gemeente wonen. Het tempo van participatie en integratie gaat omhoog. Voor kinderen in het basisonderwijs is er een nieuwe taalklas. Kinderen gaan in Hardinxveld-Giessendam naar school en halen de taalachterstand in. De gemeente heeft met lokale ondernemers contact voor werkplekken voor volwassenen. De eerste vergunninghouders gaan via het bedrijfsleven aan de slag. Volwassenen en oudere jeugd doen ook een verkeersexamen. Voorop staat dat de kwaliteit van de begeleiding in onze gemeente in orde is. Gelukkig zetten vele vrijwilligers zich in bij alle activiteiten.

VERSIE 27-6-2017

Zegen en dank aan God

Wij weten ons bevoorrecht om te mogen leven in een land waar het leven voor velen goed is en hebben daarbij een gevoel van dankbaarheid. Een aantal burgers in onze gemeente geeft die dankbaarheid ook een religieuze verdieping en vraagt zegen en brengt dank aan God. Dat gevoel, zo weten wij, wordt ook door een groot deel van uw raad en ons college gedeeld.

Burgemeester en wethouders van Hardinxveld-Giessendam, 29 juni 2017

de secretaris,

de burgemeester,

drs. R. 't Hoen MPM

D.A. Heijkoop

Programmaverantwoording

VERSIE 27-6-2017

1.4 Toelichting per programma

In deze paragraaf wordt per programma een toelichting gegeven op de drie W-vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Voor een tekstuele toelichting op de verschillen tussen begroting en realisatie bij het onderdeel 'wat heeft het gekost' wordt verwezen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten verderop in dit document.

VERSIE 27-6-2017

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Vastgoedbeheer professionaliseren</p> <p>We willen het vastgoedbeheer professionaliseren. Ons doel is leegstand in het vastgoed van de gemeente terug te dringen. Indien mogelijk wordt overbodig vastgoed afgestoten. Vastgoed krijgt een prominenter plek en wordt voortaan centraal beheerd. Hierdoor komt meer inzicht in het beheer en de kosten daarvan. Zo kunnen we het vastgoed op een effectieve en efficiënte manier inzetten.</p>	<p>Vastgoedbeheer professionaliseren</p> <p>Er is in 2016 geen sprake geweest van leegstand van vastgoed. In juli 2016 is de voormalige burgemeesterswoning verkocht. De functie van de gymzaal Boven-Hardinxveld is in juni overgegaan naar de nieuwe sporthal (Het Dok). Hierna is de gymzaal eind vorig jaar gesloopt. Vastgoed is ondergebracht bij één verantwoordelijk wethouder. Er is in de begroting een knip gemaakt tussen beleid en vastgoed. Vastgoedinformatie is samengebracht in een vastgoed softwareprogramma. Dit programma geeft inzicht in het beheer en de kosten van het vastgoed en levert managementinformatie die kan worden ingezet voor een efficiënt en effectief vastgoedbeheer. Mede op basis van het inzicht uit het vastgoedprogramma zal vastgoedbeleid opgesteld worden. Dit staat gepland voor de periode 2017-2019.</p>
<p>Zelfstandige en bestuurskrachtige gemeente</p> <p>We gaan voor een zelfstandige en bestuurskrachtige gemeente en zoeken vanuit dat vertrekpunt verregaande samenwerking met regiogemeenten om kwetsbaarheden op te lossen, kwaliteitsverbeteringen door te voeren en kosten te reduceren.</p> <p>Voor het oplossen van kwetsbaarheden op het gebied van de beleidsfunctie en de PIOFACH-taken doen we onderzoek naar samenwerking primair met de gemeenten in de Alblasserwaard (en secundair de Drechtsteden). De PIOFACH-taken betreffen: personeel, inkoop, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting. Het oplossen van kwetsbaarheden levert een zo optimaal mogelijke dienstverlening op voor inwoners, ondernemers en instellingen in de gemeente. De bestuurlijke en ambtelijke context is van invloed op de samenwerkingsstrategie en de beoogde samenwerkingspartners.</p>	<p>Zelfstandige en bestuurskrachtige gemeente</p> <p>Voor de realisatie van de toetreding van Hardinxveld-Giessendam tot de Drechtsteden zijn op verschillende onderdelen resultaten geboekt. Zo is onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het Sociaal Plan vastgesteld; - de uittreding uit de GR Alblasserwaard-Vijfheerenlanden gerealiseerd; - een glasvezelkabel aangelegd; - Outlook geïmplementeerd; - de individuele medewerker waarvan het werk naar Drechtsteden gaat op de hoogte gebracht van zijn/haar toekomstperspectief; - een overeenkomst gesloten met het Ingenieursbureau Drechtsteden om versneld diensten af te nemen. <p>Daarnaast zijn er onder andere de voorbereidingen getroffen om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de uittreding uit de GR Werkvoorzieningsschap De Avelingen Groep en de GR Regionale Sociale Dienst (nu Avres) mogelijk te maken; - de invlechting in de Sociale Dienst Drechtsteden mogelijk te maken; - de taakoverdracht te realiseren; - de doorontwikkeling van de lokale organisatie in te zetten; - de ICT-transitie mogelijk te maken. <p>Daarnaast kan Hardinxveld-Giessendam grenzeloos gaan samenwerken met de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden op verschillende onderdelen die het sociaal domein raken. Ook kan Hardinxveld-Giessendam meedoen aan de leertuinen in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Verdere professionalisering organisatie</p> <p>De rol van de gemeente wordt meer verbindend, adviserend en regisserend. De nieuwe rol vereist anders denken en doen. Van de medewerkers wordt verwacht dat zij zich gaan bewamen in die rol. De medewerkers zijn verantwoordelijk voor hun eigen ontwikkeling. De werkgever faciliteert en stimuleert dit. Dit is beschreven in de managementvisie.</p> <p>De komende jaren wordt ingezet op een verdere professionalisering van de organisatie, door organisatiebrede leertrajecten te doorlopen, zoals het programma Change into Excellent Performance waarbij medewerkers meetbaar, zichtbaar en voelbaar efficiënter gaan werken. De ontwikkeling van talenten van medewerkers wordt toegejuicht. De medewerkers krijgen de mogelijkheid om in regionale samenwerkingsverbanden hun talenten verder te ontwikkelen.</p>	<p>Verdere professionalisering organisatie</p> <p>In 2016 lag het accent op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het opleiden van (een deel van de) beleidsmedewerkers: zij kunnen nu creatief sturen op gedragen besluitvorming in complex maatschappelijke vraagstukken; - het opdoen van ervaringen door 1 dag ander werk te doen tijdens de Dag van de Mobiliteit; een deel van de medewerkers heeft dit gedaan in het kader van zijn/haar loopbaanperspectief; - hercertificeren van medewerkers in het kader van Change into Excellence Performance (CiEP); medewerkers passen de volgende principes toe: Doe het nu, Plan het nu, Zeg het nu; - trainingen van medewerkers op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> o het voeren van sollicitatiegesprekken o het inrichten van je CV o leerstijlen o Excel o Financiën o integriteit.

Wat heeft het gekost?

Programma 1. Bestuur

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	21.625	0	0	0	10.469	10.469	V
Lasten	2.218.282	2.070.297	1.170.170	3.240.467	3.091.237	149.230	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-2.196.657	-2.070.297	-1.170.170	-3.240.467	-3.080.768	159.699	V
Onttrekkingen uit reserves	215.529	82.296	1.098.000	1.180.296	1.023.502	-156.794	N
Toevoegingen aan reserves	27.000	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-2.008.128	-1.988.001	-72.170	-2.060.171	-2.057.266	2.905	V

Productgroepen

001 Bestuursorganen

002 Bestuursondersteuning burgemeester en wethouders

005 Bestuurlijke samenwerking

006 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie

Programma 2 Leven, Reizen en Documenten

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Uitbreiding van digitale dienstverlening</p> <p>Dienstverlening via internet is voor inwoners vanzelfsprekend geworden. Gemeentelijke dienstverlening wordt vergeleken met dienstverlening in andere webwinkels die men gewend is, zoals bol.com. Wij gaan mee in deze ontwikkelingen, vanwege de voordelen voor klant én gemeente. Zodoende breiden we de digitale dienstverlening verder uit en wordt de kwaliteit van de digitale diensten doorlopend gemeten en verbeterd. Een moderne ICT-omgeving en goede informatiehuishouding zijn hiervoor belangrijke voorwaarden. Via de overige kanalen wordt er gestuurd naar de website als belangrijkste dienstverleningskanaal. Dit moet leiden tot een verschuiving naar dienstverlening via dit kanaal. De overige kanalen, waaronder het fysieke loket, blijven toegankelijk.</p>	<p>Uitbreiding van digitale dienstverlening</p> <p>Met het vaststellen van het dienstverleningsconcept heeft de raad op 29 januari 2015 bepaald hoe de dienstverlening van onze gemeente er uit komt te zien. Met de opening van het Klantcontactcentrum (KCC) en de vernieuwde website op 1 oktober 2015 is hier invulling aan gegeven. In de tweede helft van 2015 is ook nader onderzoek gedaan naar samenwerking in het Drechtstedelijk KCC (DKCC). Dit komt voort uit het raadsbesluit van 9 juli 2015 over de 'Toekomst HG: samenwerking in de regio'. Het onderzoek laat zien dat bij een eventuele deelname aan het Drechtstedelijk Klantcontactcentrum (DKCC) er geen sprake is van een besparing en de efficiëntievoordelen gering zijn. Het college heeft daarom op 15 december 2015 besloten niet toe te treden tot het DKCC.</p> <p>Door een slimmere manier van organiseren hebben we de dienstverlening verbeterd. Dit leverde zelfs een besparing van € 30.000 per jaar op. We hebben een efficiënte en moderne dienstverleningswijze voor het Klant Contact Centrum (KCC), met oog voor klant en medewerker. De uitgangspunten uit het dienstverleningsconcept vormen de leidraad voor deze werkwijze. Taakintegratie vindt plaats door receptiewerk en inhoudelijke afhandeling te combineren. Onze medewerkers leggen informatie over een zaak in het centrale zaakstelsel vast. Daarmee is deze informatie eenvoudig toegankelijk voor onze allround KCC-medewerkers. Dit vormt, in combinatie met digitale dienstverlening, het verdienmodel achter deze nieuwe werkwijze.</p>
<p>Verbetering dienstverlening en structurele besparing op dienstverlening</p> <p>Door een slimmere manier van organiseren kan de dienstverlening verbeterd worden. Dit levert zelfs structurele besparing op. We werken een efficiënte en moderne dienstverleningswijze uit voor het Klant Contact Centrum (KCC), met oog voor klant en medewerker. De uitgangspunten uit het dienstverleningsconcept vormen de leidraad voor dit plan. Taakintegratie vindt plaats door receptiewerk en inhoudelijke afhandeling te combineren. Door de inzet van systemen kan informatie over een zaak centraal worden vastgelegd en werk eenvoudiger worden overgedragen naar allround KCC medewerkers. Dit vormt, in combinatie met digitale dienstverlening, het verdienmodel achter deze nieuwe werkwijze.</p>	<p>Verbetering dienstverlening en structurele besparing op dienstverlening</p> <p>Zie hiervoor de toelichting onder het kopje 'Uitbreiding van digitale dienstverlening' op deze bladzijde.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 2. Leven, reizen en documenten

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	289.801	273.650	22.480	296.130	323.889	27.759	V
Lasten	782.319	741.088	59.219	800.307	800.875	-569	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-492.518	-467.438	-36.739	-504.177	-476.986	27.191	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-492.518	-467.438	-36.739	-504.177	-476.986	27.191	V

Productgroepen

003 Burgerzaken

004 Baten burgerzaken

Programma 3 Openbare Orde en Veiligheid

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Beleid over hondenpoep en uitlaatplaatsen</p> <p>We willen een hondenpoepbeleid opstellen, in samenspraak met onze inwoners. Het doel is de uitlaatmogelijkheden voor honden te verruimen en de overlast door achtergelaten uitwerpselen te minimaliseren. We streven naar meerwaarde voor hondenbezitter en omgeving. We betrekken hondenbezitters en bewoners bij het proces.</p>	<p>Beleid over hondenpoep en uitlaatplaatsen</p> <p>Op 24 november 2016 heeft de gemeenteraad het Hondenbeleid gemeente Hardinxveld-Giessendam vastgesteld. Dit beleid is in samenspraak met hondenbezitters en bewoners opgesteld. In dit beleid zijn uitgangspunten geformuleerd, en afspraken gemaakt over het verruimen van uitlaatmogelijkheden en het minimaliseren van overlast door achtergelaten uitwerpselen.</p>
<p>Veiligheid bevorderen, en de beleving daarvan vergroten</p> <p>Wij willen de veiligheid bevorderen en ervoor zorgen dat de beleving van veiligheid vergroot wordt. Het Integraal Lokaal VeiligheidsPlan 2014-2017 (ILVP) geeft richting aan het verwezenlijken van deze doelen. In het plan is ruimte voor aanvullend beleid via de jaarlijkse uitvoeringsprogramma's. Via het meerjarig beleidsplan van de politie kan de gemeente eigen accenten leggen. Dit plan wordt samen met de politie-eenheid Rotterdam opgesteld.</p>	<p>Veiligheid bevorderen, en de beleving daarvan vergroten</p> <p>In 2016 is het Jaarlijks Uitvoeringsplan 2016-2017 (JUP) vastgesteld door het college. Op 30 juni 2016 is het integraal Lokaal veiligheidsplan en het JUP in de gemeenteraad gepresenteerd. De jaarlijkse Gebiedscan van de politie is onderdeel van het JUP. In 2016 is de doorontwikkeling van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) verder opgepakt. Burgers hebben kennis genomen van de Beleidsregels Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (wet Bibob). Intern is er een aantal trainingen georganiseerd voor de uitvoering van de wet Bibob. Een aantal ander concrete resultaten zijn: Helingbeleid; Aanpak woon-en hennepoverlast; gebiedsontzeggingen voor overlast en groen licht voor pilot Buurt Bestuurt.</p>
<p>Zondagsrust behouden</p> <p>Onze gemeente heeft de zondagsrust en de zondagsheiliging hoog in het vaandel staan. Beleidsmatig wordt vastgelegd dat winkels op zondag gesloten blijven en met vergunningen voor evenementen op zondag terughoudend wordt omgegaan.</p>	<p>Zondagsrust behouden</p> <p>Conform het collegeprogramma en het coalitieakkoord zijn en blijven de winkels op zondag gesloten en wordt terughoudend omgegaan met evenementen op de zondag. De uitgangspunten zijn voor evenementen in het evenementenbeleid geborgd.</p>
<p>Slagvaardige crisisbeheersingsorganisatie</p> <p>We willen de brandweezorg, crisis- en rampenbestrijding en hulpverlening op een voldoende niveau organiseren. We streven naar besparing op de kosten binnen de Veiligheidsregio.</p>	<p>Slagvaardige crisisbeheersingsorganisatie</p> <p>De veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid draagt zorg voor de slagvaardigheid van de multidisciplinaire crisisorganisatie. In 2016 is het beleidsplan 2017-2020 in overleg met de gemeenteraad richting gegeven aan alle facetten van deze crisisorganisatie. In 2016 is bepaald dat de kostenverdelingssystematiek nader onderzocht wordt. Ook is besloten om personele bezetting van bureau gemeenten toe te voegen aan de afdeling Veiligheid Risicobeheer en Communicatie van de veiligheidsregio. De doorontwikkeling van de lokale en subregionale crisisorganisatie krijgt nog een vervolg in 2017</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Preventie en bewustwording zijn belangrijke uitgangspunten</p> <p>De rol van toezichthouder zal zich meer gaan richten op preventie, voorlichting, de rol van buurtcoach en het sturen op gedrag van de gebruikers in de openbare leefomgeving. De eigen verantwoordelijkheid komt steeds meer bij de inwoners en bedrijven te liggen. Wanneer er sprake is van herhaaldelijke overtreding behoort het (bestuurlijk of strafrechtelijk) sanctionerend optreden tot de mogelijkheden.</p>	<p>Preventie en bewustwording zijn belangrijke uitgangspunten</p> <p>In lijn met landelijke ontwikkelingen is afstand gedaan van verschillende vergunningen- en ontheffingsstelsels en zal meer worden gestuurd op algemene regels en het melden van activiteiten. Vertaling van deze lijn heeft plaatsgevonden bij de actualisatie van de Algemene plaatselijke verordening. De verantwoordelijkheid komt daarmee meer bij de burgers en bedrijven te liggen. Als gevolg van deze ontwikkeling en om gehoor te kunnen geven aan signalen uit de samenleving heeft er een verschuiving plaatsgevonden van vergunningverlening naar het geven van voorlichting, toezicht en waar nodig handhaving. De rol van onder andere de toezichthouder / Buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) is zich meer gaan richten op preventie, voorlichting, de rol van buurtcoach en het sturen op gedrag van de gebruikers in de openbare leefomgeving. Bij herhaaldelijke overtreding wordt bestuurlijk of strafrechtelijk opgetreden.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 3. Openbare orde en veiligheid

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	309.815	28.800	50.700	79.500	102.826	23.326	V
Lasten	2.121.490	2.263.265	58.400	2.321.665	2.235.800	85.866	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-1.811.675	-2.234.465	-7.700	-2.242.165	-2.132.974	109.192	V
Onttrekkingen uit reserves	17.500	0	16.200	16.200	16.219	19	V
Toevoegingen aan reserves	162.000	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.956.175	-2.234.465	8.500	-2.225.965	-2.116.755	109.211	V

Productgroepen

120 Multi-disciplinaire veiligheidszaken

140 Openbare orde en veiligheid

Programma 4 Verkeer en Vervoer

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Gemeentehaven ontwikkelen</p> <p>De plannen voor de haven en het bedrijventerrein Boven-Hardinxveld vloeien enerzijds voort uit onze wens om het beheer en de exploitatie van de gemeentehaven te optimaliseren. Anderzijds hebben bedrijven in de maritieme sector behoefte aan meer ruimte op locaties die aan het water zijn gelegen. Bij het uitvoeren van het door de raad vastgestelde ontwikkelingsplan hebben we oog voor een goede balans tussen de ruimtelijke kwaliteit en het financieel resultaat.</p>	<p>Gemeentehaven ontwikkelen</p> <p>De voorbereidingen voor het vernieuwen van de gemeentehaven zijn in volle gang. Dit is nog het meest merkbaar door de sloop van 2 van de 3 woningen aan de Blikstraat/Havenstraat welke in 2016 zijn aangekocht. Op basis van het in 2015 vastgestelde Ontwikkelingsperspectief en de samenwerkingsovereenkomst die de gemeente begin 2016 heeft gesloten met scheepswerf Den Breejen Shipyards, zijn inmiddels alle benodigde onderzoeken verricht. Hieruit blijkt dat de beoogde plannen voor de haven haalbaar en uitvoerbaar zijn en toekomstige activiteiten vergunbaar. In aansluiting op de verrichte onderzoeken is begin 2017 de planologische procedure opgestart en het VO-Inrichtingsplan nader uitgewerkt.</p>
<p>Ruimte voor vrachtwagenparkeren</p> <p>We faciliteren de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S) met het beschikbaar stellen van een locatie in het havengebied zodat zij deze kunnen inrichten als parkeerterrein voor vrachtwagens. Het parkeerterrein zal een eenvoudige inrichting krijgen met een zo laag mogelijk tarief. Daarmee krijgen de vrachtwagenchauffeurs die in het dorp wonen de mogelijkheid om hun vrachtwagen binnen de gemeentegrenzen te parkeren. De intentie is om uiteindelijk tot een definitief parkeerterrein te komen, bij voorkeur binnen onze gemeentegrenzen. Voor het definitieve terrein hebben we locatie 't Oog in beeld.</p>	<p>Ruimte voor vrachtwagenparkeren</p> <p>In 2016 is in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) van ROM-S besloten dat het faciliteren van het vrachtwagenparkeren niet meer tot haar taken behoort en deze taak overgedragen aan gemeenten. Om deze taak te realiseren is met ROM-S een afkoopsom overeen gekomen en de provincie Zuid-Holland heeft een subsidie toegekend. Reeds voor het besluit van ROM/S heeft de gemeente in overleg met een afvaardiging van lokale vrachtwagenchauffeurs de behoefte aan betaalde parkeerplaatsen onderzocht. Tegelijkertijd worden ook gesprekken gevoerd met enkele bedrijven die momenteel veel gebruik maken van openbare parkeerplaatsen. De resultaten van het onderzoek zullen in 2017 worden betrokken bij de implementatie van het vrachtwagenparkeren en het beleid hieromtrent.</p>
<p>Verkeersveilige gemeente</p> <p>We streven naar veilige voet- en fietspaden. De meest kwetsbare verkeersdeelnemers moeten voorrang krijgen wanneer bestaande verkeerssituaties of kruispunten worden veranderd. Het gemeentelijke verkeers- en vervoersplan (GVVP) vormt hiervoor de leidraad.</p>	<p>Verkeersveilige gemeente</p> <p>Het beleid voor een verkeersveilige gemeente is vastgesteld en is leidend bij nieuwe ontwikkelingen. In bestaande situaties wordt verbetering van de verkeerveiligheid gekoppeld aan individuele herinrichtingsprojecten. In 2016 zijn basisafspraken voor het inrichten van de openbare ruimte opgesteld en gepresenteerd aan het college en WMO-Platform.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Gladheidsbestrijding intensiveren</p> <p>Wij willen extra strooironden buiten de gebruikelijke strooi-route bij aanhoudende gladheid. Het strooibeleid wordt hierop aangepast. Dit levert een verhoogde verkeersveiligheid op. Overigens wordt het strooibeleid jaarlijks opnieuw geactualiseerd.</p>	<p>Gladheidsbestrijding intensiveren</p> <p>Sinds 2015 is in het Gladheidsbestrijdingsplan een zogenaamde secundaire strooi-route opgenomen, die voorziet in de intensivering van het strooien bij aanhoudende gladheid. In 2016 is het beleid geëvalueerd, wat niet tot aanpassingen heeft geleid. De winter was zeer zacht, waardoor er ook weinig strooirondes geweest zijn.</p>
<p>Betere doorstroming A15</p> <p>We lobbyen samen met partners zoals het Havenbedrijf Rotterdam, de Provincie en de Drechtsteden voor een betere doorstroming op de A15. Het beoogde doel is dat quick-win maatregelen worden uitgevoerd om de doorstroming te verbeteren. Hiervoor wordt enerzijds ingezet op het rijksprogramma Beter Benutten en anderzijds op het Meerjaren Investeringsprogramma Ruimte en Transport (MIRT).</p>	<p>Betere doorstroming A15</p> <p>De gemeenten Alblasterdam, Papendrecht, Sliedrecht en Hardinxveld-Giessendam besloten gezamenlijk een verkeerskundige studie te starten naar de doorstromingsproblemen op de A15. Door deze regionale samenwerking kwam de A15 weer op de politieke agenda. Daarnaast was de lobby door de Drechtsteden samen met de provincie Zuid-Holland essentieel. Ook de Rotterdamse wethouder mobiliteit en de werkgeversorganisaties leverden belangrijke bijdragen om het rijk te overtuigen van de ernst van de A15-problematiek en de noodzaak van maatregelen. Minister van Infrastructuur en Milieu Melanie Schultz van Haegen-Maas Geesteranus stemde hierna in met de maatregelen voor extra capaciteit voor de A15. Deze maatregelen zorgen ervoor dat het verkeer vlotter doorrijdt en gaan het sluipverkeer op het onderliggende wegennet tegen. Dat is goed voor de bedrijven in de regio en goed voor de leefbaarheid in de gemeenten.</p>
<p>Haalbaarheidsonderzoek snelfietsroute Dordrecht – Gorinchem</p> <p>We zetten ons in voor een regionaal haalbaarheidsonderzoek naar een fietsroute tussen Dordrecht en Gorinchem. Een aantrekkelijke snelfietsroute tussen Dordrecht en Gorinchem draagt bij aan het vergroten van het aantal fietsers op dit traject. Met de komst van meer fietsen met elektrische trapondersteuning en e-bikes kunnen fietsers grotere afstanden afleggen. Door een aantrekkelijke snelfietsroute verwachten we dat het autoverkeer afneemt. Dit heeft een positief effect op de doorstroming op de hoofdwegen.</p>	<p>Haalbaarheidsonderzoek snelfietsroute Dordrecht – Gorinchem</p> <p>Een haalbaarheidsonderzoek komt er niet. De ontbrekende schakels zijn ingebracht in de provinciale fietsvisie. De bestaande route langs het Kanaal van Steenenhoek is door het waterschap aangemeld voor verbreding.</p>
<p>Verkeersveiligheid bevorderen voor kinderen en jongeren</p> <p>We willen de verkeersveiligheid bevorderen en het aantal verkeersslachtoffers terugdringen, met name onder schoolgaande jeugd. Dit begint bij de bewustwording van de jeugd van het verkeer, de verkeersregels en hun rol daarin. Dit doen wij door middel van het regionale programma verkeersveiligheid. Onderdeel hiervan is permanente verkeerseducatie van verkeersdeelnemers in alle leeftijden, bijvoorbeeld School op Seef.</p>	<p>Verkeersveiligheid bevorderen voor kinderen en jongeren</p> <p>Alle basisscholen doen mee met het programma School op Seef. In totaal hebben 5 basisscholen het certificaat School op Seef behaald. Begin 2017 is het certificaat uitgereikt aan beide vestigingen van De Driemaster. Op één school na zijn nu alle basisscholen gecertificeerd. Naast het jaarlijkse verkeersexamen voor basisschoolleerlingen is en wordt daarmee een belangrijke stap gezet in het bevorderen van verkeersveilig gedrag. Beide middelbare scholen nemen modules af van het programma Totally Traffic. Dit onderwerp is geborgd in de Lokale educatieve agenda.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Klimaatbestendiger maken gemeente voor wateroverlast</p> <p>De afgelopen jaren hebben meerdere woningen in onze gemeente wateroverlast gehad door extreme regenval. De materiële, emotionele en maatschappelijke schade door wateroverlast is groot. Maatregelen worden opgesteld om de overlast te beperken.</p>	<p>Klimaatbestendiger maken gemeente voor wateroverlast</p> <p>Er is een maatregelenpakket opgesteld om het riolerings- en watersysteem meer klimaatbestendig te maken en om wateroverlast bij hevige regenval te beperken.</p> <p>Direct na het raadsbesluit (maart 2016) is de uitvoering voortvarend opgepakt. In samenwerking met het waterschap Rivierenland zijn al veel maatregelen uitgevoerd of in voorbereiding. Via drie informatienota's is de raad van de voortgang op de hoogte gesteld.</p> <p>In juni 2016 heeft de raad een Verordening Stimuleringslening Funderingsherstel vastgesteld, waarmee particulieren gefaciliteerd worden om duurzame maatregelen te nemen om laaggelegen woningen op te vijzelen. Enkele woningen zijn/worden inmiddels op een hoger vloerpeil gebracht, waarbij één bewoner gebruik maakt van de lening. In juli 2016 heeft het college het Calamiteitenplan vastgesteld en ter kennisname naar de gemeenteraad verzonden. In 2017 en 2018 worden de resterende maatregelen voorbereid en uitgevoerd.</p>
<p>Verbindende OV-kwaliteit (DAV-concessie/innovatie)</p>	<p>Verbindende OV-kwaliteit (DAV-concessie/innovatie)</p> <p>Het jaar 2016 stond in het teken van de voorbereiding van een nieuwe concessie voor het openbaar vervoer. Per 1 januari 2018 moet de nieuwe concessie ingaan. De provincie Zuid-Holland is leidend in dit proces, maar heeft heel nadrukkelijk de samenwerking gezocht met de gemeenten binnen het concessiegebied. Ambtelijk is actief deelgenomen aan meerdere werksessies. De portefeuillehouder is ook meerdere keren bevraagd over de visie op het openbaar vervoer en eventuele wensen ter verbetering. Eind 2016 is een visiedocument en beleidskader vastgesteld door Provinciale Staten. Het eerste kwartaal van 2017 wordt het programma van eisen voor de nieuwe concessie vastgesteld.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 4. Verkeer en vervoer

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	194.092	90.764	-7.000	83.764	138.796	55.032	V
Lasten	2.173.602	2.045.636	31.340	2.076.976	2.009.117	67.859	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-1.979.510	-1.954.872	-38.340	-1.993.212	-1.870.322	122.890	V
Onttrekkingen uit reserves	675.004	631.585	42.627	674.212	625.407	-48.805	N
Toevoegingen aan reserves	509.263	495.400	24.000	519.400	557.539	-38.139	N
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.813.769	-1.818.687	-19.713	-1.838.400	-1.802.454	35.946	V

Productgroepen

- 210 Wegen en straten
- 211 Verkeersmaatregelen te land
- 221 Havens, vaarten, kaden en sluisen
- 223 Veerdiensten
- 240 Afwateringen en sloten

Programma 5 Ondernemen en Bedrijvigheid

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Communicatie met ondernemers verbeteren</p> <p>We willen een georganiseerd verband van ondernemers die voor de gemeente als gesprekspartner dient, zodat de communicatie met het bedrijfsleven wordt verbeterd.</p>	<p>Communicatie met ondernemers verbeteren</p> <p>De accountmanager ondernemers bezoekt de bijeenkomsten van de ondernemersverenigingen en maakt deel uit van de Stuurgroep Economische visie en de Stichting Bedrijfsbeveiliging Hardinxveld-Giessendam. In 2016 is er gestart met het oprichten van een overlegstructuur op bedrijventerrein Nieuweweg. Hierbij zijn 5 ondernemers betrokken en is er subsidie aangevraagd voor het onderzoeken van een Bedrijveninvesteringzone (BIZ). Voor 2017 is het de bedoeling een start te maken om ook op de overige bedrijventerreinen een overlegstructuur op te zetten.</p>
<p>Ontwikkeling van bedrijventerrein 't Oog</p> <p>We ontwikkelen een bedrijventerrein tussen de spoorlijnen MerwedeLingelijn en Betuweroute ('t Oog). Dit doen we in nauwe samenwerking met de bedrijven die zich daar gaan vestigen. De uitkomsten van de bedrijvenenquête (2014) en haalbaarheidsstudie (2014) worden hierin meegenomen. Het uitgangspunt voor de ontwikkeling is dat we pas investeren als er ook verkocht is.</p>	<p>Ontwikkeling van bedrijventerrein 't Oog</p> <p>Er ligt een stedenbouwkundig concept voor een gecombineerde woningbouw- en bedrijvenontwikkeling op en rond de gemeentelijke grondpositie. Dit concept is gezamenlijk door het Consortium en gemeente opgesteld. Er wordt, rekening houdend met de verschillende gemeentelijke- en provinciale belangen, consensus gezocht over de korte termijn ontwikkeling. Waar willen we als gemeente in 't Oog een bedrijventerrein en waar woningbouw, kijkend naar de verschillende uitvoeringsaspecten. Tussen het Consortium en gemeente hebben verschillende gesprekken plaatsgevonden over een transactie ten aanzien van de gemeentelijke grondpositie. Dit traject is nog niet afgerond.</p>
<p>Aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs</p> <p>We verbeteren de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt door samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs in de regio's Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Er is extra aandacht voor de stedelijke zuidrand (zone langs de Merwede en de A15). Het doel is het lokale bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen met elkaar in contact te brengen om een betere afstemming te krijgen. Hierin speelt de bedrijfscontactfunctionaris een verbindende rol.</p> <p>We werken in de Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, samen met het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen, aan de arbeids-ontwikkelingen en de economische kracht van de regio. We zien grote meerwaarde in een maritiem opleidingsinstituut.</p>	<p>Aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs</p> <p>Eén van de twee scholen in het voortgezet onderwijs in de gemeente doet inmiddels mee aan het project 'On Stage'. Dit is een samenwerking met scholen in de gemeenten Sliedrecht en Molenwaard. Leerlingen bezoeken met hun mentoren beroepsbeoefenaren en bedrijven om een beeld te krijgen van beroepen in de praktijk. Hierdoor kunnen leerlingen bewuster kiezen voor het vervolgonderwijs.</p> <p>Ook hebben er gesprekken plaatsgevonden met de middelbare scholen en de gemeente Sliedrecht om mee te doen met de jaarlijkse 'Onderwijsroutes' die in de Drechtsteden gehouden worden voor loopbaanoriëntatie. Hierbij wordt ingezet op de deelname van beide scholen in het voortgezet onderwijs. Zij staan hier positief tegenover.</p> <p>We participeren in het samenwerkingsverband Maritieme Delta. Eén van de speerpunten is Onderwijs en Arbeidsmarkt. Hiervoor worden verschillende acties georganiseerd om scholieren bekend te maken met werk in de maritieme sector.</p> <p>Een vitale arbeidsmarkt vraagt om een goede match tussen vraag en aanbod. Dat realiseren we alleen als bedrijfsleven, overheid en onderwijs optimaal samenwerken. De Drechttraad heeft daarom besloten tot het instellen van een Economic Board. Deze board bestaat uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen. Een van de speerpunten is het beter op elkaar laten aansluiten van het toenemende regionaal onderwijsaanbod en de vraag uit het bedrijfsleven.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Versterking van het winkelcentrum</p> <p>We versterken het centrum van Hardinxveld-Giessendam als aantrekkelijk winkelgebied, door de uitbreiding van een supermarkt en realisatie van drie winkels mogelijk te maken. Ook komt er ruimte voor appartementen boven de winkel- en supermarktruimtes. Deze plannen zijn uitgewerkt in deelplan IV van het centrumplan. Initiatieven in het centrum die gericht zijn op het versterken van de winkelfunctie worden toegejuicht.</p>	<p>Versterking van het winkelcentrum</p> <p>Inmiddels is het gehele deelplan IV gereed. De supermarkt is royaal uitgebreid, en appartementen en drie winkels zijn gerealiseerd.</p>
<p>Meer kansen voor lokale ondernemers</p> <p>We bieden kansen aan lokale ondernemers bij aanbestedingen. De Aanbestedingswet 2012 geeft de mogelijkheid bij meervoudig onderhandse aanbesteding lokale aanbieders een kans te geven. Dit is overgenomen in de Nota Inkoopbeleid 2013.</p>	<p>Meer kansen voor lokale ondernemers</p> <p>Intussen wordt de groslijstsystematiek toegepast. Als eerste zijn de bedrijven die zich bezighouden met civieltechnische werken in de gelegenheid gesteld zich aan te melden voor een eerste selectie. Bij het verstrekken van opdrachten is de hieruit samengestelde groslijst leidend. De overgang naar de Drechtsteden heeft echter geleid tot enige terughoudendheid, omdat een daar gehanteerd systeem eerst nader bekeken moet worden.</p> <p>In voorkomende gevallen wijst de inkoopcoördinator er bij offertetrajecten en enkelvoudig- en meervoudig onderhandse aanbestedingen op dat overeenkomstig het gemeentelijk beleid ook lokale ondernemers moeten worden uitgenodigd. Bij een tijdige aanlevering van een inkoopformulier gebeurt dit vooraf. Voor uitgaven ≤ € 10.000, waarvoor geen inkoopformulier nodig is, blijkt bij een steekproefsgewijze inkoopcontrole of dit is toegepast. Als dit niet het geval is wordt met de betreffende opdrachtverlener gesproken.</p>
<p>Aan de slag met de economische visie</p> <p>We gaan aan de slag met de uitvoering van de economische visie. Dit doen we samen met de stuurgroep die bestaat uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. Er wordt gewerkt met tweejarige actieprogramma's. Een belangrijk voornemen is het realiseren van een Facilitypoint aan de Peulenlaan. Deze ontwikkeling past binnen de structuurvisie en het horecabeleid, genereert gemeentelijke inkomsten en draagt bij aan extra werkgelegenheid. De vestiging van een tankstation leidt tot de mogelijkheid van herstructurering van de vrijkomende locatie op het bedrijventerrein De Peulen.</p>	<p>Aan de slag met de economische visie</p> <p>In de 'Tussenstand van het collegeprogramma 2014 – 2018' hebben wij de gemeenteraad gerapporteerd welke onderwerpen uit het actieprogramma Economische Visie zijn afgerond.</p> <p>Maritiem onderwijs: In 2016 is gestart met een overleg met maritieme bedrijven om te onderzoeken welke behoefte er is aan maritiem onderwijs. Dit is in 2017 uitgebreid met overleg met Bouwmensen Zuid-Holland Zuid.</p> <p>Organisatiestructuur bedrijventerreinen ontwikkelen: Er wordt in samenspraak met een vijftal ondernemers op Bedrijventerrein Nieuweweg gewerkt aan een samenwerkingsstructuur in de vorm van een Bedrijveninvesteringszone (BIZ). Er is gezamenlijk subsidie aangevraagd voor verder onderzoek naar een BIZ.</p> <p>Deregulering en administratieve lastenverlaging: Het meldpunt voor moeilijke regelgeving is gerealiseerd via het Ondernemersplein. Daarnaast is de uitwerking van de actiepunten uit de analyse van deregulering en administratieve lastendruk afgerond.</p> <p>Facilitypoint: De gemeenteraad heeft de ruimtelijke kaders vastgesteld voor de ontwikkeling van het Facilitypoint. Er zijn concept overeenkomsten opgesteld voor de afspraken/transacties met de exploitant van het tankstation en de exploitant van de beoogde reclamemast. Het globale voorontwerpbestemmingsplan is in concept gereed. Met de exploitant van een horecaketten is overleg gevoerd om te komen tot een directiebesluit over het al dan niet deelnemen aan het Facilitypoint.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 5. Ondernemen en bedrijvigheid

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	568.715	485.700	-6.400	479.300	478.721	-579	N
Lasten	312.907	359.492	-9.732	349.760	347.713	2.047	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	255.807	126.208	3.332	129.540	131.008	1.467	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	255.807	126.208	3.332	129.540	131.008	1.467	V

Productgroepen

310 Handel en ambacht

311 Opbrengst markten

320 Bedrijventerreinen

330 Deelnemingen nutsbedrijven

Programma 6 Scholing

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Leegstand onderwijshuisvesting voorkomen</p> <p>We willen voorkomen dat onderwijsgebouwen (deels) leeg staan. We willen gemeenschappelijk gebruik van onderwijshuisvesting stimuleren in geval van krimpend of stijgend leerlingenaantal. Daarbij houden we rekening met eigenheid en identiteit van scholen. Door samenwerking met het onderwijs wordt de afweging gemaakt van kosten versus wettelijke taken en mogelijkheden. Dit is van toepassing op de aanvragen voor nieuwbouw en uitbreiding. Daarnaast werken we voortdurend aan heldere afspraken met schoolbesturen over het onderhoud van de schoolgebouwen. De wetswijziging over buitenonderhoud schoolgebouwen wordt hierin meegenomen.</p>	<p>Leegstand onderwijshuisvesting voorkomen</p> <p>In de nieuwe Stuurgroep Lokale Educatieve Agenda (LEA) is afgesproken dat in het geval zich nieuwe huisvestingsvragen voordoen, de LEA-werkgroep onderwijshuisvesting opnieuw kan worden geactiveerd. Door samenwerking met het onderwijs wordt de afweging gemaakt van kosten versus wensen en mogelijkheden.</p> <p>In het opgestelde concept onderwijshuisvestingsbeleid is het voorkomen van leegstand en adequaat voorzien in de onderwijshuisvesting een belangrijk onderwerp. Daarnaast zijn twee trajecten met betrekking tot onderwijshuisvesting en krimp in de regio gestart. Dit zijn de Transitieatlas Primair Onderwijs en de Transitieatlas Voortgezet Onderwijs. Voor het eerste traject zijn gegevens opgehaald en wensen geuit. Op het moment wordt gewerkt aan oplossingen voor de onderwijshuisvesting in de toekomst. Het tweede traject is later gestart. Hier is pas alle informatie opgehaald van de huidige situatie. Aan de hand van deze informatie wordt een vervolgplan uitgewerkt. Beide trajecten zijn meegenomen in het onderwijshuisvestingsbeleid dat op het moment in de conceptfase verkeerd. Vooralsnog is de krimp van het aantal leerlingen in de gemeente Hardinxveld-Giessendam gering. Situaties van omliggende gemeenten zijn wel van invloed op onze gemeente.</p>
<p>Maatwerk toepassen in leerlingenvervoer</p> <p>We willen mogelijkheden voor maatwerk openhouden in het leerlingenvervoer. In het nieuwe beleid wordt de huidige ruimte voor maatwerk behouden en uitgebreid.</p>	<p>Maatwerk toepassen in leerlingenvervoer</p> <p>In de afgelopen jaren is gezocht naar een betere verdeling van middelen. Hiervoor zijn voor diverse groepen kinderen andere vervoersvergoedingen gerealiseerd. In het voorjaar 2015 is de nieuwe verordening Leerlingenvervoer door de raad aangenomen. De mogelijkheid tot het toepassen van maatwerk is hierin behouden. Van belang is dat de regels worden nageleefd, maar dat het belang van het kind niet uit het oog verloren wordt. Deze ambitie van het college is gerealiseerd.</p>
<p>Onderwijshuisvesting Regenboogschool realiseren</p> <p>We willen met spoed onderwijshuisvesting voor de Regenboogschool realiseren.</p>	<p>Onderwijshuisvesting Regenboogschool realiseren</p> <p>Halverwege 2016 zijn gesprekken gevoerd tussen de gemeente en het schoolbestuur van de Regenboogschool om de nieuwe school in 2017 in gebruik te kunnen nemen. De bouw is inmiddels volop in uitvoering. De verwachte oplevering is voor de zomervakantie 2017. Na de zomervakantie zal het schooljaar starten in het nieuwe gebouw.</p> <p>De realisatie van een nieuwe sportvoorziening maakt onderdeel uit van hetzelfde project. Zie hiervoor programma 7 'Samenleven'.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Breed gedragen lokaal onderwijsbeleid ontwikkelen</p> <p>We willen een breed gedragen onderwijsbeleid ontwikkelen. Dit wordt concreet gemaakt in de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Gezamenlijk met het onderwijsveld bepalen we de prioriteiten.</p>	<p>Breed gedragen lokaal onderwijsbeleid ontwikkelen</p> <p>Om de samenwerking tussen gemeente en de educatieve partners voor de komende periode te waarborgen en waar mogelijk te intensiveren, is begin 2015 een nieuwe LEA opgesteld voor de periode 2015-2018. De nieuwe structuur biedt helderheid in de onderlinge verhoudingen en er zijn afspraken gemaakt over de rol en positionering van de verschillende overleggremia. Alle scholen en organisaties kinderopvang/peuterspeelzaalwerk worden uitgenodigd voor de stuurgroep LEA. Op deze manier is het hele onderwijsveld vertegenwoordigd en betrokken bij de besluitvorming die in de stuurgroep tot stand komt. Er zijn vier werkgroepen ingericht om inhoudelijke doelstellingen uit te werken. Het gaat om de volgende vier onderwerpen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en doorgaande lijn 0-5 jaar 2. Gezondheid, sport en cultuur 3. Aansluiting onderwijs en zorg 4. Verkeersveiligheid <p>De vier werkgroepen verrichten hun werk in opdracht van de Stuurgroep LEA en leggen hun resultaten via de zeef van de Lokale Directiekring ter besluitvorming voor aan de stuurgroep LEA.</p>
<p>Alcohol- en drugsbeleid gericht op preventie</p> <p>Wij willen de inwoners bewust maken van de risico's van verslaving voor zichzelf en voor hun omgeving. Dit doen we door gestructureerde preventievoorlichting op het gebied van genots- en verslavingsmiddelen.</p>	<p>Alcohol- en drugsbeleid gericht op preventie</p> <p>In het kader van preventievoorlichting zijn op scholen doorlopend preventielessen voor leerlingen en ouderavonden georganiseerd. Daarnaast wordt in 2017 een nieuw Preventie- en Handhavingsplan Alcohol ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Hierbij wordt onder andere aandacht besteed aan de Jong Proef Preventie Methodiek en de zuip-/alcoholketen.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Taalachterstand bij jonge kinderen terugdringen</p> <p>Wij willen voor jonge kinderen in voorschoolse voorzieningen een veilige, stimulerende omgeving creëren waarbij medewerkers in staat zijn om een risico op taalachterstand in het Nederlands vroegtijdig te signaleren en dat effectief aan te pakken met het doel dat deze kinderen in groep 3 van de basisschool goed mee kunnen komen. Het is een taak van de gemeente om te faciliteren dat er een veilige, stimulerende omgeving is.</p>	<p>Taalachterstand bij jonge kinderen terugdringen</p> <p>De huidige financieringssystematiek Onderwijsachterstandenbeleid vanuit het Rijk is gecontinueerd voor 2016 en 2017. Ook na 2017 blijven gemeenten middelen ontvangen om onderwijsachterstanden te verminderen, maar wordt de financieringssystematiek hiervoor gewijzigd. Door de continuering van rijks gelden aan gemeenten hiervoor is het nieuwe Onderwijsachterstandenbeleid 2016-2019 opgesteld en vastgesteld in november 2016. De pijlers van het plan zijn kwaliteit, toegankelijkheid en samenwerking. Goedlopende zaken blijven bestaan en er wordt ingezet op nieuwe ontwikkelingen. Het beleidsplan is afgestemd met alle betrokken partijen: consultatiebureau, peuteropvang, kinderopvang en scholen.</p> <p>Een belangrijk onderdeel van het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid met betrekking tot het terugdringen van een taalachterstand bij jonge kinderen is het opzetten van een taalklas. Het voorstel is afgestemd met de betrokken partners. Er is akkoord gegeven in de werkgroep en de Lokale Directie Kring. In januari 2017 is het voorstel voorgelegd in de LEA Stuurgroep. Daarnaast zijn in januari 2017 de Resultaatafspraken ondertekend door de betrokken partners. Hierin zijn doelstellingen geformuleerd over onder andere het taalniveau van de kinderen.</p> <p>Vanaf 1 juli 2015 worden voor alle ouders (toeslaggerechtigd of niet) van geïndiceerde doelgroepkinderen de kosten voor het aanbod van twee extra dagdelen opvang door de gemeente vergoed. Door de twee dagdelen extra spelen volledig vanuit de gemeente te bekostigen, wordt beoogd de drempel voor ouders te verlagen om de doelgroepkinderen die dat nodig hebben de extra twee dagdelen te laten komen spelen. Daarnaast ontvangen aanbieders per 1 juli 2015 € 400,00 per gerealiseerde doelgroepplaats voor de jaarlijks terugkerende kosten die worden gemaakt in het kader van VVE. Per 1 januari 2016 is dit bedrag verhoogd naar € 500,00.</p>
<p>Herbezinning op peuterspeelzaalwerk</p> <p>Wij bezinnen ons op de positie en organisatie van het peuterspeelzaalwerk binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Dit is nodig door de krimp van het aantal nieuwgeborenen en de omvang van het aantal doelgroepkinderen. Ook door de voorgenomen gemeentelijke bezuinigingen en gewijzigde opvattingen over de plaats van het peuterspeelzaalwerk in het rijksbeleid staat het peuterspeelzaalwerk in haar huidige vorm onder druk.</p>	<p>Herbezinning op peuterspeelzaalwerk</p> <p>Per 1 juli 2015 is, vooruitlopend op landelijke regelgeving per 1 januari 2018, het peuterspeelzaalwerk in de gemeente geharmoniseerd tot peuteropvang. Vanaf deze datum kunnen ouders die hier recht op hebben kinderopvangtoeslag aanvragen bij het rijk ter tegemoetkoming van de kosten voor peuteropvang. Ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag kunnen vanaf genoemde datum terecht bij de gemeente voor een toeslag voor twee reguliere dagdelen peuteropvang. Alle ouders van VVE kinderen hebben recht op twee gratis dagdelen opvang. De beide peuteropvangaanbieders voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen voor kinderopvang en aan de aanvullende gemeentelijke criteria.</p> <p>De ingestelde werkgroep die de voortgang van de harmonisatie heeft bewaakt en de stappen in het harmonisatieproces heeft vormgegeven heeft geen structureel karakter meer.</p> <p>De ambitie van het college is daarmee gerealiseerd.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Op te stellen onderwijshuisvestingsbeleid</p> <p>Voor 2016 is afgesproken nieuw beleid op te stellen omtrent onderwijshuisvesting. Er moeten hoognodig nieuwe leerlin- genprognoses worden opgesteld, mede op basis waarvan een langjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP) kan worden opge- steld. Ook beleid ten aanzien van gewenste kwaliteit van bestaande en nieuw te bouwen scholen dient hierbij te worden betrokken door maatschappelijke en onderwijskundige ont- wikkelingen. Een langjarig IHP geeft zowel duidelijkheid aan de betrokken partners als aan de gemeente zelf met betrek- king tot de onderwijshuisvesting in de gemeente. Aanleiding vormt mede een regionaal project omtrent onderwijshuisves- ting in relatie tot krimp.</p>	<p>Op te stellen onderwijshuisvestingsbeleid</p> <p>Het traject om het nieuwe beleid op te stellen omtrent onder- wijshuisvesting is in maart 2016 gestart. Na de start is data verzameld en is er een analyse van de gegevens gedaan. In mei 2016 is gestart met individuele gesprekken met enkele schoolbesturen, waarna een gezamenlijke bijeenkomst is gehouden met alle schoolbesturen. De opgehaalde informatie is vervolgens verwerkt en uitgewerkt in een aantal scenario's. Het concept document is voorgelegd aan alle betrokkenen. Hieruit bleek dat een verdere uitwerking van het thema 'inte- grale kindcentra' gewenst was. Op het moment vinden weder- om individuele gesprekken plaats met de betrokkenen omtrent dit thema. Na afronding van deze gesprekken kan dit thema bijgewerkt worden in het concept document waarna het do- cument het besluitvormingsproces in zal gaan.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 6. Scholing

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	109.928	116.820	0	116.820	94.779	-22.041	N
Lasten	1.044.148	1.157.285	-107.114	1.050.171	1.005.032	45.140	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-934.220	-1.040.465	107.114	-933.351	-910.252	23.099	V
Onttrekkingen uit reserves	28.589	18.239	0	18.239	22.266	4.027	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-905.631	-1.022.226	107.114	-915.112	-887.986	27.126	V

Productgroepen

- 420 Openbaar basis onderwijs
- 421 Onderwijshuisvesting openbaar basisonderwijs
- 422 Bijzonder basis onderwijs
- 423 Bijzonder basis onderwijs huisvesting
- 441 Openbaar voortgezet onderwijs huisvesting
- 480 Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Speelruimte aansluiten op behoeften</p> <p>We gaan flexibel om met de planning van het speelruimteplan. We besteden ruime aandacht aan de communicatie bij veranderingen. Nieuwe toestellen plaatsen we daar waar dat het meest nodig is. Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. Hierbij worden de jeugd en omwonenden nadrukkelijk betrokken. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot een (ver)plaatsing van speeltoestellen.</p>	<p>Speelruimte aansluiten op behoeften</p> <p>Conform de bepalingen van het door de raad vastgestelde speelruimteplan is het uitvoeringsplan 2016 vastgesteld. Hierin is opgenomen dat aan een aantal speelplaatsen verspreid over de gemeente (onderhouds)werkzaamheden worden uitgevoerd. De buurt wordt in de gelegenheid gesteld om over de uitvoering van de werkzaamheden en de inrichting van de speelplaatsen mee te praten. Zo mogelijk worden initiatieven vanuit de inwoners meegenomen in het uitvoeringsplan voor dit jaar of de komende jaren.</p> <p>In het uitvoeringsplan 2016 zijn de volgende speelplaatsen opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Speelplek Nassauplein - Speelplek Claversweer - Speelplek Saturnusstraat - Speelplek Apollostraat - Speelplek Van Asperenstraat - Speelplek Schapedrift <p>De werkzaamheden worden in de winterperiode 2016/2017 uitgevoerd.</p>
<p>Uitbreiding recreatiemogelijkheden</p> <p>We breiden de recreatieve mogelijkheden en voorzieningen uit, zoals langs de rivier en op andere aantrekkelijke locaties in Hardinxveld-Giessendam. Wij faciliteren maatschappelijke initiatieven door mee te denken en mee te werken aan bijvoorbeeld wijzigingen in een bestemmingsplan. Ook willen we een verbindende rol spelen ten opzichte van <i>crowdfunders</i> en initiatiefnemers. Wij kunnen initiatieven ook in communicatief opzicht ondersteunen.</p> <p>Wandelen wordt aantrekkelijker gemaakt door de belevingswaarde van het Pelgrimspad te vergroten en waar mogelijk in combinatie met andere ruimtelijke ontwikkelingen de ontbrekende schakels in te vullen voor het gemeentelijke netwerk van wandelpaden.</p>	<p>Uitbreiding recreatiemogelijkheden</p> <p>In de Dordtsche Avelingen zijn natuurvriendelijke oevers aangelegd en kreken gegraven om zo zoetwatergetijdenatuur tot stand te brengen (KaderRichtlijnWater). Rijkswaterstaat heeft het gebied, voor haar rekening maar op verzoek van de gemeente, ontsloten middels een wandelpad en een brug. Er wordt veel gebruik gemaakt van de wandel- en recreatiemogelijkheden in dit nieuwe gebied.</p> <p>Het Pelgrimspad is in ere hersteld. De belevingswaarde van het pad wordt vergroot door een koppeling te maken met het natuurontwikkelingsproject in het gebied Giessenzoom ter hoogte van de voormalige stationslocatie. Dit is een samenwerkingsproject met het waterschap.</p>
<p>Ontwikkeling van sportbeleid</p> <p>Cultuur en sport brengen mensen samen. Wij willen in samenspraak met verenigingen sportbeleid opstellen. Sport draagt bij aan veel maatschappelijke doelen. Sporten is gezond, stimuleert het leveren van prestaties, het is goed voor de sociale cohesie en voor de economie. Sport kent vele dwarsverbanden, denk aan sportstimulering, sportaccommodaties, tariefstelling en subsidies, volksgezondheid en speelruimten. Daarom bespreken we de resultaten van de verkenning met de sportverenigingen, buurtsportcoaches, Servanda en scholen. Dit werken we uit in concrete uitgangspunten.</p>	<p>Ontwikkeling van sportbeleid</p> <p>Voor het opstellen van een sportbeleid is in 2015 een eerste opzet gemaakt. Inzet was de lokale stand van zaken te onderzoeken. Onderwerpen zoals de sportdeelname door jongeren en ouderen, de inzet van buurtsportcoaches, vrijwilligers zijn hierbij van belang. Ook is er een onderzoek uitgevoerd naar de indirecte subsidies, waaronder de tariefstelling van de accommodaties.</p> <p>Inmiddels onderzoekt de gemeente de vernieuwende werkwijze van de Maatschappelijke Agenda (MAG). Een werkwijze waarbij het halen van maatschappelijke doelen centraal staat. Inwoners, verenigingen en organisaties dragen bij aan het behalen van maatschappelijke doelen. Indien de MAG wordt uitgevoerd, zal ook een gemeentelijke sportbeleid hierin een plaats vinden. De tot nu toe verzamelde informatie wordt bij de uitvoering van de MAG gebruikt.</p> <p>In 2016 is het project buurtsportcoaches geëvalueerd. Het resultaat is dat het project in 2017 wordt doorgezet.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Subsidies vereenvoudigen en inzichtelijk maken</p> <p>We willen de lasten voor de verenigingen en instellingen die subsidies aanvragen verlagen door een vereenvoudiging van het subsidiebeleid en de daaraan gekoppelde subsidieverordening. Verder willen we in het kader van de bezuinigingen vanaf 2016 een besparing doorvoeren op het totaal aan subsidies die jaarlijks verstrekt worden door de gemeente.</p>	<p>Subsidies vereenvoudigen en inzichtelijk maken</p> <p><u>Bezuiniging</u> De gemeenteraad heeft op 25 september 2014 ingestemd met het voorstel om per 2016 € 100.000,- te bezuinigen op het huidige subsidiebeleid door een aantal reeds gerealiseerde bezuinigingen (gedeeltelijk) op te voeren en door een aantal subsidieplafonds te verlagen. De bezuiniging is per 2016 doorgevoerd.</p> <p><u>Maatschappelijke agenda</u> In de eerste helft van 2016 is een businesscase uitgevoerd naar de werkwijze met de Maatschappelijke Agenda (MAG). Op basis van de resultaten van de businesscase heeft de gemeenteraad eind november 2016 besloten om de MAG in de gemeente Hardinxveld-Giessendam te implementeren, niet als bezuiniging, maar als instrument voor het behalen van maatschappelijke doelen. De overstap op de werkwijze van de MAG wordt in 2017 en 2018 samen met inwoners, verenigingen, vrijwilligers- en professionele maatschappelijke organisaties voorbereid. Met het van kracht gaan van de MAG komt het huidige maatschappelijk beleid, waaronder ook het huidige subsidiebeleid ter vervallen.</p>
<p>Exploitatiekosten voorzieningen verlagen, in stand houden van voorzieningenniveau</p> <p>We willen een verlaging van exploitatiekosten van de voorzieningen realiseren, zo nodig door andere vormen van beheer. Het uitgangspunt is het huidige voorzieningenniveau in stand te houden, zoals bijvoorbeeld de bibliotheek- en dorpshuisfunctie. Dit doen we op een financieel verantwoorde manier. We stimuleren initiatieven vanuit de samenleving en faciliteren deze.</p> <p>Accommodaties zijn niet per definitie in beheer van de gemeente, maar zijn voornamelijk in beheer bij de samenleving zelf. Een andere vorm van beheer moet zo mogelijk samengaan met het bereiken van lagere exploitatiekosten. Accommodaties moeten zo veel mogelijk geschikt zijn voor multifunctioneel gebruik en daarmee breed inzetbaar en toegankelijk.</p>	<p>Exploitatiekosten voorzieningen verlagen, in stand houden van voorzieningenniveau</p> <p>In 2014 is een begin gemaakt met de professionalisering van het gemeentelijk vastgoedbeheer. Hieraan is inhoud gegeven met de aanschaf van een vastgoedprogramma. Dit programma geeft inzicht in het beheer en de kosten van het vastgoed en levert managementinformatie die wordt ingezet voor een efficiënt vastgoedbeheer. Zie ook Programma 1 'Bestuur'. Het doel is om de exploitatiekosten van gemeentelijke voorzieningen zo laag mogelijk te houden.</p> <p>Accommodaties zijn niet per definitie in beheer van de gemeente, maar ook bij partijen uit de samenleving. Initiatieven hiertoe worden afgewacht en zo mogelijk aangemoedigd. Voorbeelden hiervan zijn in Boven-Hardinxveld al gerealiseerd.</p> <p>Met de directie van het bibliotheeknetwerk wordt in dit kader gesproken over het onderbrengen van de bibliotheek in Boven-Hardinxveld in een ander gebouw om zo de bibliotheekfunctie te behouden en de kosten van huisvesting hiervan te verlagen. Besluitvorming vindt begin 2017 plaats.</p>
<p>Nieuwe sportvoorziening in Boven-Hardinxveld en private horecavoorziening bij Appelgaard</p> <p>De gemeente zorgt al dan niet met partners voor goede sportaccommodaties. Met dit aanbod krijgen de gebruikers functionele en goed toegeruste sportaccommodaties aangeboden waar het prettig en goed sporten is. De samenwerking met de Stichting Sportvoorzieningen Boven-Hardinxveld moet leiden tot een nieuwe sportaccommodatie in Boven-Hardinxveld. De nieuwe sporthal is bedoeld voor bewegingsonderwijs in het primair onderwijs en voor de sportverenigingen. Bij een goed toegeruste sportvoorziening hoort een horecavoorziening. Wij zien graag dat er een private horecavoorziening komt bij sportvoorziening Appelgaard.</p>	<p>Nieuwe sportvoorziening in Boven-Hardinxveld en private horecavoorziening bij Appelgaard</p> <p>De nieuwe sportvoorziening in Boven-Hardinxveld is gerealiseerd. In een exploitatieovereenkomst is vastgelegd dat het bewegingsonderwijs in deze sporthal plaatsvindt.</p> <p>Voor de horeca voorziening bij De Appelgaard is een make-laar aangetrokken die de grond op de markt zet. Vanaf januari 2017 wordt de werving voor horecaexploitanten gestart.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Versterking sportcomplex Sluisweg</p> <p>We staan positief tegenover initiatieven die leiden tot versterking van het sportcomplex Sluisweg, die faciliteren we dan ook. Initiatieven die kunnen leiden tot versterking van het sportcomplex toetsen we op haalbaarheid.</p>	<p>Versterking sportcomplex Sluisweg</p> <p>Onze gemeente treedt initiatieven vanuit de samenleving of het bedrijfsleven om het sportcomplex aan de Sluisweg te versterken positief tegemoet. Het college gaat waar mogelijk zelf ook gesprekken aan met potentiële geïnteresseerden om de mogelijkheden die het sportcomplex te bieden heeft onder de aandacht te brengen. Inmiddels heeft onze gemeente opnieuw gesprekken gevoerd met een initiatiefnemer en bouwer over een indoorspeeltoernooi. Zij onderzoeken of de exploitatie van de buitenbaden onderdeel kan zijn van de bedrijfsvoering van initiatiefnemer. Een extern deskundige op het gebied van (de exploitatie van) buitenbaden zorgt voor ondersteuning. De gemeente en de initiatiefnemers leggen de afspraken vast in een intentieovereenkomst.</p>
<p>Kunstgrasvelden VV Hardinxveld</p> <p>De velden van VV Hardinxveld zijn van echt gras. De kwaliteit is zondanig dat slecht weer snel leidt tot uitval van wedstrijden en trainingen/ Het bestuur van VV Hardinxveld heeft de gemeente daarom verzocht een kunstgrasveld te realiseren op de accommodatie aan de Sluisweg.</p>	<p>Kunstgrasvelden VV Hardinxveld</p> <p>Voetbalvereniging Hardinxveld (VVH) en de gemeente hebben in 2016 samengewerkt aan de voorbereiding van de aanleg van twee kunstgrasvelden op het sportcomplex aan de Sluisweg. De afgelopen seizoenen heeft de club veel wedstrijden moeten afgelasten omdat de velden onbespeelbaar raken bij slechte weersomstandigheden. Om dezelfde reden heeft VVH verzocht om naast veld 2 ook het trainingsveld voor de jeugd om te vormen tot een kunstgrasveld. De vereniging betaalt een groot deel van de aanlegkosten in jaarlijkse termijnen terug. Daarvoor heeft de club haar contributie verhoogd. De voetbalvereniging neemt voortaan ook een deel van de onderhoudswerkzaamheden van de velden voor haar rekening. Voetbalvereniging en gemeenten realiseren zo een moderne voorziening die voldoet aan de eisen van deze tijd</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 7. Samenleven

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	694.045	693.255	-9.600	683.655	719.155	35.500	V
Lasten	2.202.325	2.260.660	-68.450	2.192.210	2.196.168	-3.958	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-1.508.280	-1.567.405	58.850	-1.508.555	-1.477.014	31.542	V
Onttrekkingen uit reserves	36.715	30.234	98.249	128.483	177.740	49.257	V
Toevoegingen aan reserves	48.000	48.000	151.951	199.951	199.951	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.519.565	-1.585.171	5.148	-1.580.023	-1.499.225	80.799	V

Productgroepen

- 510 Bibliotheek
- 511 Vorming en ontwikkeling
- 530 Sport
- 531 Sportvelden
- 540 Kunst
- 541 Oudheidkunde en museum
- 560A Openluchtrecreatie
- 580 Overige recreatieve voorzieningen

Programma 8 Werk en inkomen

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Jong en oud naar vermogen deel laten nemen aan samenleving en/of arbeidsmarkt</p> <p>De Sociale Dienst en Kredietbank Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en het Werkvoorzieningsschap Avelingen Groep worden samengevoegd, waardoor de inwoners vanuit één organisatie worden ondersteund bij het vinden van werk en inkomen. Deze organisaties helpen jong en oud om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving en/of arbeidsmarkt.</p> <p>De eigen verantwoordelijkheid voor het vinden van werk (eventueel met begeleiding) staat voorop. De periode van uitkering dient zo kort mogelijk te duren. Indien nodig wordt deelname aan de arbeidsmarkt mogelijk gemaakt met een loonkostensubsidie.</p>	<p>Jong en oud naar vermogen deel laten nemen aan samenleving en/of arbeidsmarkt</p> <p>De uitvoeringsorganisatie Avres voert voor de hieraan deelnemende gemeenten een groot deel van de taken uit binnen de breedte van het sociaal domein.</p> <p>De belangrijkste en meest omvangrijke taak van Avres is de uitvoering van de Participatiewet. Avres wil met een specifieke aanpak aansluiten bij de behoeften, de belangen en de mogelijkheden van de burgers die een beroep op de diensten van Avres (moeten) doen voor deelname aan de samenleving en/of arbeidsmarkt.</p> <p>De mens staat hierbij centraal. De eigen verantwoordelijkheid van de burgers is hierbij van belang.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 8. Werk en inkomen

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	1.445.335	1.658.887	-198.515	1.460.372	1.787.302	326.930	V
Lasten	3.695.699	3.839.386	-141.163	3.698.223	3.870.005	-171.782	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-2.250.364	-2.180.499	-57.352	-2.237.851	-2.082.703	155.148	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-2.250.364	-2.180.499	-57.352	-2.237.851	-2.082.703	155.148	V

Productgroepen

610 Bijstandsverlening

611 Werkgelegenheid

623 Participatiebudget

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Effectief inzetten van zorgbudget</p> <p>We willen gelden die bestemd zijn voor zorg zo effectief mogelijk inzetten, zodat deze beschikbaar zijn voor daadwerkelijke uitvoerende zorg. De rijksuitkeringen worden optimaal benut voor het sociaal domein door uit te gaan van het resultaat, de opbrengst van ondersteuning, met minder (controle)regels, waardoor lage uitvoeringskosten daadwerkelijke ondersteuning bevorderen. We hanteren budgetneutraliteit als uitgangspunt.</p>	<p>Effectief inzetten van zorgbudget</p> <p>Het zorggebruik is zorgvuldig gemonitord, om de budgettaire effecten zo goed en zo snel mogelijk in beeld te krijgen en bij te sturen waar nodig. Er is ingezet op kostenbewust indiceren en beschikken van zorg, om het beschikbare zorgbudget toereikend te laten zijn.</p> <p><u>Wmo</u> Voor Wmo heeft dit geleid tot een overschot op het beschikbare budget, welke overeenkomstig het raadsbesluit zal worden toegevoegd aan de reserve sociaal domein.</p> <p><u>Jeugd</u> Het jaar 2016 is gestart met een korting van 13,4% voor zorgaanbieders. Daarnaast waren er in de begroting ook reductiedoelstellingen ten opzichte van de realisatie van 2015 opgenomen. Na vier maanden is aan de zorgmarkt een productie uitvraag met prognose gedaan. Hieruit werd duidelijk dat de vraag naar jeugdhulp niet opgevangen kon worden met de fors verlaagde budgetten. Door het opstellen van een knoppennotitie zijn er bijsturingsmaatregelen getroffen. Deze bijsturing bevatte ook het per direct ter beschikking stellen van 3,1 miljoen euro om de jeugdhulp door te kunnen laten lopen en weer op gang te brengen. Op deze manier heeft de Serviceorganisatie de continuering van de jeugdhulp weten te borgen. Voor de tweede bestuursrapportage is een productie uitvraag gedaan over januari tot en met augustus inclusief prognose voor heel 2016. Hieruit kwamen zowel onder- als overbestedingen. De prognose kwam daarmee in totaal 1,2 miljoen euro hoger uit dan de geactualiseerde begroting, inclusief de meicirculaire. Doordat deze prognose nog onzeker is, is besloten deze prognose niet vast te leggen in een begrotingswijziging. Bij de behandeling van de jaarrekening van de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd medio 2017 zal de definitieve budgetrealisatie bekend worden.</p>
<p>Voorkomen van toename inkomensafhankelijke bijdragen</p> <p>Eigen bijdragen worden geheven om de eigen verantwoordelijkheid te stimuleren en de ondersteuning van inwoners betaalbaar en dus in stand te kunnen houden. We willen de inkomensafhankelijke bijdragen niet uitbreiden.</p>	<p>Voorkomen van toename inkomensafhankelijke bijdragen</p> <p>In de Wmo 2015 betaalt iedereen van 18 jaar of ouder een eigen bijdrage voor maatwerk ondersteuning uit de Wmo. Deze eigen bijdrage wordt door het CAK geïnd en is afhankelijk van (verzamel)inkomen, leeftijd, gezinssamenstelling en de ontvangen voorziening. Eind 2016 heeft de raad besloten de eigen bijdrage per 2017 aanzienlijk te verlagen, bovenop de landelijke maatregelen om de eigen bijdrage te verlagen.</p> <p>De ouderbijdrage voor jeugdhulp is per 1 januari 2016 afgeschaft.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Keuzevrijheid voor de hulpvrager</p> <p>Wij waarborgen de keuzevrijheid voor (identiteitsgebonden) zorgaanbieders. Deze keuzevrijheid wordt geregeld via een persoonsgebonden budget, waarmee de hulpvrager zelf regie houdt.</p>	<p>Keuzevrijheid voor de hulpvrager</p> <p>Bij de Wmo is sprake van een brede contractering van zorgaanbieders. Cliënten kunnen op grond van de ingekochte zorg een passende voorziening 'in natura' aangeboden krijgen, of desgewenst middels een persoonsgebonden budget (PGB) zelf de benodigde voorziening inkopen.</p> <p>Om jeugdhulpcliënten keuzevrijheid te kunnen bieden is een brede selectie van aanbieders gecontracteerd en is rekening gehouden met diversiteit, onder andere op grond van levensovertuiging en culturele achtergrond. Om voor cliënten maatwerk en flexibiliteit mogelijk te maken, is ook de mogelijkheid geboden om een PGB aan te vragen. Zorg in natura (zorg die wordt geleverd door de gecontracteerde aanbieders) en PGB zijn wettelijk gezien gelijke leveringsvormen voor zorg. Jeugdigen en/of ouders kunnen altijd voor een PGB kiezen indien zij in staat zijn het PGB te beheren en gemotiveerd aan kunnen geven waarom zorg in natura niet passend is. De keuze voor zorg in natura of PGB ligt daarmee bij de jeugdige of zijn ouders.</p>
<p>Overzichtelijke hulpverlening voor het gezin</p> <p>Een huishouden of gezin wordt ondersteund door één coördinator die met en voor de hulpvrager(s) één plan opstelt. De coördinator regelt de ondersteuning en beperkt het aantal hulpverleners dat over de vloer komt. We vinden het belangrijk dat de hulpverlening voor een gezin overzichtelijk en duidelijk is.</p>	<p>Overzichtelijke hulpverlening voor het gezin</p> <p>Het Sociaal Team werkt vanuit de gedachte één gezin, één plan één regisseur en wrap around care. Hierdoor wordt de hulpverlening aan de cliënt en zijn omgeving, helder en overzichtelijk.</p> <p>De raads werkgroep Sociaal Domein is en wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van en ontwikkelingen rondom het Sociaal Team.</p> <p>In het vierde kwartaal van 2016 is een evaluatie uitgevoerd naar de werkwijze van het Sociaal Team. De uitkomsten worden medio eerste kwartaal van 2017 bekend. Op basis van de uitkomsten van de evaluatie zal een besluit worden genomen over de toekomst van het Sociaal Team.</p>
<p>Maatschappelijke initiatieven ondersteunen</p> <p>We willen ons verbinden aan maatschappelijke initiatieven, om het sociale vangnet zo optimaal mogelijk te laten functioneren. Wij ondersteunen die initiatieven vanuit de samenleving.</p>	<p>Maatschappelijke initiatieven ondersteunen</p> <p>Het Sociaal Team werkt nauw samen met sociaal-maatschappelijke initiatieven in de samenleving met als doel een integraal netwerk van zorg en hulpverlening te creëren.</p> <p>In de eerste helft van 2016 is tevens een onderzoek uitgevoerd naar de werkwijze met de maatschappelijke agenda (MAG). In november 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met het implementeren van de MAG in de gemeente Hardinxveld-Giessendam als instrument voor het behalen van maatschappelijke doelen. Belangrijk uitgangspunt hierbij is om ruimte te bieden voor maatschappelijke initiatieven vanuit de samenleving. De overstap op de werkwijze van de MAG wordt in 2017 en 2018 samen met inwoners, verenigingen, vrijwilligers- en professionele maatschappelijke organisaties voorbereid.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 9. Zorg en welzijn

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	656.940	360.500	402.110	762.610	1.339.181	576.571	V
Lasten	9.564.485	10.297.333	-204.157	10.093.176	9.895.175	198.001	V
Geraamd/Gereal. saldo van baten en lasten	-8.907.545	-9.936.833	606.267	-9.330.566	-8.555.994	774.572	V
Onttrekkingen uit reserves	329.036	7.350	274.194	281.544	296.414	14.870	V
Toevoegingen aan reserves	429.000	15.000	1.000.544	1.015.544	1.015.544	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-9.007.509	-9.944.483	-120.083	-10.064.566	-9.275.124	789.442	V

Productgroepen

- 614 Gemeentelijk minimabeleid
- 621 Vreemdelingen
- 650 Kinderdagopvang
- 652 Gehandicaptenbeleid
- 661 Maatwerkvoorz. Natura materieel WMO
- 662 Maatwerkvoorz. Natura immaterieel WMO
- 663 Opvang en beschermd wonen WMO
- 667 Eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen en opvang Wmo
- 670 Algemene voorzieningen WMO en jeugd
- 671 Eerstelijnsloket WMO en Jeugd
- 672 PGB WMO en Jeugd
- 677 E.B. Algemene voorz. WMO en Jeugd
- 682 Individuele voorz. Natura Jeugd
- 683 Veiligheid, jeugdreclassering en opv. Jeugd
- 714 Openbare gezondheidszorg
- 715 Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)

Programma 10 Gezondheid en Milieu

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Afval gebruiken als grondstof</p> <p>We bevorderen dat afval als grondstof wordt gebruikt. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van 'omgekeerd inzamelen'; een vooruitstrevende manier van afval inzamelen. De nadruk komt nog meer te liggen op de inzameling van recyclebare materialen in plaats van op restafval. De uitvoering van de afvalinzameling is ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Waardlanden, een samenwerkingsverband van de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Wij willen maximaal meewerken aan de uitvoering van het beleid.</p>	<p>Afval gebruiken als grondstof</p> <p>In 2016 is gewerkt aan de invoering van omgekeerd inzamelen in onze gemeente. Eind vorig jaar zijn alle ondergrondse inzamelvoorzieningen geplaatst. Op 16 december 2016 is de nieuwe manier van inzamelen van start gaan. Hiermee is omgekeerd inzamelen in alle Waardlanden-gemeenten ingevoerd. De verwachting is dat met deze nieuwe manier van inzameling het beoogde scheidingspercentage van 75 procent (in 2020) tijdig wordt behaald.</p>
<p>Energie besparen</p> <p>We willen het energieverbruik terugdringen of verduurzamen. Voor de openbare verlichting maken we daarbij gebruik van de expertise van de gemeenschappelijke regeling Openbare Verlichting (Bureau OVL). Voor de openbare gebouwen krijgt het een plaats in ons vastgoedbeleid. Daarnaast moedigen we particuliere initiatieven aan op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. We haken aan op regionale initiatieven. Bij het doen van investeringen gaan de kosten voor de baten uit. Wij doen echter geen investeringen zonder een acceptabele terugverdientijd. Dit wordt bij elke investering die zich voordoet in beeld gebracht en hierop wordt getoetst.</p>	<p>Energie besparen</p> <p>We hebben in de regio AV drie keer meegedaan aan samen-zonneenergie.nl. Hierbij konden particuliere huiseigenaren participeren in een groepsaankoop voor zonnepanelen. Na deze acties zijn in Hardinxveld-Giessendam 87 installaties geïnstalleerd met in totaal 928 panelen. (gegevens van website samen-zonneenergie.nl). Eén paneel levert ongeveer 200 Kwh per jaar op. Door de actie wordt dus 185.600 Kwh per jaar bespaard.</p> <p>Op grond van het landelijke Energieakkoord doelstellingen voor Openbare Verlichting (OVL) en verkeerregelinstantaties werkt de gemeente via Bureau OVL aan het kunnen behalen van deze doelstellingen. De voortgang van de doelstellingen wordt jaarlijks gemonitord. In het nieuwe beleidsplan OVL zal energiebesparing een nadrukkelijke plaats krijgen.</p> <p>Bij uitvoering van onderhoudsmaatregelen bij gemeentelijk vastgoed is energiebesparing een belangrijk punt. Daarbij wordt o.a. gebruik gemaakt van inzichten die door real-time monitoring van het energiegebruik verkregen zijn. In 2016 is over de grootverbruikers, zoals sportaccommodaties en het gemeentehuis, een gemiddelde besparing op elektraverbruik van ruim 9% behaald. Positieve uitschieter is het zwembad, hier is een besparing op het elektraverbruik van ruim 30% behaald.</p> <p>Om ook een besparing op het verbruik van gas te behalen is een onderzoek naar de inzet van biomassa voor verwarming van het zwembad opgenomen in de programmabegroting 2017. Voor verwarming is dan geen gas meer nodig. De hiermee gemoeide investering verdient zich naar verwachting binnen 5 jaar terug.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 10. Gezondheid en milieu

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	4.172.141	4.055.900	8.200	4.064.100	4.381.478	317.378	V
Lasten	4.258.541	3.779.812	-4.294	3.775.518	3.810.867	-35.349	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-86.400	276.088	12.494	288.582	570.611	282.029	V
Onttrekkingen uit reserves	446.242	0	149.154	149.154	147.629	-1.525	N
Toevoegingen aan reserves	170.000	25.000	120.320	145.320	145.320	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	189.842	251.088	41.328	292.416	572.920	280.504	V

Productgroepen

721 Afvalverwijdering

722 Riolering

723 Milieu

724 Begraafplaatsen

725 Baten afvalstoffen

726 Baten riolering

732 Opbrengst begraafplaatsen

VERSIE 27-6-2017

Programma 11 Bouwen, Wonen en Gebruiken

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
Flexibele bestemmingsplannen We willen meer flexibiliteit in nieuwe en herziene bestemmingsplannen. We gaan onderzoek doen naar de mogelijkheden van veegplannen. Een veegplan biedt de mogelijkheid om plannen, ingediend door initiatiefnemers, in één planprocedure mee te laten lopen.	Flexibele bestemmingsplannen Het bestemmingsplan "Buitengebied" is inmiddels onherroepelijk. Voor dit plan start in het eerste kwartaal 2017 een veegplan. Voor het meer bebouwde gedeelte van Hardinxveld-Giessendam is in 2016 een gebiedsdekkend bestemmingsplan opgesteld. De gemeenteraad neemt eind maart 2017 een besluit over de vaststelling van dat bestemmingsplan. Begin 2018 vindt voor het bebouwde gebied een oproep voor een veegplan plaats. Op die manier wisselen de veegplannen elkaar jaarlijks af, wat bijdraagt aan de flexibiliteit.
Welstandsvrij bouwen We schaffen de welstandstoets af, zodat welstandsvrij bouwen mogelijk wordt.	Welstandsvrij bouwen Op 24 november 2016 heeft de gemeenteraad besloten om de hele gemeente aan te wijzen als welstandsvrij gebied. Vanaf 1 januari 2017 zijn er daarom geen redelijke eisen van welstand en worden aanvragen niet meer getoetst door de welstandcommissie.
Meer keuzevrijheid voor woonconsumenten We willen meer keuzevrijheid voor woonconsumenten. Daarom staan we positief tegenover particulier opdrachtgeverschap (individueel of collectief), zodat consumenten samen hun eigen wensen en ideeën kunnen realiseren.	Meer keuzevrijheid voor woonconsumenten In Morgenslag worden kavels succesvol verkocht aan particuliere opdrachtgevers en een complex gerealiseerd met 5 appartementen in collectief particulier opdrachtgeverschap. Daarnaast heeft de stichting Buitenhof na een procedure tot aan de Raad van State nu de mogelijkheid een woonzorgcomplex (met ruimte voor dagbesteding) voor verstandelijk gehandicapten te realiseren aan Buitendams 326.
Faciliteren Dag van de Woningmarkt We faciliteren de Dag van de Woningmarkt, zodat vragers en aanbieders van woningen bij elkaar kunnen komen. Het is de bedoeling dat bedrijven de organisatie zelf op zich zullen nemen.	Faciliteren Dag van de Woningmarkt (KJA) Externe partijen hebben in 2016 de Dag van de Woningmarkt georganiseerd in de gemeente (Wielewaal). Wij hebben dit gefaciliteerd.

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Ondersteunen ontwikkelingen mantelzorg</p> <p>We ondersteunen de ontwikkelingen op het gebied van mantelzorg. Naar verwachting zal per 1 oktober 2014 mantelzorg vergunningsvrij worden, een en ander overeenkomstig het Besluit omgevingsrecht.</p>	<p>Ondersteunen ontwikkelingen mantelzorg</p> <p>Op grond van het Besluit omgevingsrecht is het gebruik ten behoeve van mantelzorg vergunningsvrij indien aan de wettelijke voorwaarden wordt voldaan. Om het realiseren van mantelzorgwoningen te vergemakkelijken is in het Bor geregeld dat het aantal woningen mag toenemen.</p> <p>Binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam zijn in de beleidsregels "Buitenplanse afwijkingen kruimelgevallen" regels opgenomen voor het toestaan van mantelzorg in een woning inclusief aangebouwde bijbehorende bouwwerken dan wel het bouwen van een mantelzorgunit.</p>
<p>Meerjarenprogramma Infrastructuur, ruimte en transport (MIRT)</p> <p>In dit onderzoek wordt gezocht naar manieren om de waterveiligheidsopgave in het gebied te verbinden met de ruimtelijke en economische ontwikkeling, zodat de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden ook in de toekomst beschermd is tegen overstromingen en er een aantrekkelijk ruimtelijk economisch klimaat is om te wonen en werken.</p>	<p>Meerjarenprogramma Infrastructuur, ruimte en transport (MIRT)</p> <p>We participeren in het MIRT onderzoek. Vanuit een brede regionale samenwerking wordt gewerkt aan de waterveiligheid. Hierbij is aandacht voor ruimtelijke adaptatie, waterveiligheid en meekoppelkansen in het gebied van dijkkring 16. In dit gebied wordt samen gewerkt met de AV, de noordelijke Drechtsteden, Vianen, de provincie Zuid-Holland, het Waterschap Rivierenland en Rijkswaterstaat. Het MIRT-onderzoek is afgerond en is positief ontvangen. Het onderzoek geeft inzicht in de ruimtelijke mogelijkheden bij aanpassing van de dijken. De verschillende partijen die bij een ruimtelijk project samenwerken hebben door het onderzoek meer zicht in de belangen en de mogelijkheden van een ruimtelijke inpassing gekregen. In 2017 is gestart met een vervolgtraject, waarbij de partijen hebben aangegeven met elkaar te willen samenwerken aan een veilige omgeving.</p>
<p>Prestatieafspraken</p> <p>In de prestatieafspraken worden jaarlijks met de woningstichting en de huurdersraad afspraken gemaakt over volkshuisvestelijke onderwerpen.</p>	<p>Prestatieafspraken</p> <p>We hebben prestatieafspraken gemaakt met de woningstichting en de huurdersraad. In deze afspraken hebben we vastgelegd hoe we als partijen om willen gaan met de volkshuisvestelijke vraagstukken voor de doelgroep sociale huur.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 11. Bouwen, wonen en gebruiken

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	12.707.465	2.246.618	-750	2.245.868	7.659.414	5.413.546	V
Lasten	11.441.876	3.057.741	129.935	3.187.676	8.319.542	-5.131.865	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	1.265.589	-811.123	-130.685	-941.808	-660.127	281.681	V
Onttrekkingen uit reserves	405.000	0	250.000	250.000	250.000	0	V
Toevoegingen aan reserves	2.393.278	0	200.000	200.000	285.529	-85.529	N
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-722.689	-811.123	-80.685	-891.808	-695.656	196.152	V

Productgroepen

- 810 Ruimtelijke ordening
- 820 Woningexploitatie
- 822 Overige volkshuisvesting
- 823 Baten bouwvergunningen
- 830 Bouwgrondexploitatie

Programma 12 Woonomgeving

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Aantrekkelijke leefomgeving</p> <p>We hebben aandacht voor een duurzame inrichting en aantrekkelijke woonomgeving met voldoende parkeerplaatsen, groen en water bij nieuwe projecten. Met het oog op ruimtelijke kwaliteit worden relevante beleidskaders verwerkt in de stedenbouwkundige randvoorwaarden voor nieuwe plannen. Ook in bestaande wijken en buurten streven we naar een aantrekkelijke leefomgeving. Uiteraard is er een relatie met de financiële mogelijkheden. De set van beheerplannen voor de openbare ruimte wordt compleet gemaakt en up-to-date gehouden. In de beleids- en beheerplannen is een onderhoudsniveau vastgelegd en het doel is om de openbare ruimte op het gewenste niveau te houden. Indien de financiële mogelijkheden leiden tot een aanpassing van het budget, wordt het onderhoudsniveau hierop aangepast.</p>	<p>Aantrekkelijke leefomgeving</p> <p>Voor de inrichting van de openbare ruimte zijn richtlijnen opgesteld overeenkomstig de uitgangspunten voor een duurzame inrichting en aantrekkelijke woonomgeving. Die richtlijnen vormen samen het handboek openbare ruimte. Dit is het kader geweest voor de inbreidingslocatie Forte aan de Uranusstraat, de nieuwe wijken De Blauwe Zoom, Morgenslag en omgeving Regenboogschool. In deze plannen worden natuurvriendelijke oevers aangelegd, voldoende parkeerruimte gemaakt, energiezuinige LED-verlichting geplaatst, speelplaatsen aangelegd, groen aangeplant. Ook is de waterhouding robuust gemaakt en berekend op grote buien.</p> <p>Beheerplannen: Voor het beheerplan waterlossingen en sloten is 2016 een inventarisatie gemaakt. Het beheerplan wordt vastgesteld in 2017.</p> <p>In 2016 is verder invulling gegeven aan de uitwerking van het beleidsplan begraafplaatsen zoals vastgesteld in 2015. Het beheerplan wordt vastgesteld in 2017.</p> <p>In 2016 is het bomenbeleidsplan geëvalueerd en is een aangepaste groene kaart vastgesteld.</p> <p>Met het actualiseren van het beleidsplan openbare verlichting is een start gemaakt door bureau OVL in 2016 en dit wordt afgerond in 2017.</p> <p>In 2016 is een start gemaakt met de tussentijdse evaluatie van het wegbeheerplan. Tevens is dit een toetsmoment om te zien of het plan voldoet aan de verwachtingen van het beheerplan. De evaluatie wordt in 2017 afgerond.</p>
<p>Zorgvuldig omgaan met bomen</p> <p>We gaan zorgvuldig om met bomen in de openbare ruimte. Voor het beheren en in stand houden van bomen is een bomenbeleidsplan vastgesteld. Dit schept het kader voor het omgaan met de bomen in de gemeente. Alleen wanneer dat strikt noodzakelijk is, voeren we een bomenkeuring uit. Het aantal bomen waar een kapvergunningverplichting voor geldt, willen we terugdringen.</p>	<p>Zorgvuldig omgaan met bomen</p> <p>In januari 2013 is tezamen met het vaststellen van de Groene Kaart ook de bomenverordening in de APV opgenomen. December 2016 heeft de raad het bomenbeleid geëvalueerd en besloten tot enkele wijzigingen. Deze wijzigingen zoals de verhoging van de bijdrage monumentale & waardevolle bomen en de aanpassing van de Groene Kaart worden in het eerste kwartaal van 2017 uitgevoerd.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 12. Woonomgeving

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	15.786	2.000	15.000	17.000	1.808	-15.192	N
Lasten	826.206	1.025.099	-62.835	962.264	1.035.591	-73.327	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-810.420	-1.023.099	77.835	-945.264	-1.033.783	-88.519	N
Onttrekkingen uit reserves	21.402	108.362	17.500	125.862	125.956	94	V
Toevoegingen aan reserves	56.200	56.200	104.460	160.660	160.660	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-845.218	-970.937	-9.125	-980.062	-1.068.487	-88.425	N

Productgroepen

560 Openbaar groen

Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Terugdringen overhead- en uitvoeringskosten</p> <p>Waar dat mogelijk is, willen we de overhead- en uitvoeringskosten terugdringen. Samenwerking met andere gemeenten kan hier een positief effect op hebben.</p>	<p>Terugdringen overhead- en uitvoeringskosten</p> <p>De intentie is om vanaf 2015 jaarlijks de omvang en samenstelling van de overhead van de organisatie tegen het licht te houden en waar mogelijk bij te sturen. De jaarlijkse rapportage is eind 2016 aan het College aangeboden. Terugdringen van deze kosten wordt ook beoogd met het toetreden tot het samenwerkingsverband Drechtsteden.</p>
<p>Verminderen schuld en groei rentedruk in gemeentebegroting</p> <p>De nota Financieringsvisie en Rentebeleid geeft richting voor een adequate beheersing van onze schuldpositie en de omvang van de investeringen. Volgend uit de Financieringsvisie werken we aan het op termijn terugdringen van de vaste schuld. Daarmee verminderen we bij een gelijkblijvende renteontwikkeling de rentedruk op de gemeentebegroting. Verder zijn we zeer terughoudend in ons investerings- en begrotingsbeleid.</p>	<p>Verminderen schuld en groei rentedruk in gemeentebegroting</p> <p>Met het vaststellen van de nota Financieringsvisie en Rentebeleid is invulling gegeven aan de doelstelling om de schuldpositie te verminderen en de groei van de rentedruk in de gemeentebegroting te beperken. Met ingang van het begrotingsjaar worden de uitgangspunten van nota jaarlijks getoetst. Daarbij gaat het onder meer om het te hanteren percentage voor herfinanciering van leningen en het te hanteren rentepercentage voor bouwgrondexploitaties. Daarnaast zijn in de nota een aantal flankerende maatregelen opgenomen, welke in continuïteit worden toegepast.</p> <p>Bij het vaststellen van de nota is de toezegging aan de raad gedaan om tussentijds de uitgangspunten te evalueren. Deze evaluatie is in het 1^e kwartaal van 2017 aan de raad aangeboden.</p> <p>Belangrijk punt in de evaluatie is het wijzigingsbesluit BBV . Onderdeel van dit wijzigingsbesluit betreft de rentetoekening aan de bouwgrondexploitaties en riolering en reiniging. Alleen de werkelijke rente, gecorrigeerd voor de verhouding eigen vermogen/vreemd vermogen, mag worden toegerekend. In de begroting 2017-2020 is hier reeds op geanticipeerd.</p>
<p>Lastendruk beperken voor inwoners</p> <p>We beperken de lastendruk voor onze inwoners. We willen een extreme belastingverhoging tegengaan, maar belastingen en tarieven wel waardevast houden door jaarlijkse toepassing van inflatiecorrectie. Dit is het algemene uitgangspunt bij de jaarlijkse perspectiefnota, (meerjaren)begroting en de daarbij behorende leges-, tarieven- en belastingverordeningen. We streven naar 100% kostendekkende tarieven. In een cyclus van vier jaar doen we onderzoek naar de kostendekkendheid van alle tarieven. We verlagen de leges, zoals de bouwleges. Dit is onder andere mogelijk door een efficiëntere bedrijfsvoering. Doel is lagere tarieven op basis van kostenverlaging. Daarbij is het uitgangspunt 100% kostendekkendheid</p>	<p>Lastendruk beperken voor inwoners</p> <p>Al meerdere jaren behoort het lastenniveau van onze gemeente tot de laagste in de regio AV. In de regio Drechtsteden behoren wij tot de middenmoot.</p> <p>Getracht wordt om het voorzieningenniveau op peil te houden. Dit ondanks de beperkte middelen en bezuinigingen.</p> <p>In 2015 is de kostendekkendheid van de sportaccommodaties en de begraafplaatsen tegen het licht gehouden. Laatstgenoemde maakte onderdeel uit van het beheerplan begraafplaatsen.</p> <p>Met het vaststellen van de belastingverordeningen en overige gemeentelijke tarieven 2017 in de raad van 22 december 2016 is het beleid gecontinueerd om de tarieven waardevast te houden en met niet meer dan het verwachte inflatiepercentage te laten stijgen.</p>

Wat heeft het gekost?

Programma 13. Financiering / Alg. dekkingsmiddelen

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	24.209.434	24.311.587	1.819.590	26.131.177	25.887.613	-243.564	N
Lasten	3.211.590	1.910.574	866.729	2.777.303	2.413.493	363.810	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	20.997.844	22.401.013	952.861	23.353.874	23.474.121	120.247	V
Onttrekkingen uit reserves	289.820	0	1.076.105	1.076.105	1.076.105	0	V
Toevoegingen aan reserves	28.995	0	1.700.415	1.700.415	1.700.415	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	21.258.669	22.401.013	328.551	22.729.564	22.849.811	120.247	V

Productgroepen

- 913 Beleggingen
- 914 Geldleningen
- 921 Algemene uitkering gemeentefonds
- 922 Algemene baten en lasten
- 923 Uitkering deelfonds sociaal domein
- 930 Wet Onroerende Zaken (WOZ)
- 931 Baten Onroerende Zaak Belasting gebruikers
- 932 Baten Onroerende Zaak Belasting eigenaren
- 937 Baten Hondenbelasting
- 938 Baten Reclamebelasting
- 939 Baten Precariobelasting
- 940 Lasten gemeentelijke belastingen
- 960 Saldo van kostenplaatsen
- 980 Mutaties reserves
- 990 Saldo na bestemming

1.5 Algemene Dekkingsmiddelen

Kosten en opbrengsten die niet direct tot één van de voorgaande programma's behoren vallen onder de noemer 'algemene dekkingsmiddelen'. De algemene dekkingsmiddelen zijn:

1. Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is

De lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is zijn heffingen waarvan er geen duidelijke relatie is tussen de gemeentelijke dienstverlening en de belasting. Voorbeelden zijn de onroerend zaakbelastingen (OZB) en de hondenbelasting. Overigens zijn de rioolheffing en de afvalstofheffing voorbeelden van lokale heffingen waarvan de besteding wel is gebonden. Dergelijke heffingen worden op de desbetreffende programma's verantwoord. Voor verdere informatie wordt u verwezen naar de paragraaf 'Lokale heffingen'.

2. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor onze gemeente. Twee factoren bepalen de uitkering aan een gemeente:

- a. De omvang hangt af van de algemene groei en van taak- en andere veranderingen. Het gemeentefonds is gekoppeld aan de rijksuitgaven. Als het Rijk meer uitgeeft, gaat het gemeentefonds ook omhoog en omgekeerd. Twee voorbeelden van taak- en andere veranderingen: Toen de gemeenten de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) gingen uitvoeren, kregen ze daarvoor geld in het gemeentefonds. Het fonds groeide, maar het takenpakket ook.
- b. Het aandeel van een gemeente in de totale omvang van het gemeentefonds hangt af van zogenaamde "verdeelmaatstaven". Het aantal inwoners is zo een verdeelmaatstaf. Hoe meer inwoners een gemeente heeft, des te groter het aandeel in het totaal. Er zijn circa vijftig verdeelmaatstaven.

3. Dividend

Hiertoe behoren de aandelen en daaraan verbonden dividenden die niet tot één van de voorgaande programma's behoren. Voor onze gemeente zijn dat de aandelen en daaraan verbonden dividenduitkering van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

4. Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie bestaat hoofdzakelijk uit de lasten die verband houden met het niet doorbelasten van rente aan producten.

5. Overige algemene dekkingsmiddelen

De overige dekkingsmiddelen bestaan hoofdzakelijk uit:

- a. De baten en lasten die betrekking hebben op de waardering van onroerende zaken in het kader van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Hieronder vallen overigens niet de opbrengsten van de onroerend zaakbelastingen (OZB) en ook niet de lasten die zijn gemoeid met de heffing en invordering daarvan. Deze worden verantwoord bij de lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is.
- b. Eventuele saldi van kostenplaatsen. Bij de jaarrekening kunnen verschillen blijken tussen de in de kostenverdeelssystematiek gehanteerde voor- en nacalculatorische interne tarieven. Het saldo van deze verschillen wordt hier verantwoord. Benadrukt wordt dat op totaalniveau bezien sprake is van een budgetneutrale situatie. Een nadelig saldo van kostenplaatsen wordt immers gecompenseerd door een voordeel van dezelfde omvang op de naar de programma's doorbelaste kosten en vice versa.

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting na wijz. 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor- /nadelig
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	3.351.786	3.493.669	3.481.053	12.616-	N
Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds: algemeen	13.182.716	14.031.530	14.084.920	53.390	V
Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds: sociaal domein	6.613.040	6.578.840	6.578.840	-	V
Dividend	17.893	32.000	31.983	17-	N
Saldo van de financieringsfunctie	831.129-	911.103-	866.983-	44.120	V
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.336.463-	128.937	164.307	35.370	V
Totaal	20.997.843	23.353.873	23.474.120	120.247	V

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

Onder de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is vallen de opbrengsten onroerende zaakbelastingen (woningen en niet-woningen) en hondenbelasting.

De afwijking bestaat uit voornamelijk uit lagere opbrengsten onroerende zaakbelastingen (niet-woningen). Naar nu blijkt is de onderliggende WOZ-waarden voor niet-woningen als gevolg van de afhandeling van bezwaarschriften lager dan geraamd. Deze lagere WOZ-waarden hebben een direct effect op de hiermee gemoeide baten.

Dividend

Het hierboven genoemde dividend betreft de dividenden van de Bank Nederlandse Gemeenten. Het dividend van Eneco is verantwoord bij programma 5 Ondernemen en Bedrijvigheid (begroting na wijziging € 443.600, rekening € 443.600).

Vennootschapsbelasting (VPB)

Vanaf 2016 vallen alle gemeenten onder de aangifteplicht van de VPB. Over 2016 dient voor de eerste maal de aangifte VPB te worden gedaan. In 2017 dient de aangifte over 2016 te worden gedaan. Op dit moment schatten wij dat de aangifte op nihil kan worden gesteld. Om deze reden is geen bedrag in de jaarrekening 2016 opgenomen als nog te betalen.

VERSIE 27-6-2017

Paragrafen

VERSIE 27-6-2017

1.6 Paragraaf Bedrijfsvoering

Beleidsverantwoording

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Belanghebbenden actief en vroegtijdig betrekken bij planvorming</p> <p>Wij betrekken belanghebbenden actief en vroegtijdig bij planvorming. Het is wenselijk om flexibel in te kunnen spelen op initiatieven vanuit de samenleving. Daarnaast kan de gemeente actief de inbreng van inwoners, bedrijven en instellingen vragen in plannen en projecten. Hiervoor is het nodig om vooraf aan een project of beleidsontwikkeling goed vast te stellen wat de speelruimte is. Waar is invloed mogelijk? Helderdheid over financiële en juridische grenzen is belangrijk. We voeren de nota 'Samen denken en samen werken' (participatie van inwoners, bedrijven en instellingen) en het strategisch communicatiebeleid uit. Waar nodig, worden werkwijzen en processen aangepast.</p>	<p>Belanghebbenden actief en vroegtijdig betrekken bij planvorming</p> <p>De lijn om belanghebbende actief en vroegtijdig bij planvorming en uitvoering te betrekken is voortgezet. Voorbeelden hiervan zijn de projecten Maatschappelijke Agenda (MAG), Wateroverlast en Hondenbeleid. Op uiteenlopende wijze hebben betrokkenen actieve inbreng gehad bij deze projecten.</p>
<p>Wijkteams dichtbij de inwoners</p> <p>Vanaf 2010 is gestart met de voorbereidingen voor wijkgericht werken in de buitendienst. Vanaf september 2013 zijn de bereikte ontwikkelingen omgezet naar een formele wijkgerichte werkwijze. Hierbij zijn de drie wijkteams verantwoordelijk voor het integraal onderhoud in hun wijk, dus zowel voor groen als grijs. Het wijkgericht werken is een concrete manier om de afstand tussen gemeente en inwoners te verkleinen. Het wijkgericht werken krijgt steeds meer vorm. Naast het anders organiseren en afhandelen van het werk, krijgen de wijkteamleiders een meer actieve rol in de contacten met wijkbewoners. Voorbeeld hiervan is de deelname aan de wijktafels waar wijkbewoners de mogelijkheid hebben om ideeën klachten en meldingen over het wijkonderhoud met de wijkteams te bespreken. De onderhoudskwaliteit die inwoners van de gemeente mogen verwachten wordt vastgelegd in een beeldkwaliteitscatalogus. De teams zijn aanspreekbaar op het al dan niet leveren van het daarin afgesproken kwaliteitsniveau.</p>	<p>Wijkteams dichtbij de inwoners</p> <p>De wijkteams verzorgen het onderhoud in de wijken. Via deelname aan de wijktafels wordt met andere partijen zoals Servanda, Omnivera en de politie afstemming gezocht over de aanpak van zaken die voor de wijken van belang zijn. De onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte zal vastgelegd worden in een beeldkwaliteitscatalogus. Via beelden kan er eenvoudiger overlegd worden met bewoners over de onderhoudskwaliteit die in de openbare ruimte verwacht mag worden. De catalogus vormt een vertaling van het bestaande beleid in de openbare ruimte naar beelden. Deze catalogus willen we in 2017 vaststellen.</p>
<p>Vraaggericht en oplossingsgericht werken</p> <p>De rol van de gemeente wordt meer verbindend en adviserend. Het is dan ook van belang om de organisatie, processen en kanalen vraaggericht vorm te geven. Investeren in medewerkers is ook van belang, zodat zij in staat zijn om de klant vaker direct antwoord te kunnen geven.</p> <p>In het dienstverleningsconcept wordt verwoord welke visie de gemeente heeft op het gebied van dienstverlening. Het document beschrijft uitgangspunten van dienstverlening in de gemeente Hardinxveld-Giessendam met als doel: antwoord kunnen geven op de klantvragen die binnenkomen, ongeacht welk kanaal de klant kiest.</p> <p>Om goede dienstverlening aan klanten te kunnen leveren, moet de gemeentelijke organisatie hierop zijn ingericht. Er wordt gemeentebreed samengewerkt met de zaak als middelpunt, dat noemen we zaakgericht werken. Een zaak is een bundeling van werkzaamheden dat leidt tot antwoord op een klantvraag. Dit levert inzicht op in de stand van zaken; de status van een aanvraag, het resultaat en de afhandeltijd. De klant kan deze zaakinformatie terugzien via de gemeentelijke of landelijke internetportaal.</p>	<p>Vraaggericht en oplossingsgericht werken</p> <p>We hebben zaakgericht werken begin 2015 organisatiebreed ingevoerd. Hierdoor kan de klant iedere (aan)vraag die als zaak wordt geregistreerd volgen via zijn persoonlijke internetpagina (PIP). Ook de medewerkers van ons Klancontactcentrum (KCC) kunnen hierdoor snel alle zaakinformatie raadplegen ongeacht het kanaal dat de klant heeft gekozen. Onze gemeente heeft al meer dan 350 werkprocessen als zaaktype ingericht.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?
<p>Afschaffing regels en afhandeltijden (aan)vragen verkorten</p> <p>In het dienstverleningsconcept wordt een aantal generieke servicenormen opgenomen. Dat betekent dat per dienstverleningskanaal (post, telefonie, e-mail en internet) is vastgelegd welke service de klant kan verwachten. Deze servicenormen worden afgezet tegen de nulmeting voor afhandeltijden en vervolgens vertaald naar gewenste afhandeltijden voor producten en diensten. De doelstellingen worden per product of dienst in een kwaliteitshandvest gepubliceerd. Het handvest wordt jaarlijks geactualiseerd. Door organisatiebreed op dezelfde wijze samen te werken en gebruik te maken van de bestaande systemen, kan er actief op de doorlooptijden worden gestuurd. Om de doorlooptijd terug te brengen, is er aandacht voor procesoptimalisering. In het burgerjaarverslag dragen wij verantwoording af over de werkelijke afhandeltijden in relatie tot de gewenste afhandeltijden.</p>	<p>Afschaffing regels en afhandeltijden (aan)vragen verkorten</p> <p>Het project 'Zaakgericht Werken' heeft een extra impuls gegeven aan het verkorten van de afhandeltijden. Daarnaast hebben we het meldpunt voor moeilijke regelgeving gerealiseerd via Ondernemersplein. In de reguliere werkprocessen hebben we blijvend aandacht voor mogelijkheden om regels af te schaffen of te vereenvoudigen. Hetzelfde geldt voor het verkorten van afhandeltijden voor (aan)vragen.</p>
<p>Inhuur van extern personeel terugdringen</p> <p>We dringen de inzet en inhuur van extern personeel terug, waar dat mogelijk is. Oplossingen hiervoor worden vooral in de regionale samenwerking gezocht.</p>	<p>Inhuur van extern personeel terugdringen</p> <p>In 2016 is er inhuur van extern personeel gepleegd naar aanleiding van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Langdurig) zieke medewerkers • Onvoorziene inhoudelijke vraagstukken (bv. aanpak wateroverlast en vluchtelingenproblematiek) • Invullen van functies die vertrekkende mensen achter hebben gelaten op het gebied van PIOFACH. Mede naar aanleiding van het besluit om toe te treden tot de Drechtsteden is mobiliteit ontstaan. Deze vacatures worden niet meer structureel ingevuld, omdat de PIOFACH-taken worden ontvlochten en worden ondergebracht in het Servicecentrum van Drechtsteden.

Wat heeft het gekost?

Programma 14. Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	17.798.135	16.828.872	1.275.250	18.104.122	17.865.915	-238.207	N
Lasten	17.798.135	16.828.872	1.275.251	18.104.123	17.865.927	238.196	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	0	0	-1	-1	-12	-11	N
Onttrekkingen uit reserves	674.421	485.628	153.833	639.461	552.427	-87.034	N
Toevoegingen aan reserves	235.000	240.000	86.660	326.660	326.660	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	439.421	245.628	67.172	312.800	225.755	-87.045	N

Productgroepen

500010 Hkpl Kapitaallasten
500020 Hkpl Huisvesting
500030 Hkpl Personele aangelegenheden
500040 Hkpl ICT
500050 Hkpl FZ archief
500060 Hkpl Bodes en kantine
500070 Hkpl Financiën
500080 Hkpl BOO communicatie
500090 Hkpl BOO juridische zaken
500100 Tractie
500300 Kpl Burgerbalie
500400 Kpl ORS binnendienst
500450 Kpl ORS buitendienst
500500 Kpl BOO
500510 Kpl BOO
500700 Kpl Brandweer

1.7 Paragraaf Lokale Heffingen

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op de heffingen waarvan de besteding zowel gebonden als ongebonden is. Voorbeelden van heffingen waarvan de besteding gebonden is, zijn o.a. de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Heffingen waarvan de besteding ongebonden is zijn o.a. de onroerend zaakbelasting en de hondenbelasting.

Deze paragraaf bevat een uiteenzetting van de beleidsvoornemens voor de lokale heffingen, de gemeentelijke inkomsten voor zover deze uit de in Hardinxveld-Giessendam ingevoerde belastingen en retributies voortkomen, een overzicht op hoofdlijnen van de diverse belastingen en heffingen, een aanduiding van de lokale lastendruk, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid en een overzicht van de kostendekkendheid van de verschillende tarieven.

Beleidsvoornemens lokale heffingen

De heffing en invordering van belastingen en retributies wordt door de GR SVHW (Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkingsverband Vastgoed-informatie Heffing en Waardebepaling) verzorgd. Deze gemeenschappelijke regeling wikkelt ook aanvragen om kwijtschelding af. De heffing en invordering van de leges zoals o.a. de bouwleges wordt door de gemeente zelf verzorgd.

In onze gemeente zijn buiten de algemene uitkering uit het gemeentefonds de onroerendzaakbelasting en de rioolheffing en afvalstoffenheffing de belangrijkste inkomsten. De belastingtarieven zijn voor 2016 verhoogd met het geraamde gemiddelde inflatiepercentage van 2,0%. Dit geldt voor de rioolheffing, de hondenbelasting en de leges. Bij de OZB is tevens rekening gehouden met de waardeontwikkeling van het bezit, zodat per saldo de onroerende zaakbelastingen voor woningen niet meer stijgen dan de inflatie. In de bepaling van de tarieven afvalstoffenheffing wordt de afvalstoffenbelasting ook meegenomen.

Ten aanzien van de heffingen en leges wordt uitgegaan van een kostendekkendheidspercentage van 100%.

Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten

Op grond van artikel 219 van de gemeentewet worden in 2016 in Hardinxveld-Giessendam de volgende belastingen geheven:

<i>bedragen x € 1.000</i>						
Omschrijving	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Zuivere belastingen						
Onroerend zaakbelastingen eigenaren	2.838	2.645	2.810	2.875	65	V
Onroerend zaakbelastingen gebruikers	475	507	550	532	-18	N
Hondenbelasting	71	71	70	74	4	V
Precariobelasting	40	37	621	612	-9	N
<i>Subtotaal zuivere belastingen</i>	<i>3.424</i>	<i>3.260</i>	<i>4.051</i>	<i>4.093</i>	<i>42</i>	<i>V</i>
Heffingen						
Afvalstoffenheffing	1.643	1.633	1.668	1.657	-11	N
Rioolheffing	1.840	1.790	1.855	1.848	-7	N
Containerrechten	0	0	0	0	0	V
<i>Subtotaal heffingen</i>	<i>3.483</i>	<i>3.423</i>	<i>3.523</i>	<i>3.505</i>	<i>-18</i>	<i>N</i>
Retributies						
Leges bouwvergunningen	914	407	408	482	74	V
Leges burgerlijke stand	293	282	296	323	27	V
Begrafnisrechten	167	201	177	194	17	V
Havengelden	56	46	41	50	9	V
Marktgeden	37	34	31	29	-2	N
Brandweerrechten	0	0	0	0	0	V
<i>Subtotaal retributies</i>	<i>1.467</i>	<i>970</i>	<i>953</i>	<i>1.078</i>	<i>125</i>	<i>V</i>
TOTAAL Lokale heffingen	8.374	7.653	8.527	8.676	149	V

Onroerende zaakbelastingen

De (on)roerende zaakbelastingen zijn ondergebracht bij de GR SVHW. Het SVHW verzorgt niet alleen de oplegging en inning van de aanslagen maar houdt tevens de bestanden in verband met de wet WOZ up-to-date. Regelmatig vindt de afdracht van de ontvangen belastingbedragen aan de gemeente plaats. Bij het bepalen van het percentage wordt rekening gehouden met de waardeontwikkeling van de onroerende zaken, zodat per saldo de onroerende zaakbelastingen voor woningen niet meer stijgen dan de inflatie.

Hondenbelasting

Basis voor deze heffing vormt het bezit van een hond, waarbij voor het bezit van meerdere honden een progressief tarief van toepassing is. Evenals de onroerende zaakbelastingen verzorgt het SVHW de heffing, invordering en actualisering van de bestanden van de hondenbelasting voor ons. De controle is nog wel in handen van de gemeente en geschiedt door een jaarlijkse huis-aan-huis controle met daarnaast een hondenpenningcontrole op straat.

Precariobelasting

Voor het hebben van materialen op (boven en onder) voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond wordt een bedrag geheven van de gebruikers van die grond. Het tarief voor kabels en leidingen betreffende openbare nutsvoorzieningen is verhoogd per 1 april 2016. De extra opbrengsten die hieruit voortvloeien worden gestort in een reserve en aangewend ter dekking van de maatregelen wateroverlast.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, waarbij uitgangspunt is dat dit kostendekkend gebeurt. Het SVHW verzorgt de heffing, invordering en actualisering van de bestanden voor ons. Het inzamelen en verwerken van het huisvuil wordt gedaan door de gemeenschappelijke regeling reinigingsdienst Waardlanden. Ook kan zonder verdere kosten gebruik worden gemaakt van de afvalbrengstations in het verzorgingsgebied.

Rioolheffing

De rioolheffing is gerelateerd aan de hoeveelheid afgevoerd afvalwater en geldt uitsluitend ter dekking van de kosten voor de uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan.

De oplegging, invordering en het bijhouden van het bestand wordt verzorgd door het SVHW.

Leges

In onze gemeente worden leges geheven op grond van de vigerende legesverordening. De tarieven-tabel wordt jaarlijks aangepast. De leges hebben onder andere betrekking op de Algemeen Plaatselijke Verordening, rij- en reisdocumenten, burgerlijke stand, wet Ruimtelijke Ordening en Milieuwetgeving.

Begraafenisrechten

Voor het begraven van stoffelijke overschotten op de begraafplaatsen in de gemeente heft de gemeente leges. Ook voor de aankoop van graven en het afkopen van het onderhoudsrecht wordt een tarief in rekening gebracht.

Havengelden

De havengelden bestaan uit liggelden, kadegelden en trechergelden.

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de lokale lasten. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid en staan in de Invorderingswet. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen, die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken dat een lager inkomen wordt gehanteerd. De gemeente Hardinxveld-Giessendam hanteert de zogenaamde 100%-norm, hetgeen betekent dat inwoners van Hardinxveld-Giessendam met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. In de gemeente Hardinxveld-Giessendam kan kwijtschelding worden aangevraagd voor Afvalstoffenheffing, Rioolheffing en Hondenbelasting (alleen voor de eerste hond).

De ontwikkeling van de kwijtscheldingen over de afgelopen jaren is als volgt:

Heffingssoort	2012	2013	2014	2015	2016
Kwijtscheldingsbedragen	78.929	77.662	78.716	80.438	91.326
Kwijtscheldingsaantallen (Gedeeltelijk) toegekend	139	164	146	172	175
Afgewezen	17	29	27	40	38
Totaal	156	193	173	212	213

De laatste jaren is een stijgende trend waarneembaar in het aantal kwijtscheldingsverzoeken. De oorzaak hiervan is deels gelegen in de gevolgen van de financieel economische crisis waarbij onder andere het aantal uitkeringsgerechtigden is toegenomen. Gezien het herstel van de economie verwachten we dat deze kosten de komende jaren stapsgewijs dalen naar het niveau van voor de crisis.

Heffingen woonlasten (lokale belastingdruk)

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze belastingen vormen het grootste deel van de opbrengst van de gemeentelijke heffingen.

Soort heffing	2012	2013	2014	2015	2016
Onroerende zaakbelasting					
Woningen					
- eigenarenheffing	0,1083%	0,1160%	0,1333%	0,1240%	0,1346%
Totaal	0,1083%	0,1160%	0,1333%	0,1240%	0,1346%
Niet woningen					
- eigenarenheffing	0,1670%	0,1780%	0,1900%	0,2040%	0,2135%
- gebruikerstarief	0,1376%	0,1400%	0,1398%	0,1510%	0,1577%
Totaal	0,3046%	0,3180%	0,3298%	0,3550%	0,3712%
Afvalstoffenheffing	245,00	248,70	240,00	238,00	240,00
Containerrechten (vanaf 2011 ondergebracht bij Waardlanden)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	238,10	241,65	247,71	240,00	244,80

De ontwikkeling van de woonlasten (voor meerpersoonshuishoudens) over de afgelopen jaren is als volgt:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
OZB-eigenaar	212,10	228,88	230,67	269,67	272,82	291,93	267,19	294,00
Rioolheffing	240,84	230,04	233,40	238,10	241,65	247,71	240,00	240,00
Afvalstoffenheffing	294,72	275,04	279,12	245,00	248,70	240,00	238,00	244,80
Totaal	747,66	733,96	743,19	752,77	763,17	779,64	745,19	778,80
% stijging/afname t.o.v. vorig jaar	1,4%	-1,8%	1,3%	1,3%	1,4%	3,6%	-4,4%	4,5%

Vergelijking met andere gemeenten

Jaarlijks wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COE-LO) een onderzoek uitgevoerd naar de gemeentelijke woonlasten, teneinde een vergelijk tussen de gemeenten mogelijk te maken. Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten van onze gemeente is een vergelijk met omliggende gemeenten gemaakt.

	Hardinxveld-Giessendam	Giessen-landen	Gorinchem	Molenwaard	Leerdam	Zedijk
Gemiddelde woningwaarde	218.000	273.000	192.000	241.500	209.000	249.000
OZB-eigenaar	0,1346%	0,1175%	0,1371%	0,1108%	0,1607%	0,1270%
OZB-eigenaar	293,50	320,78	263,23	267,58	335,86	316,23
Rioolheffing (gebaseerd op 127m ³)		142,24		62,23		210,82
Rioolheffing (vastrecht)	244,80	94,97	220,00	290,00	266,16	40,00
Afvalstoffenheffing	240,00	225,96	226,00	204,00	250,20	216,00
Totaal	778,30	783,95	709,23	823,81	852,22	783,05
Rangorde landelijk (o.b.v. OZB-tarieven)	258	268	133	317	351	267
Rangorde Abblasterwaard-Vijfheerenlanden (o.b.v. woonlasten)	2	4	1	5	6	3

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de gemeente Hardinxveld-Giessendam in 2016 landelijk gezien net onder het midden behoort (plaats 258 van de in totaal 390 gemeenten). Regionaal gezien staat de gemeente Hardinxveld-Giessendam net als in 2015 op de tweede plaats.

Naast een vergelijking met de omliggende gemeenten is ook een vergelijking met de Drechtstedengemeenten gemaakt.

	Hardinxveld-Giessendam	Alblasserdam	Dordrecht	Hendrik-Ido-Ambacht	Papendrecht	Sliedrecht	Zwijndrecht
Gemiddelde woningwaarde	218.000	194.500	156.000	211.500	186.500	172.500	167.500
OZB-eigenaar	0,1346%	0,1327%	0,1301%	0,1438%	0,1335%	0,1058%	0,1374%
OZB-eigenaar	293,50	258,10	202,96	304,14	248,98	182,51	230,15
Rioolheffing (gebaseerd op 127m ³)							
Rioolheffing (vastrecht)	244,80	200,00	171,81	177,00	265,00	226,10	267,96
Afvalstoffenheffing	240,00	324,00	269,52	315,12	237,00	198,96	309,24
Totaal	778,30	782,10	644,29	796,26	750,98	607,57	807,35
Rangorde landelijk (o.b.v. OZB-tarieven)	258	264	59	288	210	26	302
Rangorde Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (o.b.v. woonlasten)	4	5	2	6	3	1	7

In vergelijking met de overige Drechtstedengemeenten eindigt Hardinxveld-Giessendam met plaats 4 van de 7 gemiddeld.

1.8 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente en de mate waarin deze risico's kunnen worden opgevangen (weerstandscapaciteit). De relatie tussen de risico's en de weerstandscapaciteit zegt iets over de financiële robuustheid van de gemeente Hardinxveld-Giessendam: het weerstandsvermogen.

Beleid

Bij raadsbesluit van 27 november 2013 is de Financieringsvisie vastgesteld. De nota reserves en voorzieningen is vastgesteld door de gemeenteraad op 19 december 2013. Deze nota geeft een overzicht van de reserves en voorzieningen, evenals richtlijnen hoe hiermee wordt omgegaan.

Er is voor gekozen om geen afzonderlijke nota samen te stellen inzake het weerstandsvermogen en de risico's. In deze paragraaf wordt hiervan een uiteenzetting gegeven.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om tegenvallers op te vangen. Het gaat hierbij om de 'vrij besteedbare' middelen, zoals de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves.

Per 1 januari 2017 wordt de weerstandscapaciteit begroot op:

Weerstandscapaciteit	Bedragen x € 1.000,-	
<i>Weerstandscapaciteit exploitatie</i>		
Onbenutte belastingcapaciteit		
- OZB	p.m.	
- Afvalstoffenheffing	p.m.	
- Rioolheffing	p.m.	
Totaal onbenutte belastingcapaciteit		0
Onvoorzien		25
Weerstandscapaciteit exploitatie		25
<i>Weerstandscapaciteit vermogen</i>		
Vrij aanwendbaar deel algemene reserve (minus aanvulling res. toetreding DS)	1.055	
Vrij aanwendbaar deel reserve sociaal domein	1.742	
Stille reserves	p.m.	
Weerstandscapaciteit vermogen		2.797
<i>Totale weerstandscapaciteit</i>		2.822

Algemene reserve

Dit betreft het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve. In het kader van de toetreding tot Drechtsteden is in 2016 een bedrag van € 1,0 miljoen afgezonderd en in een aparte reserve gestort. In de raadsvergadering van 23 februari 2017 heeft de raad een aanvullend bedrag van € 1,9 miljoen beschikbaar gesteld.

Reserve Sociaal Domein

Voor het sociaal domein is in de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2015 een aparte reserve gevormd. Deze wordt gezien als onderdeel van de weerstandscapaciteit. De achterliggende reden is dat in de bepaling van de risico's het sociaal domein is betrokken.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van de gemeentelijke belastingen te verhogen tot het wettelijk toegestane maximum.

De onbenutte belastingcapaciteit ten aanzien van de onroerende zaakbelastingen is bepaald op basis van het verschil tussen onze OZB-percentages en het normpercentage-OZB voor toelating tot artikel

12 van de financiële verhoudingenwet (Fvw). Het normpercentage voor 2016 bedraagt 2,70% van de WOZ-waarde.

De onbenutte belastingcapaciteit voor de overige onderdelen (riool- en afvalstoffenheffing, leges en overige heffingen) is op nul gezet. Dit omdat bij de gemeentelijke belastingen en retributies zoveel mogelijk wordt gestreefd naar 100%-kostendekkendheid.

Onvoorzien

Ter dekking van onvoorziene begrotingsuitgaven in de loop van het jaar is in de begroting 2017 een bedrag opgenomen van € 25.000.

Algemene reserve

De omvang van de algemene reserve bedraagt € 2.955.297 per 31 december 2016. Dit is vrij aanwendbaar.

Reserve Sociaal Domein

Voor het sociaal domein is een aparte reserve gevormd welke wordt gezien als onderdeel van de weerstandscapaciteit, omdat in de bepaling van de risico's het sociaal domein is inbegrepen. De omvang van de reserve sociaal domein bedraagt € 1.741.509,- per 31 december 2016.

Stille reserves

Om een reëel inzicht te hebben in de omvang van het eigen vermogen dienen ook stille reserves in beeld te worden gebracht. Deze reserves vormen immers één van de elementen waarmee tegenvallers bekostigd zouden kunnen worden. De gemeente heeft stille reserves wegens aandelenbezit Eneco en BNG welke zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs. Ook de gemeentelijke eigendommen bevatten stille reserves die bij verkoop te gelde kunnen worden gemaakt. De stille reserves zijn PM geraamd omdat deze niet direct inzetbaar zijn voor weerstandscapaciteit.

Risico-analyse

De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn ondervangen, dus waarvoor geen voorziening is gevormd of waarvoor geen verzekering is afgesloten.

Organisatiebreed heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. Deze is als volgt opgebouwd:

- Korte beschrijving van het risico
- Het financiële effect / kans / risicobedrag

Om tot een kwantificering van de risico's te komen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Kans

de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet is afhankelijk van meerdere factoren waaronder de frequentie. De frequentie alleen is op zich al moeilijk te bepalen. Om toch te komen tot een schaalverdeling is bij de risicoanalyse binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam gekozen voor drie categorieën, te weten:

- o Groot (80%);
- o Gemiddeld (50%);
- o Klein (20%).

Impact

De impact geeft de financiële invloed aan die een risico kan hebben op de gemeentelijke exploitatie. De percentages (standaardklassen) die worden gehanteerd zijn 1%, 5%, 10%, 25% en 50%. Daarbij heeft het kleinste percentage financieel gezien de minste impact, terwijl het grootste percentage juist een grote impact heeft.

In onderstaande tabel geven we een overzicht van de risico's, gevolgd door een korte beschrijving van elk risico.

Risicomatrix

PROGR.	RISICO'S	Impact	Bedrag	Kans			Totaal
				Groot 80%	Gemiddeld 50%	Klein 20%	
4	Wegenonderhoud	5%	1.500.000			15.000	15.000
4	Veerdienst	20%	57.500	9.000			9.000
4	Wateroverlast	20%	950.000		95.000	-	95.000
5	Participatie ROM-S	10%	291.000			6.000	6.000
5	Leerlingenvoer	10%	400.000			8.000	8.000
8	Participatiewet	10%	2.472.000		124.000		124.000
9	WMO	5%	2.800.000			28.000	28.000
9	Jeugdwet	20%	3.249.000		325.000		325.000
12	Merwede-Lingelijn	0%	5.200.000			-	-
Bedrijfsv	Uittreding GR-en/Invlechting DS	20%	2.900.000	464.000			464.000
Bedrijfsv	Eenmansposten	1%	8.700.000		44.000		44.000
Bedrijfsv	Automatisering	10%	300.000			6.000	6.000
Fin en dek	Algemene uitkering	5%	20.134.000		503.000		503.000
Fin en dek	Rentelasten	10%	1.400.000			28.000	28.000
	Overig (niet kwantificeerbaar)						500.000
				473.000	1.091.000	91.000	2.155.000

Wegenonderhoud

In het wegenbeheerplan wordt aangegeven hoe de gemeente omgaat met straten, wegen en pleinen en dergelijke. Door onverwachte omstandigheden, zoals bijvoorbeeld een strenge vorstperiode, kan het voorkomen dat de wegen extra onderhoud nodig hebben. De kosten voor dit extra onderhoud kunnen zodanig oplopen dat het budget voor onderhoud aan wegen wordt overschreden. Het beheerplan Wegen is volledig vertaald in de meerjarenbegroting en de afgelopen jaren is een grote slag gemaakt in het wegwerken van achterstallig onderhoud. De kans op een budgetoverschrijding is daardoor klein (20%). Over de kosten van herinrichtingen en reconstructies wordt afgeschreven. Bovendien worden deze kapitaallasten gedekt uit de reserve Wegen. De impact van het risico is daardoor beperkt (5%).

Veerdienst

Tussen de gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam en Werkendam bestaat een 'Samenwerkingsovereenkomst Veerdiensten Gorinchem'. Deze overeenkomst is aangegaan voor een periode van 5 jaren en eindigde op 1 april 2017. In de overeenkomst is vastgelegd dat partijen een half jaar voor het verstrijken van deze periode in overleg treden over een eventuele verlenging. Genoemd overleg is in 2016 opgestart. Er wordt in dat kader onderzoek worden gedaan naar een aantal mogelijke scenario's voor de veerdienst. De veerdienst is de afgelopen jaren niet kostendekkend geweest. Daarnaast zijn de provinciale subsidies voor de eerste vijf jaren toegezegd, lopend tot 1 april 2017. Het risico bestaat dat dit voor partijen leidt tot financiële consequenties. In de loop tvan 2017 wordt de oplevering van het onderzoek verwacht. Het financiële risico wordt ingeschat op groot (80%), met een hoge impact (20%).

Wateroverlast

In maart 2016 zijn de maatregelen wateroverlast door de raad vastgesteld. Destijds is besloten om via een verhoging van de precariobelasting deze maatregelen te dekken. Door afschaffing van de precariobelasting door het Rijk dient op langere termijn een alternatieve dekking gevonden te worden om de afschrijvingslasten van de maatregelen te dekken..

Op grond van wettelijke regelingen, waaronder de gemeentelijke verordening op het heffen en invorderen van rioolheffing, kan hierin worden voorzien.

De opbrengsten precariobelasting bedoeld voor de dekking van de maatregelen wateroverlast worden gestort in een reserve maatregelen wateroverlast. De opbrengst per eind 2016 bedraagt ca € 519.000. De totale geraamde kosten aan maatregelen wateroverlast zullen hoger zijn dan het op te bouwen saldo in de reserve. Een dekkingstekort zal zich pas op langere termijn manifesteren. De toereikendheid van de maatregelen wordt qua kans ingeschat op gemiddeld (50%), waarbij voor de impact rekening wordt gehouden met 20%.

Participatie ROM-S

De gemeente participeert in de regionale ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen-West. In de prognoses voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein is destijds uitgegaan van een mogelijk toekomstig rendement van 15%. Dit uitgaande van een voorspoedige ontwikkeling, waarbij ook achtergelaten terreinen (inbreidingslocaties) ontwikkeld zouden kunnen worden. De mogelijkheid bestaat dat het ingebrachte kapitaal niet volledig terug zal komen maar de kans daarop wordt klein geacht.

De behandeling van de herziene grondexploitatie heeft in de Algemene vergadering van Aandeelhouders van oktober 2015 plaats gehad en is goedgekeurd in de Raad van Vennoten van 13 januari 2016. De herziening met de verkleinde variant betreffende de 2e fase geeft een rendement eigen vermogen (REV) te zien van circa 7,2% en een positief eindresultaat van € 7.007. De aantrekkende economie vertaalt zich in een toenemende belangstelling met kansrijke prospects en nieuwe grondtransacties. Om die reden wordt uitgegaan van een kleine kans (20%) dat het risico zich voordoet. In de gemeentelijke exploitatie is niet geanticipeerd op het mogelijke, toekomstige rendement van 15%. De impact van het risico beperkt zich tot het ingebrachte kapitaal. Daarom wordt rekening gehouden met een gemiddelde impact (10%).

BTW Rehobothschool

Op 14 oktober 2016 heeft de Hoge Raad inzake de BTW Rehobothschool arrest gewezen, waarbij de gemeente Hardinxveld-Giessendam in het ongelijk is gesteld. Dit betekent dat de gemeente geen recht op aftrek van BTW over de bouw van de school heeft. Op dit moment loopt het verzoek bij de Belastingdienst op de betaalde overdrachtsbelasting, welke samenhang met het in aftrek kunnen brengen van BTW. De betaalde overdrachtsbelasting bedraagt ca. € 195.000, waarmee de vordering in de jaarstukken per 31 december 2015 (ca. € 127.580) wordt afgedekt. Derhalve bedraagt het risico € 0.

Vernieuwingen Bijzonder Basisonderwijs

De nieuwbouw van de Regenboogschool is in 2016 opgestart. Door de raad is eerder het besluit genomen om krediet voor vervangende nieuwbouw beschikbaar te stellen. In de begroting is in dit kader reeds rekening gehouden met dekking van de kosten om te komen tot vervangende nieuwbouw. De school is inzake de nieuwbouw bouwheer, voor de nieuwbouw wordt de normkostenvergoeding beschikbaar gesteld. Op basis van de huidige inzichten is daarbij het risico klein (20%). De impact is gemiddeld (10%).

Leerlingenvervoer

In 2016 zijn de kosten voor het Leerlingenvervoer ten opzichte van de begroting meegevallen. Dit wordt met name veroorzaakt door een afname in de omvang van met name het dure leerlingenvervoer.

De gemeente verzorgt vervoer van leerlingen op basis van de verordening Leerlingenvervoer. In het voorjaar van 2015 heeft de raad een nieuwe verordening vastgesteld. De financiële gevolgen van de in 2015 vastgestelde verordening worden, gezien de door de raad verlangde overgangsregeling, druppelsgewijs zichtbaar worden. Omdat op basis van de verordening sprake is van een open einde regeling zijn de kosten moeilijk te ramen.

Met ingang van 1 augustus 2014 is de wet Passend Onderwijs in werking getreden. Op dit moment zijn er enkele gewijzigde vervoersbewegingen als gevolg van deze wet. Maar ook deze wet heeft een langdurige overgangsregeling, dus ook dit effect zal druppelsgewijs zichtbaar worden.

Voor het schooljaar 2016-2017 is er een nieuwe aanbesteding uitgezet. De tarieven zijn heel licht gestegen.

Het risico wordt op zeer klein (10%) geschat. Indien het aantal vervoerde leerlingen toeneemt, is de impact gemiddeld (10%).

Participatiewet (voorheen Wet Werk en Bijstand)

Deze wet kenmerkt zich o.a. door een vast rijksbudget binnen de algemene uitkering in de vorm van een participatiebudget, onderdeel van het sociale domein, en een specifieke uitkering dat als inkomensdeel door het Rijk separaat wordt uitbetaald. Beide budgetten worden neutraal in de begroting opgenomen. Het toereikend zijn van het budget hebben wij niet geheel in eigen hand. Door bezuinigingsmaatregelen van het kabinet hebben gemeenten te maken met verlaagde inkomsten.

De financiering van het inkomensdeel is gebaseerd op een raming van het aantal uitkeringsgerechtigden.

De AvelingenGroep en RSD hebben in 2015 vorm gegeven aan een nieuwe organisatie om aan de uitvoering van de participatiewet efficiënter en integraal vorm te kunnen geven. In december 2015 hebben alle aan deze instellingen deelnemende gemeenten besloten de gemeenschappelijke regeling RSD op te heffen en de gemeenschappelijke regeling Avelingen Groep te wijzigen in gemeenschappelijke regeling Avres. De nieuwe uitvoeringsorganisatie is met ingang van 1 januari 2016 een feit. De nieuwe organisatie voert het takenpakket van de RSD en AvelingenGroep uit. Het betreft hier met name de uitvoering van de Participatiewet inclusief het inkomensdeel van de oude Wet Werk en Bijstand waarvoor de gelden nog via een specifieke uitkering worden ontvangen.

De bijdrage in de uitvoeringskosten van deze organisatie wordt middels een nieuw vastgestelde verdeelsleutel bepaald. De bijdrage wijkt niet substantieel af van de verdeelsleutel die voor de fusie werd gehanteerd. Door de economische ontwikkeling en veranderde wet- en regelgeving kan de nieuwe organisatie in een situatie terechtkomen waarin zij niet meer kan beschikken over voldoende middelen om aan alle verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen dan wel dat extra personeel dient te worden aangetrokken.

De extra kosten voor bijstandsuitkeringen en huisvesting, die worden veroorzaakt door de toestroom van vergunningshouders, vormen een risico voor de financiële positie van Avres. Daarnaast neemt de instroom van het aantal bijstandsgerechtigden ook toe als gevolg van na-ijl effecten van de economische crisis.

De gemeente Hardinxveld-Giessendam is verplicht een bijdrage te leveren aan Avres zodat zij aan alle verplichtingen jegens derden kan voldoen. Overschrijdingen kunnen mogelijk nog (deels) uit de reserves van Avres worden bekostigd.

De budgetten van de participatiewet worden nauwlettend gevolgd. Gelet op bovenstaande uiteenzetting wordt het risico op budgetoverschrijding gemiddeld geacht (50%). De impact op de ramingen in de begroting is beperkt (10%).

WMO

De Wmo is een 'open einde regeling', de kosten in enig jaar zijn sterk afhankelijk van het beroep dat op de regeling wordt gedaan. Alleen al daarom brengt het de nodige risico's met zich mee.

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is op 1 januari 2007 in werking getreden. Op 1 januari 2015 heeft het Rijk taken overgeheveld naar de gemeente. De Wmo is vanaf 2015 dus uitgebreid. De gemeenten krijgen hiervoor geld van het Rijk. Omdat het Rijk bezuinigt, moeten de gemeenten de taken echter met minder geld uitvoeren. Hierdoor hebben gemeenten maatregelen getroffen. De Centrale Raad van Beroep (CRvB) heeft richtinggevende uitspraken gedaan over de maatregelen bij de huishoudelijke hulp. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft de uitspraken bestudeert en bekeken wat de consequenties voor het beleid zijn van gemeenten. Samen met de AV-gemeenten is onderzocht wat de gevolgen zijn van de uitspraken van de CRvB voor ons Wmo-beleid. Hierop is het beleid op onderdelen bijgesteld, met beperkte financiële gevolgen.

De realisatiecijfers 2016 zijn de tweede ervaringscijfers van de nieuwe Wmo waarmee de budgetten vanaf 2016 zijn herijkt. In deze herijking is enige marge ingebouwd voor een beperkt risico op nabetaalingen over 2016 en een toename van het aantal cliënten. De realisatiecijfers van een tweede ervaringsjaar leveren een verdere basis voor betrouwbaardere prognoses. Het jaar 2017 zal deze basis verbreden. Daarmee stijgt de betrouwbaarheid van de prognoses. De budgetten van het sociaal domein worden nauwlettend gevolgd. Hierdoor wordt het risico op forse budgetoverschrijding gemiddeld geacht (50%). De impact is daarom, mede in het licht van de bijstelling van de ramingen in de begroting beperkt (10%).

Jeugdwet

De uitvoering van de Jeugdwet is een taakveld binnen het sociaal domein. De bekostiging wordt door het Rijk als integratie-uitkering sociaal domein van de Algemene Uitkering toegekend.

De taken vanuit de Jeugdwet zijn gedelegeerd en gemandateerd aan de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd. De serviceorganisatie Jeugd (SOJ) Zuid-Holland Zuid is de uitvoeringsorganisatie

Van het jaarbudget is een klein percentage beschikbaar voor lokaal beleid (de lokale impuls).

De realisatiecijfers van 2016 waren de tweede ervaringscijfers van de nieuwe Jeugdwet waarmee de budgetten vanaf 2016 zijn herijkt. Hierbij was ook een marge ingebouwd. De realisatiecijfers van een tweede ervaringsjaar leveren een verdere basis voor betrouwbaardere prognoses. Vooral het derde ervaringsjaar (2017) kan deze basis nog verder verbreden.

De budgetten van het sociaal domein worden nauwlettend gevolgd. Hierdoor wordt het risico op budgetoverschrijding gemiddeld geacht (50%). De impact is daarom, mede in het licht van de bijstelling van realisatiecijfers gemiddeld (20%). Middels bestuursrapportages worden de gemeenten goed op de hoogte gehouden van de budgetten.

Merwede-Lingelijn

Samen met omliggende gemeenten en de Provincie Zuid-Holland is een samenwerkingsovereenkomst inzake de aanleg van de Merwede-Lingelijn afgesloten. De gemeente heeft de verplichting op zich genomen zich maximaal in te spannen om een bijdrage in de aanleg van twee stations te realiseren. In de oorspronkelijke plannen is voorzien dat de dekking deels zal komen uit de bouwgrondexploitatie Blauwe Zoom en deels uit toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

De twee haltes van de Merwede-Lingelijn zijn april 2012 opgeleverd. De afrekening van de subsidiegelden heeft plaatsgevonden. De werkzaamheden zijn afgerekend. De BV MerwedeLingeLijn blijft in principe in stand totdat alle stations gerealiseerd zijn.

De kosten voor de werkzaamheden blijven binnen het beschikbare krediet. De kosten van de BV worden afgebouwd. Zodra de BV wordt opgeheven, kan het project geheel financieel worden afgerond. Het risico wordt op nihil ingeschat.

Uittreding gemeenschappelijke regelingen / invlechting Drechtsteden

Per 1 januari 2018 treedt de gemeente toe tot de gemeenschappelijke regeling Drechtsteden. Daarmee treedt de gemeente uit een tweetal gemeenschappelijke regelingen, te weten de gemeenschappelijke regeling Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (regio AV) en Avres (voorheen RSD en Avelingengroep). De uittreding uit de regio AV is geëffectueerd per 31 december 2016, waarbij ook de uittredingsom is overeengekomen en in 2016 is betaald. Binnen de regio AV blijven we wel op inhoud samenwerken onder meer in de leertuinen. De uittreding uit Avres vindt per 31 december 2017 plaats. In januari 2017 heeft het algemeen bestuur van Avres een besluit over de uittredingsom genomen. De gemeente kan zich hier niet in vinden en heeft beroep aangetekend bij de provincie Zuid-Holland. In mei 2017 vindt een hoorzitting plaats. De uitkomsten daarvan zijn nog niet bekend.

Daarnaast is in het kader van de toetreding geld opzij gezet om de toetreding en alle daarmee verbonden kosten te dekken. In 2016 is hiervoor € 1 miljoen ter beschikking gesteld en in februari 2017 een aanvullend bedrag van € 1,9 miljoen. De raad wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van de uitputting. In het totaalbedrag van € 2,9 miljoen zijn ook de uittredingsommen van de gemeenschappelijke regelingen inbegrepen. De beschikbare middelen worden in acht genomen, conform raadsbesluit van 9 juli 2015, maar er is wel sprake van risico op budgetoverschrijding. Gegeven het geschil met Avres wordt het risico groot geacht (80%). De impact is daarbij gesteld op gemiddeld (20%).

Bedrijfsvoering

- Eenmansposten

Diverse functies worden door één medewerker ingevuld. Het werk kan daardoor bij (langdurige) afwezigheid vaak niet door collega's worden opgevangen. Daardoor volgt meestal een beroep op derden om de voortgang van zaken niet in het gedrang te laten komen. De kans dat zich dit voordoet is gelet op het relatief grote aantal eenmansposten gemiddeld (50%). De kosten welke gemoeid zijn met externe inhuur betreffen vaak openstaande vacatureplaatsen. Daardoor kunnen als eerste de bijbehorende vacaturegelden worden ingezet in combinatie met/of het concernbudget voor externe inhuur voordat aanvullende middelen nodig zijn. De impact is daarom klein (1%).

- Automatisering

Daarnaast is er sprake van afhankelijkheid van derden op het gebied van de **automatisering**. Door toetreding tot Drechtsteden zijn alle toekomstige investeringen niet meer voorzien en is alleen sprake van een calamiteitenbudget (voor 2016/2017 € 125.000). De onderhoudscontracten lopen gedurende 2017 door zodat hier geen of beperkt risico wordt gelopen. De kans op niet voorziene onderhoudskosten is klein (20%). De impact van onverwachte onderhoudskosten wordt ingeschat op 10%.

Financiering & Dekking

- Algemene uitkering

De belangrijkste inkomstenbron van iedere gemeente is het gemeentefonds. Omdat dit algemene middelen zijn, kan de gemeente zelf beslissen over de besteding ervan. Het gemeentefonds is gekoppeld aan de rijksuitgaven. Dit houdt in dat wanneer het Rijk meer uitgeeft, het gemeentefonds omhoog gaat. Andersom geldt dit ook. Dit principe wordt ook wel "Samen de trap op, samen de trap af" ge-

noemd. Ervaringen geven aan dat niet altijd sprake is van een groei van het Gemeentefonds en toch ook rekening moet worden gehouden met het gegeven dat het Gemeentefonds een daling te zien geeft. Belangrijke factoren bij de berekening van de hoogte van de uitkering zijn het precieze aantal inwoners en woningen, de gevolgen van overheveling van specifieke uitkeringen en de netto rijksuitgaven. Bij negatieve budgettaire effecten, die op voorhand niet zijn in te schatten, komt dat onmiddellijk ten laste van de exploitatie.

Met ingang van 2015 zijn de budgetten voor het sociaal domein als integratie-uitkering aan het gemeentefonds toegevoegd. Met name het participatiebudget zal de komende jaren onder druk komen te staan. De kans wordt op gemiddeld (50%) ingeschat. De uitkering uit het Gemeentefonds bedraagt voor 2016, € 20.134.000 inclusief de transities van het Sociale Domein.

- Rentelasten

De gemeente kent een financieringsbehoefte. In de financieringsbehoefte wordt voorzien door het aantrekken van lang- en kortlopende leningen. Nieuwe investeringen kunnen op dit moment voor een betrekkelijk lage rentelast worden gepland, maar de hoogte van de rente op het moment van investering is bepalend voor de toekomstige rentelast. Het risico bestaat dat bij het herfinancieren van leningen dan wel aantrekken van nieuwe leningen een hoger rentepercentage geldt ten opzichte van de huidige leningenportefeuille. In de begroting wordt rekening gehouden met het (her)financieren. Daarnaast zijn door de economische crisis de rentepercentages gunstig. Daarmee is de kans op hogere rentepercentages klein (20%). Tevens is de impact doordat de rente erg laag staat gemiddeld (10%).

Algemeen

Op 26 mei 2015 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen. Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen (waaronder gemeenten) die winst beogen of structurele overschotten behalen en concurreren met de markt, vennootschapsbelastingplichtig. Het Rijk hoopt hiermee circa € 100 miljoen aan extra opbrengsten binnen te halen.

De invoering van de wet kan voor lokale overheden en hun verbonden partijen ingrijpende gevolgen op het gebied van administratie, automatisering en financieel beleid en beheer hebben. De vennootschapsbelastingplicht zal financieel gezien het meeste impact hebben bij de Grondbedrijven.

Samen met het Interprovinciaal overleg, de Unie van Waterschappen en de Belastingdienst heeft de VNG een aantal ondersteunende producten uitgebracht (Samenwerking Vennootschapsbelasting Lokale Overheden, afgekort: SVLO).

Hardinxveld-Giessendam

Inventarisatie van (potentieel) belastingplichtige activiteiten

Het proces van inventarisatie van (potentieel) belastingplichtige activiteiten is uitgevoerd in twee delen. Enerzijds is ingezoomd op de bouwgrondexploitaties. Hoewel de gemeente geen winstoogmerk hanteert voor bouwgrondexploitaties, bestaat een reële kans op positieve resultaten op (onderdelen van) bouwgrondexploitaties. Met betrekking tot de grondexploitaties is een anticipatiemaatregel getroffen, namelijk de oprichting van een aparte BV voor de potentiële positieve bouwgrondexploitaties. Dit is gebeurd in overleg met de extern deskundige. Door het onderbrengen van deze bouwgrondexploitaties in een aparte BV kan de administratieve last aanzienlijk worden beperkt.

Anderzijds is aan de hand van de productenraming voor de overige potentieel belastingplichtige activiteiten in kaart gebracht of mogelijk sprake is van vennootschapsbelastingplicht. Bij beide processen is gebruik gemaakt van een extern deskundige op het gebied van vennootschapsbelasting (Deloitte).

De standpunten die we naar aanleiding van deze inventarisatie hebben ingenomen zijn vastgelegd in een zogenaamd fiscaal dossier. Hoewel er een aantal kritische onderdelen is, zijn er niet direct activiteiten die leiden tot een significante vennootschapsbelastingplicht.

In kaart brengen van de financiële consequenties

Naar verwachting is niet (of nauwelijks) sprake van financiële consequenties. Het is wel van belang om de kritische onderdelen goed in beeld te blijven houden en ook alert te blijven bij toekomstige wijzigingen in beleid en/of tariefstellingen.

Overig (niet kwantificeerbaar)

Naast voornoemde risico's (kwantificeerbaar) is sprake van zogenaamde niet kwantificeerbare risico's. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een grote calamiteit. Inschatting van de directe en de vervolg-

schade is niet of nauwelijks te bepalen, omdat in het geval van een grote calamiteit dit o.a. afhankelijk is van het gebied waar het zich voordoet en anderzijds van de mogelijke bijdragen in de kosten door derden (Rijk, Provincie, Waterschap etc.). Voor de overige risico's is daarom een totaalbedrag gerekend van € 500.000.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is opgebouwd uit de relatie tussen de risicoscore en de weerstandscapaciteit. Deze relatie drukken we uit in een verhoudingsgetal:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Weerstandscapaciteit}}{\text{Risicoscore}}$$

De weerstandscapaciteit bedraagt € 2.822.000. Het totaal aan risico's wordt ingeschat op € 2.155.000. Hiermee komt de ratio weerstandsvermogen uit op 1,3 voor 2016. Dit is ruim voldoende.

Kengetallen	31-12-2016	1-1-2016
Netto schuldquote	0,85	0,80
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	0,85	0,80
Solvabiliteitsratio	0,27	0,23
Grondexploitatie (inclusief faciliterend deel)	62,17%	67,89%
Structurele exploitatieruimte	1,06%	0,75%
Belastingcapaciteit (gemiddeld landelijk 2015 € 678; 2014: € 704)	114,87%	110,74%

Totaalbeoordeling

Eind 2016 is de gemeente Hardinxveld-Giessendam voldoende weerbaar. Er zijn voldoende buffers om de risico's en/of onvoorziene tegenvallers op te vangen. Zowel het weerstandsvermogen als de weerstandratio zijn ruim boven de norm. De structurele lasten zijn volledig gedekt door structurele baten. Het risico op de korte schuld is binnen de kasgeldlimiet gebleven en het risico op de vaste schuld is onder de risiconorm gebleven. Deze normen zijn vastgelegd in de wet Financiën decentrale overheden (Wet Fido). Het risico dat het begrotingsevenwicht in gevaar kan komen als gevolg van grote fluctuaties in de korte en lange rente is daarmee beperkt.

De solvabiliteitsratio laat een lichte toename zien, hetgeen inhoudt dat de mate waarin Hardinxveld-Giessendam in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen iets is verbeterd. Daarnaast is de gemeente Hardinxveld-Giessendam eind 2016 voldoende flexibel, financieel wendbaar. Dit laat de nettoschuldquote zien.

1. Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

Er is een afname van de netto schuldquote waarneembaar, dit is positief. In zijn algemeenheid kan worden gezegd dat de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90% zou moeten liggen. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog, hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarezone.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het over-

zicht van baten en lasten. Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs.

3. *Grondexploitatie*

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de bouwgronden in exploitatie (inclusief faciliterend deel – onder overlopende activa) gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Het kengetal laat een lichte daling zien, hetgeen impliceert dat de impact van de grondexploitatie op de financiële positie van de gemeente is afgenomen.

4. *Structurele exploitatieruimte*

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

5. *Belastingcapaciteit*

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Gemeente Hardinxveld-Giessendam zit boven het landelijk gemiddelde. Een hoog gemiddeld OZB-tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde geeft aan dat de gemeente beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten.

1.11 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn eigendommen van de gemeente, zoals wegen, rioleringen, bruggen en gebouwen die door de gemeente duurzaam in stand gehouden moeten worden. Zij worden beheerd op basis van beheerplannen. In deze beheerplannen staat op welke wijze het reguliere en het periodieke onderhoud plaatsvindt. De beheerplannen worden periodiek geactualiseerd.

Kaderstelling

Met deze paragraaf heeft de raad bij de vaststelling van de begroting de mogelijkheid kaders te stellen voor het onderhoud van de materiële vaste activa (bijvoorbeeld gebouwen, wegen, riolering, etc.). Dit is van belang omdat in veel programma's kosten zijn opgenomen voor het onderhoud van kapitaalgoederen, waarvoor op basis van meerjarenonderhoudsplannen reserves en voorzieningen zijn gevormd.

Periodiek onderhoud

Het periodiek onderhoud is het jaarlijkse programma voor groot onderhoud en voor renovaties, waarmee we zorgen dat onze kapitaalgoederen hun beoogde levensduur kunnen bereiken of waarmee de levensduur wordt verlengd. In de beheerplannen is aangegeven wat de levensduur is en hoe we omgaan met het periodieke onderhoud. Ook staat aangegeven op welk moment vervanging nodig is. Voor vervangingen worden in de begroting specifieke investeringen benoemd. De diverse reserves en voorzieningen worden gevoed door een jaarlijkse dotatie ten laste van de exploitatie. Hieronder worden de verschillende beheerplannen kort toegelicht en is tevens aangegeven welk beslag op de middelen er uit voortvloeit. Met ingang van het begrotingsjaar 2017 dienen in het kader van de wijziging van het BBV de kapitaallasten (rente en afschrijving) aan de programma's te worden toegerekend. Bij meerdere kapitaalgoederen is sprake van bestemde reserves ter dekking van de afschrijvingslasten. Ten behoeve van de aansluiting zijn aan de lastenzijde alleen de afschrijvingslasten (dus exclusief rente) verantwoord.

BEHEERPLAN WEGEN

Vastgesteld door raad	20 juni 2014
Looptijd	2014-2020
Doel	Onderhouden van het wegareaal op het door de gemeenteraad gekozen onderhoudsniveau beeldkwaliteit C.
Investeringen en ambitieniveau	In het beheerplan wegen 2014-2020 zijn de lopende en geplande investeringen opgenomen. De investeringsplanning is zodanig opgesteld dat het onderhoud op het beoogde kwaliteitsniveau C kan plaatsvinden. Om meerjarig de onderhouds- en afschrijvingslasten te kunnen egaliseren is een reserve wegenbeheer gevormd.
Planning actualisatie	Evaluatie in 2017 om te beoordelen of structurele bijstelling naar beeldkwaliteit B tot de mogelijkheden behoort; actualisatie in 2020.

Beheerplan Wegen	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
<u>Product wegen, straten en pleinen</u>				
Onderhoud	210.00	260	309	251
Afschrijvingslasten	210.00	275	253	227
Lasten programma 4		535	562	478
<u>Reserve Wegen</u>				
Toevoegingen	980.00	399	417	455
Onttrekking afschrijvingslasten, onderhoud	980.00	-535	-562	-460
Mutatie reserve Wegen		-136	-145	-5
Totaal lasten wegenbeheerprogramma		399	417	473

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de onderhouds- en afschrijvingslasten worden geëgaliseerd via de reserve Wegen.

De afschrijvingstermijnen voor reconstructies/herinrichting zijn 40 jaar, voor asfaltering 20 jaar, voor een geluiddempende toplaag 6 jaar en voor herstraten 10 jaar.

BRUGGEN	
Vastgesteld door raad	Geen raadsbesluit; B&W 11 oktober 2001; Commissie OWB november 2001
Looptijd	5 jaar (versie 2001 is in 2004 geactualiseerd)
Doel	De bruggen zijn geïnventariseerd, op basis hiervan is het planmatig onderhoud begroot. De te nemen maatregelen zijn in een meerjarenbegroting opgenomen.
Investeringen en ambitieniveau	In het nog op te stellen beheerplan kunstwerken worden de ambities en bijbehorende middelen opgenomen.
Planning actualisatie	Er is begonnen met het opstellen van een beheerplan civiele kunstwerken waar de bruggen onderdeel van vormen. Besluitvorming hierover volgt in 2017/2018.

Bruggen	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Afschrijvingslasten	210.00	14	19	20
Lasten programma 4		14	19	20

Voor bruggen geldt een afschrijvingstermijn van 10 jaar.

OPENBARE VERLICHTING	
Vastgesteld door raad	September 2006 - actualisatie
Looptijd	2006-2016
Doel	Planning reguliere vervanging, lange termijninzicht kostenverloop, kleur verlichting afstemmen op functie weg, nieuwe verlichting (bij vervanging) energieneutraal en zo mogelijk met energiereductie, alle fietspaden verlicht en bij nieuwbouw politiekeurmerk veilig wonen.
Investeringen en ambitieniveau	De jaarlijkse kapitaallasten worden gedekt uit de reserve.
Planning actualisatie	gepland eind 2016, wordt 2017

Beheerplan Openbare verlichting	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
<u>Product Openbare Verlichting</u>				
Onderhoud	210.10	65	28	55
Afschrijvingslasten	210.10	32	37	35
Lasten programma 4		97	65	90
<u>Reserve Openbare Verlichting</u>				
Toevoegingen	980.00	53	53	53
Onttrekking afschrijvingslasten, remplace	980.00	-32	-37	-51
Mutatie reserve Openbare Verlichting		21	16	2
Totaal lasten beheerprogramma OV		118	81	92

Investerings in straatverlichting worden in 15 jaar afgeschreven. De afschrijvingslasten worden geëgaliseerd via de reserve Openbare Verlichting.

STEDELIJK WATERPLAN	
Vastgesteld door raad	2003
Looptijd	2003-2011
Doel	Verbetering kwaliteit en belevingswaarde van het oppervlaktewater. Uitvoering convenant met het Waterschap Rivierenland.
Investerings en ambitieniveau	Gebaseerd op het plan 2003-2011 en uitgevoerd. De afschrijvingslasten worden gedekt via de gemeentelijke exploitatie.
Planning actualisatie	Het plan is uitgevoerd. De waterkwaliteit wordt door het Waterschap gemonitord. Actualisatie of een nieuw plan is voorlopig niet nodig.

Stedelijk waterplan	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Afschrijvingslasten investeringen	240.00	46	46	46
Lasten programma 4		46	46	46

BEHEERPLAN WATERLOSSINGEN EN SLOTEN (voorheen BAGGERPLAN)	
Vastgesteld door raad	2001
Looptijd	2003-2009
Doel	Inhaalslag baggeren inclusief aanleg tijdelijke depots en differentiatie in watergangen en verontreinigingsgraad.
Investerings en ambitieniveau	In 2017 wordt een Waterbeheerplan opgesteld waarin het ambitie niveau en de benodigde middelen worden opgenomen. Ter dekking van onderhouds- en afschrijvingslasten is een bestemmingsreserve Waterbeheerplan in het leven geroepen.
Planning actualisatie	2017

Baggeren	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Gerealiseerde baggerwerken	240.00	19	0	0
Lasten programma 4		19	0	0
<u>Reserve Waterbeheerplan (voorheen baggeren)</u>				
Dotatie reserve waterbeheerplan	980.00	25	25	25
Onttrekking gerealiseerde baggerwerken	980.00	-3	-3	-3
Mutatie reserve Waterbeheerplan		22	22	22
Totaal lasten Baggeren		41	22	22

Voor egalisatie van de kosten over de jaren heen is een reserve 'waterbeheerplan' (voorheen reserve 'baggeren') gecreëerd.

VERBREED GEMEENTELIJK RIOLERINGSPLAN (vGRP)

Vastgesteld door raad	23 juni 2011
Looptijd	2011-2020
Doel	De exploitatielasten en investeringen zijn gebaseerd op het vGRP. De voorziening riolering is bedoeld voor tariefegalitatie.
Investeringen en ambitieniveau	Deze worden in het vGRP aangegeven en zijn gericht op de inzameling van afvalwater en de inzameling van hemelwater dat niet kan of mag worden gebruikt voor de lokale waterhuishouding. Om de doelen te concretiseren zijn hieraan functionele eisen en maatstaven gekoppeld. De huidige toestand van de riolering wordt aan deze doelen getoetst, maatregelen worden opgesteld en er is een strategie uitgewerkt hoe de maatregelen - technisch en financieel - in de tijd gerealiseerd kunnen worden. Met de gemeenten in de Alblasserwaard en Vijtheerenlanden is een overeenkomst afgesloten tot samenwerking in de waterketen. Deze samenwerking zal voor de uitvoering van de werkzaamheden volgens het vGRP worden voortgezet.
Planning actualisatie	Herziening vGRP staat gepland voor 2020. Periodiek vindt een toetsing op de actualiteit van het vGRP plaats.

Gemeentelijk Rioleringsplan	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Afschrijvingslasten	722.00	565	654	582
Uren	722.00	329	235	338
Overige aan riolering toe te rekenen kosten	diversen	266	572	510
Lasten programma 10 (GRP - excl. BTW)		1.160	1.461	1.430
<u>Voorziening Riolering</u>				
Lasten GRP (incl btw)		1.313	1.719	1574
Baten	726.00	-1.749	-1.855	-1848
Mutatie voorziening Riolering		436	136	274

De Investeringen in de programmabegroting zijn gebaseerd op het vGRP dat in 2011 is vastgesteld. Ten aanzien van de rioolheffing is sprake van 100% kostendekkendheid. Bij de uit het rioolheffing te dekken kosten wordt ook rekening gehouden met de toerekenbare btw en een deel van de kosten van

straatreiniging. Het verschil tussen de totale kosten en de opbrengst uit het rioolheffing wordt verrekend met de voorziening Riolering.

GROENBELEIDSPLAN	
Vastgesteld door raad	27 september 2007
Looptijd	10 jaar
Doel	Strategisch plan op gemeentelijk- en wijkniveau voor het beleidsmatig sturen en planmatig beheren van groen. Geeft met zijn uitgangspunten en richtlijnen richting aan de ontwikkeling van het openbare groen. Geeft inzicht in de groenstructuren, zoning en groentypen, beheer-, onderhoud- en inrichtingsmaatregelen en financiële en organisatorische consequenties.
Investeringen en ambitieniveau	Investeringen zijn gebaseerd op groenbeleidsplan en worden vastgelegd in een uitwerkingsplan. Onderhoud wordt uit exploitatie bekostigd. Voor uitgaven op grond van het nieuwe groenbeleidsplan is jaarlijks € 38.000 opgenomen.
Planning actualisatie	2017/2018; het uitwerkingsplan wordt jaarlijks geactualiseerd.

Groenbeleidsplan	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
Jaarlijks exploitatiebudget	560.00	845	915	972

De kosten voor beleid en beheer van het openbaar groen zijn opgenomen op product 560.00

GEBOUWENBEHEER	
Vastgesteld door raad	April 2000 In 2014 heeft een nulmeting plaatsgevonden. Het planmatige onderhoud is hierop bijgesteld.
Looptijd	4 jaar
Doel	Het planmatig beheren van alle bij de gemeente in eigendom zijnde gebouwen. Per gebouw zijn bouwkundige voorzieningen, technische installaties en de opstal opgenomen.
Investeringen en ambitieniveau	Investeringen zijn gebaseerd op het beheerplan. Voor het gebouwenbeheer is de voorziening Onderhoud Gebouwen in het leven geroepen waaruit jaarlijks het planmatig onderhoud wordt betaald. In het najaar van 2016 is door de raad besloten de voorziening Onderhoud Gebouwen om te vormen naar een bestemmingsreserve Onderhoud Gebouwen.
Planning actualisatie	Iedere 4 jaar wordt een nulmeting uitgevoerd en wordt de dotatie opnieuw vastgesteld. Het te doteren bedrag is gebaseerd op een meerjarig gemiddelde. De volgende nulmeting is voor 2018 gepland. Daarnaast wordt jaarlijks, voorafgaand aan het nieuwe jaar, het uitvoeringsplan bijgesteld op basis van inspectie en bouwkundige en installatietechnische levensduur.

Onderhoud gebouwen	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
<u>Voorziening onderhoud gebouwen</u>				
Dotaties onderhoud gebouwen	Div.	140	318	403
Onttrekkingen onderhoud gebouwen		-289	-342	-238
Mutatie voorziening onderhoud gebouwen		-149	-24	165

SPEELRUIMTEN

Vastgesteld door raad	De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 26 januari 2012 het Speelruimteplan 2012-2021 vastgesteld.
Looptijd	10 jaar
Doel	Komen tot een weloverwogen, praktisch en breed gedragen speelruimtebeleid voor de komende 10 jaar.
Investerings en ambitieniveau	In het door het college van burgemeester en wethouders vastgestelde uitvoeringsplan voor 2012 en volgende jaren is invulling gegeven aan de opdracht uit bovengenoemd raadsbesluit om de uitvoering en de kosten te spreiden over de onderdelen reguliere vervanging en onderhoud, achterstand en aanpassing/vernieuwing. Jaarlijks wordt een uitvoeringsplan opgesteld waarin de planning wordt gevolgd en eventuele afwijkingen hierop worden gemotiveerd. Het accent ligt de komende jaren op de eerste twee onderdelen. Jaarlijks wordt gemonitord of de planningen worden gehaald.
Planning actualisatie	2021

Beheerplan Speelplaatsen	<i>product</i>	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016
<u>Product Speelplaatsen</u>				
Onderhoud	560.20	22	25	24
Afschrijvingslasten	560.20	26	30	31
Lasten programma 4		48	55	55
<u>Reserve speelplaatsen</u>				
Toevoegingen	980.00	48	48	48
Onttrekking afschrijvingslasten	980.00	-26	-30	-30
Mutatie reserve Speelplaatsen		22	18	18
Totaal lasten beheerprogramma Speelplaatsen		70	73	73

Investerings in speelruimten worden in 15 jaar afgeschreven.

BEGRAAFPLAATSEN

Voor de begraafplaatsen is er op dit moment nog geen beheerplan. Het beleidsplan begraafplaatsen is op 23 april 2015 door de raad vastgesteld. Er wordt gewerkt aan de hervorming van het product begraafplaatsen middels een vastgestelde actiepuntenlijst. Volgens deze lijst zou er in 2016 een beheerplan begraafplaatsen worden opgesteld. Vaststelling van dit beheerplan is voorzien voor 2017.

SAMENVATTING

Samenvattend kan het volgende overzicht van het onderhoud kapitaalgoederen voor 2016 worden gegeven:

	Onderhoud	Exploitatie- budget	Afschrijvings- lasten	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Mutatie voorziening	Totaal
Wegen	251		227	455	-460		473
Bruggen			20				20
Openbare Verlichting	55		35	53	-51		92
Stedelijk waterplan			46				46
Baggeren	0			25	-3		22
Gemeentelijk Rioleringsplan		870	704	274			1.848
Groenbeleidsplan		972					972
Onderhoud gebouwen						165	165
Speelplaatsen	24		31	48	-30		73
	330	1.842	1.063	855	-544	165	3.711

1.10 Paragraaf Financiering en Treasury

Algemeen

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de gemeente. Dit betreft onder andere het risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financieringspositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Treasury is het besturen en beheersen, het verantwoordelijk zijn over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Dit dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). In deze wet zijn duidelijke kaders geboden ten aanzien van risicobeheersing en transparantie.

Risicobeheer

Risicobeheersing vormt één van de pijlers van de Wet Fido. In de volgende onderdelen wordt ingegaan op de risico-aspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie binnen Hardinxveld-Giessendam. Deze kunnen worden onderscheiden in renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's. Dit laatste risico is voor Hardinxveld-Giessendam niet van toepassing.

Renterisico vlottende schuld (kasgeldlimiet)

De Wet Fido stelt een norm van 8,5% voor het maximumbedrag waarvoor de gemeente kortlopende financieringsmiddelen (looptijd < 1 jaar) mag aantrekken, de zogenoemde kasgeldlimiet.

Indien deze limiet bij herhaling overschreden wordt dient er geconsolideerd te worden, dit houdt in dat één en ander dient te worden omgezet in een langlopende lening. Daarnaast kan overschrijding leiden tot een strenger toezichtregime van de Provincie.

1. Kasgeldlimiet in bedrag	2016	2017	2018	Bedragen x € 1.000,-	
				2019	2020
Begrotingstotaal	38.617	33.171	31.574	33.858	30.696
Toegestane kasgeldlimiet	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag	3.282	2.819	2.683	2.877	2.609

2. Omvang vlottende korte schulden

Opgenomen gelden < 1 jaar	5.780	4.250	4.250	4.250	4.250
Schuld in rekening-courant	-	-	-	-	-
Overige vlottende geldleningen	-	-	-	-	-
Vlottende korte schulden	5.780	4.250	4.250	4.250	4.250

3. Omvang vlottende middelen

Contante gelden in kas					
Tegoeden in rekening-courant	-	-	-	-	-
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	4.843	5.400	5.400	5.400	5.400
Omvang vlottende middelen	4.843	5.400	5.400	5.400	5.400

4. Toets kasgeldlimiet

Omvang vlottende schulden	5.780	4.250	4.250	4.250	4.250
Omvang vlottende middelen	4.843	5.400	5.400	5.400	5.400
Omvang netto vlottende schuld	937	-1.150	-1.150	-1.150	-1.150
Toegestane kasgeldlimiet	3.282	2.819	2.683	2.877	2.609
Ruimte (+) / overschrijding (-) limiet	2.345	3.969	3.833	4.027	3.759

Uit de tabel blijkt dat de gemeente Hardinxveld-Giessendam de afgelopen jaren een overschot aan vlottende middelen had.

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

Een renterisico kan worden gedefinieerd als het bedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteaanpassing onderhevig is. Dit bedrag bestaat uit het saldo van opgenomen en uitgezette leningen. Vanuit de Wet Fido geldt hiervoor een limiet van 20% van de stand van de vaste schuld per 1 januari. De vaste schuld is hierbij gedefinieerd als de opgenomen leningen met een rentetypische looptijd groter of gelijk aan 1 jaar. Met andere woorden: de Wet Fido is van oordeel dat het renterisico aanvaardbaar in de tijd is gespreid indien per saldo niet meer dan 20% van het bedrag aan opgenomen leningen per 1 januari in één jaar aan renteaanpassing onderhevig is.

Bedragen x € 1.000,-

	2016	2017	2018	2019	2020
1a Renteherziening vaste schuld o/g	0	0	0	0	0
1b Renteherziening vaste schuld u/g	0	0	0	0	0
2 Netto renteherziening vaste schuld (1a - 1b)	0	0	0	0	0
3a Nieuw aangetrokken vaste schuld	3.500	4.000	4.400	4.500	4.500
3b Nieuw verstrekte lange leningen	0	0	0	0	0
4 Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)	3.500	4.000	4.400	4.500	4.500
5 Betaalde aflossingen	3.667	3.897	4.118	4.285	4.712
6 Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	3.500	3.897	4.118	4.285	4.500
7 Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	3.500	3.897	4.118	4.285	4.500
Renterisiconorm:					
8 Stand vaste schuld per 1 januari	36.505	36.338	36.441	36.723	36.938
9 Percentage conform ministeriële regeling	20%	20%	20%	20%	20%
10 Renterisiconorm (8 x 9)	7.301	7.268	7.288	7.345	7.388
Toets renterisiconorm:					
11 Renterisiconorm (10)	7.301	7.268	7.288	7.345	7.388
12 Renterisico op vaste schuld (7)	3.500	3.897	4.118	4.285	4.500
13 Ruimte (+) / overschrijding (-) limiet; (11 - 13)	3.801	3.371	3.170	3.060	2.888

De gemeente heeft één lening waarop een (tussentijdse) renteherziening kan plaats vinden. Dit betreft de in 2012 aangetrokken lening van € 7.000.000, waarvan renteherziening in 2022 zal plaatsvinden. De voor rekening van de gemeente aangetrokken leningen kennen een goede spreiding in de rentetypische looptijd. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de opgenomen geldleningen en het laatste jaar van aflossing.

Nr.	Lening verstrekker	Nominale	Restant	Restant	Rente	Looptijd in jaren	Jaar van laatste aflossing	
		hoofdsom	geldlening 31-12-2015	geldlening 31-12-2016	percentage			
1	Bank Nederlandse Gemeenten	907.560	90.756	45.378	6,06%	20	2017	
2	Nederlandse Waterschapsbank	544.536	36.302	0	5,46%	15	2016	
3	Bank Nederlandse Gemeenten	1.500.000	450.000	375.000	5,09%	20	2021	
4	Nederlandse Waterschapsbank	1.500.000	720.000	660.000	5,18%	25	2027	
5	Bank Nederlandse Gemeenten	1.500.000	525.000	450.000	5,39%	20	2022	
6	Bank Nederlandse Gemeenten	3.500.000	1.225.000	1.050.000	5,39%	20	2022	
7	Bank Nederlandse Gemeenten	2.500.000	2.500.000	2.500.000	5,14%	20	2022	
8	Bank Nederlandse Gemeenten	3.000.000	3.000.000	3.000.000	4,75%	25	2028	
9	Bank Nederlandse Gemeenten	2.500.000	1.000.000	875.000	4,60%	20	2023	
10	Bank Nederlandse Gemeenten	2.000.000	800.000	700.000	4,08%	20	2023	
11	Bank Nederlandse Gemeenten	2.000.000	533.333	400.000	4,24%	15	2019	
12	Bank Nederlandse Gemeenten	2.000.000	533.333	400.000	3,95%	15	2019	
13	Bank Nederlandse Gemeenten	2.000.000	666.667	533.333	3,62%	15	2020	
14	Bank Nederlandse Gemeenten	2.000.000	1.000.000	900.000	3,37%	20	2025	
15	Bank Nederlandse Gemeenten	3.000.000	1.200.000	1.000.000	3,58%	15	2021	
16	Bank Nederlandse Gemeenten	3.500.000	1.750.000	1.400.000	3,03%	10	2020	
17	Nederlandse Waterschapsbank	5.000.000	3.000.000	2.500.000	3,38%	5	2021	
18	Bank Nederlandse Gemeenten	4.000.000	2.400.000	2.000.000	2,52%	10	2021	
19	Bank Nederlandse Gemeenten	7.000.000	6.475.000	6.300.000	2,24%	*	40	2052
20	Bank Nederlandse Gemeenten	5.500.000	4.400.000	3.850.000	1,90%	10	2023	
21	Bank Nederlandse Gemeenten	4.500.000	4.200.000	3.900.000	1,45%	15	2029	
22	Bank Nederlandse Gemeenten	3.500.000		3.500.000	1,13%	20	2036	
		63.452.097	36.505.391	36.338.711				

Kredietrisico's

Kredietrisico's kunnen zich op twee manieren manifesteren. Ten eerste is er het risico dat direct wordt gelopen uit hoofde van door de gemeente verstrekte leningen en uitgezette beleggingen. Ten tweede is een kredietrisico aan de orde ten aanzien van verstrekte gemeentegaranties (ook wel borgstellingen genoemd). Dit laatste kan worden omschreven als een indirect kredietrisico.

Kredietrisico op leningen en beleggingen

De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen (door)verstrekkt en beleggingen gerealiseerd. In het hierna volgende overzicht zijn de uitgezette gelden vermeld.

Kredietrisico op verstrekte gelden aan derden

Bedragen x € 1.000,-

Uitzettingen										
	2016		2017		2018		2019		2020	
	Saldo	%	Saldo	%	Saldo	%	Saldo	%	Saldo	%
Uit hoofde van publieke taak:										
1. Leningen personeel c.a.	9	0,9	9	0,9	9	0,9	9	0,9	9	0,9
2. Deelnemingen/beleggingen	954	99,1	954	99,1	954	99,1	954	99,1	954	99,1
Totaal	963	100,0	963	100,0	963	100,0	963	100,0	963	100,0

De deelnemingen en beleggingen bestaan per 31 december 2016 uit:

	<i>Bedragen x € 1.000,-</i>		
	Deelnemingen 2016	Deelnemingen 2015	Deelnemingen 2014
Aandelen Eneco	454	454	454
Aandelen BNG	78	78	78
Aandelen Oasen	8	8	8
ROM-S Gemeente Hardinxveld-Giessendam deelneming B.V.	359	359	320
Gemeente Hardinxveld-Giessendam exploitatie B.V.	0	0	0
ROM-S Beheer B.V.	4	4	4
Gem De Blauwe Zoom B.V.	1	1	1
Merwede-Lingelijn B.V.	50	50	50
Totaal	954	954	915

Genoemde deelnemingen en beleggingen worden uit hoofde van de uitvoering van de publieke taak aangehouden. Over het aandelenbezit wordt koersrisico gelopen, waarbij wordt opgemerkt dat betreffende aandelen niet op de beurs worden verhandeld waardoor optredende waardefluctuaties niet zo grillig verlopen. De waarde wordt dan meer bepaald door de intrinsieke waarde van het bedrijf en niet door "vraag en aanbod" op de beurs.

Kredietrisico ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gemeente Hardinxveld-Giessendam staat jegens geldgevers borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door organisaties, instellingen of verenigingen zijn aangehouden en die activiteiten verzorgen die in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Deze borgstellingen beperken zich hoofdzakelijk tot woningstichting Omnivera en in een enkel geval organisaties in de verenigingsfeer (bijv. sportverenigingen). De gemeente Hardinxveld-Giessendam staat per ultimo 2016 garant voor een totaal bedrag aan leningen van € 72,5 miljoen.

De WSW staat borg voor de betalingsverplichtingen van Omnivera. Onze gemeente staat vervolgens weer borg voor de betalingsverplichtingen van de WSW. Op deze wijze heeft de bank die de lening heeft verstrekt voldoende zekerheid dat de betalingsverplichtingen worden nagekomen. Ultimo 2016 is achtervang verleend voor een totaalbedrag van € 50,3 miljoen.

Naast bovengenoemde borgstellingen staat de gemeente Hardinxveld-Giessendam ook garant voor leningen voor particulier woningbezit. Nieuwe garantstellingen worden niet meer verstrekt. Ultimo 2016 zijn borgstellingen verleend ten bedrage van € 1,6 miljoen.

Financieringspositie

Solvabiliteit

Een oordeel over een vermogenspositie kan worden gevormd door bepaling van de solvabiliteitsratio. Solvabiliteit geeft de mate aan waarin een instelling in staat is aan haar korte en lange termijnverplichtingen te voldoen. Deze maatstaf kan worden bepaald door de verhouding te bepalen tussen het eigen vermogen (reserves) en het vreemd vermogen (opgenomen financiering). Het spreekt voor zich dat de ratio wordt bepaald aan de hand van het eigen vermogen omdat dat immers als buffer dient voor het opvangen van eventuele stroppen.

Uit de voorliggende jaarstukken blijkt de volgende verhouding tussen eigen en vreemd vermogen per begin en eind 2016:

Bedragen x € 1.000,-

Omschrijving	Boekwaarde per 31 december 2016	Boekwaarde per 1 januari 2016
Eigen vermogen	17.481 27%	15.586 23%
Vreemd vermogen	47.989 73%	51.042 77%

Vooralsnog kan dit worden gekenmerkt als solide. De solvabiliteit is met 4% toegenomen, dit betekent dat de weerbaarheid van de gemeente is verbeterd ten opzichte van vorig jaar.

Financiering activa

Op grond van de Staat van Activa bezit de gemeente Hardinxveld-Giessendam per 31 december 2016 voor een bedrag van € 49,7 miljoen aan vaste activa en € 10,6 miljoen aan bouwgrondexploitaties.

Van de vaste activa bedragen de investeringen in riolering en reiniging € 8,0 miljoen. Zoals in de nota Financierings- en rentevisie is aangegeven worden de investeringen in riool en de bouwgrondexploitatie 100% extern gefinancierd. De overige activa worden deels extern gefinancierd en deels via het eigen vermogen. Samenvattend kan dat als volgt worden gepresenteerd:

	Boekwaarde per 31-12-2016	Externe financiering	Interne financiering
- overige activa	41.704	21.072	20.632
- investeringen met een economisch nut, waarvoor heffing kan worden geheven	8.030	4.675	3.355
- bouwgrondexploitaties (inclusief faciliterend deel)	10.592	10.592	0
	60.326	36.339	23.987

Leningenportefeuille (opgenomen)

De financiering van de investeringen in meerdere grote projecten, waarop in de aankomende jaren ook revenuen uit grondverkoop (bouwgrondexploitaties) zullen gaan ontstaan wordt periodiek tegen het licht gehouden. Op basis van de ontwikkeling van de rentestanden voor korte en lange termijnleningen wordt daarbij bezien welke leningvariant het meest gunstig is. In 2016 is een nieuwe langlopende lening aangetrokken.

De mutaties in de leningenportefeuille gedurende 2016 kunnen als volgt worden weergegeven.

Bedragen x € 1.000,-

Omschrijving	Bedrag	Gemiddeld rentepercentage
Stand per 1 januari 2016	36.505	3,20%
Nieuwe leningen	3.500	0,00%
Reguliere aflossingen	- 3.667	0,02%
Vervroegde aflossingen	0	
Rente-aanpassing (oud percentage)	0	
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	0	
Stand per 31 december 2016	36.338	3,18%

Uitzettingen (verstrekke langlopende geldleningen, beleggingen)

Het totaalbedrag aan uitzettingen van de gemeente Hardinxveld-Giessendam bedraagt per eind 2016 € 2,2 miljoen. Deze uitzettingen bestaan voor € 1,2 miljoen aan verstrekte geldleningen en € 0,1 miljoen aan overige verbonden partijen. Daarnaast heeft de gemeenten een belegd vermogen van € 0,9 miljoen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar hetgeen is opgenomen onder het kopje Kredietrisico op leningen en beleggingen (kredietrisico's). Op korte termijn bestaan geen plannen om langlopende leningen te verstrekken.

Kasbeheer

Het betalingsverkeer heeft ook in 2016 zo veel mogelijk via de Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) plaats gevonden. Deze bank wordt ook in de gelegenheid gesteld, naast andere banken, offerte uit te brengen bij het aangaan van leningen of het beleggen van gelden.

VERSIE 27-6-2017

KASSTROOMOVERZICHT

RESULTAAT		1.817
<i>Afschrijvingen</i>		
Afschrijvingen immateriële vaste activa	44	
Afschrijvingen materiële vaste activa (EcN)	1.183	
Afschrijvingen materiële vaste activa (MaN)	825	
<i>Totaal afschrijvingen</i>		<u>2.052</u>
<i>Reserves/voorzieningen</i>		
Toename reserves/voorzieningen	4.666	
Afname reserves/voorzieningen	-4.608	
<i>Totaal mutaties reserves</i>		<u>58</u>
KASSTROOM		3.927
<i>Bouwgrondexploitaties (inclusief faciliterend deel)</i>		
Toename voorraad bouwgrond	-4.465	
Afname voorraad bouwgrond	5.143	
<i>Totaal mutatie bouwgrondexploitaties</i>		<u>678</u>
<i>Werkkapitaal</i>		
Mutaties vlottende activa	674	
Mutaties vlottende passiva	-1.541	
<i>Totaal mutatie werkkapitaal</i>		<u>-867</u>
KASSTROOM VOOR INVESTERINGEN ACTIVA		3.738
<i>Netto-investeringen vaste activa</i>		
Toename immateriële vaste activa	-308	
Toename materiële vaste activa (EcN)	-1.338	
Toename materiële vaste activa (MaN)	-818	
		<u>-2.464</u>
OVERSCHOT AAN LIQUIDE MIDDELEN		<u>1.274</u>
<u>Dit is als volgt aangewend:</u>		
<i>Leningen u/g (Financiële vaste activa)</i>		
Aflossingen/afschrijvingen financiële vaste activa	-489	
Verstreckte financiële vaste activa	0	
		<u>-489</u>
<i>Leningen o/g</i>		
Opgenomen langlopende leningen	-3.500	
Aflossingen langlopende leningen	3.667	
		<u>167</u>
<i>Liquide middelen</i>		<u>1.596</u>
		<u><u>1.274</u></u>

Informatievoorziening

De externe informatievoorziening bestaat uit:

Rapportage aan de Provincie Zuid-Holland bij structurele overschrijding (over meerdere maanden) van de kasgeldlimiet en rapportages (IV3) bij de begroting en jaarrekening ten behoeve van berekening van het EMU-saldo aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Ingaande 2014 is de kwartaalrapportage voor de IV3 voor onze gemeente vervallen.

VERSIE 27-6-2017

1.11 Paragraaf Verbonden Partijen

Algemeen

In deze paragraaf zijn de samenwerkingsvormen van de gemeente met andere partijen, waarmee de gemeente een financiële én een bestuurlijke relatie heeft, opgenomen. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Vanwege bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en mogelijk daarmee verband houdende risico's wordt in de begroting en de jaarrekening inzicht gegeven in de verbonden partijen van de gemeente.

Hieronder volgt een overzicht van de verbonden partijen van de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen:

- Vennootschappen;
- Gemeenschappelijke regelingen;
- Stichtingen.

Vennootschappen

OASEN N.V.

Vestigingsplaats

Gouda

Doel

De vennootschap voorziet in de behoefte van drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland

Betrokkenen

Gemeenten in het verzorgingsgebied (28 gemeenten)

Bestuurlijk belang

Namens de gemeente is wethouder T. Boerman afgevaardigde

Openbaar belang

Drinkwatervoorziening in het oosten van Zuid-Holland

Financieel belang

De gemeente is in het bezit van 18 aandelen (2,41%) van de in totaal 748 uitgegeven aandelen. Nominale waarde per aandeel is € 455,-

Eigen vermogen

31-12-2015 € 94 miljoen

31-12-2016 € 97 miljoen

Vreemd vermogen

31-12-2015 € 144 miljoen

31-12-2016 € 153 miljoen

Financieel resultaat

2016 € 3.043.000 (2015 € 3.971.000)

In artikel 27 van de statuten is geregeld dat aan de aandeelhouders ten hoogste een dividend wordt uitgekeerd dat overeenkomt met een percentage van het nominaal bedrag van het gestorte aandelenkapitaal, gelijk aan de rente van de tegen het einde van het desbetreffende boekjaar door de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten aan openbare lichamen verstrekte vaste geldleningen met een looptijd van 10 jaar. In de praktijk betekent dit dat geen dividend wordt uitgekeerd.

Risico's

Het risico voor de gemeente beperkt zich tot het verworven aandelenkapitaal (€ 8.190).

Ontwikkelingen

De komende jaren staat Oasen voor een transitie, zowel op productie- als distributiegebied. Het bedrijf gaat op een nieuwe manier drinkwater produceren. Daarbij staat Oasen nog aan het begin en in de pilotfase. De eerste resultaten zien er veelbelovend uit. Als de nieuwe techniek daadwerkelijk succesvol blijkt, zal het geruime tijd duren voordat Oasen al het drinkwater op deze manier produceert. Bovendien is het de vraag of het bedrijf vanuit de pilotfase waarin het nu verkeert, direct naar een situatie gaat waar full swing wordt ingezet op de nieuwe technologie. In dat geval zijn daar forse investeringen voor nodig. Oasen kijkt daarbij heel nadrukkelijk hoe dat past binnen het leveren van

onberispelijk en verrassingsvrij drinkwater om daarmee de volksgezondheid te dienen. De nieuwe techniek is een antwoord op de toenemende verzilting van de bronnen die Oasen gebruikt, met als bijkomend voordeel dat de techniek alle stoffen verwijdert die niet in het water thuishoren. Dit zodat Oasen ook in de toekomst haar taak kan blijven vervullen. Oasen kan hiermee drinkwater leveren dat niet slechts aan de wettelijke eisen voldoet, maar zelfs verder gaat dan dat. Voor de distributie van drinkwater is Oasen al enkele jaren geleden gestart met een transitie, waarbij verouderde leidingen worden vervangen. Deze vernieuwing en kwalitatieve verbetering is er eveneens één van lange adem, die vele jaren zal duren en geleidelijk aan moet gebeuren om ervoor te zorgen dat het bedrijf de investeringen ook kan dragen.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Vestigingsplaats	
	Den Haag
Doel	De uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. Daarvoor houdt de vennootschap zich onder meer bezig met het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties en het verzorgen van het betalingsverkeer
Betrokkenen	Gemeenten, provincies en rijk
Bestuurlijk belang	Namens de gemeente is wethouder T. Boerman afgevaardigde
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang
Financieel belang	De gemeente is in het bezit van 31.356 aandelen (0,06%) van de in totaal 55.690.720 uitgegeven aandelen. Nominale waarde per aandeel is € 2,50
Eigen vermogen	31-12-2015 € 4.163 miljoen 31-12-2016 € 4.486 miljoen
Vreemd vermogen	31-12-2015 € 145.348 miljoen 31-12-2016 € 149.514 miljoen
Financieel resultaat	In het kader van de winstuitkering over 2016 is in 2016 € 51.424 aan dividend ontvangen. De winst over 2015 bedroeg € 369 miljoen, waarvan ca. 25% (€ 1,64 per aandeel) in dividend is uitgekeerd. De raming in de gemeentelijke begroting bedraagt voor 2017 € 36.500
Risico's	Het risico voor de gemeente beperkt zich tot het verworven aandelenkapitaal. Het risicobeheer van BNG Bank is gericht op handhaving van het veilige risicoprofiel van de bank. Dit profiel komt tot uitdrukking in hoge externe credit rating.
Ontwikkelingen	Geen

Eneco Holding NV	
Vestigingsplaats	
	Rotterdam
Doel	Het verzorgen van de openbare elektriciteit en gas en warmtevoorziening, alsmede het voorzien in de behoefte aan goederen en/of diensten of het verrichten van ondersteunende activiteiten in de sector van openbare nutsvoorzieningen
Betrokkenen	Deelnemende gemeenten in het werkgebied (55-tal gemeenten)
Bestuurlijk belang	Namens de gemeente is wethouder T. Boerman afgevaardigde
Openbaar belang	Elektriciteit, gas en warmtevoorziening
Financieel belang	

De gemeente is in het bezit van 22.495 (0,45%) van de 4.970.978 geplaatste en volgestorte aandelen op 31.12.2016. De aandelen hebben een nominale waarde van € 100 per aandeel.
Eigen vermogen
31-12-2015 € 5.350 miljoen
31-12-2016 € 5.310 miljoen
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 4.551 miljoen
31-12-2016 € 4.502 miljoen
Financieel resultaat
Het bedrag beschikbaar voor uitkering aan aandeelhouders over 2016 is ten opzichte van 2015 licht afgenomen van € 208 miljoen naar € 139 miljoen. Voorgaande jaren is 50% van het resultaat daadwerkelijk als dividend uitgekeerd. Vanwege de lange re duur van de economische crisis is in de begroting van onze gemeente voor de jaren 2016 tot en met 2020 gerekend met een dividenduitkering van € 450.000 per jaar. De uitkering over 2015 in 2016 bedraagt € 443.601. In de primaire begroting 2016 is rekening gehouden met € 450.000.
Risico's
Het risico voor de gemeente beperkt zich tot het verworven aandelenkapitaal. Daarnaast bestaat het risico dat de resultaten en daarmee de dividenduitkeringen lager uitvallen dan begroot. Op basis van de thans beschikbare informatie wordt dit niet reëel geacht.
Ontwikkelingen
Om te voldoen aan de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) is Eneco in 2017 gesplitst in een Productie- en Leveringsbedrijf (PLB) en een Netwerkbedrijf (NWB). Het PLB is ondergebracht in Eneco Groep N.V. het NWB in Stedin Holding N.V. De gemeente blijft vooralsnog aandeelhouder in beide vennootschappen. Eerst richting medio 2017 zal de vraag zich voordoen of de gemeente haar belang in het PLB (deels) wil vermarkten.

Gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming BV
Vestigingsplaats
Hardinxveld-Giessendam
Doel
Het deelnemen als commanditair vennoot in de commanditaire vennootschap ROM-S C.V. Tevens is de B.V. aandeelhouder van Gezamenlijke Exploitatiemaatschappij De Blauwe Zoom C.V.
Betrokkenen
Het college vormt de AVA
Bestuurlijk belang
Statutair directeur van deze vennootschap is de coördinator financiën
Openbaar belang
Deelname in het aandelenkapitaal van ROM-S C.V en de Gezamenlijke Exploitatiemaatschappij De Blauwe Zoom C.V.
Financieel belang
De gemeente is in het bezit van 18.000 aandelen (100%) van de 18.000 geplaatste aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 1 per aandeel
Eigen vermogen
31-12-2015 € 516.701
31-12-2016 € 505.240
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 1.000
31-12-2016 € 1.000
Financieel resultaat
2016 € 11.461 negatief (2015 € 38.718). Het resultaat is onttrokken aan het eigen vermogen
Risico's
Het maximale risico is het deelnamekapitaal in ROM-S C.V. Per 31 december 2016 bedraagt de deelname in ROM-S C.V. € 359.565.
Ontwikkelingen
Geen

Gemeente Hardinxveld-Giessendam Exploitatie BV	
Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam
Doel	<ul style="list-style-type: none"> a. Het verwerven, ontwikkelen, uitgaven en beheren van bouwgronden met bijbehorende voorzieningen en alles wat daar redelijkerwijs toe gerekend kan worden binnen de gemeente Hardinxveld-Giessendam; b. Het verwerven, bezitten, beheren, exploiteren en vervreemden van (on)roerende zaken; c. Het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook; d. Het verstrekken en aangaan van geldleningen, en het stellen van zekerheden, ook voor de schulden van anderen; e. Het verrichten van al datgene, wat met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.
	De vennootschap is op 17 december 2015 opgericht. De oprichting hangt samen met de fiscale effecten rondom de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidslichamen en de hiermee verbonden administratieve lasten. Beoogd wordt de administratieve lasten hiermee aanzienlijk te beperken.
Betrokkenen	Het college vormt de AVA
Bestuurlijk belang	Statutair directeur van deze vennootschap is de coördinator financiën
Openbaar belang	De vennootschap heeft in 2015 een tweetal percelen verworven, welke in de komende jaren tot ontwikkeling zullen komen.
Financieel belang	De gemeente is in het bezit van 100 aandelen (100%) van de 100 geplaatste aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 1 per aandeel
Eigen vermogen	31-12-2015 € 100 31-12-2016 € 100
Vreemd vermogen	31-12-2015 € 1.677.681 31-12-2016 € 1.282.712
Financieel resultaat	2015 € 0. 2016 € 0.
Risico's	n.v.t.
Ontwikkelingen	In 2016 is een eerste kavel verkocht en naar verwachting zal de tweede kavel verkocht kunnen worden. De ontwikkeling van het facility point heeft in 2016 meer vorm gekregen. Naar verwachting kan in 2017 de verdere ontwikkeling plaats vinden.

ROM-S Beheer B.V.	
Vestigingsplaats	Schelluinen
Doel	De vennootschap treedt op als beherend vennoot voor ROM-S C.V.
Betrokkenen	6 gemeenten uit de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (50%) en BNG Gebiedsontwikkeling B.V. (50%)
Bestuurlijk belang	Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder T. Boerman lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Openbaar belang
Aandeelhouder in beheerverenootschap
Financieel belang
De gemeente is in het bezit van 3.500 aandelen (5%) van de 70.000 geplaatste aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 1 per aandeel
Eigen vermogen
31-12-2015 € 58.000
31-12-2016 € 44.000
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 46.000
31-12-2016 € 54.000
Financieel resultaat
2016: -€ 14.000.
Risico's
Het maximale risico is het deelnamekapitaal.
Ontwikkelingen
Geen

ROM-S C.V.
Vestigingsplaats
Schelluinen
Doel
In de akte, houdende de overeenkomst tot het aangaan van de commanditaire vennootschap ROM-S C.V. d.d. 18 december 2006, is in artikel 2 als doel beschreven: a. Het uitvoering geven aan de Samenwerkingsovereenkomst ROM-S, gedateerd 12 oktober 2005; b. Het daartoe ontwikkelen van het plangebied in de gemeente Giessenlanden, het ontwikkelen en het exploiteren van een aantal regionale vrachtwagenparkeerplaatsen en het herontwikkelen van vertreklocaties; c. Het (doen) verwerven van gronden, het bouwrijp- en woonrijp maken van gronden en het (doen) vervreemden van bouwrijpe kavels binnen het plangebied, en al hetgeen met vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.
Betrokkenen
6 gemeenten uit de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (49,5%) en BNG Gebiedsontwikkeling B.V (49,5%) en ROM-S Beheer B.V. 1%
Bestuurlijk belang
Zie Rom-S Beheer B.V.
Openbaar belang
Aandeelhouder via ROM-S Beheer B.V. (0,05%) en via Gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming B.V. (4,95%)
Financieel belang
De gemeente neemt via Gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming B.V per 31 december 2015 voor € 359.565 (5%) deel in het commanditaire kapitaal
Eigen vermogen
31-12-2015 € 9,8 miljoen
31-12-2016 € 9,6 miljoen
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 2,8 miljoen
31-12-2016 € 2,1 miljoen
Financieel resultaat
2016: -€ 231.000,-.
Risico's
Het maximale risico is het deelnamekapitaal in ROM-S Beheer B.V. en het commanditair kapitaal in ROM-S C.V. Per 31 december 2016 bedraagt de deelname in ROM-S Beheer B.V. € 3.500 en ROM-S C.V. € 359.565.
Ontwikkelingen
De onderhandelingen met betrekking tot de uitgifte van gronden op bedrijventerrein Schelluinen-West liepen in 2016 door. Hierbij is zo mogelijk ook de verwerving van vertreklocaties bij de onderhande-

lingen meegenomen. Inmiddels heeft ROM-S een begin gemaakt met de voorbereiding van fase 2 van Schelluinen-West. ROM-S gaat in overleg met gemeenten het beheer en exploitatie van vrachtwagenparkeerlocaties afstoten. Voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam betekent dit dat ROM-S met de gemeente afspraken maakt over een afkoopsom en de hierbij behorende voorwaarden, waarmee de gemeente in eigen beheer de realisatie van een vrachtwagenparkeerterrein in de nabije toekomst binnen de gemeente mogelijk maakt.

MerwedeLingelijn (M.L.L.) Beheer B.V.

Vestigingsplaats

Gorinchem

Doel

In de akte van oprichting van de vennootschap is in artikel 2 als doel beschreven:

- a. De voorbereiding en realisatie van de verbeteringen aan de infrastructuur van en rond de spoorlijn Dordrecht – Geldermalsen;
- b. Het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn;

Betrokkenen

De 7 gemeenten (Dordrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Gorinchem, Giessenlanden, Leerdam en Geldermalsen) langs de Merwede-Lingelijn

Bestuurlijk belang

Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder T. Boerman AVA-afgevaardigde

Openbaar belang

Deelname in vennootschap met als doel de realisatie van een tweetal haltes en aanpassen bestaande halte in Hardinxveld-Giessendam

Financieel belang

De gemeente is in het bezit van 50.100 aandelen (20%) van de 250.000 geplaatste aandelen. De aandelen hebben een nominale waarde van € 1

Eigen vermogen

31.12.2015 € 250.000

31.12.2016 € 250.000

Vreemd vermogen

31.12.2015 € 1.911.685

31.12.2016 € 1.662.037

Financieel resultaat

2016 € 0 (2015: € 0)

Risico's

De risico's bestaan uit het deelnamekapitaal en de overschrijding van de investeringskredieten (zie ook paragraaf Weerstandsvermogen).

Ontwikkelingen

In 2011 is de realisatie begonnen van de eerste stations langs de MerwedeLingelijn. In het najaar van 2011 is de nieuwe dienstregeling (per 15 minuten) tussen Dordrecht en Gorinchem ingegaan.

De twee nieuwe haltes in Hardinxveld-Giessendam zijn in 2012 geopend.

De nieuwe haltes in Gorinchem en Leerdam zullen in een later stadium aangelegd worden. Hier is nog geen definitieve planning bekend.

Gemeenschappelijke exploitatie maatschappij De Blauwe Zoom beheer B.V.

Vestigingsplaats

Hardinxveld-Giessendam

Doel

De besloten vennootschap is beherend venoot van de commanditaire vennootschap GEM De Blauwe Zoom C.V. en heeft als doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van vastgoedprojecten in De Blauwe Zoom

Betrokkenen

Gemeente Hardinxveld-Giessendam en Aannemersbedrijf Gebroeders Blokland B.V.

Bestuurlijk belang

Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder T. Boerman afgevaardigde

Financieel belang

De gemeente neemt voor 50% deel in deze vennootschap
Eigen vermogen
31-12-2015: € 1.313
31-12-2016: € 2.060
Vreemd vermogen
31-12-2015: € 14.591
31-12-2016: € 14.241
Financieel resultaat
2016: € 747 (2015: € 721)
Risico's
N.v.t. Besloten vennootschap is beherend venoot voor GEM De Blauwe Zoom C.V.
Ontwikkelingen
Op 25 februari 2014 is de B.V. opgericht. De BV is houdster van een deel van de aandelen van GEM De Blauwe Zoom C.V. Voor een toelichting wordt verwezen naar GEM De Blauwe Zoom C.V.

GEM De Blauwe Zoom C.V.
Vestigingsplaats
Hardinxveld-Giessendam
Doel
De besloten vennootschap heeft ten doel locatieontwikkeling, zoals is gedefinieerd in de samenwerkingsovereenkomst De Blauwe Zoom
Betrokkenen
Gemeente Hardinxveld-Giessendam en Aannemersbedrijf Gebroeders Blokland B.V.
Bestuurlijk belang
Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is dhr. G. Nieuwenhuis directeur. Ook Aannemersbedrijf Gebroeders Blokland B.V. levert een directeur.
Financieel belang
De gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming B.V. neemt voor 49% deel in deze commanditaire vennootschap
Eigen vermogen
31-12-2015: € 60.000
31-12-2016: € 60.000
Vreemd vermogen
31-12-2015: € 1.360.098
31-12-2016: € 908.547
Financieel resultaat
2016 € 0 (2015: € 0)
Risico's
Op basis van verkopen ontvangt de gemeente dekking voor haar historische kosten. Vertraging of verminderde opbrengsten hebben een lagere dekking tot gevolg. Daarnaast zijn grondrisico's (vervuiling, archeologie) voor de gemeente voor zover het gronden van de gemeente betreft. Blokland loopt de risico's voor de in haar bezit zijnde gronden.
Ontwikkelingen
Het bestemmingsplan voor het gebied is in juli onherroepelijk. De GEM is bezig met de afronding van 20 woningen in het eerste deelgebied. Daarnaast onderhandelt de GEM met BPD over de bouw van 93 eengezinswoningen in het tweede deelgebied.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
Vestigingsplaats
Dordrecht
Doel
Een veilige regio voor iedereen door middel van samenwerking tussen organisaties als politie, brandweer en GHOR en de samenwerking met partners.
Betrokkenen
De gemeenten in de Hoekse Waard (Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland, Strijen), Drechtsteden (Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht) en Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard en Zederik)
Bestuurlijk belang
De burgemeester is lid van het algemeen bestuur van de VRZHZ. Stemverhouding conform Artikel 10 is: <ul style="list-style-type: none">
• Bij het nemen van besluiten in het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen elk één stem uit
• Het algemeen bestuur beslist bij meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken geeft de stem van de voorzitter de doorslag
Openbaar belang
De activiteiten van VRZHZ leveren een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen van programma 3 (Openbare Orde en Veiligheid)
Financieel belang
De gemeente betaalt een gemeentelijke bijdrage van in totaal € 1.416.000 (afgerond). Deze bijdrage is gebaseerd op het zogenaamde boxensysteem en de afgeronde regionalisering van de brandweer-kazernes
Eigen vermogen
31-12-2015 € 6.083.495 31-12-2016 € 7.288.080
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 62.270.763 31-12-2016 € 62.391.782
Financieel resultaat
2015 € 1.403.000 2016 € 2.733.000
In de begroting 2016 van de VRZHZ zijn bij het weerstandsvermogen de risico's in relatie gebracht met het beschikbare weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is nu op het gewenste niveau gebracht (€ 1.610.000). De verhoging t.o.v. 2015 met € 710.000 is noodzakelijk gebleken als gevolg van de besluitvorming over het definitief toepassen van het bezuinigingsscenario 1. Dit impliceerde tegelijkertijd ook het oppakken van het uitvoeren van activiteiten zoals opgenomen in het meerjarenperspectief. Deze waren begroot op een bedrag van € 4,7 mln. De risico's die benoemd worden zijn daarmee nu volledig in beeld beperkt. Het benoemde risico dat er zich grote incidenten, rampen en crisissen zouden kunnen voordoen is uitgebleven.
De komende tijd zal moeten blijken of bestuurlijke afspraken, onder andere het bezuinigingsscenario voor de Veiligheidsregio (regionale Brandweezorg), een verder risico oplevert. Onderdelen zoals de definitieve invulling van TAS4bezetting, herijking van de brandweezorg en een aanpassing van het dekkingsplan na 2021 of eerder hebben eveneens invloed op risico's
De afronding ter zake de centralisering van de meldkamer baart zorgen en is nog niet afgerond. Het bestuur volhard is zijn standpunt dat overeenkomstig bestaande afspraken er geen extra financiële bijdrage mag worden verwacht van de Veiligheidsregio's Zuid-Holland Zuid en Rotterdam Rijnmond.
Binnen de regio Zuid-Holland Zuid wordt op het gebied van het weerstandsvermogen ook naar de andere GR-en gekeken in relatie tot een nieuwe visie hierop. De afronding van het onderzoek is voorzien rond de zomer 2017. De implementatie van het resultaat over een nieuwe visie op het weerstandsvermogen staat gepland vanaf 1-1-2018.

Ontwikkelingen

In het kader van grip op verbonden partijen werkt de veiligheidsregio samen met de twee Gr-en om eenduidigheid te bereiken over het toepassen van begrotings- en rekeningrichtlijnen. Via de griffies in Zuid Holland Zuid wordt medio 2017 een definitieve richting/ leidraad van de gemeenteraden verwacht zodat de P en C-cyclus voor alle GR- en gelijk verloopt.

Als één van de uitkomsten van de bezuinigingsopdracht van de regionalisering van de brandweerzorg is vastgelegd dat er een onderzoek wordt ingesteld naar de kostenverdeelssystematiek. De uitkomsten van dat onderzoek worden in het 4e kwartaal 2017 tegemoet gezien. In hoeverre de verdeling van de kosten c.q. bijdrage van de gemeente alsnog leidt tot een verhoging of verlaging van de inwonerbijdrage wordt dan duidelijk. Verwacht wordt dat na vaststelling van het onderzoek en de vertaling van de reeds lopen bezuinigingsopdracht, een aanpassing van de inwonerbijdrage op zijn vroegst plaatsvindt na 2019.

Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid en Jeugd

Vestigingsplaats

Dordrecht

Doel

Samenwerking op het gebied van onderwijs en publieke gezondheid.

Betrokkenen

De gemeenten in de Hoekse Waard (Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland, Strijen), Drechtsteden (Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht) en Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard en Zederik)

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur bestaat uit de portefeuillehouders Gezondheid en Jeugd van de deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, naast een voorzitter levert de regio Drechtsteden twee leden en de Hoeksche Waard en Alblasserwaard en Vijfheerenlanden ieder een lid. In bestuurlijke zin wordt het algemeen bestuur bijgestaan door een auditcommissie. De auditcommissie bestaat uit 3 leden. Uit iedere regio één. Wethouder T. Boerman is lid namens de regio A&V. Wethouder T. Baggerman is lid van het algemeen bestuur.

Besluitvorming conform Artikel 15 is:

- Elk lid van het algemeen bestuur heeft een gewogen stemrecht. De stemverhouding is gebaseerd op het aantal inwoners van de deelnemende gemeente gedeeld door 8.500, met dien verstande dat breuken naar boven worden afgerond.
- Bij de bepaling van het aantal inwoners, als bedoeld in het eerste lid, wordt uitgegaan van de cijfers zoals deze door het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn vastgesteld per 1 januari van het jaar voorafgaande aan het jaar van aanvang van iedere zittingsperiode van de raden.
- De voorzitter onthoudt zich van stemmen.
- Besluiten worden genomen met meerderheid van stemmen, tenzij anders in deze regeling is bepaald. Als de stemmen staken wordt het voorstel geacht te zijn verworpen.

Financieel belang

Op basis van de gemeenschappelijke regeling levert de gemeente Hardinxveld-Giessendam een bijdrage per inwoner aan de GR DG&J voor de invulling en uitvoering van de wettelijke taken die voortkomen uit de Wet publieke gezondheid en de Leerplichtwet. Dit geldt ook voor de uitvoering van de Jeugdwet. Voor de uitvoering van de Jeugdwet ontvangt de gemeente middelen van het Rijk. De uitvoering hiervan is, middels de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid, belegd bij de GR dienst gezondheid jeugd Zuid-Holland Zuid.

Eigen vermogen

31-12-2015 € 4.694.331

31-12-2016 € 4.944.599

Vreemd vermogen

31-12-2015 € 4.621.596

31-12-2016 € 2.342.110

Financieel resultaat

2016 € -519.000

Risico's

Voor de DGJ is in 2013 door Deloitte een risicoanalyse gemaakt om o.a. te kunnen bepalen wat het

weerstandsvermogen minimaal zou moeten zijn om ongedekte risico's op te vangen. Dit heeft geleid tot een risicoprofiel en staat beschreven in de Notitie Risicomanagement 2013 - 2016. In de notitie is voor ieder risico bepaald in welke risicocategorie het geïdentificeerde risico kan worden geplaatst. De definitief van een risico bij het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen is de mate waarin een gebeurtenis of omstandigheid potentieel nadelige financiële gevolgen heeft voor de organisatie. Dit risico is becijferd op € 1,35 miljoen. De Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen is eind 2015 door het AB vastgesteld. Hierin is vastgelegd hoe de risico's binnen de DGJ worden geïnventariseerd, gekwalificeerd en waar nodig gekwantificeerd. Het in 2016 gestarte ambtelijk overleg tussen de VRZHZ, DGJ en OZHZ en een vertegenwoordiging van controllers vanuit de gemeenten heeft nog niet geleid tot overeenstemming over de vraag *waar* (gemeente of GR) en *waarvoor* weerstandsvermogen kan worden gevormd.

Voor de SOJ is het risico becijferd op € 1,6 miljoen. De oorspronkelijke risico-inventarisatie omvatte een gecalculeerd risico van € 5,0 miljoen. Het gedaalde risico heeft met name te maken met de regionale zorgmarkt en het PGB. Het risico op het verplicht vergoeden van overproductie van gecontracteerde aanbieders is gedaald door de extra middelen die ingezet zijn middels de meicirculaire. Het risico dat beschikkingen PGB het PGB budget overstijgen is gedaald, omdat deze post zich sinds de 1^e Burap gunstige ontwikkelingen laat zien. Een nieuw risico is de voorziening voor nog te ontvangen declaraties PGB 2015. Echter is gebleken dat nagekomen declaraties beperkt van omvang zijn.

Voor de RAV ZHZ is het risico becijferd op € 758.000,-. De ambulancedienst beschikt niet over vrij eigen vermogen. De activiteiten worden gefinancierd door de zorgverzekeraars op basis van de door de NZA voorgeschreven tarieven en beleidsregels. Indien er enig jaar een overschot of tekort ontstaat wordt dit verantwoord in de bestemmingsreserve 'reserve aanvaardbare kosten'. De risico's inzake het weerstandsvermogen worden beperkt doordat alle uitgaven in een jaar moeten passen binnen de beleidsregels van de NZA en de begroting zoals overeengekomen met de zorgverzekeraars. De zorgverzekeraars houden, conform het advies van het Waarborgfonds voor de Zorgsector, een weerstandsvermogen aan van 15% van de structurele omzet. Het aanwezig weerstandsvermogen bedraagt ultimo 2015 bijna 2,6 miljoen.

Ontwikkelingen

In 2015 heeft de dienst Gezondheid en Jeugd een dekkingsplan opgesteld teneinde het destijds voorziene tekort op haar begroting op te lossen. Gestart is een meerjarig dekkingsplan met diverse dekkingsscenario's op te stellen ten behoeve van de definitieve begroting 2015 – 2018. Dit heeft geresulteerd in meerjarige maatregelen, waaronder een eenmalige verhoging in 2015 van de inwonersbijdrage van € 9,15 en in 2016 een eenmalige extra inwonersbijdrage van € 0,42. Daarnaast is door de gemeenteraden ingestemd met een structurele verhoging van de inwonersbijdrage van € 0,41 vanaf 2016. Na het vaststellen van het financiële dekkingsplan is gestart met het proces om de beleidsmatige keuzes te maken. Dit heeft geresulteerd in het meerjarenbeleidsplan 2016 – 2019. DGJ geeft op dit moment uitvoering aan het meerjarenbeleidsplan.

Een belangrijke ontwikkeling/risico is de mogelijke uittreding van deelnemers uit de GR. De colleges van Leerdam en Zederik hebben aangegeven dat per 1 januari 2018 te willen doen. De omvang van het risico is aanzienlijk aangezien de kostenstructuur van de GR zodanig is dat een aanpassing van het takenpakket pas op de lange termijn tot een reductie in kosten leidt. Onder de huisvestingskosten en ondersteuning vanuit het SCD liggen namelijk meerjarige contracten. Onder de personele kosten liggen aanstellingen voor onbepaalde tijd. DGJ heeft de geschatte impact in de 2^e Burap 2016 naar beneden bijgesteld vanuit de gedachte dat een aantal taken ook na uittreding nog steeds door de DGJ kunnen worden uitgevoerd.

De 17 gemeenten in Zuid-Holland Zuid voeren sinds 1 januari 2015 gezamenlijk de taken uit die voortvloeien uit de Jeugdwet. Hiertoe is besloten tot de vorming van de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid als onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid. Het jaar 2016 is gestart met een korting van 13,4% voor zorgaanbieders. Daarnaast waren er in de begroting ook reductiedoelstellingen ten opzichte van de realisatie van 2015 opgenomen. Na vier maanden is aan de zorgmarkt een productieuitvraag met prognose gedaan. Hiervan werd duidelijk dat de vraag naar jeugdhulp niet opgevangen kon worden met de fors verlaagde budgetten. Door het opstellen van een knoppennotitie zijn er bijsturingmaatregelen getroffen. Deze bijsturing bevatte ook het per direct ter beschikking stellen van 3,1 miljoen euro om de jeugdhulp door te kunnen laten lopen en weer op gang te brengen. Op deze manier heeft de Serviceorganisatie de continuering van de jeugdhulp weten te borgen. Voor de tweede bestuursrapportage is een productie uitvraag gedaan over januari tot en met augustus inclusief prognose voor heel 2016. Hieruit

kwamen zowel onder- als overbestedingen. De prognose kwam daarmee in totaal 1,2 miljoen euro hoger uit dan de geactualiseerde begroting, inclusief de meicirculaire. Doordat deze prognose nog onzeker is, is besloten deze prognose niet vast te leggen in een begrotingswijziging.

In 2015 is helder geworden dat de overheveling van de RAV ZHZ naar de VRZHZ niet doorgaat. Recent is nieuw onderzoek naar de positionering van de RAV afgerond. Het advies is besproken met het AB DGJ en de VRZHZ. Het advies is om voor de RAV ZHZ een coöperatie op te richten. De coöperatie wordt opgericht door DGJ omdat zij de houder van de vergunning zijn. De RAV is samen met lid met in ieder geval een van de ziekenhuizen Albert Schweitzer Ziekenhuis en het Erasmus Medisch Centrum (bij voorkeur beide). De coöperatie heeft een Raad van Bestuur. Daarnaast moet er een Raad van Commissarissen worden benoemd die onafhankelijk toezicht houdt op het bestuur.

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats

Dordrecht

Doel

Het in opdracht van 17 gemeenten in Zuid-Holland Zuid en provincie Zuid-Holland, individueel en collectief, uitvoeren van wettelijke taken, adviestaken en programmataken op het gebied van milieu- en omgevingsrecht, op een zo efficiënt mogelijke manier en op een goed kwaliteitsniveau

Betrokkenen

De gemeenten in de Hoekse Waard (Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland, Strijen), Drechtsteden (Ablasterdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht) en Ablasterwaard en Vijfheerenlanden (Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard en Zederik) en de provincie Zuid-Holland

Bestuurlijk belang

De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid is in bestuurlijke zin een zelfstandige organisatie. Deelnemers zijn de provincie Zuid-Holland en de 17 regio-gemeenten (zie Gemeenschappelijke Regeling Regio Zuid-Holland Zuid) Het algemeen bestuur bestaat uit de portefeuillehouders van de 17 deelnemende gemeenten en een afgevaardigde van de provincie Zuid-Holland. Wethouder T. Boerman vertegenwoordigt het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Hardinxveld-Giessendam.

Besluitvorming conform artikel 15 is:

- Elk lid van het algemeen bestuur heeft een gewogen stemrecht. De stemverhouding is gebaseerd op de jaaromzet. Bij het vaststellen van de jaarrekening, als bedoeld in artikel 24, derde lid, onder a, van deze regeling, over enig jaar (X) wordt de stemverhouding vastgesteld voor het eerst daaropvolgende jaar (X+2).
- Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming is een volstrekte meerderheid vereist, met dien verstande dat minimaal drie deelnemers hun stem voor het voorstel moeten hebben uitgebracht wil het aangenomen zijn, tenzij in deze regeling anders is bepaald.
- De voorzitter onthoudt zich van stemmen.
- Bij een schriftelijke stemming wordt onder het uitbrengen van een stem verstaan het inleveren vaneen behoorlijk ingevuld stembriefje.
- De artikelen 31 en 32 van de Provinciewet zijn van overeenkomstige toepassing

Financieel belang

De gemeentelijke bijdrage bedraagt in 2016 ca. €79.030,-,-. (inwonersbijdrage).

Eigen vermogen

31-12-2015 € 1.804.908

31-12-2016 € 3.125.142

Vreemd vermogen

31-12-2015 € 6.085.028

31-12-2016 € 4.880.278

Financieel resultaat

2015 € 571.906 voordelig

2016 € 1.734.000 voordelig

Risico's

De risico's zoals in beeld gebracht door het bestuur van de Omgevingsdienst (OZHZ) worden beoordeeld als laag-gemiddeld. Het weerstandsvermogen om deze risico's te dekken is gebaseerd op 5% van de structurele omzet. Per saldo betekent dat een weerstandsvermogen van circa € 1,1 miljoen.

Ultimo 2016 is het weerstandsvermogen op niveau.

Ontwikkelingen

Vanwege de economische recessie is vanaf 2014 een taakstellende bezuiniging van 1,5% per jaar door het bestuur doorgevoerd. In 2016 wordt uiteindelijk 4,5% bezuinigd. De vertaling van de bezuiniging vindt plaats in de lokale uitvoeringsprogramma's zoals deze met de gemeenten worden afgesloten. De inwonersbijdrage is niet bij de taakstelling betrokken.

In 2014 is de taak van de vergunningverlening aan specifiek bedrijven van de provincie overgeheveld naar de gemeenten. Gemeenten met zgn. provinciale bedrijven zijn nu zelf verantwoordelijk voor de naleving en vergunningverlening. Het daarbij behorende budget is echter niet toereikend om de overgehevelde taken uit te voeren. In feite een bezuiniging van het Rijk die opnieuw decentraal wordt belegd. Door een verschuiving van beschikbare middelen binnen het lokale uitvoeringsprogramma en door een prioriteitenstelling is inmiddels een oplossing gevonden voor dit probleem en kunnen de taken naar behoren worden uitgevoerd. Privatisering van toetsing en toezicht op bouwplannen is een landelijke ontwikkeling waarmee binnen de Omgevingsdienst rekening wordt gehouden. Het betreffende wetsvoorstel is inmiddels door de Tweede Kamer aangenomen en ter behandeling doorgestuurd naar de Eerste Kamer. Verwacht wordt dat het nieuwe stelsel vanaf 2018 stapsgewijs zal worden ingevoerd. Er is becijferd dat 43% van het werk in de fase van de vergunningaanvraag vooralsnog zal verdwijnen. In de begroting 2018 dient met de effecten van deze trend o.a. reductie van de werkvoorraad en personeel, rekening te worden gehouden. De advisering op dit punt wordt afgewacht.

Naar verwachting treedt in 2019 de Omgevingswet in werking. Het betreft hier een fundamentele herziening van het omgevingsrecht. De Omgevingswet zal betrekking hebben op bouwen, ruimtelijke ordening, milieu, water, natuur, infrastructuur en ontgrondingen. Het is nog niet duidelijk welke (financiële) impact dit wetsvoorstel heeft voor de OZHZ en haar opdrachtgevers. Verder speelt de modernisering van de vennootschapsbelasting voor overheidsondernemingen. De VPB-vrijstelling voor overheidsbedrijven gaat waarschijnlijk vervallen. Het is nog niet bekend wat de impact van het wetsvoorstel 'Wet modernisering VPB-plicht' zal zijn.

De gemeenten Leerdam, Zederik en Vianen gaan mogelijk fuseren. De discussie tot welke provincie de nieuw te vormen gemeente gaat behoren kan gevolgen hebben voor de OZHZ en haar opdrachtgevers. Het is nog niet duidelijk welke.

Gemeenschappelijke Regeling Ablasserwaard en Vijfheerenlanden

Vestigingsplaats

Gorinchem

Doel

Het vergroten van de regionale bestuurskracht in de regio Ablasserwaard en Vijfheerenlanden (Regio AV) en het bevorderen van de regionale samenwerking op sociaal (welzijn), fysiek (regionale structuurvisie en regionaal woonbeleid), economisch (regionale economische visies) en openbare orde en veiligheid/bestuurlijk gebied (brandweer). Bijdragen aan de behartiging van gemeenschappelijke belangen om de evenwichtige ontwikkeling van het gebied te bevorderen.

Betrokkenen

De gemeenten Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard en Zederik.

Bestuurlijk belang

De burgemeester is lid van het dagelijks en het algemeen bestuur van de Regio AV. Daarnaast is wethouder T. Boerman lid van het algemeen bestuur.

Stemverhouding conform Artikel 10 is:

- Besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen
- Bij de besluitvorming beschikt elke deelnemende gemeente over één stem

Financieel belang

De gemeente betaalt een gemeentelijke bijdrage per inwoner. De bijdrage voor 2016 bedraagt € 131.764. Deze bijdrage bestaat uit een algemene bijdrage (€ 109.034), een bijdrage verkeer (€ 9.412), een bijdrage cultuur (€ 7.103) en een bijdrage voor de regie-functie Molenhopper (6.215).

Eigen vermogen

31-12-2015 € 1.465.132

31-12-2016 € 1.993.000

Vreemd vermogen

31-12-2015 € 960.019

31-12-2016 € 1.258.000

Financieel resultaat
2016 € 487.000 (2015 € 295.214)
Risico's
Vanaf 1 januari 2017 is de gemeente Hardinxveld-Giessendam geen deelnemer meer van de GR regio AV. Voor 2017 loopt de gemeente derhalve geen risico. Het risico blijft beperkt tot de hoogte van de uittredingskosten.
Ontwikkelingen
Met ingang van 1 januari 2018 gaat de gemeente deel uit maken van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD). De verbinding met de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden blijft bestaan in de vorm van de pilots voor grenzeloos samenwerken. In personele en financiële zin levert de gemeente Hardinxveld-Giessendam hier een bijdrage aan.

Gemeenschappelijke Regeling AVRES
Vestigingsplaats
Gorinchem
Doel
Het openbaar lichaam behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van uitkeringsverstrekking, gesubsidieerde arbeid, arbeidsintegratie en –participatie, sociale activering, schuldhulpverlening, sociale kredietverstrekking, educatie, inburgering en kinderopvang in het kader van sociaal medische indicatie. Het draagt zorg voor een zo doelmatig mogelijke uitvoering van taken en uitoefening op de voornoemde terreinen.
Betrokkenen
De gemeenten Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard, Zedelik en Lingewaal.
Bestuurlijk belang
Wethouder T. Baggerman is lid van het algemeen bestuur De stemverhouding en besluitvorming is geregeld in artikel 13 van de Gemeenschappelijke Regeling Avres.
Financieel belang
De bijdrage aan Avres betreffen de uitvoeringskosten en de rijksmiddelen. Deze laatste ontvangen de gemeenten en sluizen deze door naar Avres. Het aandeel van de gemeente Hardinxveld-Giessendam in de uitvoeringskosten bedraagt voor 2016 € 858.500 van de totale uitvoeringskosten.
Eigen vermogen
31-12-2015 € 4.896.000
31-12-2016 € 4.796.000
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 3.235.000
31-12-2016 € 3.378.000
Financieel resultaat
2015 € 386.000 nadelig
2016 € 1.093.000 voordelig
Risico's
De stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden en de forse toename van de schuldhulpverlening vormen een financieel risico, waarbij de saldi van de reserves snel zouden kunnen opraken.
Ontwikkelingen
De ontwikkelingen die onder risico's zijn opgenomen maken dat de kosten voor de deelnemende gemeenten sterk onder druk staan. Met ingang van 1 januari 2016 zijn de RSD en de Avelingen Groep samengevoegd tot één nieuwe organisatie. Hiervoor is door de deelnemende gemeenten in december 2015 besloten de gemeenschappelijke regeling RSD op te heffen en de gemeenschappelijke regeling Avelingen Groep te wijzigen in gemeenschappelijke regeling Avres.

Gemeenschappelijke Regeling GEVUDO: Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken en Huisvuilcentrale Alkmaar

Vestigingsplaats

Dordrecht

Doel

Formeel doel van de regeling is –samengevat- de samenwerking ter behartiging van de belangen van het op milieuhygiënisch verantwoorde wijze verwerken van huishoudelijke afvalstoffen en andere categorieën van afvalstoffen afkomstig uit de Drechtsteden en de Alblasserwaard en Vijfherenlanden. Waar de gemeenschappelijke regeling in het verleden daadwerkelijk actief was in het verzamelen en verwerken van huishoudelijke afval wordt het doel uitsluitend verwezenlijkt door het beheren van aandelen in het kapitaal van HVC en het partij zijn bij overeenkomsten tussen aandeelhouders van HVC.

Betrokkenen

De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht

Bestuurlijk belang

Wethouder T. Boerman is lid van het algemeen bestuur.

Via de gemeenschappelijke regeling wordt er invloed uitgeoefend op het beleid van de Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC). Vanuit Gevudo is één lid afgevaardigd in de Raad van Commissarissen van HVC en één lid in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang

Via Gevudo wordt deelgenomen in HVC. Dit betekent dat de deelnemende gemeenten hierin een indirect belang hebben. Bij de overdracht van de verbrandingsinstallatie in Dordrecht aan - en daarmee de deelname in - HVC is door de gemeenten een garantstelling voor de leningen van HVC afgegeven.

In 2007 is de stortplaats overgedragen aan HVC. Door Gevudo is een vrijwaring gegeven voor het geval de stortplaats (in 2015) niet door de Provincie in nazorg zou worden geaccepteerd als gevolg van onvolkomenheden van het beheer in de periode van Gevudo. Vooralsnog is er een goedgekeurd nazorgplan en zijn er schriftelijke provinciale verklaringen waaruit blijkt dat het beheer op grond van de vergunning op orde is. Inmiddels heeft controle op de afronding van de nazorg plaatsgevonden en wordt gewacht op de formele berichtgeving omtrent acceptatie

Eigen vermogen

31-12-2015 € 62.026

32-12-2016 € 30.487

Vreemd vermogen

31-12-2015 € 503.282

31-12-2016 € 528.593

Financieel resultaat

2015 € 13.476 voordelig

2016 € 32.000 nadelig

Risico's/Ontwikkelingen

Bij Gevudo is in opdracht van de AvA onderzoek gedaan naar het herstructureren van de financiering van HVC. Het doel daarvan is de garantstelling van gemeenten af te bouwen en voldoende vermogen in HVC op te bouwen om tot zelfstandige financiering te komen. Wethouder T. Boerman heeft zitting in de klankbordgroep die betrokken is bij het onderzoek. Eind 2015 heeft de AvA hierover een besluit genomen.

Gemeenschappelijke Regeling Reinigingsdienst Waardlanden

Vestigingsplaats

Gorinchem

Doel

- Het collectief inzamelen, verwijderen of het collectief doen inzamelen of doen verwijderen van huishoudelijke afvalstoffen ter voldoening van de bij of krachtens de Wet Milieubeheer aan de gemeente opgelegde wettelijke verplichting.

- Het op verzoek van een of meerdere deelnemende gemeenten uitvoeren of doen uitvoeren van andere gemeentelijke taken op het gebied van afvalstoffenverwijdering of reiniging, zoals bijvoorbeeld zwerfafval, gladheidsbestrijding, graffiti-verwijdering en ongediertebestrijding.

- Niet wettelijk verplichte taken op het gebied van afvalstoffenverwijdering en reiniging, zoals de inzameling en verwijdering van kantoor-, winkel- en dienstenafval (KWD).

Betrokkenen

De gemeenten Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard en Zederik

Bestuurlijk Belang

Het dagelijks bestuur bestond uit 3 leden. Hier maakte wethouder T. Boerman deel van uit. Eind 2015 is de GR omgevormd naar een bedrijfsvoeringsorganisatie met één bestuurslaag. Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder T. Boerman lid van het bestuur. Dit bestuur bestaat uit evenveel leden als het aantal gemeenten dat aan de regeling deelneemt.

Besluitvorming conform artikel 15 is:

- Ter bepaling van het totaal aantal stemmen en het aantal stemmen per deelnemende gemeenten in het Bestuur wordt uitgegaan van:
  - het totaal aantal huisaansluitingen van de deelnemende gemeenten;
  - het aantal huisaansluitingen per deelnemende gemeente.
- De stemverhoudingen worden voor een periode van vier jaar vastgesteld. Hierbij is bepalend het aantal huisaansluitingen met als peildatum 1 januari van het jaar waarin een nieuwe zittingsperiode van de gemeenteraad en het Bestuur begint.
- Bij toetreding van een nieuwe gemeentelijke deelnemer wordt de stemverhouding tussentijds bijgesteld met als peildatum 1 januari van het jaar van toetreding.

Financieel belang

De deelnemende gemeenten betalen bijdragen op basis van een door het bestuur vastgestelde verdeelsleutel. In de begroting wordt aangegeven welke gemeentelijke bijdrage elke afzonderlijke gemeente verschuldigd is voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft. Waardlanden beschikt over eigen reserves om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.

Eigen vermogen

31-12-2015 € 987.988

31-12-2016 € 1.981.877

Vreemd vermogen

31-12-2015 € 12.844.310

31-12-2016 € 16.086.310

Financieel resultaat

2016 € 994.489 voordelig (2015 € 70.594 nadelig)

Risico's

De risico's hebben voornamelijk betrekking op de kostenontwikkeling, welke zich kunnen vertalen in hogere tarieven voor de gemeenten. Daartegenover staat de reserve reiniging, welke dient om fluctuaties in de kosten en opbrengsten op te vangen. De omvang van de reserve is toereikend om deze risico's af te dekken

Ontwikkelingen

In 2014 is het 'afvalbeleidsplan Waardlanden 2014 en verder' vastgesteld. In dit plan staat aangegeven hoe invulling wordt gegeven aan de landelijke milieudoelstellingen op het gebied van afvalscheiding en hergebruik.

Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffen en Waarderen (SVHW)

Vestigingsplaats

Klaaswaal

Doel

De taken van het SVHW zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en bestaan uit:

- de heffing en invordering van belastingen;
- de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ);
- de administratie van vastgoedgegevens;
- het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden.

Betrokkenen

26 gemeenten; Aalburg Alblasterdam, Albrandswaard, Barendrecht, Bergambacht, Bernisse, Binnenmaas, Brielle, Cromstrijen, Goeree-Overflakkee, Hardinxveld-Giessendam, Hellevoetsluis, Korendijk, Lansingerland, Molenwaard, Nederlek, Nieuwkoop, Oud-Beijerland, Ouderkerk, Schoonhoven, Strijen, Vlist, Werkendam, Woudrichem en Zederik), waterschap Hollandse Delta en de Regionale Afvalstoffendienst Dienst Hoeksche Waard.

Bestuurlijk belang
Wethouder T. Boerman is lid van het algemeen bestuur
Financieel belang
De bijdragen van de gemeenten zijn gebaseerd op een aantal kengetallen, zoals aantal aanslagen en aantal objecten. De bijdrage voor 2017 wordt geraamd op € 162.000
Eigen vermogen
31-12-2015 € 463.000
31-12-2016 € 690.000
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 4.392.000
31-12-2016 € 5.490.000
Financieel resultaat
2015 € 43.000 voordelig
2016 € 227.000 voordelig
Risico's
Uit onderzoeken naar vergelijkbare organisaties is gebleken dat SVHW de efficiëntste organisatie is. Dit houdt in dat de geboden kwaliteit tegen een scherpe prijs wordt aangeboden. Het doorvoeren van bezuinigingen heeft daardoor een direct effect op de geboden kwaliteit. Daarnaast is het risico dat deelnemers uittreden, waarbij mogelijk de lasten voor de achterblijvende deelnemers hoger worden. Op korte termijn wordt dit echter niet verwacht (zie ontwikkelingen).
Ontwikkelingen
Naar verwachting zullen in de komende jaren meerdere gemeenten aansluiting gaan zoeken bij het SVHW. Dit kan zowel een risico als een kans inhouden.

Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting
Vestigingsplaats
Hardinxveld-Giessendam
Doel
De doelstellingen van de Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting richten zich op: <ul style="list-style-type: none"> • de uitvoering van het operationeel beheer • het functioneren als Kennis- en Adviescentrum • Het bieden van Dienstverlening Plus De eerste twee vormen de basisdoelstellingen
Betrokkenen
De gemeenten Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Vianen, Zederik en Krimpenerwaard.
Bestuurlijk belang
Namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam is wethouder T. Boerman voorzitter van het dagelijks bestuur
Financieel belang
De aangesloten gemeenten houden de organisatie van het Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL) in stand. Financiering vindt plaats middels een bijdrage per lichtmast (tarief € 7,88 per lichtmast). Deze bijdragen dekken de reguliere taken. Daarnaast kunnen individuele gemeenten andere taken afnemen, welke in artikel 5 van de Dienstverleningsovereenkomst zijn benoemd. De bijdrage over 2013 voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam bedroeg € 25.839.
Eigen vermogen
31-12-2015 € 139.651
31-12-2016 € 165.761
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 60.282
31-12-2016 € 85.745
Financieel resultaat
2016 € 52.761 voordelig (2015 € 31.268 voordelig)
Risico's
De omvang van het weerstandsvermogen bedraagt € 100.000, bestaande uit een algemene reserve van € 53.000 (€ 1,11 per lichtpunt) en een bestemmingsreserve van € 47.000. De weerstandsratio bedraagt 1,9. De gewenste weerstandsratio bedraagt normaliter 1,0. Op het weerstandsvermogen

rusten per ultimo 2015 geen verplichtingen vanwege ingediende claims etc. Daarbij bezit Bureau OVL nagenoeg geen vaste activa, waardoor op dat vlak geen tot een zeer beperkt risico wordt gelopen.

Ontwikkelingen

De Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL) is opgericht per 1 januari 2012 en is ontstaan als opvolger van het tot dan toe als besloten vennootschap functionerende Bureau Openbare Verlichting Lek-Merwede. In de afgelopen jaren is er sprake geweest van een groei-model, waarbij in de loop van 2013 duidelijk sprake is van een ontwikkeling richting een ideaalsituatie. De deelnemende gemeenten zijn onder betrokkenen genoemd.

In 2015 is de gemeente Krimpenerwaard toegetreden tot de GR.

Stichtingen

Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden

Vestigingsplaats

Streefkerk

Doel

Zorgdragen voor het onderhoud en de restauratie van molens in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden

Betrokkenen

De gemeenten Alblasserdam, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Vianen, Zederik en Waterschap Rivierenland

Bestuurlijk belang

Wethouder B. van Houwelingen is op persoonlijke titel lid van het algemeen bestuur

Financieel belang

De gemeente Hardinxveld-Giessendam steunt de stichting middels een subsidie voor onderhoud van de molens, waaronder de Tiendwegmolen

Eigen vermogen

31-12-2015 € 519.647

31-12-2016 € 544.682

Vreemd vermogen

31-12-2015 € 49.850

31-12-2016 € 66.236

Financieel resultaat

2016 € 25.035 (2015 € 25.854 voordelig)

Risico's

De risico's voor de stichting betreffen met name het eventueel onrechtmatig verantwoord van subsidiegelden en het eventueel ontoereikend zijn van restauratiebudgetten. Voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam beperkt het risico zich tot de subsidieverlening

Ontwikkelingen

De stichting blijft zich inzetten voor het onderhouden en restaureren van molens in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Daarbij is het van belang dat voldoende middelen beschikbaar zijn om deze taken uit te voeren

Stichting Openbare Bibliotheek AanZet

Vestigingsplaats

Dordrecht

Doel

Het bevorderen van de openbare bibliotheekvoorzieningen in het verzorgingsgebied, waaronder de gemeente Hardinxveld-Giessendam en het opstarten en in stand houden van een centrum voor kennis, cultuur, educatie en informatie, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord, een en ander zonder winstoogmerk

Betrokkenen

De gemeenten Alblasserdam, Albrandswaard, Barendrecht, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Ridderkerk, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht

Bestuurlijk belang

Wethouder T. Baggerman is lid van de subsidiëntenraad namens de gemeente Hardinxveld-Giessendam
Financieel belang
De gemeente Hardinxveld-Giessendam verleent een zogeheten productsubsidie
Eigen vermogen
31-12-2015 € 4.221.800
31-12-2016 € 4.882.100
Vreemd vermogen
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 3.655.900
31-12-2016 € 3.944.600
Financieel resultaat
2015 € 944.300 voordelig
2016 € 660.100 voordelig
Risico's
Door digitale ontwikkelingen binnen het media-aanbod en de bezuinigingen van individuele gemeenten komt het lokale bibliotheek netwerk onder druk te staan. Met de directie van het netwerk zijn gesprekken gestart over de toekomst van de bibliotheekvoorzieningen in onze gemeente. In de loop van 2016 wordt hierover besluitvorming verwacht.
Door de schaalvergroting, ontstaan door de fusie in 2014 tussen de bibliotheek ZHZo en de bibliotheek A tot Z, wordt behoud van professionaliteit en een marktgerichte opstelling verwacht. Bibliotheek Aanzet verwacht in ieder geval voor de komende jaren een aantal risico's te kunnen opvangen
Ontwikkelingen
Door de fusie kan de Bibliotheek AanZet beter inspelen op de veranderingen in de wereld van media, de problematiek rondom laaggeletterdheid, participatie en de veranderende vraag van gebruikers en potentiële klanten. Het onderwijs blijft hierbij een speerpunt.
Om als één organisatie te gaan opereren, is het noodzakelijk om alle producten en diensten te uniformeren. Dit geldt ook voor de abonnementen en tarieven. Eén en ander wordt in de komende tijd ingevoerd. Met het aanbieden van computercursussen, taallessen enz., is de bibliotheek ook toegerust om de zelfredzaamheid en de participatie van burgers te vergroten. De fysieke bibliotheek vormt een plek midden in de samenleving, waarbij preventie, participatie in het sociale netwerk en zelfredzaamheid worden gefaciliteerd.

Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en de regio
Vestigingsplaats
Gorinchem
Doel
De Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en de regio (stichting OVO) heeft tot doel (statuten d.d. 17 december 2013):
<ul style="list-style-type: none"> • Het stichten en beheren van openbare scholen; • Het samenwerken met stichtingen, verenigingen en/of publiekrechtelijke lichamen, die activiteiten op het gebied van onderwijs uitvoeren; • Zich aan te sluiten bij de voor de stichting relevante onderwijs- en besturenorganisaties; • Toe te werken naar een optimale schaalgrootte binnen de regio; • Alle andere wettige middelen waarlangs het doel kan worden bereikt
Betrokkenen
Gemeenten Gorinchem en Hardinxveld-Giessendam
Bestuurlijk belang
De stichting kent een College van Bestuur, een Raad van Toezicht en een Gemeenschappelijk orgaan. Het College van Bestuur bestaat volgens de statuten uit één of meer personen. Op dit moment bestaat het College van Bestuur uit één bestuurder. De Raad van Toezicht benoemt het College van Bestuur en bestaat uit op dit moment uit zes leden. De gemeenten Hardinxveld-Giessendam (wethouder T. Boerman) en Gorinchem (wethouder M. Doodkorte) hebben zitting in het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) van de stichting. Het GO bestaat voorts uit het College van Bestuur.
De gemeenteraad heeft een toezichthoudende taak
Financieel belang
Conform de bepalingen in de Wet op het Primair Onderwijs (artikel 140a lid 6 WPO) dient het schoolbestuur jaarlijks een door de accountant gecertificeerde afrekening van genoemde kosten in bij de

gemeente
Eigen vermogen
31-12-2015 € 3.210.121
31-12-2016 € 3.443.268
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 7.372.930
31-12-2016 € 7.986.902
Financieel resultaat
2015 € 768.586 nadelig
2016 € 233.163 voordelig
Risico's
Stichting OVO is het bevoegd gezag voor het openbaar primair onderwijs in Hardinxveld-Giessendam. De taak van de gemeente is het zorg dragen voor continuïteit in het onderwijs. Mocht stichting OVO op welke wijze dan ook hier niet in kunnen voorzien dan vervalt deze verplichting naar de gemeente. Daarbij bestaat het risico dat de overgedragen middelen aan stichting OVO niet meer beschikbaar zijn of komen.
Ontwikkelingen
In de afgelopen jaren is de stichting geconfronteerd met tegenvallende resultaten op een aantal scholen in Gorinchem, onder andere als gevolg van teruglopende leerlingaantallen. Door met name de voorfinanciering van de personele en materiële lasten als gevolg van de groei van 96 leerlingen bij het Fortis in Gorinchem heeft OVO extra lasten in 2016. Ook zijn er extra personeelskosten gemaakt bij het Omnia College. De laatste grote kostenpost voor OVO is de korting op de leerlinggewichtregeling die speelde bij DUO. Dit valt echter weg tegen een andere zaak tussen DUO en OVO, waarbij OVO extra middelen kreeg. Door OVO zijn stappen gezet om de financiën op orde te krijgen. De eerdere tegenvallende resultaten van OVO zijn omgezet naar positieve resultaten. De jaarrekening 2016 en de begroting voor de komende jaren laten dan ook weer positieve ontwikkelingen zien.

Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Willem de Zwijger college
Vestigingsplaats
Papendrecht
Doel
De stichting heeft ten doel het geven van openbaar onderwijs aan het Willem de Zwijgercollege, die onder haar gezag valt, met inachtneming van artikel 42 WVO
Betrokkenen
Gemeenten Papendrecht en Hardinxveld-Giessendam
Bestuurlijk belang
De stichting kent een bestuur en een dagelijks bestuur. Het bestuur bestaat uit zeven leden. De gemeenteraden van Papendrecht en Hardinxveld-Giessendam houden toezicht en benoemen de leden van het bestuur
Financieel belang
De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft geen direct financieel belang in de stichting. De schoolgebouwen in Hardinxveld-Giessendam zijn eigendom van de gemeente Hardinxveld-Giessendam
Eigen vermogen
31-12-2015 € 1.069.308
31-12-2016 € 1.398.497
Vreemd vermogen
31-12-2015 € 1.771.173
31-12-2016 € 1.996.321
Financieel resultaat
2016 € 329.189 voordelig
2015 € 461.777 voordelig
Risico's
Het Willem de Zwijger College is het bevoegd gezag voor het openbaar voortgezet onderwijs in Hardinxveld-Giessendam. De taak van de gemeente is het zorg dragen voor continuïteit in het onderwijs. Mocht het Willem de Zwijger College op welke wijze dan ook hier niet in kunnen voorzien dan vervalt dit naar de gemeente.
Ontwikkelingen

De resultaatontwikkelingen en het eigen vermogen vertoonde tot en met 2011 een dalende lijn. Inmiddels is dit doorbroken en is er sprake van een verbeterde vermogenspositie. Hoewel de krimp van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs is begonnen, laat het leerlingaantal van het Willem de Zwijger College juist een groei zien in 2016. Op termijn zal de krimp van het aantal leerlingen hoe dan ook plaatsvinden en zullen er maatregelen nodig zijn. Het weerstandsvermogen komt inmiddels steeds dichterbij de gewenste ondergrens van 15%. Hoewel er een negatief resultaat begroot was voor het 2016, is de verwachting nu dat er een klein positief resultaat ontstaat in 2016.

1.12 Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Het grondbeleid heeft samenhang met diverse programma's, zoals ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en verkeer en vervoer. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact, niet alleen vanwege de te verwachten baten, maar ook vanwege de risico's die worden gelopen bij het in exploitatie brengen van bouwgrond.

Vanwege dit belang schrijft het Besluit begroting en verantwoording (BBV) voor dat de gemeente beschikt over een nota grondbeleid. De Nota Grondbeleid is in de vergadering van 29 januari 2015 door uw raad vastgesteld. De Grondexploitatiewet -als onderdeel van de Wet ruimtelijke ordening- biedt instrumenten in het kader van het toepassen van kostenverhaal, zoals bij de ontwikkeling van De Blauwe Zoom en andere (her)ontwikkelingslocaties.

Ontwikkelingen

Grondbeleid

Het grondbeleid richt zich op het voor de toekomst veilig stellen van wonen en werken in de gemeente. Om dit te kunnen realiseren laten het college en de gemeenteraad zich leiden door de volgende uitgangspunten:

1. het bevorderen van werk- en winkelgelegenheid;
2. het zorgen voor voldoende woongelegenheid, met in het bijzonder aandacht voor starters, minder draagkrachtigen, ouderen en gehandicapten.

De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft beleid ontwikkeld, onder meer vastgelegd in de gemeentelijke Structuurvisie - waarin de behoefte aan bedrijfsruimten en woningen is opgenomen - en de Nota Wonen. Met de Nota Wonen kan worden gestuurd op de gewenste woningdifferentiatie (zie programma 11).

Het beleid wordt vertaald in bestemmingsplannen en vervolgens in exploitatieopzetten.

Binnen de bestaande plannen is er weinig of geen ruimte voor nieuwe bedrijfsvestiging. Het industrieterrein de Peulen en het industriegebied rond de gemeentehaven zijn herstructureringslocaties. Bij de ontwikkeling van De Blauwe Zoom is een gedeelte ten westen van de Schapedrift voor bedrijfsvestiging bestemd. Deze ruimte is in eerste instantie nodig voor van elders in de gemeente te verplaatsen bedrijven. We spannen ons in om op termijn ook in het zoekgebied 't Oog 5 tot 10 hectare bedrijventerrein te ontwikkelen.

Verslaggevingsvoorschriften (BBV)

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties. Namelijk: de forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren, de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid, en de aankomende Omgevingswet.

De afbakening is ook onvermijdelijk in het kader van de vennootschapsbelastingplicht voor gemeenten (Vpb). Het kan namelijk helpen in de fiscale discussie over de afbakening van de ondernemersactiviteit en de toe te rekenen kosten en opbrengsten.

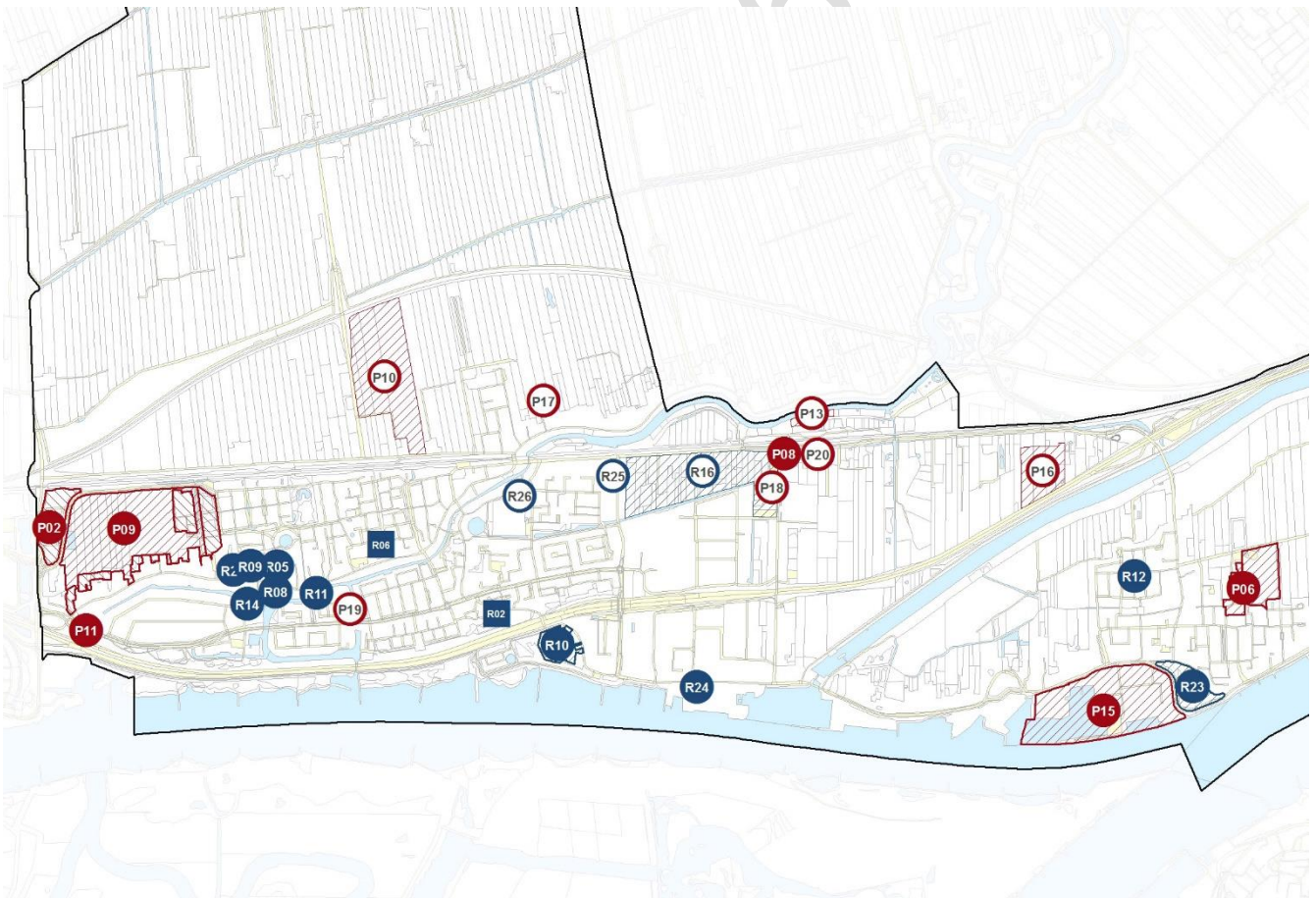
De commissie BBV heeft een aantal voorstellen uitgewerkt die leiden tot wijzigingen in het BBV en de uitwerking hiervan. De wijzigingen leiden tot meer transparantie, eenduidigheid en een vermindering van de administratieve lasten.

De volgende wijzigingen zijn per 1 januari 2016 gaan gelden:

- de indexatie van opbrengsten later dan 10 jaar welke niet langer wordt toegestaan, alleen de raad kan hier gemotiveerd van afwijken;
- de kostentoe rekening in de grondexploitatie in aansluiting op kostenverhaalsmogelijkheden;
- de rentetoe rekening en disconteringsvoet welke moet aansluiten op de werkelijke rente over het vreemde vermogen. De rentetoe rekening mag vanaf 2016 alleen bestaan uit de werkelijk betaalde rentelasten gecorrigeerd voor de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen.
- de afschaffing van de term NIEX (Niet in de exploitatie genomen gronden). Gronden welke hieronder vallen aanduiden als "strategische gronden" onder materiële vaste activa (MVA).

RUIMTELIJKE PROJECTEN

Vanuit de gemeente is er ruimtelijk beleid ten aanzien van volkshuisvesting, economische ontwikkelingen, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. Het grondbeleid vertaalt het ruimtelijke beleid in een verantwoord en transparant kader waarbinnen het team Ruimtelijke Ontwikkelingen van de afdeling BOO (beleid, ontwikkeling en ondersteuning) gebiedstransformaties kan initiëren en uitvoeren. Deze gebiedstransformaties worden ruimtelijke projecten genoemd. Een voorbeeld van een ruimtelijk project is Morgenslag waar een landelijk gebied met grienden wordt getransformeerd tot een nieuwbouwwijk voor Boven-Hardinxveld. Maar de aanleg van een nieuw tankstation langs de snelweg is ook een ruimtelijk project. In het meerjarenprogramma grondzaken (MPG) wordt gerapporteerd over de stand van alle ruimtelijke projecten. Een halfjaarlijkse tussenstand wordt gegeven in het tussentijds meerjarenprogramma grondzaken (TMPG).

Grondexploitatieprojecten

- P02 – De Blauwe Zoom gemeentelijke exploitatie
- P06 – Morgenslag (inclusief Regenboogschool e.o.)
- P15 – Herstructurering Gemeentehaven

PPS-projecten

- P09 – CV/BV De Blauwe Zoom

Ontwikkel B.V.

- P08 – Hoek Sluisweg-Oost
- P11 – Facilitypoint

Af te sluiten grondexploitaties

- P03 – Centrum
- P12 – Burgermeesterwoning

Gemeentelijk grondbezit en initiatieven

- P10 – 't Oog
- P13 – Giessenzoom
- P16 – Compensatie grienden Morgenslag
- P17 – Oude waterzuivering
- P18 – Voormalig zwembadterrein
- P19 – Peulenplein e.o.
- P20 – Parallelweg 101b e.o.

Particuliere ontwikkeling met overeenkomst

- R05 – Woon-zorgboerderij (Buitendams 326)
- R08 – Scheepswerf De Giessen (Buitendams 235)
- R09 – Nederveen-Huisman (Buitendams 348-350-352)
- R10 – IJzergieterij (Rivierdijk 828)
- R11 – Forte (Uranusstraat 4)
- R12 – Oranjebuurt
- R14 – Buitendams 301-307 (Leenman)
- R21 – Buitendams 378 c.a. (DG 12 DBZ)
- R23 – De Buurt
- R24 – Rivierdijk 510-512

Particuliere initiatieven

- R16 – Middel Wetering
- R25 – Nieuweweg (Den Dunnen)
- R26 – Smederij Hahbo (Kerkweg 45b)

Afgeronde particuliere overeenkomsten (met restant programma)

- R02 – Het Kompas (Peulenstraat Zuid 45-49)
- R06 – Brooshoofdstraat 6

Op bovenstaande kaart zijn alle ruimtelijke projecten van de gemeente Hardinxveld-Giessendam weergegeven.

Sectie Grondzaken binnen het team Ruimtelijke Ontwikkelingen is belast met de financiële en contractuele uitvoering en beheersing van de ruimtelijke projecten. Via dit MPG legt grondzaken verantwoording af over de financiële en contractuele stand van zaken en de toekomstverwachting voor alle ruimtelijke projecten. Dit geldt zowel voor projecten waarbij de gemeente zelf grondbezit heeft, als voor facilitaire projecten. Dat zijn projecten waarbij particuliere ontwikkelaars eigen gronden ontwikkelen.

De commissie BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) heeft in juli 2015 een aantal voorstellen uitgewerkt over de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels bij ruimtelijke projecten. Aanleiding hiervoor zijn de forse afboekingen van gemeenten op eigen grondposities in de afgelopen jaren, de aankomende Omgevingswet en de vennootschapsbelastingplicht voor gemeenten (Vpb). Vanaf 1-1-2016 gelden de nieuwe verslaggevingsregels van het BBV. De gemeente heeft vorig jaar geanticipeerd op de nieuwe verslagleggingsregels, door een herindeling van categorieën ruimtelijke projecten binnen de gemeente en het onderbrengen van enkele projecten in een aparte onderneming. In de kaart met projecten is onderscheid gemaakt in:

– Actieve projecten

Actieve projecten zijn projecten waarbij de gemeente haar eigen grond actief transformeert (bijvoorbeeld P06 Morgenslag), of projecten waarbij de gemeente grond in de huidige staat verkoopt zodat een ontwikkelaar de gewenste ontwikkeling kan uitvoeren (bijvoorbeeld P15 herstructurering Gemeentehaven). De gemeente houdt de uitgaven en inkomsten bij middels een grondexploitatie (een meerjarige exploitatie).

– PPS-projecten

P09 De Blauwe Zoom is een bijzondere vorm van een actief project. De gemeente is gedeeld aandeelhouder in een GEM (grondexploitiemaatschappij) die de grond transformeert. Daarnaast voert de gemeente haar eigen gemeentelijke grondexploitatie voor onderdelen die niet in de GEM zijn opgenomen.

– Ontwikkel B.V.

Een deel van de actieve projecten zijn om administratieve redenen in 2015 ondergebracht in een aparte ontwikkel B.V. Het gaat hierbij om de projecten P08 Hoek Sluisweg/Parallelweg en P11 Facilitypoint. Over beide plannen worden wel gerapporteerd middels het MPG.

– Strategische gronden (materiële vaste activa)

Materiële vaste activa zijn strategische of slapende grondposities in bezit van de gemeente, waarvan de gemeente voornemens is te transformeren dan wel te verkopen. De raad heeft voor deze projecten nog geen besluit tot uitvoering c.q. verkoop genomen. Deze gronden vertegenwoordigen wel waarde. Voor sommige van deze gronden (P10 't Oog, P19 Peulenplein e.o.) worden momenteel projectopdrachten uitgewerkt of uitgevoerd. Voorheen werd voor de projecten de term NIEX (niet in exploitatie genomen gronden) gehanteerd. De BBV heeft deze term afgeschaft. Gronden welke hieronder vallen worden nu aangeduid als 'strategische gronden' onder materiële vaste activa (MVA).

– Particuliere ontwikkelingen met overeenkomst.

Indien particuliere initiatieven binnen de beleidskaders passen en haalbaar worden geacht, maar er nog geen gewijzigd planologisch kader is, kan de gemeente besluiten om tot anterieure contractvorming over te gaan. De particuliere ontwikkelaar ontwikkelt dan zijn eigen stuk grond, waarbij de gemeente, tegen een vergoeding, onder meer het publiekrechtelijke deel uitvoert. Voorbeelden van particuliere ontwikkelingen zijn de R10 IJzergieterij en R14 Buitendams 301-307.

– Particuliere initiatieven.

Particulieren komen met hun plannen bij de gemeente ter beoordeling. De gemeente bekijkt (onder andere via de regiegroep) of een initiatief binnen de beleidskaders past en haalbaar wordt geacht. De nu genoemde particuliere initiatieven bevinden zich in deze initiatieffase. Een voorbeeld is het onderzoek naar de ontwikkeling van R16 Middelwetering.

Naast de lopende projecten (actieve grondexploitaties, GEM De Blauwe Zoom en de anterieure trajecten) zijn ook nog andere ruimtelijke contractvormen mogelijk zoals concessies, joint ventures etc. De gemeente heeft naast GEM De Blauwe Zoom geen andersoortige contracten lopen en is ook niet voornemens dat in de nabije toekomst te gaan doen. De gemeente heeft nog wel twee lopende bouwclaims. Een bouwclaim van BPD voor circa 60 woningen en een bouwclaim met AM voor 61 woningen. De bouwclaim met BPD wordt ingevuld in deelgebied 2+3A in De Blauwe Zoom. Naar verwachting zal in 2018 de bouwclaim van AM ook worden ingelost in de Blauwe Zoom.

2016 en 2017-2020

In 2014 zijn er 33 woningen gerealiseerd. Een opgaande lijn was in 2015 met 80 uitgegeven/gerealiseerde woningen duidelijk waarneembaar. In 2016 bleef de productie echter sterk achter met maar 17 verkochte woningen. Daar zijn twee belangrijke oorzaken voor te melden:

- De uitgifte van de geprognoseerde woningen in De Blauwe Zoom is opgenomen in de prognose voor 2017. BPD heeft haar eerste tranche van 42 woningen pas in november 2016 te koop gezet. Ondanks dat er al 41 verkocht zijn zal de daadwerkelijke levering pas in april 2017 plaatsvinden. De overige woningen van BPD (51) zullen zeer waarschijnlijk ook in 2017 afzetten (de verkoop van de 2^e tranche start in mei), waardoor de vertraging weer wordt ingelopen. Daarnaast zijn in De Blauwe Zoom wel alle resterende m² bedrijventerrein afgezet.
- De private projecten vertragen. Hier heeft de gemeente financieel weinig last van, maar leidt wel tot stagnerende woningbouwproductie. Waarschijnlijk gaan diverse private projecten pas vanaf 2018 in uitvoering.

In onderstaande opsomming wordt stil gestaan bij de in 2016 bereikte resultaten.

Bereikte resultaten gemeentelijke projecten in 2016

In de volgende gemeentelijke projecten zijn uitgiftes gedaan, procedures doorlopen en overeenkomsten getekend:

- *P09 CV/BV De Blauwe Zoom*: Vrijwel alle vrije kavels in deelgebied 1B zijn uitgegeven. Er zijn nog twee kavels over, waarvan 1 onder optie. De andere kavel wordt mogelijk gesplitst om de verkoopbaarheid te vergroten. Medio 2015 is het bestemmingsplan voor 260 woningen onherroepelijk geworden en maart 2016 is een contract met BPD (voormalig Bouwfonds) gesloten voor bouw van 93 woningen in deelgebied 2+3A. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een nieuwe btw-handelswijze waarbij ondernemers en overheidstaken op basis van de WRO worden gescheiden. De handelswijze zorgt voor een gunstiger fiscale routing voor de GEM bij aanleg van het openbare gebied.
- *P02 De Blauwe Zoom bedrijvenstrook*: In 2016 zijn de resterende 3 bedrijfskavels verkocht, waarvan er 2 zijn overgedragen. Overdracht van de andere kavel volgt in februari 2017. Met deze overdracht is het bedrijventerrein volledig uitgegeven.
- *P03 Centrum*: Het nieuw winkelcentrum is afgerond en het openbaar gebied is opgeleverd.
- *P06 Morgenslag*: De uitvoering van Morgenslag loopt iets voor op schema. Fase 1 is afgerond. Fase 2 is op 1 vrije kavel na helemaal verkocht. Voor fase 2 volgt in maart nog wel de overdracht van de grond voor de bouw van 6 twee-kappers. Daardoor lijkt het alsof het in 2016 gerealiseerde aantal iets achter op de prognose van het MPG 2016. Voor fase 3 zijn alle vrije kavels onder optie en zijn er vergevorderde plannen voor het bouwen van een CPO-complex met 5 appartementen. Daarnaast loopt er een prijsvraag voor 16 grondgebonden woningen. Alle verkopen zullen waarschijnlijk in 2017 plaatsvinden.
- *P06 Morgenslag, locatie Regenboogschool*: In 2014 is met de Regenboogschool en met de Stichting Sportvoorzieningen Boven-Hardinxveld een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor respectievelijk de bouw van het nieuwe schoolgebouw en de bouw van de nieuwe sporthal. De bouw van de sporthal is afgerond en de nieuwbouw van de school is momenteel in uitvoering. Daarnaast zijn er ook 6 betaalbare woningen in aanbouw. In 2017 zal de sloop van de oude Regenboogschool worden voorbereid.
- *P08 Hoek Sluisweg-Oost*: In 2016 is de eerste kavel verkocht. De tweede kavel wordt in 2017 overgedragen aan een ontwikkelaar die de ontwikkeling van de kavel projectmatig opgepakt voor de realisatie van 2 woningen.
- *P11 Facilitypoint*: Er is een bestemmingsplan in voorbereiding dat voorziet in een tankstation en een horecavoorziening. Voor het tankstation lopen concrete gesprekken.
- *P12 Burgemeesterswoning*: In augustus 2016 is de woning overgedragen aan de koper en daarmee niet langer in bezit van de gemeente.
- *P15 Herstructurering gemeentehaven*: Begin 2016 is een overeenkomst gesloten met DBS (Den Breejen Shipyards) voor de verkoop van diverse delen nat bedrijventerrein door de gemeente aan DBS alsmede de aanleg van een nieuwe strekdam en een schierkade. Onderdeel van de overeen-

komst is de aankoop van woningen aan de Blikstraat, waar de gemeente momenteel (met subsidie van de provincie) uitvoering aan geeft. In 2016 zijn alle woningen aan de Blikstraat aangekocht.

Particuliere ontwikkelingen

Diverse particuliere ontwikkelingen zijn in uitvoering. Enkele opvallende punten:

- *R02 Kompas*: wordt afgesloten. De 9 woningen voor starters aan de Peulenstraat zijn gerealiseerd.
- *R05 Woonzorgboerderij*: In 2015 is het bestemmingsplan in gewijzigde vorm onherroepelijk vastgesteld na het doorlopen van verschillende beroepsprocedures (maatwerkbesluit en bestemmingsplan). Inmiddels zijn de procedures afgerond. In 2017 wordt gestart met de bouw van het complex (eerste paal in maart).
- *P06 Brooshoofdstraat*: wordt ontwikkeld. Het project is afgesloten.
- *R08 Scheepswerf De Giessen*: De fasering is door AGB (Aannemersbedrijf Gebroeders Blokland) in heroverweging genomen. In principe stonden de eerste woningen gepland voor 2015. Naar verwachting worden de eerste woningen nu pas in 2018 gebouwd. In 2017 wordt de samenwerkingsovereenkomst gesloten, waardoor de kosten van de intentiefase volledig verhaald kunnen worden. De samenwerkingsovereenkomst kent opnieuw kostenverhaal.
- *R11 Forte*: Voor locatie 't Fort is met Aannemersbedrijf Gebroeders Blokland BV (ABG) een anterieure overeenkomst gesloten voor de bouw van 32 woningen. De woningen zijn vrijwel allemaal ontwikkeld en verkocht.
- *R14 Buitendams 301-307*: Er lopen gesprekken met de ontwikkelaar. De verwachting is dat in 2017 de samenwerkingsovereenkomst wordt gesloten.
- *R21: Buitendams 378 (DG 12 DBZ)*: Dit plan is, naar aanleiding van ingediende zienswijzen tegen het plan, buiten de vaststelling van het bestemmingsplan De Blauwe Zoom gehouden. Met initiatiefnemer vindt overleg plaats over aanpassing van het plan.

Prognose te verwachten resultaten

Bouwgrondexploitaties

Oppervlakte	266.886 m ²
Boekwaarde 31 december 2016	€ 10.592.000
Prijs per m ²	€ 39,69

Voor het totaal van de grondexploitaties wordt een positief resultaat verwacht. Gezien de omvang van de risico's en de looptijd van de projecten waarin deze risico's zich voor kunnen doen gaan we op dit moment uit van een sluitend geheel bij de gronden die in de exploitatie zijn genomen.

De totaal nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten van in exploitatie genomen gronden bedragen:

Totaal investeringen	€ 40.560.000
Totaal opbrengsten	€ 54.713.000

Reserve

In het verleden is voor het grondbeleid een algemene bestemmingsreserve grondexploitaties in het leven geroepen.

De reserve dient ter dekking van risico's op reeds gedane aankopen en lopende exploitaties.

In onderstaande berekening is per categorie een berekening gemaakt van de risico's per 31 december 2016. Uit deze risicoanalyse van de projecten, blijkt dat de reserve per 31 december 2016 toereikend is om de risico's af te dekken.

De reserve grondexploitaties bedraagt per 31 december 2016	€ 1.433.491
Het risicobedrag voor exploitaties in uitvoering bedraagt	€ <u>1.332.024</u>
Het saldo bedraagt	€ 101.467

In exploitatie genomen gronden

Alle grondexploitatieberekeningen voor in exploitatie genomen gronden worden minimaal één keer per jaar geactualiseerd. De actualisaties hebben begin 2017 plaatsgevonden en worden vastgesteld door de gemeenteraad. Daar alle in exploitatie genomen gronden een positief geprognosticeerd saldo vertonen (rekening houdend met eventueel getroffen voorzieningen) zijn per 31 december 2016 de risico's voldoende afgedekt. Daarnaast zijn een, vanwege fiscale redenen en de hiermee gemoeide administratieve lasten, een tweetal grondpercelen verkocht aan Gemeente Hardinxveld-Giessendam Exploitatie B.V. De gemeente is voor 100% eigenaar van deze B.V. De realisatie van beide percelen dienen in de aankomende jaren geeffectueerd te worden. De verwachting is dat het voordeel daadwerkelijk gerealiseerd worden. Voorzichtigheidshalve dient het voordeel gealloceerd te worden als risico.

Beleid ten aanzien van winstneming

Ten aanzien van de bouwgrondexploitaties geldt dat eerst winst wordt genomen wanneer het plan is afgesloten (winstneming achteraf). Verliezen worden genomen wanneer deze voorzienbaar zijn.

VERSIE 27-6-2017

Bestuursovereenkomst

VERSIE 27-6-2017

VERSIE 27-6-2017

1.13 Verantwoording interbestuurlijk toezicht provincie Zuid-Holland en de gemeente Hardinxveld-Giessendam

VERSIE 27-6-2017

VERSIE 27-6-2017

Kader Interbestuurlijk Toezicht (IBT) voor gemeenten

Toezichtsdomein	Belang toezicht	Informatie arrangement	Weging en beoordelingscriteria risicoanalyse	Toezichtregime Groen	Toezichtregime Oranje	Toezichtregime Rood
Financien	Het bevorderen van financieel gezonde gemeenten om taken (zowel autonoom als medebewind) te kunnen uitvoeren zonder dat (onnodig financiële problemen op de collectiviteit van gemeenten (Gemeentefonds) worden afgewenteld.	<ul style="list-style-type: none"> Begroting die voldoet aan het Besluit begroting en verantwoording (Bbv); Begrotingswijzigingen; <ul style="list-style-type: none"> Jaarstukken; Raadsstukken; Verordeningen ex artikel 212 en 213 Gemeentewet 	Aan de hand van criteria in de Gemeentewet en het <i>Gemeenschappelijk financieel toezichtkader</i> van de provincie Zuid-Holland (april 2009)	1. De geraamde structurele lasten en baten zijn in evenwicht (materieel evenwicht), EN	1. De geraamde structurele lasten en baten zijn in evenwicht (materieel evenwicht). Uit de meerjarenbegroting is nog niet aannemelijk dat dit evenwicht behouden blijft, OF	1. De geraamde structurele lasten en baten zijn niet in evenwicht (geen materieel evenwicht), EN
				2. Uit de meerjarenbegroting is aannemelijk dat dit evenwicht wordt gecontinueerd, EN	2. De geraamde structurele lasten en baten zijn niet in evenwicht. Uit de meerjarenbegroting is aannemelijk dat dit evenwicht wordt hersteld, EN / OF	2. Uit de meerjarenbegroting is niet aannemelijk dat dit evenwicht wordt hersteld. Ook kan er sprake zijn van één of meer bestuurlijk relevante onderwerpen die de financiële positie substantieel nadelig kunnen beïnvloeden. Hierbij kan ondermeer gedacht worden aan de jaarrekening, het weerstandsvermogen, het onderhoud van kapitaalgoederen, de grondexploitatie en verbonden partijen. Deze onderbouwen mede de kleuring.
				3. Er is, voor zover bekend, geen sprake van bestuurlijk relevante onderwerpen die de financiële positie substantieel nadelig kunnen beïnvloeden. Hierbij kan ondermeer gedacht worden aan de jaarrekening, het weerstandsvermogen, het onderhoud van kapitaalgoederen, de grondexploitatie en verbonden partijen.	3. Er is sprake van één of meer bestuurlijk relevante onderwerpen die de financiële positie substantieel nadelig kunnen beïnvloeden. Hierbij kan ondermeer gedacht worden aan de jaarrekening, het weerstandsvermogen, het onderhoud van kapitaalgoederen, de grondexploitatie en verbonden partijen.	
				<i>Intensiteit toezicht: Groen</i>	<i>Intensiteit toezicht: Oranje</i>	<i>Intensiteit toezicht: Rood</i>
				<ul style="list-style-type: none"> Begroting vergt geen goedkeuring; Regulier ambtelijk en bestuurlijk contact; Monitoren begrotingswijzigingen; Themaonderzoeken; Onderzoek programmarekening met accountantsverslag; Opvragen nota's deelonderwerpen financiële positie 	<ul style="list-style-type: none"> Begroting vergt geen goedkeuring; Verdiepingsvragen rondom meerjarige financiële problematiek Intensivering ambtelijk en bestuurlijk contact; Monitoren van herstelmaatregelen / begrotingswijzigingen Het zijn van sparringspartner; Themaonderzoeken Onderzoek programmarekening met accountantsverslag; Opvragen nota's deelonderwerpen financiële positie 	<ul style="list-style-type: none"> Goedkeuring begroting/begrotingswijzigingen noodzakelijk Besluit inrichting toezichtregime Intensivering ambtelijke en bestuurlijk contact; Verdiepingsvragen rondom financiële problematiek; Afspraken rondom termijn herstel; Monitoren van herstelmaatregelen Het zijn van sparringspartner; Themaonderzoeken; Opvragen nota's deelonderwerpen; Facultatief: het houden van een begrotingsscan; Onderzoek programmarekening met accountantsverslag
Ruimtelijke ordening	Behartiging van de door de provincie geformuleerde ruimtelijke belangen	Ruimtelijke plannen van gemeente zijn in overeenstemming met het provinciaal ruimtelijk beleid	<i>Wet ruimtelijke ordening; Provinciale Structuurvisie; Provinciale Verordening Ruimte; Procesconvenant ruimtelijke ordening Zuid-Holland (provincie Zuid-Holland, Zuid-Hollandse regio's en de vereniging van Zuid-Hollandse Gemeenten)</i>	Ontwerp- en vastgestelde bestemmingsplannen zijn niet strijdig met de provinciale ruimtelijke belangen.	Een of meerdere ontwerpbestemmingsplannen zijn strijdig met de provinciale ruimtelijke belangen	Een of meerdere vastgestelde ontwerpbestemmingsplannen zijn strijdig met de provinciale ruimtelijke belangen
				<i>Intensiteit toezicht: Groen</i>	<i>Intensiteit toezicht: Oranje</i>	<i>Intensiteit toezicht: Rood</i>

Toezichtsdomein	Belang toezicht	Informatie arrangement	Weging en beoordelingscriteria risicoanalyse	Toezichtregime Groen	Toezichtregime Oranje	Toezichtregime Rood
				• Regulier ambtelijk en bestuurlijk overleg	• Regulier ambtelijk en bestuurlijk overleg; De provincie intervineert met een zienswijze	• Regulier ambtelijk en bestuurlijk overleg; De provincie intervineert met een reactieve aanwijzing
Wabo	Bescherming van mens en natuur tegen schade en gevaar; uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (milieu, bouwen en wonen)	Voor gemeentelijke vergunningverlening, toezicht en handhaving is er sprake van: - een door de gemeenteraad vastgestelde zelfevaluatie, en - een door de gemeenteraad vastgesteld verbeterplan, - Vanaf 1-1-2015: er is een door de gemeenteraad vastgestelde eindmeting* In het kader van de provinciale regisseurstaak (kwaliteitsverbetering) worden de zelfevaluatie en het verbeterplan direct na vaststelling door de gemeenteraad ter beschikking gesteld aan de provincie	Aan de hand van criteria uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), het Besluit omgevingsrecht (Bor) en de Regeling omgevingsrecht (Mor)	De gemeente heeft alle vereisten op orde:	De gemeente heeft een van de vereisten niet op orde:	De gemeente heeft geen van de vereisten op orde:
				1. Er is een door de gemeenteraad vastgestelde zelfevaluatie, EN	1. Er is een door de gemeenteraad vastgestelde zelfevaluatie, maar er is geen door de gemeenteraad vastgesteld verbeterplan, OF	1. Er is geen door de gemeenteraad vastgestelde zelfevaluatie, EN
				2. Er is een door de gemeenteraad vastgesteld verbeterplan	2. Er is een door de gemeenteraad vastgesteld verbeterplan, maar is geen door de gemeenteraad vastgestelde zelfevaluatie	2. Er is geen door de gemeenteraad vastgesteld verbeterplan
				<i>Intensiteit toezicht: Groen</i>	<i>Intensiteit toezicht: Oranje</i>	<i>Intensiteit toezicht: Rood</i>
				• Ambtelijk contact: 1 keer per jaar; • Kennisgevingbrief van GS; situatie is conform de eisen; • Streekproef eens per 3 a 4 jaar;	• Ambtelijk contact 2 keer per jaar; • Interventie ambtelijk verzoek om toelichting vraagpunten; • Als onduidelijk blijft opschalen naar toezichtregime ROOD;	• Ambtelijk contact: > 2 keer per jaar; • Bestuurlijk overleg; • Interventie: aanwijzing of in de plaatsstelling;
Externe veiligheid	Bescherming van mens en natuur tegen schade als gevolg van de aanwezigheid van industriële bedrijven en het transport van gevaarlijke stoffen	De gemeente levert geautomatiseerde en actuele informatie aan voor de provinciale risicokaart	Ministeriële regeling provinciale risicokaart, verbonden aan de Wet veiligheidsrisico's	1. De informatie voor de provinciale risicokaart is door de gemeente geautoriseerd, EN	1. De informatie voor de provinciale risicokaart is niet door de gemeente geautoriseerd, maar wel actueel, OF	1. De informatie voor de provinciale risicokaart is niet geautoriseerd, EN
				2. De informatie voor de provinciale risicokaart is actueel	2. De informatie voor de provinciale risicokaart is niet actueel, maar wel door de gemeente geautoriseerd	2. De informatie van de gemeente voor de provinciale risicokaart is niet actueel
				<i>Intensiteit toezicht: Groen</i>	<i>Intensiteit toezicht: Oranje</i>	<i>Intensiteit toezicht: Rood</i>
				• Opstellen jaarlijkse bestuurlijke rapportage, verder geen activiteiten	• Opstellen jaarlijkse bestuurlijke rapportage; • Ambtelijk contact met de gemeente	
Archief- en informatie-beheer	Toegankelijke en betrouwbare informatie van gemeenten	Beoordelen horizontale verantwoording van het college van B&W aan de gemeenteraad en de provincie in de vorm van een verslag	Toetsing aan de Archiefwet op basis van 17 wettelijke criteria, zoals genoemd in het aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht; zoals vastgesteld door GS van Zuid-Holland op 14 mei 2013	Archief- en informatiebeheer zijn op orde	Archief- en informatiebeheer zijn op enkele aspecten niet op orde	Archief- en informatiebeheer zijn op meerdere aspecten niet op orde
				<i>Intensiteit toezicht: Groen</i>	<i>Intensiteit toezicht: Oranje</i>	<i>Intensiteit toezicht: Rood</i>

Toezichtsdomein	Belang toezicht	Informatie arrangement	Weging en beoordelingscriteria risicoanalyse	Toezichtregime Groen	Toezichtregime Oranje	Toezichtregime Rood
				Horizontale verslaglegging; jaarlijks (na verloop van tijd eens per 2 jaar). Informatie-uitvraag: ontvangst verslag door provincie	Horizontale verslaglegging: jaarlijks Informatie-uitvraag: Monitoren van het door de gemeente aangekondigde verbeterplan inzake de 'zorgpunten': 1 keer per jaar	Horizontale verslaglegging: jaarlijks Informatie-uitvraag: Monitoren van de tussen provincie en gemeente afgesproken verbeteracties inzake 'de zorgpunten': 2 keer per jaar
Huisvesting verblijfsgerechtigden	Uitvoering wettelijke taak: aantal verblijfsgerechtigden tijdig huisvesten (aantal wordt door de halfjaartaakstelling benoemd, tijdig is binnen 12 weken nadat de verblijfsgerechtigde aan de gemeente is verbonden)	Tijdige realisatie van halfjaartaakstelling van het Rijk/COA	<ul style="list-style-type: none"> • De halfjaartaakstelling van het Rijk; • De maandelijkse realisatiecijfers van het COA • De registratie op de COA-site • De COA monitor • Een door de provincie verplichte rapportage • Aanvullend beleidskader huisvesting verblijfsgerechtigden, zoals vastgesteld door GS van Zuid-Holland op 25 september 2012 	Gemeente heeft tijdig en volledig voldaan aan halfjaarlijkse taakstelling en heeft geen achterstand	Gemeente heeft niet tijdig of niet volledig aan de halfjaarlijkse taakstelling voldaan	Gemeente heeft niet tijdig of niet volledig aan de halfjaarlijkse taakstelling voldaan en is de afspraken over acties en termijnen onvoldoende of niet nagekomen.
				<i>Intensiteit toezicht: Groen</i>	<i>Intensiteit toezicht: Oranje</i>	<i>Intensiteit toezicht: Rood</i>
				Volgen: <ul style="list-style-type: none"> • Provincie signaleert; • Provincie vraagt informatie op en valideert deze informatie 	Volgen en afspraken maken: <ul style="list-style-type: none"> • De provincie maakt afspraken met de gemeente over acties en termijnen 	<ul style="list-style-type: none"> • Intensief volgen en zo nodig zelf uitvoeren (in de plaatsstelling) • Vooraankondiging juridische interventie door de provincie, waarschuwing; • Voornemen/Besluit van de provincie tot in de plaatsstelling (met beroepsmogelijkheid); • Provincie voert sancties uit

VERSIE 27-6-2017

BESTUURSOVEREENKOMST: Structuur Staat van de Gemeente

Financiën	Groen / Oranje / Rood (inkleuren)	TOELICHTING (korte en bondige tekst)
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	GROEN	De begroting 2017 en de meerjarenbegroting 2018-2020 hebben een structureel begrotingsoverzicht. Voor het jaar 2017 valt de gemeente Hardinxveld-Giessendam onder het repressieve begrotingstoezicht.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente voldoet aan de in de Wet ruimtelijke ordening opgenomen verplichtingen inzake bestemmingsplannen, beheersverordeningen en structuurvisies	GROEN	De gemeente heeft alle gemeentelijke bestemmingsplannen geactualiseerd. Verder heeft voortlopend op de Omgevingswet een samenvoeging plaatsgevonden in twee bestemmingsplannen voor de gehele gemeente. De gemeente heeft één beheersverordening en deze wordt opgenomen in het bestemmingsplan voor het bebouwde gebied. De gemeente heeft een actuele structuurvisie (2015).
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee
Omgevingsrecht		
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een vastgestelde Verordening VTH		Verordening is door de gemeenteraad vastgesteld op 16 juni 2016 en bekend gemaakt
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie m.b.t. de (rijks)monumenten	GROEN	De gemeente Hardinxveld-Giessendam is aangeloten bij de stichting Dorp, Stad en Land en maakt gebruik van de adviescommissie(s) van deze stichting.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee

Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Het archief- en informatiebeheer zijn op orde	ORANJE	<p>Uit het jaarverslag blijkt dat de medewerkers Informatiebeheer (IB) goed zijn opgeleid en kennis hebben van de meest actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied. De medewerkers zijn goed op de hoogte van de lokale omstandigheden te Hardinxveld-Giessendam, waardoor dit zeer ten gunste komt van het archiefbeheer. Tegelijkertijd benadrukt de archiefinspectie dit als belangrijkste aandachtspunt als de specifieke IB-werkzaamheden op termijn aan het Servicecentrum Drechtsteden(SCD). Overgedragen zullen worden. In dit kader heeft de gemeentearchivaris nog een aantal vragen gesteld. De meeste vragen kunnen pas beantwoord worden in de loop van het transitieproces en in goede samenspraak met het SCD. Dan pas kunnen duidelijke afspraken gemaakt worden op welke wijze het archiefbeheer het beste overgedragen kan gaan worden aan het SCD. Om het transitieproces goed te kunnen doorlopen worden achterstanden weggewerkt en aanpassingen gedaan in de werkwijze van ordening(conform werkwijze SCD).</p>	
Is er reden voor extra aandacht?			
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Er is volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand	GROEN	Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar (doorhalen w at niet van toepassing is)	2
		Fase interventieladder op 1 januari	signaleren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	21
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	34
		Voorsprong per 1 juli van het verantwoordingsjaar (doorhalen w at niet van toepassing is)	11
		Fase interventieladder op 1 juli	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	25
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	30
		Voorsprong per 31 december van het verantwoordingsjaar (doorhalen w at niet van toepassing is)	16
		Fase interventieladder op 31 december	taakstelling gerealiseerd
		eventuele toelichting	
Is er reden voor extra aandacht?		Nee	

VERSIE 27-6-2017

DEEL 2

JAARREKENING

VERSIE 27-6-2017

VERSIE 27-6-2017

2.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

ALGEMEEN

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baat genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

De eigen bijdragen via het CAK worden verantwoord op basis van de ontvangen gelden over het verslagjaar.

De algemene uitkering wordt verantwoord op basis van de septembercirculaire, eventueel aangevuld met aanpassing van de verdeelmaatstaven welke via de betaalspecificaties kenbaar worden gemaakt.

BALANS

Vaste activa

Investerings met een economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Om de administratieve last te beperken wordt een ondergrens ingesteld van € 10.000 voor het activeren van investeringen. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf 1 januari na het jaar van ingebruikneming lineair of annuïtair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur. De voorkeur afschrijvingsmethode is lineair. Investerings in gebouwen, riolering, reiniging en begraafplaatsen wijken hier vanaf, hierop wordt annuïtair afgeschreven. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Volledigheidshalve vermelden wij dat op investeringen die vóór 2004 zijn gedaan in voorkomende gevallen reserves zijn afgeboekt. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in de Nota activabeleid 2012. De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen:

Afschrijvingstermijnen Hardinxveld-Giessendam	globaal
gronden en terreinen	nvt
gebouwen	40 jaar
vervoermiddelen	10 jaar
machines, apparaten en installaties	10 jaar
automatisering	5 jaar
overige materiële vaste activa	divers

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Overeenkomstig de door de gemeenteraad vastgestelde Nota activabeleid 2012 worden infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals wegen, pleinen, bruggen, viaducten, en parken geactiveerd. Voor zover in voorkomende gevallen een snellere budgettaire dekking mogelijk is, wordt op dergelijke activa overigens extra afgeschreven. De boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g (uitgezet geld) zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Vlottende activa

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen gronden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, vermeerderd met voorbereidingskosten en rentebijdraging over de boekwaarde per 1 januari. Indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs wordt tegen de lagere marktwaarde gewaardeerd.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie (niet faciliterend deel) zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouwen woonrijp maken), alsmede rentebijdraging en een redelijk te achten aandeel in de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Het faciliterend deel van de bouwgrondexploitaties (op grond van de notitie faciliterend grondbeleid van de commissie BBV) is opgenomen onder de overlopende activa. Per 31 december 2016 heeft dit via een herbruicering in de balans verwerkt.

Waardeverminderingen op bouwgrondexploitaties worden direct als waardecorrectie op de boekwaarde verwerkt.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- d. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onderdeel b.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Bij de bepaling van de voorzieningen is rekening gehouden met de door de raad op 19 december 2014 vastgestelde Nota reserves en voorzieningen 2014.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

In de balans worden onder de overlopende passiva afzonderlijk opgenomen: de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantiestellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

2.2 Balans

ACTIVA

	31-12-2016	31-12-2015
	<i>Bedragen x € 1</i>	<i>Bedragen x € 1</i>
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>		
Kosten verbonden sluiten van geldleningen	-	-
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	-	-
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	3.388.172	-
	3.388.172	-
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investerings met een economisch nut		
- gronden uitgegeven in erfpacht	-	-
- overige investeringen met een economisch nut	29.155.344	28.868.178
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	8.029.884	8.162.505
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	6.834.789	6.841.226
	44.020.017	43.871.909
<i>Financiële vaste activa</i>		
<u>Kapitaalverstrekking aan:</u>		
Deelnemingen	954.203	954.203
<u>Leningen aan:</u>		
Deelnemingen	1.215.801	1.677.681
Overige verbonden partijen	155.187	508.476
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	2.797.695
	1.370.988	4.983.852
Totaal vaste activa	49.733.380	49.809.964
Vlottende activa		2.797.695
<i>Voorraden</i>		
Niet in exploitatie genomen gronden	-	350.000
Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	1.101.333	10.920.379
	1.101.333	11.270.379
<i>Uitzettingen < 1 jaar</i>		
Vorderingen op openbare lichamen	2.013.181	2.041.189
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	17.538	259.084
Rekening-Courantverhouding met niet-financiële instellingen	847.211	33.465
Overige vorderingen	139.505	172.589
Overige uitzettingen < 1 jaar	554.945	1.969.442
	3.572.380	4.475.769
<i>Liquide middelen</i>		
Kas-, Bank- en Girosaldi	301.733	31.303
<i>Overlopende activa</i>	10.761.447	1.041.146
Totaal vlottende activa	15.736.893	16.818.597
Totaal activa	65.470.273	66.628.561

PASSIVA

	31-12-2016	31-12-2015
	<i>Bedragen x € 1</i>	<i>Bedragen x € 1</i>
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>		
Reserves:		
Algemene reserve	2.955.297	3.667.982
Overige bestemmingsreserves	12.708.931	11.296.162
Gerealiseerd resultaat 2016 (2015)	1.816.852	622.171
	<u>17.481.080</u>	<u>15.586.315</u>
<i>Voorzieningen</i>		
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	133.272	144.099
Egalisatievoorzieningen	-	146.870
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	3.486.280	3.348.941
	<u>3.619.552</u>	<u>3.639.910</u>
<i>Vaste schulden met een looptijd > 1 jaar</i>		
Binnenlandse banken overige financiële instellingen	36.338.712	36.505.392
	<u>36.338.712</u>	<u>36.505.392</u>
Totaal vaste financieringsmiddelen	57.439.344	55.731.617
Vlottende passiva		
<i>Vlottende schulden < 1 jaar</i>		
Kasgeldleningen	1.500.000	2.500.000
Bank- en Giroaldi	750.629	1.075.620
Overige schulden	2.727.729	3.409.559
	<u>4.978.358</u>	<u>6.985.179</u>
<i>Overlopende passiva</i>		
Verplichtingen 2016 (2015)	1.422.727	3.014.024
Ontvangen voorschotten Europese en Nederlandse overheidslichamen	1.488.048	897.741
Vooruitontvangen bedragen	141.796	-
	<u>3.052.571</u>	<u>3.911.765</u>
Totaal vlottende passiva	8.030.929	10.896.944
Totaal passiva	65.470.273	66.628.561
<i>Door de gemeente gewaarborgde geldleningen</i>	<i>22.157.000</i>	<i>23.978.000</i>
<i>Achternvang voor geldleningen ondergebracht bij WSW</i>	<i>50.343.000</i>	<i>47.355.000</i>
	<u><u>72.500.000</u></u>	<u><u>71.333.000</u></u>

2.3 Het overzicht van baten en lasten

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016
Totaal baten programma's						
1. Bestuur	21.625	-	-	-	10.469	10.469
2. Leven, reizen en documenten	289.801	273.650	22.480	296.130	323.889	27.759
3. Openbare orde en veiligheid	309.815	28.800	50.700	79.500	102.826	23.326
4. Verkeer en vervoer	194.092	90.764	7.000-	83.764	138.796	55.032
5. Ondernemen en bedrijvigheid	568.715	485.700	6.400-	479.300	478.721	579-
6. Scholing	109.928	116.820	-	116.820	94.779	22.041-
7. Samenleven	694.045	693.255	9.600-	683.655	719.155	35.500
8. Werk en inkomen	1.445.335	1.658.887	198.515-	1.460.372	1.787.302	326.930
9. Zorg en welzijn	656.940	360.500	402.110	762.610	1.339.181	576.571
10. Gezondheid en milieu	4.172.141	4.055.900	8.200	4.064.100	4.381.478	317.378
11. Bouwen, wonen en gebruiken	12.707.465	2.246.618	750-	2.245.868	7.659.414	5.413.546
12. Woonomgeving	15.786	2.000	15.000	17.000	1.808	15.192-
Totaal baten programma's	21.185.686	10.012.894	276.225	10.289.119	17.037.818	6.748.699

(-/ = nadelig)

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016
Totaal lasten programma's						
1. Bestuur	2.218.282	2.070.297	1.170.170	3.240.467	3.091.237	149.230
2. Leven, reizen en documenten	782.319	741.088	59.219	800.307	800.875	569-
3. Openbare orde en veiligheid	2.121.490	2.263.265	58.400	2.321.665	2.235.800	85.866
4. Verkeer en vervoer	2.173.602	2.045.636	31.340	2.076.976	2.009.117	67.859
5. Ondernemen en bedrijvigheid	312.907	359.492	9.732-	349.760	347.713	2.047
6. Scholing	1.044.148	1.157.285	107.114-	1.050.171	1.005.032	45.140
7. Samenleven	2.202.325	2.260.660	68.450-	2.192.210	2.196.168	3.958-
8. Werk en inkomen	3.695.699	3.839.386	141.163-	3.698.223	3.870.005	171.782-
9. Zorg en welzijn	9.564.485	10.297.333	204.157-	10.093.176	9.895.175	198.001
10. Gezondheid en milieu	4.258.541	3.779.812	4.294-	3.775.518	3.810.867	35.349-
11. Bouwen, wonen en gebruiken	11.441.876	3.057.741	129.935	3.187.676	8.319.542	5.131.865-
12. Woonomgeving	826.206	1.025.099	62.835-	962.264	1.035.591	73.327-
Totaal lasten programma's	40.641.880	32.897.094	851.319	33.748.413	38.617.122	4.868.709-

(-/ = voordelig)

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016
Totaal saldi programma's						
1. Bestuur	2.196.657-	2.070.297-	1.170.170-	3.240.467-	3.080.768-	159.699
2. Leven, reizen en documenten	492.518-	467.438-	36.739-	504.177-	476.986-	27.191
3. Openbare orde en veiligheid	1.811.675-	2.234.465-	7.700-	2.242.165-	2.132.974-	109.192
4. Verkeer en vervoer	1.979.510-	1.954.872-	38.340-	1.993.212-	1.870.322-	122.890
5. Ondernemen en bedrijvigheid	255.807	126.208	3.332	129.540	131.008	1.467
6. Scholing	934.220-	1.040.465-	107.114	933.351-	910.252-	23.099
7. Samenleven	1.508.280-	1.567.405-	58.850	1.508.555-	1.477.014-	31.542
8. Werk en inkomen	2.250.364-	2.180.499-	57.352-	2.237.851-	2.082.703-	155.148
9. Zorg en welzijn	8.907.545-	9.936.833-	606.267	9.330.566-	8.555.994-	774.572
10. Gezondheid en milieu	86.400-	276.088	12.494	288.582	570.611	282.029
11. Bouwen, wonen en gebruiken	1.265.589	811.123-	130.685-	941.808-	660.127-	281.681
12. Woonomgeving	810.420-	1.023.099-	77.835	945.264-	1.033.783-	88.519-
Totaal saldi programma's	19.456.194-	22.884.200-	575.094-	23.459.294-	21.579.304-	1.879.990
Algemene dekkingsmiddelen baten	24.209.434	24.311.587	1.984.868	26.131.177	25.887.613	243.564-
Algemene dekkingsmiddelen lasten	3.211.590-	1.910.574-	866.729-	2.777.303-	2.413.503-	363.800
Geraamd/Gereal. saldo van baten en lasten	1.541.650	483.187-	543.045	105.420-	1.894.806	2.000.226

(+/- = voordelig)

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016
Mutatie reserves per programma						
transport: Geraamd/Gereel. saldo van b & l	1.541.650	-483.187	543.045	-105.420	1.894.806	2.000.226
<i>Reserve-onttrekkingen</i>						
1. Bestuur	215.529	82.296	1.098.000	1.180.296	1.023.502	156.794-
2. Leven, reizen en documenten	-	-	-	-	-	-
3. Openbare orde en veiligheid	17.500	-	16.200	16.200	16.219	19
4. Verkeer en vervoer	675.004	631.585	42.627	674.212	625.407	48.805-
5. Ondernemen en bedrijvigheid	-	-	-	-	-	-
6. Scholing	28.589	18.239	-	18.239	22.266	4.027
7. Samenleven	36.715	30.234	98.249	128.483	177.740	49.257
8. Werk en inkomen	-	-	-	-	-	-
9. Zorg en welzijn	329.036	7.350	274.194	281.544	296.414	14.870
10. Gezondheid en milieu	446.242	-	149.154	149.154	147.629	1.525-
11. Bouwen, wonen en gebruiken	405.000	-	250.000	250.000	250.000	-
12. Woonomgeving	21.402	108.362	17.500	125.862	125.956	94
Financiering en dekking	289.820	-	1.076.105	1.076.105	1.076.105	-
Bedrijfsvoering	674.421	485.628	153.833	639.461	552.427	87.034-
Totaal reserve-onttrekkingen	3.139.258	1.363.694	3.175.862	4.539.556	4.313.665	225.891-
<i>Reserve-toevoegingen</i>						
1. Bestuur	27.000	-	-	-	-	-
2. Leven, reizen en documenten	-	-	-	-	-	-
3. Openbare orde en veiligheid	162.000	-	-	-	-	-
4. Verkeer en vervoer	509.263	495.400	24.000	519.400	557.539	38.139-
5. Ondernemen en bedrijvigheid	-	-	-	-	-	-
6. Scholing	-	-	-	-	-	-
7. Samenleven	48.000	48.000	151.951	199.951	199.951	-
8. Werk en inkomen	-	-	-	-	-	-
9. Zorg en welzijn	429.000	15.000	1.000.544	1.015.544	1.015.544	-
10. Gezondheid en milieu	170.000	25.000	120.320	145.320	145.320	-
11. Bouwen, wonen en gebruiken	2.393.278	-	200.000	200.000	285.529	85.529-
12. Woonomgeving	56.200	56.200	104.460	160.660	160.660	-
Financiering en dekking	28.995	-	1.700.415	1.700.415	1.700.415	-
Bedrijfsvoering	235.000	240.000	86.660	326.660	326.660	-
Totaal reserve-toevoegingen	4.058.736	879.600	3.388.350	4.267.950	4.391.618	123.668-

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016
Gerealiseerd resultaat						
REKENINGRESULTAAT	622.172	907	330.557	166.186	1.816.853	1.650.667

(+/+ = voordelig)

2.4 Toelichting op de balans

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

	Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen	Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	Bijdragen aan activa in eigendom van derden	Totaal
Aanschafwaarde 1-1-2016	-	-	-	-
Cumulatieve afschrijving t/m 2015	-	-	-	-
Boekwaarde per 01-01-2016	-	-	-	-
Herrubricering beginbalans	-	-	2.797.695	2.797.695
Boekwaarde 01-01-2016 na herrubricering	-	-	2.797.695	2.797.695
Herrubricering van leningen overige verbonden partijen	-	-	326.307	326.307
Investeringen	-	-	308.302	308.302
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen	-	-	- 44.132	- 44.132
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-
Aanschafwaarde 31-12-2016	-	-	3.432.304	3.432.304
Cumulatieve afschrijving t/m 2016	-	-	- 44.132	- 44.132
Boekwaarde 31-12-2016	-	-	3.388.172	3.388.172

De herrubricering van de beginbalans betreft de bijdragen aan activa in eigendom van derden, welke per 1 januari 2016 verantwoord dienen te worden onder de immateriële vaste activa. Het betreffen investeringen in de Rehobothschool in 2004 en de sporthal Boven-Hardinxveld in 2014-2016.

Op 14 oktober 2016 heeft de Hoge Raad inzake de BTW Rehobothschool arrest gewezen, waarbij de gemeente Hardinxveld-Giessendam in het ongelijk is gesteld. Dit betekent dat de gemeente geen recht op aftrek van BTW over de bouw van de school heeft. Op dit moment loopt het verzoek bij de Belastingdienst op de betaalde overdrachtsbelasting, welke samenhang met het in aftrek kunnen brengen van BTW. Met het wijzen van het arrest vervalt ook de lening aan de Rehobothschool en dient deze te worden beschouwd als immaterieel vast actief.

Materiële vaste activa

Vaste activa die in het verleden geheel ten laste van een daartoe gevormde bestemmingsreserve zijn gebracht of geheel zijn afgeschreven zijn niet opgenomen in de investerings- en financieringsstaat. Tevens zijn eventuele investeringsbijdragen van derden, ontvangen in 2004 of eerdere jaren, in het jaar van ingebruikname in mindering gebracht op de aanschafwaarde van het actief.

De vaste materiële activa worden tussen de 10 jaar en 40 jaar afgeschreven. De afschrijvingstermijn van deze investeringen is afhankelijk van de technische levensduur. Voor een nadere detaillering van de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota Activabeleid 2012.

Investeringen met een economisch nut

	Boekwaarde 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden uitgegeven in erfpacht	-	-
Overige investeringen met een economisch nut	29.155.344	28.868.178
Overige investeringen met een economisch nut, waarvoor heffingen geheven kunnen worden	8.029.884	8.162.505
	37.185.228	37.030.683

Gronden uitgegeven in erfpacht

De gemeente beschikt niet over geactiveerde gronden, welke in erfpacht zijn uitgegeven.

Overige investeringen met een economisch nut

	Gronden en terreinen	Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	Bedrijfsgebouwen	Vervoermiddelen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële activa	Totaal
Aanschafwaarde 01-01-2016	16.467.975	17.165	18.942.689	575.716	743.069	2.798.873	39.545.487
Cum. afschrijving t/m 2015	- 1.696.289	- 8.583	- 6.592.205	- 430.436	- 391.926	- 1.557.870	- 10.677.309
Boekwaarde 01-01-2016	14.771.686	8.582	12.350.484	145.280	351.143	1.241.003	28.868.178
Herrubricering beginbalans	-	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde 01-01-2016 na herrubricering	14.771.686	8.582	12.350.484	145.280	351.143	1.241.003	28.868.178
Investeringen	229.997	-	766.773	56.083	44.895	127.754	1.225.502
Desinvesteringen	- 48.995	-	- 240.422	- 57.682	- 132.192	- 780.576	- 1.259.867
Afschrijvingen	- 75.723	- 1.716	- 359.796	- 46.605	- 79.553	- 374.943	- 938.336
Afschrijvingen desinvesteringen	48.995	-	240.422	57.682	132.192	780.576	1.259.867
Boekwaarde per 31-12-2016	14.925.960	6.866	12.757.461	154.758	316.485	993.814	29.155.344
Aanschafwaarde 31-12-2016	16.648.977	17.165	19.469.040	574.117	655.772	2.146.051	39.511.122
Cumulatieve afschrijving t/m 2016	- 1.723.017	- 10.299	- 6.711.579	- 419.359	- 339.287	- 1.152.237	- 10.355.778
Boekwaarde 31-12-2016	14.925.960	6.866	12.757.461	154.758	316.485	993.814	29.155.344

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

	Gronden en terreinen	Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	Bedrijfsgebouwen	Vervoermiddelen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële activa	Totaal
Herinrichting ABS	292.607	-	-	-	-	-	292.607
Damw and begraafplaats	18.856	-	-	-	-	-	18.856
Kunstgrasvelden	20.784	-	-	-	-	-	20.784
Regenboogschool	-	-	766.773	-	-	-	766.773
Bedrijfswagen FUSO	-	-	-	55.026	-	-	55.026
Bladveegmachine	-	-	-	-	44.895	-	44.895
Digitale dienstverlening KCC	-	-	-	-	-	-	-
Speelplaatsen	-	-	-	-	-	63.365	63.365
Diversen automatisering	-	-	-	-	-	53.834	53.834
Inbreng gronden in bouw grondexploitatie	102.250	-	-	-	-	-	102.250
Overig	-	-	-	1.057	-	10.555	11.612
	229.997	-	766.773	56.083	44.895	127.754	1.225.502

Een volledig overzicht van alle investeringen (inclusief toelichting) is opgenomen in de kredietenstaat. (paragraaf 4.1).

Investeringen met een economisch nut, waarvoor heffingen geheven kunnen worden

	Gronden en terreinen	Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	Bedrijfsgebouwen	Vervoermiddelen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële activa	Totaal
Aanschafwaarde 01-01-2016	-	-	-	-	10.622.196	-	10.622.196
Cum. afschrijving t/m 2015	-	-	-	-	- 2.459.691	-	- 2.459.691
Boekwaarde 01-01-2016	-	-	-	-	8.162.505	-	8.162.505
Investeringen	-	-	-	-	112.241	-	112.241
Bijdragen van derden	-	-	-	-	-	-	-
Desinvesteringen	-	-	-	-	- 114.344	-	- 114.344
Afschrijvingen	-	-	-	-	- 244.862	-	- 244.862
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-	114.344	-	114.344
Boekwaarde per 31-12-2016	-	-	-	-	8.029.884	-	8.029.884
Aanschafwaarde 31-12-2016	-	-	-	-	10.620.093	-	10.620.093
Cumulatieve afschrijving t/m 2016	-	-	-	-	- 2.590.209	-	- 2.590.209
Boekwaarde 31-12-2016	-	-	-	-	8.029.884	-	8.029.884

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

	Gronden en terreinen	Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	Bedrijfsge- bouwen	Vervoermit- delen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële activa	Totaal
Riolering Zuidwesthoek	-	-	-	-	46.540	-	46.540
Renovatie riolering	-	-	-	-	65.701	-	65.701
Overig	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	112.241	-	112.241

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

	Gronden en terreinen	Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële activa	Totaal
Aanschafwaarde per 01-01-2016	-	9.560.218	642.604	-	10.202.822
Cumulatieve afschrijving t/m 2015	-	- 3.194.203	- 167.393	-	- 3.361.596
Boekwaarde per 01-01-2016	-	6.366.015	475.211	-	6.841.226
Investeringen	-	790.589	27.808	-	818.397
Bijdragen van derden	-	-	-	-	-
Desinvesteringen	-	- 515.470	- 47.624	-	- 563.094
Afschrijvingen	-	- 790.052	- 34.782	-	- 824.834
Afschrijvingen desinvesteringen	-	515.470	47.624	-	563.094
Boekwaarde per 31-12-2016	-	6.366.552	468.237	-	6.834.789
Aanschafwaarde 31-12-2016	-	9.835.337	622.788	-	10.458.125
Cumulatieve afschrijving t/m 2016	-	- 3.468.785	- 154.551	-	- 3.623.336
Boekwaarde 31-12-2016	-	6.366.552	468.237	-	6.834.789

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

	Gronden en terreinen	Grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële activa	Totaal
Peulenstraat	-	69.492	-	-	69.492
Wateroverlast	-	598.325	-	-	598.325
Bruggen	-	66.166	-	-	66.166
Zuid-Westhoek	-	55.140	-	-	55.140
Straatverlichting	-	-	27.808	-	27.808
Overig	-	1.466	-	-	1.466
	-	790.589	27.808	-	818.397

Een volledig overzicht van alle investeringen (inclusief toelichting) is opgenomen in de kredietenstaat. (paragraaf 4.1)

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

	2016	2015
Boekwaarde 01-01	954.203	914.977
Vermeerderingen	-	39.226
Aflossingen	-	-
Boekwaarde 31-12	954.203	954.203

De kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen bestaat uit aandelenkapitaal in de volgende bedrijven. De boekwaarde per 31 december 2016 is als volgt te specificeren:

Eneco B.V.	€ 453.780
Bank Nederlandse Gemeenten	- 78.390
Oasen B.V.	- 8.168
ROM-S Beheer B.V.	- 3.500
Gemeente H-G Deelneming B.V.	- 359.565
Gemeente H-G Exploitatie B.V.	- 100
GEM De Blauwe Zoom B.V.	- 600
Merwede-Lingelijn Deelneming B.V.	- 50.100
Totaal kapitaalverstrekking aan deelnemingen	€ 954.203

Leningen

	Leningen aan deelnemingen	Overige verbonden partijen	Bijdragen aan activa in eigendom van derden	Totaal
Boekwaarde 01-01-2016	1.677.681	508.476	2.797.695	4.983.852
Herrubricering beginbalans	-	-	- 2.797.695	- 2.797.695
Boekwaarde 01-01-2016 na herrubricering	1.677.681	508.476	-	2.186.157
Herrubricering naar bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	- 326.307	-	- 326.307
Vermeerderingen	-	-	-	-
Aflossingen	- 461.880	- 26.982	-	- 488.862
Afschrijvingen	-	-	-	-
Boekwaarde 31-12-2016	1.215.801	155.187	-	1.370.988

De herrubricering van de beginbalans betreft de bijdragen aan activa in eigendom van derden welke per 1 januari 2016 verantwoord dienen te worden onder de immateriële vaste activa.

Op 14 oktober 2016 heeft de Hoge Raad inzake de BTW Rehobothschool arrest gewezen, waarbij de gemeente Hardinxveld-Giessendam in het ongelijk is gesteld. Dit betekent dat de gemeente geen recht op aftrek van BTW over de bouw van de school heeft. Op dit moment loopt het verzoek bij de Belastingdienst op de betaalde overdrachtsbelasting, welke samenhang met het in aftrek kunnen brengen van BTW. Met het wijzen van het arrest vervalt ook de lening aan de Rehobothschool en dient deze te worden beschouwd als immaterieel vast actief.

De overige verbonden partijen betreffen o.a. de startersleningen (€ 155.186). In 2016 zijn er aan Stimuleringsfonds Volkshuisvesting geen gelden voor startersleningen verstrekt. Wel heeft er een aflossing plaatsgevonden op de verstrekte startersleningen (€ 26.982). Dit alles binnen de beschikbare gelden voor startersleningen van € 200.000.

VLOTTENDE ACTIVA

Vorraden

Het verloop van de (bouw)gronden kan als volgt worden weergegeven:

	Boekw aarde 31-12-2016	Boekw aarde 31-12-2015
Niet in exploitatie genomen gronden	-	350.000
Bouw gronden in exploitatie	10.592.416	10.920.379
Totaal	10.592.416	11.270.379

	Bouw gronden nog niet in exploitatie	Bouw gronden in exploitatie
Boekw aarde 01-01-2016	350.000	13.475.329
Herrubricering	-	- 9.491.083
Investering	-	4.465.304
Desinvestering	-	- 5.348.796
Opbrengst	- 350.000	-
Winstuitname	-	85.529
Voorziening i.v.m. verlies	-	- 2.084.950
	-	1.101.333

Nadere informatie per project, inclusief de daaraan verbonden risico's, is opgenomen in beleidsverantwoording onder programma 11 en in de paragraaf Grondbeleid (paragraaf 1.12). In het kader van gewijzigde verslaggevingsvoorschriften worden strategische grondaankopen niet meer opgenomen onder niet in exploitatie genomen gronden, maar onder de investeringen met economisch nut (gronden en terreinen).

In de notitie faciliterend grondbeleid van de commissie BBV is bepaald dat er een splitsing moet plaatsvinden tussen het actief en faciliterend deel. Het faciliterend deel (€ 9.491.083) is middels een herrubricering ondergebracht onder de overlopende activa.

De totaal nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten van in exploitatie genomen gronden bedragen:

Totaal investeringen	€ 402.800
Totaal opbrengsten	€ 650.000

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Vorderingen op openbare lichamen	2.013.179	2.041.189
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	17.538	259.084
Rekening-Courantverhouding met niet-financiële instellingen	847.211	33.465
Overige vorderingen	139.505	172.589
Overige uitzettingen < 1 jaar	554.945	1.969.442
Totaal	<u>3.572.378</u>	<u>4.475.769</u>

De uitzettingen korter dan één jaar ad. € 3.572.378 bestaan uit een groot aantal posten. Ultimo februari 2017 stond hiervan nog een bedrag van € 3.147.454 aan vorderingen 2016 open.

Vorderingen openbare lichamen

De vorderingen op openbare lichamen ad € 2.013.179 bestaan onder meer uit de afrekening inzake het BTW-Compensatiefonds over 2016 (€ 1.884.919). De afrekening inzake het BTW-compensatiefonds volgt ultimo juni 2017.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist

De uitzettingen in 's Rijks schatkist betreft het saldo dat per 31 december 2016 is overgeheveld naar de schatkistrekening. Alle decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige gelden in de schatkist aan te houden. Op grond van artikel 52c van het wijzigingsbesluit BBV is het verplicht om een toelichting over het schatkistbankieren op te nemen. Voor de gemeente geldt een doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 en een maximum van € 1.065.000. De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft een drempel van € 250.000. Boven dit bedrag wordt automatisch afgeroomd naar de schatkistrekening.

Rekening-Courantverhouding met niet-financiële instellingen

De rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen betreft de rekening-courantverhouding met Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) en Gemeente Hardinxveld-Giessendam Deelneming B.V. Ultimo februari 2017 zijn de rekening-courantverhouding ongewijzigd ten opzichte van 31 december 2016.

Overige vorderingen

De overige vorderingen kunnen als volgt worden gerubriceerd:

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Debiteuren gemeentelijke belastingen	139.505	157.011
Overig	-	15.578
Totaal	<u>139.505</u>	<u>172.589</u>

Op de overige vorderingen is een bedrag van € 31.900 in mindering gebracht inzake voorziening voor oninbaarheid.

Overige uitzettingen < 1 jaar

De overige uitzettingen < 1 jaar bestaat onder meer voor een bedrag van € 528.742 uit vorderingen op debiteuren. Op deze uitzettingen is een bedrag van € 15.986 in mindering gebracht inzake voorziening voor oninbaarheid. Ultimo februari 2017 staat hiervan nog ca. € 295.683 open. Dit betreft onder andere de vordering op Reinigingsdienst Waardlanden inzake de verhuur van het afvalbrengstation € 128.680.

Liquide middelen

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Kas-, Bank- en Girosaldi	<u>301.733</u>	<u>31.303</u>

Dit betreft kasgeld en tegoeden bij de Rabobank en Bank voor Nederlandse Gemeenten per 31 december 2016 respectievelijk 31 december 2015. De saldi van de banken staan ter vrije beschikking van de gemeente.

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Overlopende activa	<u>10.761.447</u>	<u>1.041.146</u>

Hieronder zijn vooruitbetaalde bedragen (€ 290.453) verantwoord voor in 2017 geleverde prestaties die met factuurdatum 2016 in rekening zijn gebracht (huur, licenties, assuratiekosten, abonnementen, ouderbijdrage peuteropvang e.d.).

Daarnaast zijn onder de overlopende activa nog te ontvangen bedragen voor onder andere de volgende posten opgenomen:

- faciliterend deel bouwgrondexploitaties*	€ 9.491.083
- nog te ontvangen bouwleges	€ 200.000
- nog te factureren intentie-overeenkomsten	€ 158.487
- nog te ontvangen SVB (Pgb)	€ 57.500
- nog te ontvangen afrekening inzake beschermd wonen	€ 353.963
- nog te ontvangen afrekening Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	€ 79.591
- nog te ontvangen garantieprovisie	€ 27.680

* In de notitie faciliterend grondbeleid van de commissie BBV is bepaald dat er een splitsing moet plaatsvinden tussen het actief en faciliterend deel. Het faciliterend deel (€ 9.491.083) is middels een herrubricering ondergebracht onder de overlopende activa.

PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Algemene reserve	Overige bestemmings- reserves	Totaal
Saldo 1-1-2016	3.667.982	11.296.162	14.964.144
Resultaat 2015	-	622.171	622.171
Stortingen	400.275	3.991.303	4.391.578
Onttrekkingen	- 1.112.960	- 3.200.705	- 4.313.665
Saldo 31-12-2016	2.955.297	12.708.931	15.664.228

Het nog te bestemmen resultaat 2016 bedraagt € 1.816.852 voordelig. In paragraaf 4.3 'Vaststellingsbesluit jaarrekening 2016' is een voorstel voor bestemming opgenomen.

Voor een toelichting op de overige bestemmingsreserves wordt verwezen naar het 'Overzicht reserves en voorzieningen'.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2016 wordt in onderstaand overzicht op totaalniveau weergegeven. In het 'Overzicht van reserves en voorzieningen' verderop in deze paragraaf worden de dotaties en onttrekkingen nader toegelicht.

	Voorzieningen voor verliezen, verplichtingen en risico's	Voorzieningen ter egalisatie van kosten	Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	Totaal
Saldo 01-01-2016	144.099	146.870	3.348.941	3.639.910
Dotaties	-	-	273.915	273.915
Onttrekkingen	- 10.827	- 146.870	- 136.576	- 294.273
Herrubricering reserve reiniging	-	-	-	-
Saldo 31-12-2016	133.272	-	3.486.280	3.619.552

In 2016 zijn de voorzieningen ter egalisatie van kosten (onderhoud) omgezet naar een reserve.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De in de balans opgenomen vaste schulden bestaan uit onderhandse leningen bij binnenlandse banken en overige financiële instellingen.

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de vaste schulden weergegeven:

	Banken binnenland	Financiële instellingen binnenland	Totaal
Boekw aarde 01-01-2016	36.505.392	-	36.505.392
Vermeerderingen	3.500.000	-	3.500.000
Aflossingen	- 3.666.680	-	- 3.666.680
Boekwaarde 31-12-2016	36.338.712	-	36.338.712

De totale rentelast voor het jaar 2015 bedroeg € 1.100.862. Dit komt neer op een gemiddeld rentepercentage van 3,02% (2014: € 1.218.430; 3,18%).

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen vlottende schulden <1 jaar kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	31-12-2016	31-12-2015
Kasgeldleningen	1.500.000	2.500.000
Bank- en Girosaldi	750.629	1.075.620
Overige schulden	2.727.729	3.409.559
Saldo per 31 december	4.978.358	6.985.179

De overige schulden bestaan voorts uit crediteuren (€ 1.834.316) te betalen omzetbelasting (€ 116.839), te betalen loonheffing (€ 422.893) en rekening-courant Avres (€ 119.932).

De bank- en girosaldi betreffen de kredietfaciliteit aan GEM De Blauwe Zoom, welke onder de uitzettingen korter dan één jaar zijn opgenomen.

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	<u>31-12-2016</u>	<u>31-12-2015</u>
Verplichtingen 2016 (2015)	1.422.727	3.014.025
Ontvangen voorschotten Europese en Nederlandse overheidslichamen	1.488.048	897.741
Vooruitontvangen bedragen	141.796	-
Totaal	<u>3.052.571</u>	<u>3.911.766</u>

Onder de verplichtingen 2016 zijn onder meer de volgende posten opgenomen:

- nog te betalen rente	€ 512.958
- nog te betalen WMO	€ 411.903
- nog af te rekenen intentie-overeenkomsten	€ 49.519
- nog te betalen vakantietoeslag	€ 210.092
- nog te betalen bijdrage vluchtelingenwerk	€ 47.150

De vooruitontvangen bedragen betreft het voorschot op de gebundelde uitkering.

Onder de ontvangen voorschotten Europese en Nederlandse overheidslichamen zijn specifiek nog te besteden subsidiegelden opgenomen. Het verloop is als volgt weer te geven.

	Saldo 1-1-2016	Toevoegingen	Vrijval	Saldo 31-12-2016
Herinrichting Z-W-hoek Boven-Hardinxveld	60.000	-	-	60.000
MPI Binnenvaart	-	649.600	-	649.600
Onderwijs Achterstanden Beleid	132.063	102.114	- 78.658	155.519
Tegendraadse jeugd (Regio ZHZ)	7.500	-	- 7.500	-
Brede Doeluitkering Centra Jeugd en Gezin	149.032	-	- 149.032	-
Electronisch kinddossier	2.503	-	- 2.503	-
Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (Prov. ZH)	81.850	-	-	81.850
UHB herstructurering bedrijventerrein Boven H'veld	446.454	76.286	-	522.740
Gevelmaatregelen Rivierdijk	18.339	-	-	18.339
	<u>897.741</u>	<u>828.000</u>	<u>- 237.693</u>	<u>1.488.048</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen kan als volgt naar de aard van de gewaarborgde partij gespecificeerd worden (bedragen x € 1.000):

	Achtervang	Gewaarborgde geldleningen			Totaal
	WSW	Verenigingen		Particulieren	
	Omnivera	Omnivera	Korfbalver. Vriendenschaar	Particulieren	
Oorspronkelijke bedrag	61.435	35.434	110	2.848	99.827
Percentage borgstelling	50,00%	100,00%		61,10%	
Stand per 1-1-2016	47.355	22.145	42	1.781	71.323
Toename	4.500	-	-	-	4.500
Aflossingen	- 1.512	- 1.570	- 3	- 199	- 3.284
Stand per 31-12-2016	50.343	20.575	39	1.582	72.539

Toetreding Drechtsteden

Krediet van € 2.900.000

Op 9 juli 2015 heeft de gemeenteraad besloten om het verzoek te doen om toe te treden tot de GR Drechtsteden. Op 3 november 2015 heeft de Drechtstraad hiermee ingestemd. Bij de besluitvorming is aangegeven dat de totale kosten voor kosten voor toetreding € 2.960.000 bedragen. In de raadsbehandeling van 29 september 2016 is hiervan € 1.000.000 beschikbaar gesteld en vervolgens in de raadsvergadering van 23 februari 2017 de resterende € 1.900.000. De besteding van de beschikbaar gestelde middelen kan als volgt worden weergegeven:

Kosten	Begroot	Realisatie	Verschil	Raming januari 2017
Personele consequenties	50.000	-	50.000	980.000
Uittreden regelingen	223.000	195.335	27.665	597.600
Bijdrage reserve	55.000	-	55.000	160.000
Transitiekosten	513.000	500.533	12.467	620.000
Opvangen risico's	-	-	-	287.400
Werkbudget	159.000	118.745	40.255	255.000
	1.000.000	814.613	185.387	2.900.000
Dekking				
Reserve toetreding Drechtsteden	1.000.000	814.613	185.387	2.900.000
	-	-	-	-
Kosten	Begroot	Realisatie	Verschil	Raming januari 2017
Implementatie toetreding (ICT)	100.000	29.950	70.050	200.000
Dekking				
Reserve automatisering	100.000	29.950	70.050	200.000
	-	-	-	-

Uit bovenstaand overzicht valt op te maken dat van de beschikbaar gestelde middelen (€ 1.000.000 in raad 29 september 2016) € 814.613 is besteed. Deze besteding komt ten laste van de reserve toetreding Drechtsteden. De raming per januari 2017 laat zien dat binnen het totale budget van € 2.900.000 kan worden gebleven. Inmiddels heeft de raad per 23 februari 2017 het totale bedrag van € 2.900.000 conform het raadsbesluit van 9 juli 2015 beschikbaar gesteld.

De uittreding uit de GR regio AV is per 31 december 2016 gerealiseerd. De uittreedkosten bedragen € 195.533. Tevens is de bijdrage van Hardinxveld-Giessendam aan de invlechtingskosten GR Drechtsteden betaald (€ 500.000). Van het werkbudget (projectkosten) is in 2016 € 118.745 uitgegeven.

Verder komt de besteding voor implementatie toetreding ICT ultimo 2016 uit op € 29.950. Deze komen in de plaats van bestedingen die anders ten behoeve van de eigen automatisering zouden zijn ingezet. Vanwege deze substitutie wordt ter dekking de reserve automatisering ingezet.

Kosten toetreding GR Drechtsteden

Ten behoeve van de toetreding van Hardinxveld-Giessendam tot de GR Drechtsteden worden door de GR kosten voor de invlechting gemaakt. De totale kosten van de invlechting worden geraamd op € 1.900.000. Afgesproken is dat de GR € 1.400.000 voor zijn rekening neemt en Hardinxveld-Giessendam € 500.000. Dit bedrag laatste bedrag nemen wij direct voor onze rekening (opgenomen onder transitiekosten in bovenstaande tabel). De GR verwerkt € 1.400.000 in haar vermogen. Hardinxveld-Giessendam ziet tot een bedrag van € 700.000 af van toekomstige winstuitkeringen door de GR. Indien het recht op winstuitkeringen gedurende de jaren 2018 tot en met 2022 achterblijft bij de verwachting van € 700.000 zal Hardinxveld-Giessendam het vermogen van de Drechtsteden uiterlijk 1 januari 2023 aanzuiveren tot het verschil.

Garantstelling stichting TOON

In 2006 is bij de verzelfstandiging van de Stichting Muziekschool Ablasserwaard en Vijfheerenlanden naar de Stichting TOON een garantstelling voor de uitkeringsverplichtingen voortvloeiende uit de werkloosheidswet en wachtgeldverplichtingen van de per 31 december 2005 in dienst zijnde medewerkers

afgegeven. Deze regeling heeft als einddatum 1 januari 2025. Op peildatum 1 januari 2006 bedroeg deze garantstelling voor de gemeente Hardinxveld-Giessendam € 530.243.

In de loop van 2012 bleek dat de financiële vooruitzichten voor TOON zeer ongunstig waren. Dit heeft er toe geleid dat de colleges van burgemeester en wethouders van de aan TOON deelnemende gemeenten in oktober 2012 hebben besloten de liquidatie van TOON in gang te zetten. Inmiddels zijn de activiteiten van de stichting per 1 augustus 2013 gestaakt en is de stichting per 1-1-2014 geliquideerd. Medio september 2014 is een geactualiseerde tussenstand van de liquidatie gepresenteerd. Uit deze tussenstand blijkt dat de verwachte liquidatiekosten ca € 1,53 miljoen bedragen. Deze raming blijft binnen de eerdere ramingen, waarmee ook de verwachte kosten voor de gemeenten naar verwachting lager zullen uitvallen. In 2013 tot en met 2015 zijn hiervoor reeds bedragen beschikbaar gesteld (achtereenvolgens € 149.280 , € 13.200, € 10.600 en € 10.500). De kosten worden gedekt uit de reserve Risico's Gemeenschappelijke Regelingen, die hiervoor toereikend is.

VERSIE 27-6-2017

Overzicht van reserves en voorzieningen

Reserves

Omschrijving	Saldo 1-1-2016	Toevoeging/onttre- king bestemming resultaat voorgaand jaar	Toevoegingen via programma- rekening	Onttrekkingen via programma- rekening	Verminderen i.v.m. afschrijvingen op activa	Saldo 31-12-2016
a. Algemene reserve						
1. Algemene reserve	3.667.982	-	400.275	1.112.960-	-	2.955.297
Totaal algemene reserve	3.667.982	-	400.275	1.112.960-	-	2.955.297
b. Bestemmingsreserves						
2. Best. res. Budgetoverheveling	245.995	114.650	326.265	360.605-	-	326.305
3. Best. res. Toetreding Drechtsteden	-	-	1.000.000	814.613-	-	185.387
4. Best. res. Onderhoud gebouwen	-	-	403.332	237.627-	-	165.705
5. Best. res. Risico gem. Regelingen	273.292	-	25.000	210.775-	-	87.517
6. Best. res. Eigen Risico Soc. Verz. Wetten	11.310	-	31.000	38.389-	-	3.921
7. Best. res. Sociaal Domein	516.000	507.521	737.988	20.000-	-	1.741.509
8. Best. res. Wijkveiligheid	14.458	-	-	-	-	14.458
9. Best. res. Openbare verlichting	278.178	-	53.400	16.122-	34.782-	280.674
10. Best. res. Wegen	2.759.415	-	455.139	220.148-	240.084-	2.754.322
11. Best. res. Compensatie rente wegenonderh	658.361	-	-	74.478-	-	583.883
12. Best. res. Scholenbouw c.a.	957.549	-	-	-	18.239-	939.310
13. Best. res. Waterbeheerplan	162.858	-	25.000	24.000-	3.388-	160.470
14. Best. res. Openbaar groen	137.687	-	56.200	56.294-	5.202-	132.391
15. Best. res. Voorzieningenniveau B-H'veld	194.300	-	-	-	-	194.300
16. Best. res. Publiek deel gemeentehuis	20.000	-	-	-	-	20.000
17. Best. res. Aanpak wateroverlast	-	-	519.450	-	-	519.450

Omschrijving	Saldo 1-1-2016	Toevoeging/onttrek- king bestemming resultaat voorgaand jaar	Toevoegingen via programma- rekening	Onttrekkingen via programma- rekening	Verminderen i.v.m. afschrijvingen op activa	Saldo 31-12-2016
18. Best. res. Begraafplaatsen	22.277	-	15.000	-	-	37.277
19. Best. res. Bouwgrondexploitaties	1.347.962	-	85.529	-	-	1.433.491
20. Best. res. Automatisering	873.911	-	140.000	29.950-	320.811-	663.150
21. Best. res. Sociale woningbouw	123.500	-	-	-	-	123.500
22. Best. res. Vervanging meubilair	94.460	-	-	-	23.615-	70.845
23. Best. res. Kazerne Rijnstraat 1C	162.000	-	-	-	16.200-	145.800
24. Best. res. Individuele trajecten	151.697	-	70.000	172.058-	-	49.639
25. Best. res. Heroverwegingsdiscussie	36.738	-	-	-	-	36.738
26. Best. res. Werkplaats	1.498.257	-	-	-	20.062-	1.478.195
27. Best. res. Verkeersveiligheid	182.520	-	-	12.405-	-	170.115
28. Best. res. Startersleningen	200.000	-	-	200.000-	-	-
29. Best. res. Speelplaatsen	373.438	-	48.000	-	30.858-	390.580
Totaal bestemmingsreserves	11.296.162	622.171	3.991.303	2.487.464-	713.241-	12.708.931
Totaal reserves	14.964.144	622.171	4.391.578	3.600.424-	713.241-	15.664.228

Vorzieningen

Omschrijving	Saldo 1-1-2016	Toevoegingen	Aanwendungen	Saldo 31-12-2016
<u>Vorzieningen voor verliezen, verplichtingen en risico's</u>				
1. Voorziening pensioenverplichtingen	144.099	-	-10.827	133.272
Totaal voorzieningen voor verliezen, verplichtingen en risico's	144.099	-	-10.827	133.272
<u>Vorzieningen ter egalisatie van kosten</u>				
4. Voorziening gemeentelijke gebouwen	73.097	-	-73.097	-
5. Voorziening onderhoud schoolgebouwen	73.773	-	-73.773	-
Totaal voorzieningen ter egalisatie van kosten	146.870	-	-146.870	-
<u>Vorzieningen voor toekomstige investeringen, waarvoor heffingen zijn geheven</u>				
6. Voorziening riolering	3.081.339	273.915	-	3.355.254
7. Voorziening reiniging	267.602	-	-136.576	131.026
Totaal voorzieningen voor toekomstige investeringen, waarvoor heffingen zijn	3.348.941	273.915	-136.576	3.486.280
Totaal voorzieningen	3.639.910	273.915	-294.273	3.619.552

Toelichting op de reserves

Nr	Reserve	Toelichting	Begroting 2016 in €	Bedragen in €	
1. Algemene reserve					
<i>Doel: Vormen en in stand houden van een buffer voor het opvangen van financiële tegenvallers en verbeteren van het weerstandsvermogen</i>					
	Stand 01-01-2016:			3.667.982	
	Toevoegingen:	Van reserve startersleningen		200.000	
		Van reserve risico gemeenschappelijke regelingen		200.275	
	Onttrekkingen:	Restant werkbudget € 100.000 (implementatieplannen) raadsbesluit juli 2015		-66.000	
		Naar 2017 via budgetoverheveling; hondenbeleid		-46.960	
		Naar reserve toetreding Drechtsteden		-1.000.000	
	Stand 31-12-2016:			<u>2.955.297</u>	
2. Reserve budgetoverheveling					
<i>Doel: Budgetoverheveling</i>					
		Stand 01-01-2016	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2016
	Resultaatbestemming 2015	-	114.650	114.650-	-
	Basiskaart Grootschalige Topografie (BGT)	28.995	-	28.995-	-
	Begraafplaatsenbeleidsplan	145.000	-	145.000-	-
	Vacature nieuwe burgemeester	27.000	-	27.000-	-
	Sociaal Team	45.000	-	45.000-	-
	Hondenbeleid	-	64.460	-	64.460
	Groen	-	25.000	-	25.000
	Waterlossing/sloten	-	24.000	-	24.000
	Begraafplaatsen	-	92.750	-	92.750
	Groen GEM bl zoom	-	15.000	-	15.000
	Bgt GEO	-	34.095	-	34.095
	Volksgezondheid	-	51.000	-	51.000
	Buurtsporthoaches	-	20.000	-	20.000
		<u>245.995</u>	<u>440.955</u>	<u>360.645-</u>	<u>326.305</u>
3. Reserve toetreding Drechtsteden					
<i>Doel: Dekking van de kosten toetreding Drechtsteden</i>					
	Stand 01-01-2016:				-
	Toevoegingen:	Van algemene reserve	1.000.000		1.000.000
	Onttrekkingen:	Conform realisatie	-1.000.000		814.613-
	Stand 31-12-2016:				<u>185.387</u>
4. Reserve onderhoud gebouwen					
<i>Doel: Dekking onderhoudskosten gebouwen</i>					
	Stand 01-01-2016:				-
	Toevoegingen:	vrijval voorziening onder gebouwen	146.870		146.870
		dotatie conform onderhoudsplanning	256.462		256.462
	Onttrekkingen:	onderhoudskosten	-298.475		237.627-
	Stand 31-12-2016:				<u>165.705</u>
5. Reserve risico gemeenschappelijke regelingen					
<i>Doel: Ter dekking van risico's van gemeenschappelijke regelingen</i>					
	Stand 01-01-2016:				273.292
	Toevoegingen:	Conform begroting			25.000
	Onttrekkingen:	Naar algemene reserve	-200.275		200.275-
		Bijdrage/frictiekosten Dienst Gezondheid en Jeugd	-7.350		-
		Liquidatie-uitkering TOON	0		10.500-
	Stand 31-12-2016:				<u>87.517</u>
6. Reserve sociale verzekeringswetten					
<i>Doel: Dekking van de kosten eigen risico voor sociale verzekeringswetten</i>					
	Stand 01-01-2016:				11.310
	Toevoegingen:	Conform begroting	31.000		31.000
	Onttrekkingen:	Conform realisatie	-42.000		38.389-
	Stand 31-12-2016:				<u>3.921</u>
7. Reserve sociaal domein					
<i>Doel: Dekking van de onverwachte transitie- en transformatiekosten binnen het sociale domein; jeugd, wmo en participatiewet</i>					
	Stand 01-01-2016:				516.000
	Toevoegingen:	Resultaatbestemming vaststellingsbesluit jaarrekening 2015			507.521
		Saldo voorjaars- en najaarsnota 2016 sociaal domein	737.988		737.988
	Onttrekkingen:	Correctie saldo najaarsnota 2016 sociaal domein	-20.000		20.000-
	Stand 31-12-2016:				<u>1.741.509</u>
8. Reserve wijkveiligheid					
<i>Doel: Ter dekking van het Integraal Lokaal VeiligheidsPlan (ILVP) 2014-2017</i>					
	Stand 01-01-2016:				14.458
	Toevoegingen:				-
	Onttrekkingen:				-
	Stand 31-12-2016:				<u>14.458</u>

Nr	Reserve	Toelichting	Begroting 2016 in €	Bedragen in €
9.	Reserve openbare verlichting			
	<i>Doel: Dekking van investeringen in openbare verlichting</i>			
	Stand 01-01-2016:			278.178
	Toevoegingen:	Conform begroting	53.400	53.400
	Onttrekkingen:	Afschrijvingslasten volgens staat C incl. aanpassing Remplace	-36.792 -16.362	34.782- 16.122-
	Stand 31-12-2016:			<u>280.674</u>
10.	Reserve wegen			
	<i>Doel: Dekking van investeringen uit het wegenbeheerplan</i>			
	Stand 01-01-2016:			2.759.415
	Toevoegingen:	Conform begroting Degeneratiekosten	400.000 17.000	400.000 55.139
	Onttrekkingen:	Afschrijvingslasten volgens staat C incl aanpassing groot onderhoud	-260.271 -260.000	240.084- 220.148-
	Stand 31-12-2016:			<u>2.754.322</u>
11.	Reserve compensatie rente wegen			
	<i>Doel: Dekking egalisatie rentelasten kapitaallasten wegen.</i>			
	Stand 01-01-2016:			658.361
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:	Rente conform nota R&V		74.478-
	Stand 31-12-2016:			<u>583.883</u>
12.	Reserve scholenbouw			
	<i>Doel: Dekking van investeringen in scholenbouw c.a.</i>			
	Stand 01-01-2016:			957.549
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:	Afschrijvingslasten	-18.239	18.239-
	Stand 31-12-2016:			<u>939.310</u>
13.	Reserve waterbeheerplan			
	<i>Doel: Egaliseren van de kosten van het nog op te stellen waterbeheersplan</i>			
	Stand 01-01-2016:			162.858
	Toevoegingen:	Conform begroting	25.000	25.000
	Onttrekkingen:	Afschrijvingslasten volgens staat C Naar reserve budgetoverheveling	-3.388 -24.000	3.388- 24.000-
	Stand 31-12-2016:			<u>160.470</u>
14.	Reserve openbaar groen			
	<i>Doel: Beleidsmatig sturen en beheren van groenvoorzieningen op gemeentelijk en wijk niveau</i>			
	Stand 01-01-2016:			137.687
	Toevoegingen:	Conform Begroting	56.200	56.200
	Onttrekkingen:	Kosten conform uitvoering groenbeleidsplan/budgetoverheveling naar 2017 Afschrijvingslasten volgens staat C	-56.200 -5.202	56.294- 5.202-
	Stand 31-12-2016:			<u>132.391</u>
15.	Reserve voorzieningenniveau B'Hardinxveld			
	<i>Doel: Dekking voor planvorming en mogelijke uitvoering t.b.v. voorzieningenniveau in B'Hardinxveld</i>			
	Stand 01-01-2016:			194.300
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:			-
	Stand 31-12-2016:			<u>194.300</u>
16.	Reserve publiek deel gemeentehuis			
	<i>Doel: Dekking kosten onderhoud publiek deel gemeentehuis</i>			
	Stand 01-01-2016:			20.000
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:			-
	Stand 31-12-2016:			<u>20.000</u>
17.	Reserve aanpak wateroverlast			
	<i>Doel: Dekking aanpak kosten wateroverlast</i>			
	Stand 01-01-2016:			-
	Toevoegingen:	Conform begroting	519.450	519.450
	Onttrekkingen:			-
	Stand 31-12-2016:			<u>519.450</u>
18.	Reserve begraafplaatsen			
	<i>Doel: Dekking van beheerskosten van begraafplaatsen</i>			
	Stand 01-01-2016:			22.277
	Toevoegingen:	Conform begroting	15.000	15.000
	Onttrekkingen:			-
	Stand 31-12-2016:			<u>37.277</u>

Nr	Reserve	Toelichting	Begroting 2016 in €	Bedragen in €
19.	Reserve bouwgrondexploitatie			
	<i>Doel: Afdekken van financiële risico's van bouwgrondexploitaties</i>			
	Stand 01-01-2016:			1.347.962
	Toevoegingen:	P03 Centrum		85.529
	Onttrekkingen:	Resultaat grexen		-
	Stand 31-12-2016:			<u>1.433.491</u>
20.	Reserve automatisering			
	<i>Doel: Dekking van investeringen in informatie- en communicatietechnologie (ICT)</i>			
	Stand 01-01-2016:			873.911
	Toevoegingen:	Conform nota R&V en informatiebeleidsplan	140.000	140.000
	Onttrekkingen:	Kapitaallasten volgens staat C	-266.977	320.811-
		Implementatiekosten toetreding Drechtsteden		29.950-
	Stand 31-12-2016:			<u>663.150</u>
21.	Reserve sociale woningbouw			
	<i>Doel: Stimuleren sociale woningbouw</i>			
	Stand 01-01-2016:			123.500
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:			-
	Stand 31-12-2016:			<u>123.500</u>
22.	Reserve vervanging meubilair			
	<i>Doel: Dekking afschrijvingslasten volgens het meubilairplan (gemeentehuis)</i>			
	Stand 01-01-2016:			94.460
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:	Afschrijvingslasten volgens staat C	-23.615	23.615-
	Stand 31-12-2016:			<u>70.845</u>
23.	Reserve kazerne Rijnstraat 1C			
	<i>Doel: Dekking afschrijvingslasten die de Veiligheidsregio in rekening brengt</i>			
	Stand 01-01-2016:			162.000
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:	Afschrijvingslasten volgens staat C	-16.200	16.200-
	Stand 31-12-2016:			<u>145.800</u>
24.	Reserve individuele trajecten			
	<i>Doel: Dekking van de integrale kosten van het vinden van andere, passende functies binnen of buiten de gemeentelijke organisatie voor medewerkers die niet aan de huidige of vernieuwde functie-eisen voldoen.</i>			
	Stand 01-01-2016:			151.697
	Toevoegingen:	Conform begroting	70.000	70.000
	Onttrekkingen:	Uitkeringen en advieskosten (voormalig) medewerkers	-186.326	172.058-
	Stand 31-12-2016:			<u>49.639</u>
25.	Reserve heroverwegingsdiscussie			
	<i>Doel: Ter dekking van éénmalige kosten van bezuinigingstrajecten</i>			
	Stand 01-01-2016:			36.738
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:			-
	Stand 31-12-2016:			<u>36.738</u>
26.	Reserve werkplaats			
	<i>Doel: Dekking afschrijvingslasten gemeentelijke werkplaats</i>			
	Stand 01-01-2016:			1.498.257
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:	Afschrijvingslasten volgens staat C	-20.062	20.062-
	Stand 31-12-2016:			<u>1.478.195</u>
27.	Reserve verkeersveiligheid			
	<i>Doel: Dekking investeringen in het kader van verkeersveiligheid en uitvoering Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)</i>			
	Stand 01-01-2016:			182.520
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:	Verkeerskundige oplossingen Nieuweweg-Noord	-19.831	12.405-
	Stand 31-12-2016:			<u>170.115</u>
28.	Reserve startersleningen			
	<i>Doel: Dekking verstrekking leningen starters op de woningmarkt</i>			
	Stand 01-01-2016:			200.000
	Toevoegingen:			-
	Onttrekkingen:	vrijval ten gunste van algemene reserve	-200.000	200.000-
	Stand 31-12-2016:			<u>-</u>
29.	Reserve speelplaatsen			
	<i>Doel: Dekking afschrijvingslasten speelplaatsenplan</i>			
	Stand 01-01-2016:			373.438
	Toevoegingen:	Conform nota R&V	48.000	48.000
	Onttrekkingen:	Afschrijvingslasten volgens staat C incl. bijstelling	-30.858	30.858-
	Stand 31-12-2016:			<u>390.580</u>

Toelichting op de voorzieningen

Nr	Toelichting	Bedragen in €
1.	Voorziening Pensioenverplichtingen	
	<i>Doel: Egaliseren pensioenkosten voormalig wethouders</i>	
	Stand 01-01-2016:	144.099
	Toevoegingen:	-
	Aanwending: uitbetaling volgens salarisstaat 2016	-11.700
	Stand 31-12-2016:	<u>10.827-</u> <u>133.272</u>
2.	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	
	<i>Doel: Egalisatie onderhoudskosten conform het meerjarig onderhoudsplan</i>	
	Stand 01-01-2016:	73.097
	Toevoegingen:	-
	Aanwending: vrijval naar bestemde reserve onderhoud gebouwen	-73.097
	Stand 31-12-2016:	<u>73.097-</u> <u>-</u>
3.	Voorziening onderhoud schoolgebouwen	
	<i>Doel: Egalisatie onderhoudskosten conform het meerjaren onderhoudsplan schoolgebouwen</i>	
	Stand 01-01-2016:	73.773
	Toevoegingen:	-
	Aanwending: vrijval naar bestemde reserve onderhoud gebouwen	-73.773
	Stand 31-12-2016:	<u>73.773-</u> <u>-</u>
4.	Voorziening riolering	
	<i>Doel: Lastenegalitatie van het gemeentelijk meerjarig rioleringsplan</i>	
	Stand 01-01-2016:	3.081.339
	Toevoegingen: Conform berekening	273.915
	Aanwending:	-
	Stand 31-12-2016:	<u>3.355.254</u>
5.	Voorziening reiniging	
	<i>Doel: Egalisatie van de lasten en baten van het product afval en reiniging</i>	
	Stand 01-01-2016:	267.602
	Toevoegingen: Conform berekening	-
	Aanwending: Conform berekening	106.576-
	Aanwending: vrijval tbv sporthal BH	30.000-
	Stand 31-12-2016:	<u>131.026</u>

2.5 Toelichting het overzicht van baten en lasten

2.5.1 Overzicht van baten en lasten 2016

Programma 1. Bestuur

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	21.625	0	0	0	10.469	10.469	V
Lasten	2.218.282	2.070.297	1.170.170	3.240.467	3.091.237	149.230	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-2.196.657	-2.070.297	-1.170.170	-3.240.467	-3.080.768	159.699	V
Onttrekkingen uit reserves	215.529	82.296	1.098.000	1.180.296	1.023.502	-156.794	N
Toevoegingen aan reserves	27.000	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-2.008.128	-1.988.001	-72.170	-2.060.171	-2.057.266	2.905	V

Programma 2. Leven, reizen en documenten

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	289.801	273.650	22.480	296.130	323.889	27.759	V
Lasten	782.319	741.088	59.219	800.307	800.875	-569	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-492.518	-467.438	-36.739	-504.177	-476.986	27.191	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-492.518	-467.438	-36.739	-504.177	-476.986	27.191	V

Programma 3. Openbare orde en veiligheid

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	309.815	28.800	50.700	79.500	102.826	23.326	V
Lasten	2.121.490	2.263.265	58.400	2.321.665	2.235.800	85.866	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-1.811.675	-2.234.465	-7.700	-2.242.165	-2.132.974	109.192	V
Onttrekkingen uit reserves	17.500	0	16.200	16.200	16.219	19	V
Toevoegingen aan reserves	162.000	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.956.175	-2.234.465	8.500	-2.225.965	-2.116.755	109.211	V

Programma 4. Verkeer en vervoer

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	194.092	90.764	-7.000	83.764	138.796	55.032	V
Lasten	2.173.602	2.045.636	31.340	2.076.976	2.009.117	67.859	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-1.979.510	-1.954.872	-38.340	-1.993.212	-1.870.322	122.890	V
Onttrekkingen uit reserves	675.004	631.585	42.627	674.212	625.407	-48.805	N
Toevoegingen aan reserves	509.263	495.400	24.000	519.400	557.539	-38.139	N
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.813.769	-1.818.687	-19.713	-1.838.400	-1.802.454	35.946	V

Programma 5. Ondernemen en bedrijvigheid

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	568.715	485.700	-6.400	479.300	478.721	-579	N
Lasten	312.907	359.492	-9.732	349.760	347.713	2.047	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	255.807	126.208	3.332	129.540	131.008	1.467	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	255.807	126.208	3.332	129.540	131.008	1.467	V

Programma 6. Scholing

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	109.928	116.820	0	116.820	94.779	-22.041	N
Lasten	1.044.148	1.157.285	-107.114	1.050.171	1.005.032	45.140	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-934.220	-1.040.465	107.114	-933.351	-910.252	23.099	V
Onttrekkingen uit reserves	28.589	18.239	0	18.239	22.266	4.027	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-905.631	-1.022.226	107.114	-915.112	-887.986	27.126	V

Programma 7. Samenleven

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	694.045	693.255	-9.600	683.655	719.155	35.500	V
Lasten	2.202.325	2.260.660	-68.450	2.192.210	2.196.168	-3.958	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-1.508.280	-1.567.405	58.850	-1.508.555	-1.477.014	31.542	V
Onttrekkingen uit reserves	36.715	30.234	98.249	128.483	177.740	49.257	V
Toevoegingen aan reserves	48.000	48.000	151.951	199.951	199.951	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.519.565	-1.585.171	5.148	-1.580.023	-1.499.225	80.799	V

Programma 8. Werk en inkomen

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	1.445.335	1.658.887	-198.515	1.460.372	1.787.302	326.930	V
Lasten	3.695.699	3.839.386	-141.163	3.698.223	3.870.005	-171.782	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-2.250.364	-2.180.499	-57.352	-2.237.851	-2.082.703	155.148	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-2.250.364	-2.180.499	-57.352	-2.237.851	-2.082.703	155.148	V

Programma 9. Zorg en welzijn

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	656.940	360.500	402.110	762.610	1.339.181	576.571	V
Lasten	9.564.485	10.297.333	-204.157	10.093.176	9.895.175	198.001	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-8.907.545	-9.936.833	606.267	-9.330.566	-8.555.994	774.572	V
Onttrekkingen uit reserves	329.036	7.350	274.194	281.544	296.414	14.870	V
Toevoegingen aan reserves	429.000	15.000	1.000.544	1.015.544	1.015.544	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-9.007.509	-9.944.483	-120.083	-10.064.566	-9.275.124	789.442	V

Programma 10. Gezondheid en milieu

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	4.172.141	4.055.900	8.200	4.064.100	4.381.478	317.378	V
Lasten	4.258.541	3.779.812	-4.294	3.775.518	3.810.867	-35.349	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-86.400	276.088	12.494	288.582	570.611	282.029	V
Onttrekkingen uit reserves	446.242	0	149.154	149.154	147.629	-1.525	N
Toevoegingen aan reserves	170.000	25.000	120.320	145.320	145.320	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	189.842	251.088	41.328	292.416	572.920	280.504	V

Programma 11. Bouwen, wonen en gebruiken

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	12.707.465	2.246.618	-750	2.245.868	7.659.414	5.413.546	V
Lasten	11.441.876	3.057.741	129.935	3.187.676	8.319.542	-5.131.865	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	1.265.589	-811.123	-130.685	-941.808	-660.127	281.681	V
Onttrekkingen uit reserves	405.000	0	250.000	250.000	250.000	0	V
Toevoegingen aan reserves	2.393.278	0	200.000	200.000	285.529	-85.529	N
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-722.689	-811.123	-80.685	-891.808	-695.656	196.152	V

Programma 12. Woonomgeving

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	15.786	2.000	15.000	17.000	1.808	-15.192	N
Lasten	826.206	1.025.099	-62.835	962.264	1.035.591	-73.327	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-810.420	-1.023.099	77.835	-945.264	-1.033.783	-88.519	N
Onttrekkingen uit reserves	21.402	108.362	17.500	125.862	125.956	94	V
Toevoegingen aan reserves	56.200	56.200	104.460	160.660	160.660	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-845.218	-970.937	-9.125	-980.062	-1.068.487	-88.425	N

Programma 13. Financiering / Alg. dekkingsmiddelen

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	24.209.434	24.311.587	1.819.590	26.131.177	25.887.613	-243.564	N
Lasten	3.211.590	1.910.574	866.729	2.777.303	2.413.493	363.810	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	20.997.844	22.401.013	952.861	23.353.874	23.474.121	120.247	V
Onttrekkingen uit reserves	289.820	0	1.076.105	1.076.105	1.076.105	0	V
Toevoegingen aan reserves	28.995	0	1.700.415	1.700.415	1.700.415	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	21.258.669	22.401.013	328.551	22.729.564	22.849.811	120.247	V

Programma 14. Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	17.798.135	16.828.872	1.275.250	18.104.122	17.865.915	-238.207	N
Lasten	17.798.135	16.828.872	1.275.251	18.104.123	17.865.927	238.196	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	0	0	-1	-1	-12	-11	N
Onttrekkingen uit reserves	674.421	485.628	153.833	639.461	552.427	-87.034	N
Toevoegingen aan reserves	235.000	240.000	86.660	326.660	326.660	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	439.421	245.628	67.172	312.800	225.755	-87.045	N

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	63.193.254	51.153.353	3.371.065	54.524.418	60.791.347	6.266.929	V
Lasten	61.651.604	51.636.540	2.993.299	54.629.839	58.896.542	-4.266.703	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	1.541.650	-483.187	377.766	-105.421	1.894.805	2.000.226	V
Onttrekkingen uit reserves	3.139.258	1.363.694	3.175.862	4.539.556	4.313.665	-225.891	N
Toevoegingen aan reserves	4.058.736	879.600	3.388.350	4.267.950	4.391.618	-123.668	N
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	622.172	907	165.278	166.185	1.816.852	1.650.667	V

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

x € 1

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting na wiz. 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	3.351.786	3.493.669	3.481.053	12.616-	N
Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds: algemeen	13.182.716	14.031.530	14.084.920	53.390	V
Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds: sociaal domein	6.613.040	6.578.840	6.578.840	-	V
Dividend	17.893	32.000	31.983	17-	N
Saldo van de financieringsfunctie	831.129-	911.103-	866.983-	44.120	V
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.336.463-	128.937	164.307	35.370	V
Totaal	20.997.843	23.353.873	23.474.120	120.247	V

2.5.2 Toelichting per programma

Programma 1 Bestuur

Programma 1. Bestuur

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	21.625	0	0	0	10.469	10.469	V
Lasten	2.218.282	2.070.297	1.170.170	3.240.467	3.091.237	149.230	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-2.196.657	-2.070.297	-1.170.170	-3.240.467	-3.080.768	159.699	V
Onttrekkingen uit reserves	215.529	82.296	1.098.000	1.180.296	1.023.502	-156.794	N
Toevoegingen aan reserves	27.000	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-2.008.128	-1.988.001	-72.170	-2.060.171	-2.057.266	2.905	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
001 Bestuursorganen	-155.400	-146.600	-8.800
002 Bestuursonderst. college B&W	-1.300	-1.400	100
005 Bestuurlijke samenwerking	10.400	3.400	7.000
006 Bestuursonderst. raad en rekenkamer	0	-4.600	4.600
Totaal	-146.300	-149.200	2.900
	N	V	V

001 Bestuursorganen

€ 8.800 nadelig

Onder dit product is ook de toetreding tot Drechtsteden vervat. In onderstaand overzicht zijn de ramingen en de realisatie ultimo 2016 opgenomen.

Kosten	Begroot	Realisatie	Vershil	Raming januari 2017
Personele consequenties	50.000	-	50.000	980.000
Uittreden regelingen	223.000	195.335	27.665	597.600
Bijdrage reserve	55.000	-	55.000	160.000
Transitiekosten	513.000	500.533	12.467	620.000
Opvangen risico's	-	-	-	287.400
Werkbudget	159.000	118.745	40.255	255.000
	1.000.000	814.613	185.387	2.900.000
Dekking				
Reserve toetreding Drechtsteden	1.000.000	814.613	185.387	2.900.000
	-	-	-	-

Kosten	Begroot	Realisatie	Vershil	Raming januari 2017
Implementatie toetreding (ICT)	100.000	29.950	70.050	200.000
Dekking				
Reserve automatisering	100.000	29.950	70.050	200.000

Uit bovenstaand overzicht valt op te maken dat van de beschikbaar gestelde middelen (€ 1.000.000 in raad 29 september 2016) € 814.613 is besteed. Deze besteding komt ten laste van de reserve toetreding Drechtsteden. De raming per januari 2017 laat zien dat binnen het totale budget van € 2.900.000 kan worden gebleven. Inmiddels heeft de raad per 23 februari 2017 het totale bedrag van € 2.900.000 conform het raadsbesluit van 9 juli 2015 beschikbaar gesteld.

De uittreding uit de GR regio AV is per 31 december 2016 gerealiseerd. De uittreedkosten bedragen € 195.533. Tevens is de bijdrage van Hardinxveld-Giessendam aan de invlechtingskosten GR Drechtsteden betaald (€ 500.000). Van het werkbudget (projectkosten) is in 2016 € 118.745 uitgegeven.

Verder is voor de implementatie toetreding ICT € 100.000 voor 2016 geraamd. De besteding komt ultimo 2016 uit op € 29.950. Ter dekking wordt de reserve automatisering ingezet.

VERSIE 27-6-2017

Programma 2 Leven, Reizen en Documenten

Programma 2. Leven, reizen en documenten

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	289.801	273.650	22.480	296.130	323.889	27.759	V
Lasten	782.319	741.088	59.219	800.307	800.875	-569	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-492.518	-467.438	-36.739	-504.177	-476.986	27.191	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-492.518	-467.438	-36.739	-504.177	-476.986	27.191	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
003 Burgerzaken	700	-7.000	7.700
004 Baten secretarieleges burgerzaken	27.000	7.500	19.500
Totaal	27.700	500	27.200
	V	N	V

004 Secretarieleges burgerzaken

€ 19.500 voordelig

Er zijn meer aanvragen voor rijbewijzen en reisdocumenten gedaan. Deze legesopbrengsten vertonen een golfbeweging in de jaren. Er is voor gekozen een langjarig gemiddelde te begroten als jaarlijks budget. Hierdoor vallen de werkelijke opbrengsten het ene jaar wat hoger uit dan de begroting en het andere jaar wat lager.

Programma 3 Openbare Orde en Veiligheid

Programma 3. Openbare orde en veiligheid

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	309.815	28.800	50.700	79.500	102.826	23.326	V
Lasten	2.121.490	2.263.265	58.400	2.321.665	2.235.800	85.866	V
Geraamd/Gereal. saldo van baten en lasten	-1.811.675	-2.234.465	-7.700	-2.242.165	-2.132.974	109.192	V
Onttrekkingen uit reserves	17.500	0	16.200	16.200	16.219	19	V
Toevoegingen aan reserves	162.000	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.956.175	-2.234.465	8.500	-2.225.965	-2.116.755	109.211	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
120 Brandweer en rampenbestrijding	13.200	-56.900	70.100
140 Openbare orde en veiligheid	10.100	-28.900	39.000
Totaal	23.300	-85.800	109.100
	V	V	V

120 Brandweer en rampenbestrijding

€ 70.100 voordelig

In de ramingen is rekening gehouden met een urenbesteding van ORS voor onderhoud aan de brandweerkazernes. Deze raming is gebaseerd op de plannings van voorgaande jaren. Het onderhoud is overgegaan naar de Veiligheidsregio, waardoor er geen uren gerealiseerd op dit product. Dit levert daarmee een voordeel op dit product op.

140 Openbare orde en veiligheid

€ 39.000 voordelig

De bijdrage aan pilotproject 'Buurt bestuurt' is niet uitgevoerd. De verwachte bijdrage voor onderhoud cameratoezicht is achterwege gebleven.

Programma 4 Verkeer en Vervoer

Programma 4. Verkeer en vervoer

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	194.092	90.764	-7.000	83.764	138.796	55.032	V
Lasten	2.173.602	2.045.636	31.340	2.076.976	2.009.117	67.859	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-1.979.510	-1.954.872	-38.340	-1.993.212	-1.870.322	122.890	V
Onttrekkingen uit reserves	675.004	631.585	42.627	674.212	625.407	-48.805	N
Toevoegingen aan reserves	509.263	495.400	24.000	519.400	557.539	-38.139	N
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.813.769	-1.818.687	-19.713	-1.838.400	-1.802.454	35.946	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
210 Wegen, straten en pleinen	-6.600	-45.300	38.700
211 Verkeersmaatregelen te land	0	0	0
221 Binnenhavens en waterwegen	12.800	19.000	-6.200
223 Veerdiensten	0	-8.300	8.300
240 Waterkering Afwatering en Landaanwinning	0	4.900	-4.900
Totaal	6.200	-29.700	35.900
	V	V	V

210 Wegen, straten en pleinen

€ 38.700 voordelig

Wegen

De vergoeding van de degeneratiekosten op het product wegen valt hoger uit dan voorzien (€ 38.000). Deze zijn toegevoegd aan de reserve wegen.

Daarnaast vallen de onderhoudskosten en de kapitaallasten op wegen lager uit dan geraamd. Hierdoor valt de onttrekking aan de reserve wegen lager uit.

Openbare verlichting

Elektra- en gasverbruik

Door een faillissement van onze vorige leverancier (BAS BV) en de overdracht naar de nieuwe leverancier (Anode) is bij het verrekenen van de voorschotten een positief verschil ontstaan. Daarnaast laat het meerjarig verbruik een daling in de kosten zien.

Onderhoud materiaal en machines

Er is een onderschrijding waarneembaar welke is veroorzaakt doordat de Rivierdijk buiten de remplace is gehouden omdat deze separaat wordt meegenomen in een nog uit te voeren investering.

Gladheidsbestrijding

Er zijn vanwege de zachte winter door de buitendienst minder uren toegeschreven dan begroot.

Programma 5 Ondernemen en Bedrijvigheid

Programma 5. Ondernemen en bedrijvigheid

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	568.715	485.700	-6.400	479.300	478.721	-579	N
Lasten	312.907	359.492	-9.732	349.760	347.713	2.047	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	255.807	126.208	3.332	129.540	131.008	1.467	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	255.807	126.208	3.332	129.540	131.008	1.467	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
310 Handel en ambacht	0	-2.100	2.100
311 Baten marktgelden	-600	0	-600
320 Industrie	0	0	0
330 Nutsbedrijven	0	0	0
Totaal	-600	-2.100	1.500
	N	V	V

Programma 6 Scholing

Programma 6. Scholing

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor-/ nadelig
Baten	109.928	116.820	0	116.820	94.779	-22.041	N
Lasten	1.044.148	1.157.285	-107.114	1.050.171	1.005.032	45.140	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-934.220	-1.040.465	107.114	-933.351	-910.252	23.099	V
Onttrekkingen uit reserves	28.589	18.239	0	18.239	22.266	4.027	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-905.631	-1.022.226	107.114	-915.112	-887.986	27.126	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
420 Openb. basisonderwijs excl. huisvesting	0	7.200	-7.200
421 Openb. basisonderwijs onderw.huisvesting	4.000	-8.900	12.900
422 Bijz. basisonderwijs excl. huisvesting	0	0	0
423 Bijz. basisonderwijs onderw.huisvesting	0	0	0
440 Openb. voortg. onderw. excl. huisvesting	0	0	0
441 Openb. voortg. onderw. huisvesting	0	500	-500
442 Bijz. voortg. onderw. excl huisvesting	0	0	0
443 Bijz. voortg. onderw. huisvesting	0	0	0
480 Gemeensch. baten/lasten vh onderwijs	-22.000	-44.000	22.000
482 Volwasseneneducatie	0	0	0
Totaal	-18.000	-45.200	27.200
	N	V	V

421 Openb. Basisonderwijs onderw.huisvesting

€ 12.900 voordelig

Voor het onderhoud van de scholen was in de begroting rekening gehouden met een urenbesteding. De urenraming was gebaseerd op de ramingen over voorgaande jaren. Door de overgang van het onderhoud naar de scholen worden hier door de organisatie geen of een beperkt aantal uren verantwoord.

480 Gemeensch. baten/lasten vh onderwijs

€ 22.000 voordelig

Vanwege onder andere een daling in het aantal leerlingen speciaal basis onderwijs zijn de werkelijke uitgaven van het leerlingenvervoer achtergebleven op de raming. Dit werd voorzien en daarom is dit budget bij zowel de voorjaarsnota als de najaarsnota naar beneden bijgesteld. De daling is desondanks sterker dan bij deze neerwaartse bijstellingen werd voorzien.

Programma 7 Samenleven

Programma 7. Samenleven

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	694.045	693.255	-9.600	683.655	719.155	35.500	V
Lasten	2.202.325	2.260.660	-68.450	2.192.210	2.196.168	-3.958	N
Geraamd/Gereal. saldo van baten en lasten	-1.508.280	-1.567.405	58.850	-1.508.555	-1.477.014	31.542	V
Onttrekkingen uit reserves	36.715	30.234	98.249	128.483	177.740	49.257	V
Toevoegingen aan reserves	48.000	48.000	151.951	199.951	199.951	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-1.519.565	-1.585.171	5.148	-1.580.023	-1.499.225	80.799	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
510 Openbaar bibliotheekwerk	-4.900	-5.700	800
511 Vormings- en ontwikkelingswerk	10.500	10.500	0
530 Sport	70.300	-2.900	73.200
531 Groene sportvelden en terreinen	6.000	-100	6.100
540 Kunst	200	-100	300
541 Oudheidskunde / musea	0	-6.300	6.300
560A Openlucht en recreatie (gesplitst)	2.600	3.600	-1.000
580 Overige recreatieve voorzieningen	0	5.000	-5.000
Totaal	84.700	4.000	80.700
	V	N	V

530 Sport

€ 73.200 voordelig

Na de zomerperiode was de toeloop van recreanten en lezwemmers groter dan verwacht. Hierdoor zijn extra lesinstructies en activiteiten georganiseerd. Zo zijn er bijvoorbeeld extra borstcrawllessen en duiklessen geïntroduceerd. Dit is door het huidige personeel opgevangen. De meerinkomsten op zweminstructie en recreatie bedragen ca € 45.000. Een deel van deze opbrengsten is structureel. In de begroting 2017 is hier al rekening mee gehouden.

In 2017 is verder op energie bespaard wat met name komt door plaatsing van nieuwe energiezuinige pompen in de zomerperiode 2017 € 6900. Tevens vallen de personele kosten lager uit door moeilijk in te vullen vacatureruimte € 19.000 (inmiddels zijn deze ingevuld).

Met ingang van 2016 wordt voor het onderhoud gewerkt met een systeemreserve. De onderhoudskosten op de sportaccommodaties vallen hoger uit maar worden afgedekt door een onttrekking aan de onderhoudsreserve (€ 43.000).

Programma 8 Werk en Inkomen

Programma 8. Werk en inkomen

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	1.445.335	1.658.887	-198.515	1.460.372	1.787.302	326.930	V
Lasten	3.695.699	3.839.386	-141.163	3.698.223	3.870.005	-171.782	N
Geraamd/Gereal. saldo van baten en lasten	-2.250.364	-2.180.499	-57.352	-2.237.851	-2.082.703	155.148	V
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0	V
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-2.250.364	-2.180.499	-57.352	-2.237.851	-2.082.703	155.148	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
610 Bijstandsverlening en inkomensvoorzien.	298.300	151.200	147.100
611 Werkgelegenheid	21.500	20.800	700
623 Participatiebudget	7.200	-200	7.400
Totaal	327.000	171.800	155.200
	V	N	V

610 Bijstandsverlening en inkomensvoorziening (sociaal domein) € 147.100 voordelig

Gemeenten hebben in 2016 van het Rijk een taakstelling opgelegd gekregen om asielzoekers met een verblijfstatus te huisvesten (verhoogde asielinstroom). Dit én de na-ijl effecten van de economische crisis maken dat meer mensen een beroep op de bijstandsverlening en inkomensvoorziening doen. De bijdragen vanuit het Rijk voor 2016 zijn gebaseerd op de bijstandsantallen 2015 (t-1). Deze aantallen waren fors lager dan die van 2016. Een aanvullend voorschot dat is toegekend heeft het tekort grotendeels kunnen opvangen. Het Rijk verrekent dit voorschot in de periode 2018 tot en met 2025 in gelijke jaarlijkse bedragen met haar bijdrage voor de bijstand.

Het tekort op de bijstandsverlening en inkomensvoorziening in 2016 is voor onze gemeente gunstiger uitgevallen door het solidariteitsbeginsel dat afgesproken is binnen de deelnemende gemeenten van Avres.

Programma 9 Zorg en Welzijn

Programma 9. Zorg en welzijn

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	656.940	360.500	402.110	762.610	1.339.181	576.571	V
Lasten	9.564.485	10.297.333	-204.157	10.093.176	9.895.175	198.001	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-8.907.545	-9.936.833	606.267	-9.330.566	-8.555.994	774.572	V
Onttrekkingen uit reserves	329.036	7.350	274.194	281.544	296.414	14.870	V
Toevoegingen aan reserves	429.000	15.000	1.000.544	1.015.544	1.015.544	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-9.007.509	-9.944.483	-120.083	-10.064.566	-9.275.124	789.442	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
614 Gemeentelijk minimabeleid	0	15.600	-15.600
620 Maatschappelijke begeleiding en advies	0	0	0
621 Vreemdelingen	85.400	21.900	63.500
622 Huishoudelijke verzorging	0	0	0
630 Sociaal - cultureel werk	0	0	0
650 Kinderdagopvang	23.600	-93.300	116.900
652 Voorzieningen gehandicapten	0	0	0
661 Maatwerkvoorz. Natura materieel Wmo	1.300	236.900	-235.600
662 Maatwerkvoorz. Natura immaterieel Wmo	11.500	-149.400	160.900
663 Opvang en beschermd wonen Wmo	466.800	-15.500	482.300
667 Eigen bijdrage maatwerkz. en opv Wmo	-6.100	0	-6.100
670 Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd	13.600	-61.100	74.700
671 Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	2.300	-264.400	266.700
672 PGB Wmo en Jeugd	200	-169.400	169.600
677 Eigen bijdragen alg. voorz. Wmo en Jeugd	100	0	100
682 Individuele voorzieningen Natura Jeugd	0	156.600	-156.600
683 Veiligheid, reclassering en opv Jeugd	0	170.100	-170.100
687 Ouderbijdr. individuele voorz. opv Jeugd	0	0	0
714 Openbare gezondheidszorg	-7.400	2.700	-10.100
715 Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	0	-48.700	48.700
716 Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	0	0	0
Totaal	591.300	-198.000	789.300
	V	V	V

614 Gemeentelijk minimabeleid

€ 15.600 nadelig

De bijzondere bijstand en het minimabeleid wordt voor onze gemeente uitgevoerd door Avres, het Werk-Leerbedrijf in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. De uitgaven zorg zijn met name door de verhoogde asielinstroom toegenomen. Het Rijk heeft hiervoor extra gelden beschikbaar gesteld als integratie-uitkering. In de loop van 2016 is hierop tijdig geanticipeerd en zijn de budgetten hierop aangepast.

Onderdeel van het gemeentelijk minimabeleid zijn de kwijtschelding door SVHW op de lokale belastingen. Op basis van de eerste twee kwartalen (stand najaarsnota) werd voorzien dat de werkelijke kwijtschelding in 2016 conform de raming uit zou pakken. Doordat in de laatste twee kwartalen nog aanvullende kwijtscheldingen zijn verleend wordt de raming overschreden. In verhouding tot 2015 (realisatie € 80.438) valt de kwijtschelding € 11.000 hoger uit.

621 Vreemdelingen

€ 63.500 voordelig

Door de extra bijdrage van het Rijk voor de verhoogde asielinstroom is een deel van het beschikbare budget gereserveerd om uitvoering te geven aan de integratienota. Het overschot zal als resultaatbestemming 2016 aan de Raad voorgesteld worden.

650 Kinderopvang

€ 116.900 voordelig

Door harmonisatie peuterspeelzaalwerk (psz) die de gemeente per 1 juli 2015 is gaan uitvoeren is het subsidiebudget voor kinderopvang en peuterspeelzalen niet besteed. Bovendien zijn de huuropbrengsten van Bellefleur hoger uitgevallen dan begroot.

661 Maatwerkvoorzieningen natura materieel Wmo (sociaal domein) € 235.600 nadelig

De kosten van woonvoorzieningen kennen geen trend en zijn met name door de onvoorspelbaarheid maar grote invloed van grote(re) woningaanpassingen lastig te prognosticeren. Het budget wordt daarom begroot op het gemiddelde van de werkelijke kosten van de 4 jaar die liggen voor het jaar waarin de begroting wordt opgesteld. In 2016 resteert daardoor € 43.000 van dit budget.

662 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo (sociaal domein) € 160.900 voordelig

2016 is het tweede ervaringsjaar met begeleiding (ZIN: zorg in natura). Hierdoor zijn de uitgaven nog moeilijk in te schatten. Bovendien zijn de aanvragen divers. De kosten van begeleiding zijn daardoor nog moeilijk te begroten. In 2016 resteert daardoor € 124.000 van dit budget.

In de Wmo 2015 is een artikel over regres opgenomen (artikel 2.4.3). Het regresrecht stelt gemeenten in staat om de kosten voor Wmo-voorzieningen te verhalen op een derde bij wettelijke aansprakelijkheid voor een ongeval dat tot de beperkingen heeft geleid. Daarbij kwamen gemeenten meestal uit bij een aansprakelijkheidsverzekeraar. De VNG en het Verbond van Verzekeraars hebben een overeenkomst gesloten waarmee de verzekeraars het regresrecht voor 2016 hebben afgekocht. De afkoopsom is uitgekeerd aan de gemeenten. Het aandeel voor onze gemeente hierin was niet begroot. Dit leidt tot een voordeel van € 12.000.

Tenslotte zijn er enkele geringere voordelen op huishoudelijke ondersteuning (ZIN), de huishoudtoeslag en individuele vervoersvergoedingen die samen een voordeel van € 21.000 vormen.

663 Opvang en beschermd wonen Wmo (sociaal domein) € 482.300 voordelig

De Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) verzorgt het beschermd wonen en opvang voor de regio Drechtsteden en de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Zij heeft een voorlopige afrekening opgesteld over 2016, zodat de gemeenten het verwachte voordeel in de jaarrekening 2016 kunnen verwerken. De definitieve afrekening volgt rond de zomer 2017. Bovendien verwerkt de SDD de structurele mee- en tegenvallers in een aangepaste begroting 2017.

Het voordeel ontstaat door voordelen bij de contracten zorg in natura (ZIN), persoonsgebonden budgetten (PGB's), de pilot Beschermd Thuis en urgente instroom. De voordelen bij ZIN en PGB's ontstaan doordat de begroting was gebaseerd op aannamen omdat er bij het opstellen van de begroting nog geen lokale realisatiecijfers bekend waren. Deze kosten lopen in 2016 overigens in de pas met 2015. Voor de pilot Beschermd thuis en de urgente instroom zijn pas vanaf december cliënten in de zorg gegaan. Dit leidt ook tot een voordeel.

670 Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd (sociaal domein) € 74.700 voordelig

In 2016 hebben wij de transformatie van het sociaal domein voorbereid. Hierdoor is het werkbudget voor de uitvoering in 2016 nog niet ingezet. Dit gebeurt vanaf 2017. Hierdoor ontstaat in 2016 een voordeel van € 50.000.

In 2016 was € 25.000 begroot voor voorzieningenniveau Boven-Hardinxveld. Dit is niet aangewend. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 25.000. Er is een reserve 'Voorzieningenniveau Boven-Hardinxveld' waarvan de omvang op 1 januari 2016 € 194.300 was.

671 Eerste lijnsloket Wmo en Jeugd (sociaal domein) € 266.700 voordelig

2016 is het tweede ervaringsjaar met de jeugdhulp. Hierdoor zijn de uitgaven nog moeilijk in te schatten. Zowel voor de uitvoeringskosten van en de bijdrage aan de Service Organisatie Jeugd zijn in 2016 terugbetalingen ontvangen. Deze betreffen de afrekening van 2015. Bovendien zijn de budgetten voor de Stichting Jeugdteams lager uitgevallen dan begroot. Dit leidt tot een voordeel van € 97.000.

De ambtelijke organisatie kent op het gebied van het sociaal domein diverse vacatures. De invulling daarvan is op basis van externe inhuur begroot. Dit in afwachting van de gevolgen van de toetreding tot Drechtsteden voor deze functies. Van dit budget resteert € 138.000.

Tenslotte is het voor Wmo-projecten bestemde budget niet geheel ingezet in 2016. Er resteert € 17.000.

672 PGB Wmo en Jeugd (sociaal domein)**€ 169.600 voordelig**

De aanvragen voor persoonsgebonden budgetten voor huishoudelijke ondersteuning blijven achter bij de begroting. Dit is een landelijke trend. Cliënten kiezen eerder voor zorg in natura of particuliere hulp voor eigen rekening. Dit leidt tot een voordeel van € 66.000.

2016 is het tweede ervaringsjaar met de jeugdhulp. Hierdoor zijn de uitgaven nog moeilijk in te schatten. In 2016 is de afrekening 2015 voor de persoonsgebonden budgetten voor jeugdhulp ontvangen. Dit leidt tot een voordeel van € 90.000.

682 Individuele voorzieningen Natura Jeugd (sociaal domein)**€ 156.600 nadelig**

2016 is het tweede ervaringsjaar met de jeugdhulp. Hierdoor zijn de uitgaven nog moeilijk in te schatten. In 2016 vallen de kosten hoger uit dan begroot. Dit leidt tot een nadeel van € 219.000. In 2016 is de afrekening 2015 voor de zorgmarkt, gesloten jeugdhulp en bureau jeugdzorg ontvangen. Dit leidt tot een voordeel van € 62.000.

683 Veiligheid, reclassering en opvang Jeugd (sociaal domein)**€ 170.100 nadelig**

De afrekening van het landelijk transitie arrangement (LTA) in 2016 veroorzaakt dit nadeel.

715 Jeugdgezondheidszorg**€ 48.700 voordelig**

Doordat de regionale samenwerking binnen de AV is bijgesteld/afgenomen zijn de uitgaven ook lager.

Reserves

Met ingang van 2016 is de voorziening onderhoud gebouwen omgezet naar een reserve onderhoud gebouwen. Daarmee worden zowel de kosten als de onttrekking aan de reserve verantwoord binnen de producten. Doordat de onderhoudskosten voor o.a. de Ducdalf en de peuterspeelzalen hoger uitvallen dan geraamd is ook de onttrekking aan de reserve hoger. Per saldo is het effect op de begroting en rekening neutraal.

Programma 10 Gezondheid en Milieu

Programma 10. Gezondheid en milieu

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadeelig
Baten	4.172.141	4.055.900	8.200	4.064.100	4.381.478	317.378	V
Lasten	4.258.541	3.779.812	-4.294	3.775.518	3.810.867	-35.349	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-86.400	276.088	12.494	288.582	570.611	282.029	V
Onttrekkingen uit reserves	446.242	0	149.154	149.154	147.629	-1.525	N
Toevoegingen aan reserves	170.000	25.000	120.320	145.320	145.320	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	189.842	251.088	41.328	292.416	572.920	280.504	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
721 Afvalverwijdering en -verwerking	124.700	79.000	45.700
722 Riolering en waterzuivering	20.700	47.800	-27.100
723 Milieubeheer	82.600	-99.300	181.900
724 Lijkbezorging	-1.000	7.900	-8.900
725 Baten reinig.recht. en afv.stofheffing	22.300	0	22.300
726 Baten rioolrechten	29.600	0	29.600
732 Baten begraaftplaatsrechten	37.000	0	37.000
Totaal	315.900	35.400	280.500
	V	N	V

721/725 Afvalverwijdering en – verwerking / Baten afvalstoffenheffing € 68.000 voordelig

Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing

Op basis van de prognose bij de najaarsnota 2016 werd voorzien dat de opbrengsten afvalstoffenheffing licht hoger zouden uitvallen dan begroot (€ 22.300). Doordat in de twee laatste kwartalen (na de najaarsnota) nog aanslagen zijn opgelegd wordt de raming overschreden. De hogere opbrengst hangt o.a. samen met het feit dat areaaluitbreiding bij het vaststellen van de tarieven nog (niet) wordt meegenomen. Verder wordt rekening gehouden met bezwaarschriften, welke in verhouding tot 2015 lager uitvallen.

Garantievergoeding HVC.

De tweede termijn van de garantstellingsprovisie van Gevudo over 2015 is verantwoord in 2016 (€ 23.700).

Afvalverwijdering en - verwerking

Op de reiniging zijn meer uren ORS verantwoord als gevolg van de invoering van het VANG-project. Verder zijn zowel opbrengsten als de kosten voor de oud-papierinzameling lager dan geraamd (€ 6.000). Tot slot wordt op grond van de regelgeving op de kosten voor de reiniging BTW toegerekend. Door per saldo hogere kosten is de BTW-toerekening licht hoger (€ 8.000).

723 Milieubeheer

€ 181.900 voordelig

Deze kosten betreffen de inwonersbijdrage, de kosten van de wettelijke taken die de Omgevingsdienst voor de gemeente uitvoert en kosten voor lokale opdrachten. Afrekeningen van oude dienstjaren zijn voor € 37.000 in 2016 verantwoord. Deze waren niet begroot. De Omgevingsdienst heeft in 2016 geen lokale opdrachten uitgevoerd. De gemeente heeft daarom € 83.000 teruggekregen. Tenslotte was het aantal vergunningenprocedures zeer beperkt in 2016. Totaal ontstaat hierdoor een voordeel van € 182.000 op het budget voor milieubeheer.

722/726 Riolering en waterzuivering / Baten rioolrechten € 2.500 voordelig

Er is per saldo een nadeel op de uren riolering. Dit hangt o.a. samen met extra regulier onderhoud en de inzet voor GAAV (regionale samenwerking in de afvalwaterketen).

Op basis van de prognose bij de najaarsnota 2016 werd voorzien dat de opbrengsten rioolheffing licht hoger zouden uitvallen dan begroot. Doordat in de twee laatste kwartalen (na de najaarsnota) nog aanslagen zijn opgelegd wordt de raming overschreden. De hogere opbrengst hangt o.a. samen met het feit dat areaaluitbreiding bij het vaststellen van de tarieven nog (niet) wordt meegenomen. Verder wordt rekening gehouden met bezwaarschriften, welke in verhouding tot 2015 lager uitvallen.

732 Baten begraafplaatsrechten**€ 37.000 voordelig**

De begrote opbrengst van begraafrechten is na de vaststelling van het beleidsplan begraafplaatsen opnieuw onderbouwd en naar boven bijgesteld ten opzichte van voorgaande jaren. Bij de voorjaarsnota 2016 is de verwachte opbrengst van begraafrechten opnieuw naar boven bijgesteld. De realisatie blijkt echter hoger (10%) uit te vallen dan bij de voorjaarsnota werd voorzien en bestaat uit hogere begraafrechten en afkoop onderhoud begraafplaatsen. Dit is mede het gevolg van een hoger aantal overledenen.

Programma 11 Bouwen, Wonen en Gebruiken

Programma 11. Bouwen, wonen en gebruiken

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	12.707.465	2.246.618	-750	2.245.868	7.659.414	5.413.546	V
Lasten	11.441.876	3.057.741	129.935	3.187.676	8.319.542	-5.131.865	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	1.265.589	-811.123	-130.685	-941.808	-660.127	281.681	V
Onttrekkingen uit reserves	405.000	0	250.000	250.000	250.000	0	V
Toevoegingen aan reserves	2.393.278	0	200.000	200.000	285.529	-85.529	N
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-722.689	-811.123	-80.685	-891.808	-695.656	196.152	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
810 Ruimtelijke ordening	8.300	-69.500	77.800
820 Woningexploitatie / woningbouw	3.700	800	2.900
822 Overige volkshuisvesting	-4.000	-45.000	41.000
823 Bouwvergunningen	74.400	0	74.400
830 Bouwgrond exploitatie	5.331.100	5.331.100	0
Totaal	5.413.500	5.217.400	196.100
	V	N	V

810 Ruimtelijke ordening

€ 77.800 voordelig

Bestemmingsplannen

Van het budget voor bestemmingsplannen resteert € 45.000. Dit komt doordat met de inzet van dit budget zeer terughoudend is omgegaan. Enerzijds omdat dit budget van 2016 dient om de kosten van de nieuwe Omgevingswet te dekken. De omvang van die kosten is nog onbekend en in 2016 nihil gebleken. De komende jaren wordt dit budget ingezet om de Omgevingswet, die per 1 januari 2019 in werking treedt, in te voeren. Verder wordt de gemeente regelmatig gevraagd, op initiatief van derden, om mee te denken c.q. te participeren in mogelijke projecten. Tot het moment dat er een besluit over genomen is worden kosten, die gemaakt worden voor onder andere projectleiders en eventuele onderzoeken, gedekt uit het budget voor ongedekte plannen. Dergelijk vragen van derden zijn in 2016 beperkt gebleven waardoor € 20.000 van dit budget resteert.

822 Overige volkshuisvesting

€ 41.000 voordelig

Woonwagenzaken

De gemeente verhuurt de woonwagenstandplaatsen en bijbehorende ruimten voor sanitair en berging. Dit is geen kerntaak van een gemeente. De gemeente overlegt daarom met de woningstichting om deze huisvestingstaak daar onder te brengen. Uit een inventarisatie blijkt dat sprake is van achterstallig onderhoud en dat hiervoor € 50.000 benodigd is. Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2015 is dit budget beschikbaar gesteld. De gesprekken met de woningstichting zijn nog niet afgerond. Daarom is het budget van € 50.000 nog niet aangewend.

823 Bouwvergunningen

€ 74.400 voordelig

Er is een aantal grotere projecten eind 2016 ingediend die niet waren voorzien. Het betreft grotere bedrijfsmatige bouwplannen.

830 Bouwgrondexploitaties

€ 0 voordelig

De kosten en opbrengsten inzake de bouwgrondexploitaties worden op dit product verantwoord en leiden tot een mutatie op de voorraad bouwgrondexploitaties (balans) en zijn daarmee voor de begroting en rekening neutraal. Per eind 2016 is een bouwgrondexploitatie afgesloten (positief resultaat van € 85.529). Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve bouwgrondexploitaties.

Programma 12 Woonomgeving

Programma 12. Woonomgeving

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	15.786	2.000	15.000	17.000	1.808	-15.192	N
Lasten	826.206	1.025.099	-62.835	962.264	1.035.591	-73.327	N
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	-810.420	-1.023.099	77.835	-945.264	-1.033.783	-88.519	N
Onttrekkingen uit reserves	21.402	108.362	17.500	125.862	125.956	94	V
Toevoegingen aan reserves	56.200	56.200	104.460	160.660	160.660	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	-845.218	-970.937	-9.125	-980.062	-1.068.487	-88.425	N

Product	Baten	Lasten	Saldo
560B Openbaar groen (gesplitst)	-15.100	73.300	-88.400
Totaal	-15.100	73.300	-88.400
	N	N	N

560 Openbaar groen

€ 88.400 nadelig

De urenraming voor het openbaar groen is gebaseerd op ramingen over voorgaande jaren. Doordat o.a. aan de programma's 3 (Openbare orde en veiligheid) en 6 (Scholing) minder uren zijn toegerekend (zie ook toelichtingen op deze programma's) worden de uren elders ingezet. Dit vindt onder meer zijn weer-slag op dit product.

Daarnaast is bij het uitvoeren van het renoveren van de bomen in de Troelstrastraat meerwerk uitge-voerd. Dit heeft voor een overschrijding geleid van € 14.695,04 op het product 434335 Uitbestede werk-zaamheden.

Het was nodig om deze bomen te renoveren nadat er in 2012 parkeerplaatsen waren aangelegd tussen bestaande bomen. Bij het aanleggen van de parkeerplaatsen zijn extra maatregelen uitgevoerd om te voorkomen dat de bomen dood zouden gaan. Deze extra inspanningen hebben niet geleid tot een goed resultaat waardoor in de loop van de jaren bomen gekapt moesten worden. De renovatie was aanvanke-lijk bedoeld voor de bomen maar om de werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren is de gehele bestra-ting van rijweg tot aan het restaurant Kampanje opnieuw gelegd. Tevens bleek tijdens de uitvoering dat het aanwezige substraat niet hergebruikt kon worden waardoor er extra groeiplaatsverbetering moest worden aangebracht.

In het straatwerk zijn aanvullend een aantal stootbanden aangebracht om de loopstook naar de voetgan-gersoversteekplaats vrij te houden. Auto's parkeerden regelmatig op deze strook waardoor voetgangers om de auto's heen moesten lopen. Vooral voor mindervaliden en mensen met beperkt zicht een lastig te nemen obstakel.

Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen

Programma 13. Financiering / Alg. dekkingsmiddelen

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	24.209.434	24.311.587	1.819.590	26.131.177	25.887.613	-243.564	N
Lasten	3.211.590	1.910.574	866.729	2.777.303	2.413.493	363.810	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	20.997.844	22.401.013	952.861	23.353.874	23.474.121	120.247	V
Onttrekkingen uit reserves	289.820	0	1.076.105	1.076.105	1.076.105	0	V
Toevoegingen aan reserves	28.995	0	1.700.415	1.700.415	1.700.415	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	21.258.669	22.401.013	328.551	22.729.564	22.849.811	120.247	V

Product	Baten	Lasten	Saldo
913 Overige financiële middelen	0	0	0
914 Geldleningen en uitzettingen >= 1 jaar	0	0	0
921 Algemene uitkering gemeentefonds	53.400	0	53.400
922 Algemene baten en lasten	15.000	150.600	-135.600
923 Uitkering deelfonds sociaal domein	0	0	0
930 Uitvoering Wet WOZ	-6.700	-63.200	56.500
931 Baten onroerende zaakbelast. gebruikers	-2.700	0	-2.700
932 Baten onroerende zaakbelast. eigenaren	-10.400	0	-10.400
937 Baten Hondenbelasting	3.500	0	3.500
938 Baten Reclamebelasting	-1.300	0	-1.300
939 Baten Precariobelasting	-8.100	5.000	-13.100
940 Lasten heffing en invordering gem.belast.	-700	10.100	-10.800
960 Saldo van kostenplaatsen	-285.600	-466.400	180.800
970 Saldo v rek. baat/last voor bestemming	0	0	0
980 Mut. reserves vhm hoofdfunctie 0-9	0	0	0
Totaal	-243.600	-363.900	120.300
	N	V	V

921 Algemene uitkering gemeentefonds

€ 53.400 voordelig

De decembercirculaire 2016 laat een positieve verrekening zien ten opzichte van de septembercirculaire 2016. Het voordelige saldo uit de decembercirculaire 2016 kon niet meer meegenomen worden bij de slotwijziging 2016.

922 Algemene baten en lasten

€ 135.600 nadelig

Op dit product worden o.a. de uren t.b.v. de projecten, schade en de post onvoorzien geraamd. De uren t.b.v. de projecten valt lager uit dan geraamd, waardoor er een nadeel ontstaat van ca. € 100.000. Daarnaast dient de voorziening debiteuren aangevuld te worden (€ 16.000) en vallen de schadegevallen (eigen risico) licht nadelig uit € 8.000.

930 Uitvoering Wet WOZ

€ 56.500 voordelig

Onderdeel van dit product betreft de basisadministratie GEO, waar uren zijn geraamd voor de GEO. De realisatie hiervan valt lager uit dan geraamd waardoor op dit product een voordeel ontstaat.

939 Baten precariobelasting

€ 13.100 nadelig

Op dit product zijn de uren voor het toezicht op de markt Boven-Hardinxveld verantwoord welke niet waren geraamd. Vanaf 2017 is deze staanplaatsen-markt een formele markt geworden. Hierdoor vallen de uren vanaf 2017 onder het product markt (programma 5). Daarnaast vallen de precario-opbrengsten licht lager uit.

940 Lasten heffing en invordering

€ 10.800 nadelig

Op dit product zijn de uren verantwoord welke samenhang met de precariobelasting. De uren zijn op dit product niet geraamd.

960 Saldo kostenplaatsen

€ 133.100 voordelig

Op dit product worden de resultaten van het programma Bedrijfsvoering verantwoord. Deels hangt dit samen met de lagere urentoerekening. Zie hiervoor ook de toelichtingen bij Algemene baten en lasten en op het programma Bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering

Programma 14. Bedrijfsvoering (kostenplaatsen)

bedragen * € 1

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begrotings- wijzigingen 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Afwijking 2016	Voor/ nadelig
Baten	17.798.135	16.828.872	1.275.250	18.104.122	17.865.915	-238.207	N
Lasten	17.798.135	16.828.872	1.275.251	18.104.123	17.865.927	238.196	V
Geraamd/Gereaal. saldo van baten en lasten	0	0	-1	-1	-12	-11	N
Onttrekkingen uit reserves	674.421	485.628	153.833	639.461	552.427	-87.034	N
Toevoegingen aan reserves	235.000	240.000	86.660	326.660	326.660	0	V
Geraamd/Gerealiseerd resultaat	439.421	245.628	67.172	312.800	225.755	-87.045	N

Product	Baten	Lasten	Saldo
500010 Hkpl Kapitaallasten	326.200	326.200	0
500020 Hkpl Huisvesting	-295.600	-177.600	-118.000
500030 Hkpl Personele aangelegenheden	-97.500	-85.400	-12.100
500040 Hkpl ICT	50.000	-3.800	53.800
500050 Hkpl FZ archief	-9.900	-9.900	0
500060 Hkpl Bodes en kantine	-7.600	-7.600	0
500070 Hkpl Financiën	-45.400	-44.300	-1.100
500080 Hkpl BOO communicatie	-300	-300	0
500090 Hkpl BOO juridische zaken	-500	-500	0
500100 Hkpl Tractie	-40.500	-40.500	0
500300 Kpl Burgerbalie	-74.700	-71.300	-3.400
500400 Kpl ORS binnendienst	13.100	13.100	0
500450 Kpl ORS buitendienst	-95.500	-89.300	-6.200
500500 Kpl BOO	22.400	22.400	0
500510 Kpl BOO (inhuur tbv projecten)	-69.500	-69.500	0
500700 Kpl Brandweer	0	0	0
Totaal	-325.300	-238.300	-87.000
	N	V	N

Algemeen: interne kostenverdeling

De hulpkostenplaatsen worden op basis van vaste verdeelsleutels doorbelast naar andere (hulp)kostenplaatsen. Dit zijn onder meer m2 bij huisvesting en aantallen fte's bij personele aangelegenheden. De kosten van de afdelingen Burgerbalie, ORS en BOO worden vervolgens op basis van uren doorbelast naar de producten. Bij de werkelijke doorbelasting is ervoor gekozen om bij de hulpkostenplaatsen de begrote bedragen door te belasten en bij de kostenplaatsen de uren op basis van voorcalculatorisch (begroot) tarief door te belasten. Enerzijds leidt dit ertoe dat afdelingen niet worden geconfronteerd met meer- of minderkosten bij andere afdelingen en anderzijds dat de kosten en de gerealiseerde uren maatgevend zijn voor de analyses.

Door de toetreding tot Drechtsteden is het aantal indirect (niet door te belasten) uren in de volle breedte toegenomen. Dit hangt onder meer samen met meerdere personeelsbijeenkomsten, deelname aan werkgroepen die zich bezig houden met de invlechting en andere overleggen. Dit komt met name tot uiting op de afdelingen die uren schrijven (ORS Binnen- en Buitendienst en BOO).

Per saldo leidt voornoemde tot een nadeel op de doorbelasting van de uren van in totaal € 91.000.

Salarissen

Organisatiebreed zijn de werkelijke salariskosten lager dan in de begroting. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar paragraaf 4.2 (Overzicht arbeidskosten en inhuur 2016).

De overige salarisgerelateerde kosten (zoals bijv reiskosten woon- werkverkeer en opleidingskosten) zijn geraamd op 500030 Hkpl Personele aangelegenheden. De werkelijke kosten zijn echter op de afzonderlijke kostenplaatsen/producten verantwoord. Per saldo is geen sprake van significante afwijkingen.

Hulpkostenplaats Kapitaallasten

Op dit product worden de rentelasten en de afschrijvingslasten geraamd. Tegenhanger van de afschrijvingslasten vormt op dit product de doorbelasting van kapitaallasten naar de programma's. De geactiveerde (restant)kosten met betrekking tot de MerwedeLingeLijn zijn in 2016 volledig afgeschreven, waar-

door de zowel de afschrijvingslasten als de doorbelaste kapitaallasten hoger uitvallen. Dekking van deze kosten vindt plaats vanuit de grondexploitatie De Blauwe Zoom.

Overige kostenplaatsen

Hulpkostenplaats Huisvesting

In het kader van het omzetten van de voorziening onderhoud gebouwen naar een reserve onderhoud gebouwen zijn aan de ramingskant de verwachte onderhoudskosten (lasten) en de onttrekking aan de reserve (baten) geraamd. In de realisatie zijn de onderhoudskosten ruim lager € 125.000 lager en daarmee ook de onttrekking aan de reserve. Het saldo geeft de lagere onttrekking op de reserve weer.

Hulpkostenplaats Personele aangelegenheden

De hulpkostenplaats personele aangelegenheden bevat naast personele lasten (zie algemene toelichting salarissen) ook de andere met personeel gemoeide budgetten. Het betreft onder andere; geneeskundig onderzoek, werving en selectie, ontvangen vergoedingen voor detachering en IZA-gelden, leeftijdsbewust personeelsbeleid etc. Doordat de ramingen van deze kosten zijn opgenomen op de hulpkostenplaats Personele aangelegenheden en de realisatie op de andere (hulp)kostenplaatsen vallen kosten hier lager uit. Per saldo is voor deze kosten (over de gehele jaarrekening heen) geen sprake van bijzondere afwijkingen.

Verder is op de reserve-onttrekkingen sprake van een lagere onttrekking. Dit hangt samen met hiermee verband houdende lagere lasten. Het saldo op deze hulpkostenplaats geeft de lagere onttrekking weer.

Hulpkostenplaats ICT

Voor ICT is voor het jaar 2016 rekening gehouden met een krediet voor acute ICT-gerelateerde uitgaven. Dit betreffen incidentele (onderhouds)kosten welke niet in meerdere jaarlagen kunnen worden afgeschreven, maar ineens als last moet worden genomen. Per saldo gaat het om ca € 54.000. Deze extra afschrijvingslasten komen ten laste van de reserve automatisering, welke als saldo op deze hulpkostenplaats zichtbaar wordt.

Hulpkostenplaats FZ Archief

Dit bestaat uit meerdere onderdelen, waaronder lagere onderhoudskosten en lagere kosten voor abonnementen en tijdschriften.

Hulpkostenplaats Bodes/kantine

Ook hier vallen de kosten op onderdelen lager uit dan geraamd.

Hulpkostenplaats Financiën

Het voordelig verschil aan de lastenzijde betreft voornamelijk salarisgerelateerde kosten. Zie ook toelichting bij salarissen.

Hulpkostenplaats BOO communicatie

De afwijking is zeer beperkt.

Hulpkostenplaats BOO juridische zaken

De afwijking is zeer beperkt.

Hulpkostenplaats Tractie

Dit betreft een administratief-technische hulpkostenplaats om het beheer en onderhoud van het materieel adequater te kunnen bewaken. De kosten worden doorbelast naar de afzonderlijke producten, waarmee dit hulpkostenplaats per saldo neutraal is.

Kostenplaats BurgerBalie

Het voordelig verschil aan de lastenzijde betreft voornamelijk salarisgerelateerde kosten. Zie ook toelichting bij salarissen.

Kostenplaats ORS Binnendienst

Het verschil hangt voornamelijk samen met een lagere doorbelasting van uren. Zie ook toelichting algemeen.

Kostenplaats ORS buitendienst

Aan de lastenzijde vallen de personeelsgerelateerde kosten lager uit. Daar staat tegenover de urendoorbelasting ook licht lager uitvalt. Zie ook toelichting algemeen.

Kostenplaats BOO

Het nadeel op de lastenzijde hangt voornamelijk samen met personeelsgerelateerde kosten. Dit ontstaat doordat de begrote bedragen voor deze kosten zijn geraamd op de hulpkostenplaats personele aangelegenheden, terwijl de realisatie op de afdelingen drukt.

Kostenplaats BOO (inhuur t.b.v. anterieure overeenkomsten)

Dit betreft een administratief-technische kostenplaats. Dit om de inhuurkosten t.b.v. de anterieure overeenkomsten en projecten adequater te kunnen volgen. Vanaf deze kostenplaats vindt doorbelasting plaats naar de betrokken producten.

Kostenplaats Brandweer

In verband met de regionalisering van de brandweer worden op deze kostenplaats geen kosten meer begroot en geboekt.

2.5.3 Incidentele baten en lasten

In onderstaande tabel zijn alle budgetafwijkingen van € 50.000 of hoger ingedeeld naar afwijkingen met een incidenteel dan wel afwijkingen met een structureel karakter. Hierbij zij opgemerkt dat deze rubricering soms arbitrair is. Zo is op een aantal onderdelen sprake van een open-einderegeling, waarbij het ene jaar wel en het andere jaar juist helemaal geen sprake kan zijn van een overschrijding. In de toelichtingen op de programma's zijn de afwijkingen toegelicht op productniveau, terwijl in deze paragraaf afwijkingen op individueel niveau zijn toegelicht.

Incidentele baten en lasten > € 50.000

7	Sport	V	73.200
8+9	Sociaal domein	V	781.100
10	Milieubeheer	V	181.900
11	Ruimtelijke ordening	V	77.800
11	Overige volkshuisvesting	V	41.000
11	Bouwvergunning	V	74.400
13	Wet WOZ	V	56.600
13	Saldo van de kostenplaatsen	V	180.800
Totaal incidentele lasten			V 1.466.800

Structurele baten en lasten > € 30.000

Totaal structurele baten en lasten			N -
---	--	--	-----

Totaal incidentele en structurele baten en lasten > € 50.000	V	1.466.800
Diverse afwijkingen < € 50.000	V	183.866
Begroot rekeningresultaat 2016	V	166.186
Rekeningresultaat 2016	V	1.816.852

Incidentele baten en lasten

530 Sport

€ 73.200 voordelig

Na de zomerperiode was de toeloop van recreanten en lezwemmers groter dan verwacht. Hierdoor zijn extra lesinstructies en activiteiten georganiseerd. Zo zijn er bijvoorbeeld extra borstcrawllessen en duiklessen geïntroduceerd. Dit is door het huidige personeel opgevangen. De meerinkomsten op zweminstructie en recreatie bedragen ca € 45.000. Een deel van deze opbrengsten is structureel. In de begroting 2017 is hier al rekening mee gehouden.

In 2017 is verder op energie bespaard wat met name komt door plaatsing van nieuwe energiezuinige pompen in de zomerperiode 2017. Tevens vallen de personele kosten lager uit door moeilijk in te vullen vacatureruimte € 19.000 (inmiddels zijn deze ingevuld).

610/715 Sociaal domein**€ 781.100 voordelig**

Dit betreft het resultaat op het sociaal domein. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de programma's 8 en 9.

723 Milieubeheer**€ 181.900 voordelig**

Deze kosten betreffen de inwonersbijdrage, de kosten van de wettelijke taken die de Omgevingsdienst voor de gemeente uitvoert en kosten voor lokale opdrachten. Afrekeningen van oude dienstjaren zijn voor € 37.000 in 2016 verantwoord. Deze waren niet begroot. De Omgevingsdienst heeft in 2016 geen lokale opdrachten uitgevoerd. De gemeente heeft daarom € 83.000 teruggekregen. Tenslotte was het aantal vergunningenprocedures zeer beperkt in 2016. Totaal ontstaat hierdoor een voordeel van € 182.000 op het budget voor milieubeheer.

810 Ruimtelijke ordening**€ 77.800 voordelig***Bestemmingsplannen*

Van het budget voor bestemmingsplannen resteert € 45.000. Dit komt doordat met de inzet van dit budget zeer terughoudend is omgegaan. Enerzijds omdat dit budget van 2016 dient om de kosten van de nieuwe Omgevingswet te dekken. De omvang van die kosten is nog onbekend en in 2016 nihil gebleken. De komende jaren wordt dit budget ingezet om de Omgevingswet, die per 1 januari 2019 in werking treedt, in te voeren. Anderzijds staat een bezuinigingstaakstellingen begroot van € 51.000 voor de toerekening van uren aan projecten en anterieure overeenkomsten. Op het moment dat we deze toerekeningen niet volledig realiseren, dan wordt dit budget ingezet om het verschil op te vangen. Verder wordt de gemeente regelmatig gevraagd, op initiatief van derden, om mee te denken c.q. te participeren in mogelijke projecten. Tot het moment dat er een besluit over genomen is worden kosten, die gemaakt worden voor onder andere projectleiders en eventuele onderzoeken, gedekt uit het budget voor ongedekte plannen. Dergelijk vragen van derden zijn in 2016 beperkt gebleven waardoor € 20.000 van dit budget resteert.

822 Overige volkshuisvesting**€ 41.000 voordelig***Woonwagenzaken*

De gemeente verhuurt de woonwagenstandplaatsen en bijbehorende ruimten voor sanitair en berging. Dit is geen kerntaak van een gemeente. De gemeente overlegt daarom met de woningstichting om deze huisvestingstaak daar onder te brengen. Uit een inventarisatie blijkt dat sprake is van achterstallig onderhoud en dat hiervoor € 50.000 benodigd is. Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2015 is dit budget beschikbaar gesteld. De gesprekken met de woningstichting zijn nog niet afgerond. Daarom is het budget van € 50.000 nog niet aangewend.

823 Bouwvergunningen**€ 74.400 voordelig**

Er is een aantal grotere projecten eind 2016 ingediend die niet waren voorzien. Het betreft grotere bedrijfsmatige bouwplannen.

930 Uitvoering Wet WOZ**€ 56.600 voordelig**

Onderdeel van dit product betreft de basisadministratie GEO, waar uren zijn geraamd voor de GEO. De realisatie hiervan valt lager uit dan geraamd waardoor op dit product een voordeel ontstaat.

960 Saldo kostenplaatsen**€ 180.800 voordelig**

Op dit product worden de resultaten van het programma Bedrijfsvoering verantwoord. Deels hangt dit samen met de lagere urenrekening. Zie hiervoor ook de toelichtingen bij Algemene baten en lasten en op het programma Bedrijfsvoering.

Structurele baten en lasten

Er zijn geen structurele baten en lasten > € 30.000,-. Op onderdelen, zoals bijvoorbeeld bij leerlingenvoer en sport, zit een structurele component in het voordeel.

Hieronder is in aanvulling op de hiervoor opgenomen toelichtingen een overzicht opgenomen van de incidentele baten en lasten ten opzichte van de begroting 2016.

	Primaire begroting 2016	Begroting 2016	Realisatie 2016
<i>(Bedragen in € 1.000)</i>			
Begrotingssaldo	143.436	166.185	1.816.863
Incidentele lasten			
Sportvelden	30.000	30.000	-
Totaal incidentele lasten	30.000	30.000	-
Incidentele baten			
	-	-	-
Totaal incidentele baten	-	-	-
Voor incidentele lasten en baten gecorrigeerd begrotingssaldo (voordelig)	173.436	196.185	1.816.863

2.5.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op gemeente Hardinxveld-Giessendam van toepassing zijnde regelgeving:

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor gemeente Hardinxveld-Giessendam is € 179.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

Bezoldiging leidinggevende topfunctionarissen 2016

Funcctiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)		1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Individueel WNT-maximum	€ 179.000	€ 179.000
Beloning	88.625	80.689
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 176	€ 185
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 11.687	€ 10.486
<i>Subtotaal</i>	€ 100.488	€ 91.360
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	€ 100.488	€ 91.360
Verplichte motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015		
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)		1
Beloning	€ 86.444	76.450
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 205	202
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.176	11.978
Totaal bezoldiging 2015	€ 98.825	€ 88.630

Er zijn geen functionarissen die in 2016 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (Wopt) of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden.

In 2016 zijn er geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gemeld.

2.5.5 Analyse begrotingsrechtmatigheid

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is – voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft - mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad zoals geregeld in de Gemeentewet. Het bepalen of respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raad. In het controleprotocol 2016 heeft de gemeenteraad 8 soorten van begrotingsoverschrijdingen onderscheiden waarvan is aangegeven wat de consequenties zijn voor het oordeel van de accountant op het aspect rechtmatigheid.

Onderstaand is deze tabel opgenomen. Op de volgende pagina zijn de overschrijdingen hierop gerubriceerd.

Begrotingsafwijking door:	Consequentie
A. Administratieve fouten	
1. Begrotingsafwijking door een fout in de begroting	telt niet mee
2. Begrotingsafwijking door het verantwoorden op een verkeerd budget en:	
a. een correctie naar het juiste budget geen begrotingsafwijking zou geven	telt niet mee
b. een correctie naar het juiste budget een begrotingsafwijking zou geven	zie B en C
3. Begrotingsafwijking door het verantwoorden op een verkeerd begrotingsjaar	telt mee
B. In het vastgestelde beleid passend	
4. Begrotingsafwijking die:	
a. in de laatste bestuursrapportage verwerkt had kunnen worden	telt mee
b. niet in de laatste bestuursrapportage verwerkt had kunnen worden	telt niet mee
c. wordt veroorzaakt door een andere doorbelasting van de kostenplaatsen	telt niet mee
5. Met elkaar direct verband houdende begrotingsafwijking voor lasten en baten	telt niet mee
C. Niet in het vastgestelde beleid passend	
6. Begrotingsafwijkingen die:	
a. niet, voorafgaand aan de vaststelling van beleid, met de raad zijn besproken	telt mee
b. wel, voorafgaand aan de vaststelling van beleid, met de raad zijn besproken en overeengekomen	telt niet mee
D. Grondexploitatie	
7. Begrotingsafwijkingen inzake grondexploitatie die:	
a. niet leiden tot een afwijking van de in de laatst vastgestelde exploitatieopzet opgenomen totale uitgaven of inkomsten van de desbetreffende grondexploitatie	telt niet mee
b. leiden tot een afwijking van de in de laatst vastgestelde exploitatieopzet opgenomen totale uitgaven of inkomsten van de desbetreffende grondexploitatie	telt mee
E. Organisatiekosten	
8. Begrotingsafwijkingen inzake primaire organisatiekosten die:	
a. niet leiden tot een afwijking van de totaal geraamde organisatiekosten of –opbrengsten	telt niet mee
b. leiden tot een afwijking van de totaal geraamde organisatiekosten of –opbrengsten	telt mee

Analyse begrotingsoverschrijdingen 2016

Hieronder zijn de begrotingsoverschrijdingen 2016 opgenomen. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar de afzonderlijke programma's. De begrotingsoverschrijdingen betreffen de nadelige effecten op de lasten van de programma's.

Prog	Prod.nr.	Omschrijving	Bedrag	Rechtm.
Telt niet mee				
8	610	Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	151.200	B5
9	661	Maatwerkvoorz. Natura materieel Wmo	236.900	B4b
9	682	Individuele voorzieningen Natura Jeugd	156.600	B4b
9	683	Veiligheid, reclassering en opv Jeugd	170.100	B4b
10	721	Afvalverwijdering en -verwerking	79.000	B4c
10	722	Riolering en waterzuivering	47.800	B4c
11	830	Bouwgrondexploitatie	5.331.100	B7a
12	560B	Openbaar groen	73.300	B4c
13	922	Algemene baten en lasten	150.600	B4c
			<u>6.396.600</u>	
Telt mee				
			<u>0</u>	
Kredietoverschrijdingen				
			<u>0</u>	

TELT NIET MEE

610 Bijstandsverlening en inkomensvoorziening (sociaal domein) € 151.200 nadelig

Gemeenten hebben in 2016 van het Rijk een taakstelling opgelegd gekregen om asielzoekers met een verblijfstatus te huisvesten (verhoogde asielinstroom). Dit én de na-ijl effecten van de economische crisis maken dat meer mensen een beroep op de bijstandsverlening en inkomensvoorziening doen. De bijdragen vanuit het Rijk voor 2016 zijn gebaseerd op de bijstandsaantallen 2015 (t-1). Deze aantallen waren fors lager dan die van 2016. Een aanvullend voorschot dat is toegekend heeft het tekort grotendeels kunnen opvangen. Het Rijk verrekent dit voorschot in de periode 2018 tot en met 2025 in gelijke jaarlijkse bedragen met haar bijdrage voor de bijstand.

Het tekort op de bijstandsverlening en inkomensvoorziening in 2016 is voor onze gemeente gunstiger uitgevallen door het solidariteitsbeginsel dat afgesproken is binnen de deelnemende gemeenten van Avres.

661 Maatwerkvoorzieningen natura materieel Wmo (sociaal domein) € 95.200 nadelig

De kosten van woonvoorzieningen kennen geen trend en zijn met name door de onvoorspelbaarheid maar grote invloed van grote(re) woningaanpassingen lastig te prognosticeren. Het budget wordt daarom begroot op het gemiddelde van de werkelijke kosten van de 4 jaar die liggen voor het jaar waarin de begroting wordt opgesteld.

682 Individuele voorzieningen Natura Jeugd (sociaal domein) € 156.600 nadelig

2016 is het tweede ervaringsjaar met de jeugdhulp. Hierdoor zijn de uitgaven nog moeilijk in te schatten. In 2016 vallen de kosten hoger uit dan begroot. Dit leidt tot een nadeel van € 219.000. In 2016 is de afre-

kening 2015 voor de zorgmarkt, gesloten jeugdhulp en bureau jeugdzorg ontvangen. Dit leidt tot een voordeel van € 62.000.

683 Veiligheid, reclassering en opvang Jeugd (sociaal domein) € 170.100 nadelig
De afrekening van het landelijk transitie arrangement (LTA) in 2016 veroorzaakt dit nadeel.

721 Afvalverwijdering en – verwerking / € 79.000 nadelig
Op de reiniging zijn meer uren ORS verantwoord als gevolg van de invoering van het VANG-project
Daarnaast wordt op grond van de regelgeving op de kosten voor de reiniging BTW toegerekend. Door per saldo hogere kosten is de BTW-toerekening licht hoger.

722 Riolering en waterzuivering € 47.800 nadelig
Er is per saldo een nadeel op de uren riolering. Dit hangt o.a. samen met extra regulier onderhoud en de inzet voor GAAV (regionale samenwerking in de afvalwaterketen).

830 Bouwgrondexploitaties € 5.331.100 nadelig
De grondexploitaties ten behoeve van ruimtelijke projecten zijn per 1-1-2017 geactualiseerd. De grondexploitaties zijn doorlopende exploitaties met een dynamische einddatum. Tijdens de looptijd worden de grondexploitaties jaarlijks geactualiseerd. Tijdens dit actualisatieproces worden eenheidsprijzen voor bouw- en woonrijpmaken, plankosten, prognoses voor opbrengsten bij gronduitgifte en rentekosten opnieuw beschouwd. Tevens worden de gemaakte kosten en ontvangen opbrengsten van het afgelopen jaar afgezet tegen de ramingen. Hierdoor kunnen verschillen ontstaan ten opzichte van de stand van het jaar ervoor, zowel positief als negatief. Bij projecten met een positief eindresultaat maken deze verschillen niet uit. Volgens het voorzichtigheidsbeginsel van de BBV worden winsten pas genomen als 90% van de opbrengsten zijn gerealiseerd. Bij negatieve projecten moet er volgens de richtlijnen van de BBV een voorziening worden getroffen.
In 2016 is een aantal bouwgrondexploitaties afgesloten. De positieve resultaten zijn ten gunste van de reserve bouwgrondexploitaties gebracht.

560 Openbaar groen € 73.300 nadelig
De urenraming voor het openbaar groen is gebaseerd op ramingen over voorgaande jaren. Doordat o.a. aan de programma's 3 (Openbare orde en veiligheid) en 6 (Scholing) minder uren zijn toegerekend (zie ook toelichtingen op deze programma's) worden de uren elders ingezet. Dit vindt onder meer zijn weer-slag op dit product.
Daarnaast is bij het uitvoeren van het renoveren van de bomen in de Troelstrastraat meerwerk uitgevoerd. Dit heeft voor een overschrijding geleid van € 14.695,04 op het product 434335 Uitbestede werkzaamheden.
Het was nodig om deze bomen te renoveren nadat er in 2012 parkeerplaatsen waren aangelegd tussen bestaande bomen. Bij het aanleggen van de parkeerplaatsen zijn extra maatregelen uitgevoerd om te voorkomen dat de bomen dood zouden gaan. Deze extra inspanningen hebben niet geleid tot een goed resultaat waardoor in de loop van de jaren bomen gekapt moesten worden. De renovatie was aanvankelijk bedoeld voor de bomen maar om de werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren is de gehele bestrating van rijweg tot aan het restaurant Kampanje opnieuw gelegd. Tevens bleek tijdens de uitvoering dat het aanwezige substraat niet hergebruikt kon worden waardoor er extra groeiplaatsverbetering moest worden aangebracht.
In het straatwerk zijn aanvullend een aantal stootbanden aangebracht om de loopstook naar de voetgangersoversteekplaats vrij te houden. Auto's parkeerden regelmatig op deze strook waardoor voetgangers om de auto's heen moesten lopen. Vooral voor mindervaliden en mensen met beperkt zicht een lastig te nemen obstakel.

922 Algemene baten en lasten € 150.600 nadelig
De uren t.b.v. de projecten valt lager uit dan geraamd, waardoor er een nadeel ontstaat van ca. € 100.000. Daarnaast dient de voorziening debiteuren aangevuld te worden (€ 16.000) en vallen de schadegevallen (eigen risico) licht nadelig uit € 8.000.

TELT MEE

Er zijn geen afwijkingen die meetellen.

KREDIETEN

Er hebben zich geen materiele kredietoverschrijdingen in 2016 voorgedaan.

VERSIE 27-6-2017

2.5.6 Onvoorzien

In de primitieve begroting is onder financiering en algemene dekkingsmiddelen een post voor onvoorzien uitgaven opgenomen ad € 25.000. In het begrotingsjaar is de post onvoorzien als volgt aangewend:

Overzicht aanwending van het bedrag onvoorzien		<i>bedragen in €</i>
Nr. begrotingswijziging /		bedrag
Onderwerp	datum	2016
0 Primitieve begroting		25.000
proceskosten	voorjaarsnota	-10.000
wervings- en selectiekosten burgemeester	najaarsnota	-10.500
Saldo post onvoorzien na begrotingswijzigingen		4.500

Alle andere begrotingswijzigingen waren budgetneutraal of zijn gemuteerd op het exploitatiesaldo van de begroting. Het restant van de post onvoorzien bedraagt € 4.500.

2.6 Bijlage Single Information Single Audit (SISA)

OCW		D9		SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017			
		Onderwijsachterstanden beleid 2011-2017 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01 € 60.081	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02 € 1.808	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03 € 16.769	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04 € 132.063	
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Bedrag	Bedrag
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05 1 060523 Gemeente Hardinxveld-Giessendam	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07 060523 Gemeente Hardinxveld-Giessendam	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08 € 0		
		Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Subsidieregeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meenwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (jaar T-1)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01 1 lenM/BSK-2013/133679	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02 € 0	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 04 € 0	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05 € 0
		Kopie beschikingsnummer	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 06 95	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 07 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09 € 0	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
		Brede doeluitkering verkeer en vervoer SISA tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01 1 PZH-2012-362838493	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02 € 0	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03 € 0	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04 € 0	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05 € 0
		Duurzaam Veilige weginrichting Boven-Hardinxveld 2012	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06 1 PZH-2012-362838493	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 07 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09 € 0	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
		Duurzaam Veilige weginrichting Boven-Hardinxveld	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10 1 PZH-2012-362838493	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 11 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 12 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 13 € 0	Nee	Nee
		Duurzaam Veilige weginrichting Boven-Hardinxveld 2012	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 14 2 PZH-2012-362531871	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 15 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 16 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 17 € 0	Nee	Nee
		Duurzaam Veilige weginrichting Boven-Hardinxveld	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 18 3 PZH-2016-440275925	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 19 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 20 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 21 € 0	Nee	Nee
		Duurzaam veilige weginrichting Boven-Hardinxveld	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 22 4 PZH-2015-534758910	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 23 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 24 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 25 € 0	Nee	Nee
		Vrachtwagenparkeren Hardinxveld-Giessendam	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 26 4 PZH-2015-534758910	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 27 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 28 € 0	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 29 € 0	Nee	Nee
		Vrachtwagenparkeren Hardinxveld-Giessendam	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is algerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01</i>	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02</i>	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03</i>	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04</i>	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05</i>	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06</i>
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07</i>	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomens kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09</i>	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11</i>	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12</i>
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, totaal 2015 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord voor hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01</i>	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 02</i>	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 03</i>	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 04</i>	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 05</i>	Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 06</i>
			1 060523 Gemeente Hardinxveld-Giessendam Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07</i>	1 1.507.105 Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 08</i>	€ 72.506 Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 09</i>	€ 78.294 Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 10</i>	€ 0 Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomens kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 11</i>	€ 8.809 Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 12</i>
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen), gemeentedeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04</i>	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05</i>	Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06</i>
			€ 0 Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07</i>	€ 0 Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08</i>	€ 0 Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09</i>	€ 0 Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04</i>	€ 0 Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05</i>	€ 0 Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06</i>
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen), totaal 2015 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01</i>	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02</i>	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstreking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03</i>	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04</i>	Baten (jaar T-1) kapitaalverstreking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05</i>	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06</i>
			1 060523 Gemeente Hardinxveld-Giessendam Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07</i>	€ 311 Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08</i>	€ 0 Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09</i>	€ 1.902 Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10</i>	€ 15.115 Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05</i>	€ 4.700 Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06</i>

DEEL 3

OVERIGE GEGEVENS

VERSIE 27-6-2017

3.1 Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

VERSIE 27-6-2017

VERSIE 27-6-2017

DEEL 4

BIJLAGEN

VERSIE 27-6-2017

VERSIE 27-6-2017

4.1 Kredietenstaat

Investeringskredieten	Begroot t/m 201	Werkelijk t/m 201	Saldo t/m 2016	Afsluiten ja/n	Functie	Kosten	Baten	Saldo	Reserve	Verwacht eindresultaat	verwacht resultaat		verwacht resultaat		verwacht resultaat		verwacht resultaat		Toelichting Jaarrekening 2016	
											€	%	€	%	€	%	€	%		
* 70000450 GIS Kadaster + Koppelingen	63.160	20.980	42.180	nee	Bedrijfsvoering	63.160	-	63.160	Reserve automatisering	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Dit is een lopend project.
* 70000452 KCC balie/Politiesteunpunt	27.500	15.874	11.626	nee	Bedrijfsvoering	27.500	-	27.500	Reserve publiek deel gem huis	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Er vinden nog investeringen plaats in 2017. Daarna zal de order gesloten worden en in een 1 jaar ten laste van de reserve komen.
* 70000453 Informatie en Automatisering 2016 (I&A)	125.000	53.834	71.166	ja, overhevelen	Bedrijfsvoering	125.000	-	125.000	Reserve automatisering	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Dit is een budget om lopende, acute I&A-gerelateerde investeringen en uitgaven uit te dekken. Afschrijvingen vinden plaats in het jaar van investeren. Per 31-12-2016 wordt het restant krediet ad € 70.000 overgeheveld voor uitgaven in 2017.
* 70000454 Geluidsinstallatie raadzaal	10.000	631	9.369	nee	Bedrijfsvoering	10.000	-	10.000	Reserve automatisering	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0
* 70004516 Aanhangwagen tractor	19.480		19.480	ja, en overhevelen naar 70004527	Buitendienst	19.480	-	19.480		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 De investering is doorgeschoven naar 2017. In plaats van een losse aanhangwagen wordt er een zelfstandig opererende houtversnipperaar aangeschaft. Zie ook 70004527.
* 70004521 Bedrijfsauto alg. dienst (BS-VT-53)2015	73.000	1.057	71.943	nee	Buitendienst	73.000	-	73.000		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Project in uitvoering
* 70004522 Bedrijfsauto groenvoorz. (88-B)	50.000		50.000	nee	Buitendienst	50.000	-	50.000		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Deze staat gepland voor 2017
* 70004526 Bladveegmachine (2017)	50.000	44.895	5.105	ja	Buitendienst	50.000	-	50.000		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Deze is vervangen
* 70004527 Houtversnipperaar (2015)	20.000		20.000	nee	Buitendienst	20.000	-	20.000		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 De investering is doorgeschoven naar 2017. In plaats van een losse aanhangwagen wordt er een zelfstandig opererende houtversnipperaar aangeschaft. Zie ook 70004516.
* 70004528 Verv. Handveegwagen Piaggio (19-BZ-LK)	30.000		30.000	nee	Buitendienst	30.000	-	30.000		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Project in uitvoering
* 70004529 Verv. Bedrijfswagen KIA 87-VHF-9	49.000	55.026	-6.026	ja	Buitendienst	49.000	-	49.000		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Dit is afgerond
* 70004530 Verv. Shovel Matbro	30.500		30.500	nee	Buitendienst	30.500	-	30.500		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Dit staat gepland voor 2017
* 71401002 Verv. camera's Damstraat	15.000		15.000	nee	Openbare orde en veiligheid	15.000	-	15.000		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Vervanging vindt plaats op het moment dat de bestaande camera's technisch vervangen moeten worden.
* 72100015 Herinrichting Peulenstraat	675.000	643.967	31.033	ja	Wegen, straten en pleinen	675.000	-	675.000	Reserve wegen	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 De werkzaamheden zijn afgerond.
* 72100019 Asfalteren Spoorweg/Binnendams	22.394	7.936	14.458	nee	Wegen, straten en pleinen	22.394	-	22.394	Reserve wegen	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Betreft een voorbereidingskrediet. Om de Spoorweg in te richten overeenkomstig de uitgangspunten voor een 50 km/u weg is de aangrenzende strook grond nodig. De verwerving hiervan is opgestart. Zodra hier duidelijkheid over is, wordt het plan verder uitgewerkt.
* 72100036 Zuid West hoek (van T00142)	60.000	60.145	-145	nee	Wegen, straten en pleinen	60.000	-	60.000	Reserve wegen	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Projectplan is vastgesteld door het college. Er zijn bijeenkomsten met bewoners geweest om te vragen naar hun wensen met betrekking tot de inrichting van de openbare ruimte. In het kader van aansluiting bij Drechtsteden heeft het ingenieursbureau Dordrecht de opdracht gekregen het plan verder uit te werken en aanbestedingsgereed te maken. De planning is nu dat de aanbesteding in het eerste kwartaal van 2017 plaats vindt en de uitvoering kan starten in het tweede kwartaal van 2017. Dit is een voorbereidingskrediet en wordt opgevolgd door een uitvoeringskrediet waarin is voorzien in de begroting
* 72100505 Planmatig onderhoud bruggen 2016	150.000	66.166	83.834	Ja, 80.000 overhevelen naar T00162	Bruggen	150.000	-	150.000		-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 De Giessenhofbrug is in het afgelopen jaar gerenoveerd.
* 72101007 Renovatie straatverlichting 2014	74.616	51.405	23.211	ja, overhevelen naar 72101009	Openbare verlichting	74.616	-	74.616	Reserve openbare verlichting	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Het restantkrediet wordt in 2017 benut ten behoeve van werkzaamheden welke in voorgaande jaren waren voorzien. Het centrum is inmiddels uitgevoerd en voorzien van duurzame LED-verlichting.
* 72101009 Renovatie straatverlichting 2016	46.000	0	46.000	nee	Openbare verlichting	46.000	-	46.000	Reserve openbare verlichting	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 Bestemd voor de ov van de Rivierdijk. Door de langere voorbereidingstijd is dit 2017 geworden. Ook hier wordt gekozen voor energiezuinige LED-verlichting.
* 72110001 Merwede-Lingelijn	2.946.000	1.963.563	982.437	ja	Verkeersmaatregelen te land	4.931.260	1.985.260	2.946.000	Reserve Merwede-Lingelijn	-	0	-	0	-	0	-	0	-	0	0 De werkzaamheden voor de haltes in Hardinxveld-Giessendam zijn afgerond. Omdat nog niet alle haltes langs de Merwedelingelijn zijn aangelegd, blijft de BV MerwedeLingelijn bestaan. Onze gemeente is mede aandeelhouder van de BV. De kosten voor de deelname komen ten laste van het krediet. De aanpassingen aan de perrons van de halte aan de Stationsstraat waren voorzien in het project en bijbehorende krediet. Echter deze werkzaamheden worden voor rekening van het ministerie van I en M gedaan. Er wordt thans gewerkt aan de perrons.

Investeringskredieten	Begroot t/m 201	Werkelijk t/m 201	Saldo t/m 2016	Afsluiten ja/n	Functie	Kosten	Baten	Saldo	Reserve	Verwacht eindresultaat	verwacht resultaat		verwacht resultaat		verwacht resultaat		verwacht resultaat		Toelichting Jaarrekening 2016
											€	%	€	%	€	%	€	%	
* 72400011 Aanpak wateroverlast 2015	600.000	598.326	1.674	nee	Waterkering, afwatering en landaanwinning	600.000	-	600.000	Reserve wateroverlast		-	0	-	0	-	0	-	0	In 2017 is het resterende bedrag ad 350,000 euro beschikbaar. Periodiek is door middel van een informatie nota de stand van zaken gecommuniceerd met de raad. De vierde informatie nota is inmiddels verschenen.
* 73100001 Stroomvoorziening markt	150.000	44.548	105.452	nee	Exploitatie straatmarkt	150.000	-	150.000			-	0	-	0	-	0	-	0	De stroomvoorziening voor de markt op de Houweningeplaats is afgerond. De stroomvoorziening voor de markt aan de Irenestraat wordt in het eerste kwartaal van 2017 afgerond. Krediet is toereikend voor de nog uit te voeren werkzaamheden.
* 74230037 Nieuwbouw Regenboogschool	1.758.521	908.088	850.433	nee	Bijz. basisonderwijs onderw.huisvesting	1.758.521	-	1.758.521			-	0	-	0	-	0	-	0	Het project is in uitvoering. Oplevering staat gepland per juli 2017. Er worden geen overschrijdingen verwacht.
* 74430004 Schoolpleinuitbreiding WdZ/Cal	39.270	0	39.270	nee	Bijz. voortg. onderw. huisvesting	39.270	-	39.270			-	0	-	0	-	0	-	0	School staat niet meer ter beschikking van Driemaster waarmee de afspraken waren gemaakt. Schoolpleinuitbreiding mogelijk nu verbodig
* 75301005 Nieuwbouw sporthal Boven Hardinxveld	729.132	731.700	-2.568	ja	Sport	729.132	-	729.132		2.568	2.568	-0,003522	-	0	-	0	-	0	Sporthal is in augustus 2016 in gebruik genomen.
* 75600063 Paden parkstrook Peulenlaan	30.750	124	30.626	nee	Openbaar groen	30.750	-	30.750			-	0	-	0	-	0	-	0	Heeft een koppeling met de ontwikkeling van het facilitypoint; de werkzaamheden parkstrook vinden gelijktijdig plaats;
* 75602008 Speelplaatsenplan 2015	75.000	78.447	-3.447	ja	Openbaar groen	75.000	-	75.000	Reserve speelplaatsen		-	0	-	0	-	0	-	0	De werkzaamheden voor speelplaatsen zijn afgerond. Een onderdeel hiervan is het Westpark.
* 75310008 Kunstgrasveld 2 (funderling)	138.477	5.196	133.281	nee	Sportvelden	138.477	-	138.477			-	0	-	0	-	0	-	0	Dit project is in uitvoering en wordt in 2017 afgerond.
* 75310009 Kunstgrasveld 2 (bovenlaag)	240.008	5.196	234.812	nee	Sportvelden	240.008	-	240.008			-	0	-	0	-	0	-	0	zie 75301008
* 75310010 Kunstgrasveld trainingsveld (funderling)	62.092	5.196	56.896	nee	Sportvelden	62.092	-	62.092			-	0	-	0	-	0	-	0	zie 75301008
* 75310011 Kunstgrasveld trainingsveld (bovenlaag)	107.587	5.196	102.391	nee	Sportvelden	107.587	-	107.587			-	0	-	0	-	0	-	0	zie 75301008
* 75602009 Speelplaatsenplan 2016	75.000	3.255	71.745	nee	Openbaar groen	75.000	-	75.000	Reserve speelplaatsen		-	0	-	0	-	0	-	0	is in uitvoering
* 77210015 Herinrichting ABS	586.000	592.258	-6.258	ja	Afvalverwijdering en -verwerking	586.000	-	586.000		10.000	10.000	0,0170648	-	0	-	0	-	0	Alle werkzaamheden zijn afgerond; de verwachting bij de najaarsnota was dat er ca. € 9.500,00 meer nodig is dan het gevoteerde krediet; de portiersloge met bijkomende nutsvoorzieningen is duurder dan begroot; uiteindelijk is de overschrijding lager;
* 77220052 Riolering ZW hoek Boven H'veld	106.050	106.073	-23	nee	Riolering en waterzuivering	106.050	-	106.050	Reserve riolering		-	0	-	0	-	0	-	0	Betreft voorbereidingskrediet; zie ook toelichtende tekst bij 72100036
* 77220063 Vervanging/reparatie riolering 2016	100.000	65.701	34.299	nee	Riolering en waterzuivering	100.000	-	100.000			-	0	-	0	-	0	-	0	In 2016 is een aantal strengen riolering door middel van reining gereconstrueerd. De resterende werkzaamheden worden voorbereid en vinden in 2017 plaats.
* 77240012 Damwand begraafplaats	16.000	18.857	-2.857	ja	Lijkbezorging	16.000	-	16.000			-	0	-	0	-	0	-	0	De werkzaamheden zijn afgerond.
* 77240011 Inrichting verzamelgraf	43.000	0	43.000	nee	Lijkbezorging	43.000	-	43.000			-	0	-	0	-	0	-	0	De uitvoering hiervan zal in 2017 plaats vinden. Dit is gekoppeld aan het ruimen van delen van de begraafplaats. Dit vereist een zorgvuldige voorbereiding.
	9.393.537	6.153.639	3.239.898	totaal		11.378.797	-1.985.260	9.393.537		7.432	7.432	0	0	0	0	0	0	0	

4.2 Overzicht arbeidskosten en inhuur 2016

Afdeling/tak van dienst	Netto lasten 2016		Inhuur		Totaal	
	Begroot	Werkelijk	Begroot	Werkelijk	Tot. begroot	Tot. werkelijk
Bestuurlijke organisatie						
Raadsleden*	94.329	122.578	-	-	94.329	122.578
Raadsgriffie	170.875	170.969	-	-	170.875	170.969
Dagelijks bestuur	307.984	296.514	-	-	307.984	296.514
	573.188	590.062	-	-	573.188	590.062
AMBTELIJKE ORGANISATIE						
Directie/Stafbureau	304.288	317.876	-	-	304.288	317.876
Afdeling BOO	1.283.677	1.287.424	1.250.842	999.776	2.534.519	2.287.200
Afdeling Burgerbalie	1.307.639	1.245.247	123.839	95.325	1.431.478	1.340.572
Ambtenaren burgerlijke stand	2.000	1.620	-	-	2.000	1.620
Afdeling ORS	2.520.711	2.463.260	156.020	144.813	2.676.731	2.608.073
Afdeling Middelen	1.429.163	1.368.460	479.691	448.768	1.908.854	1.817.228
Totaal ambtelijke organisatie	6.847.478	6.683.888	2.010.392	1.688.682	8.857.870	8.372.570
Overig	-	-	-	-	-	-
Totaal ambtelijke organisatie incl. overig	6.847.478	6.683.888	2.010.392	1.688.682	8.857.870	8.372.570
Voormalig personeel ambtelijk	60.563	47.638	-	-	60.563	47.638
Totaal ambtelijke organisatie incl. overig en voorm. pers.	6.908.041	6.731.526	2.010.392	1.688.682	8.918.433	8.420.208
Totaal	7.481.229	7.321.587	2.010.392	1.688.682	9.491.621	9.010.269

* In de raming van de salariskosten van de raadsleden is rekening gehouden met de w erkkostenregeling. De realisatie van de w erkkostenregeling is echter bij de afdeling

Opbouw begroting inhuur

Vacaturegelden	764.380
Projecten	270.122
Centrale inhuurbudget + overige inhuurbudgetten	184.056
Inzet van andere exploitatiebudgetten en reserves	490.684
Extra gedurende het jaar ter beschikking gesteld	301.150
	<hr/>
	2.010.392

4.3 Productenmatrix

Programma	Functie	Producten H'veld-G'dam
1 Bestuur	001 Bestuursorganen 002 Bestuursondersteuning college van B&W 005 Bestuurlijke samenwerking 006 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	00 Gemeenteraad 10 College van burgemeester en wethouders 11 Onderzoekskosten 12 Implementatiekosten 13 Toetredingskosten 14 Uittredingskosten 15 Friciekosten personeel 16 Transitiekosten 20 Commissie voor de bezwaarschriften 00 Bestuursondersteuning b&w 10 Representatie B & W 20 Algemeen bestuurlijke aangelegenheden 30 Lidmaatschappen belangenverenigingen 40 Voorlichting en communicatie 00 Bestuurlijke samenwerking 00 Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie
2 Leven, reizen en documenten	003 Burgerzaken 004 Baten secretarieleges burgerzaken	00 Burgerlijke stand 10 Verkiezingen 20 GBA personen en huisnummering 30 Naturalisatie 40 Rijbewijzen 50 Reisdocumenten 00 Leges burgerlijke stand 10 Leges gemeentelijke basisadministratie 20 Leges naturalisatie 30 Leges rijbewijzen 40 Leges reisdocumenten 50 Leges verklaring omtrent gedrag
3 leefomgeving en veiligheid	120 Brandweer en rampenbestrijding 140 Openbare orde en veiligheid	00 Brandweerpersoneel 10 Logistiek brandweer 30 Infrastructurale zaken 50 Multi-disciplinaire veiligheidszaken 00 Handhaving 10 Criminaliteitspreventie en -bestrijding 20 Vergunningen 30 Dierenbescherming en -opvang
4 Verkeer en vervoer	210 Wegen, straten en pleinen 211 Verkeersmaatregelen te land 221 Binnenhavens en waterwegen 223 Veerdiensten 240 Waterkering, afwatering en landaanwinning	00 Wegen, straten, paden en pleinen 01 Onderhoud wegen, str 10 Openbare verlichting 20 Gladheidsbestrijding 30 Verkeersvoorzieningen 40 Verkeerseducatie 00 Verkeersvoorzieningen 10 Verkeerseducatie 00 Havens, vaarten, kaden en sluizen 10 Binnenhaven (ligplaatsen) 00 Veerdiensten 00 Waterlossingen en sloten
5 Ondernemen en bedrijvigheid	310 Handel en ambacht 311 Baten marktgeden 320 Industrie 330 Nutsbedrijven	00 Exploitatie straatmarkt 10 Handel en ambacht 20 Bedrijventerreinen 00 Opbrengst markten 00 Bedrijfs terreinen 00 Deelneming in nutsbedrijven
6 Scholing	420 Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 421 Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting 422 Bijzonder basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 423 Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting 441 Openbaar voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting 480 Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs	20 Gymnastiekonderwijs OBO 25 Gymnastiekonderwijs BBO 35 Logopedisch onderwijs 00 Onderwijshuisvesting/inrichting OBO 05 Onderwijshuisvesting/inrichting BBO 10 2014 Materiële voorzieningen BBO 30 2014 Logopedie BBO 30 Logopedisch onderwijs BBO 00 Onderwijshuisvesting/inrichting BBO 00 Onderwijshuisvesting/inrichting OVO 05 Onderwijshuisvesting/inrichting BVO 10 Bellefleur 6-8 00 Schoolbegeleidingsdienst 10 Leerlingenvervoer voor schoolbezoek 30 Onderwijs achterstand 40 Leerplichtwet

Programma	Functie	Producten H'veld-G'dam
7 Samenleven	510 Openbaar bibliotheekwerk 511 Vormings- en ontwikkelingswerk 530 Sport 531 Groene sportvelden en terreinen 540 Kunst 541 Oudheidkunde/ musea 560 Openluchtrecreatie 580 Cultuurbeleid	00 Bibliotheek 10 Bibliotheek (gebouw) 00 Vormings- en ontwikkelingsbeleid 00 Zwembad De Duikelaar 10 Gymnastiekgebouw P. de Hooghstraat 20 Sporthal de Wielewaal 30 Sporthal De Appelgaard 40 Subsidiebeleid Sport 00 Sportvelden 00 Kunstbeleid 00 Monumentenbeleid 10 Oudheidkunde en musea 10 Openluchtrecreatie 20 Speelplaatsen 00 Cultuurbeleid
8 Werk & Inkomen	610 Bijstandsverlening 611 Werkgelegenheid 623 Participatiebudget	00 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen- en subsidies 00 Sociale werkvoorziening 00 Participatievz-wet
9 Zorg & Welzijn	614 Gemeentelijk minimabeleid 621 Vreemdelingen 650 Kinderdagopvang 661 Maatwerkvoorz. Natura materieel WMO 662 Maatwerkvoorz. Natura immaterieel WMO 663 Opvang en beschermd wonen WMO 667 Eigen bijdrage maatwerk. En opv WMO 670 Algemeen voorziening WMO en jeugd 671 Eerstelijnsloket WMO en Jeugd 672 PGB WMO en Jeugd 677 E.B. Algemene voorz. WMO en Jeugd 682 Individuele voorz. Natura Jeugd 683 Veiligheid, jeugdreclassering en opv. Jeugd 714 Openbare gezondheidszorg 715 Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	00 Armoede- en schuldenbeleid 00 Vreemdelingen 00 Kinderopvang en peuterspeelzalen 00 Maatwerkvoorz. Natura materieel WMO 00 Maatwerkvoorz. Natura immaterieel WMO 10 Maatwerk Natura immaterieel WMO/Bel 00 Opvang wonen WMO beleid 00 E.B. mtw opvang WMO 00 Alg vz Wmo-Jeugd/Wmo 10 Alg vz Wmo-Jeugd/Maatschappelijkwerk 15 De Keet, Boorstraat 20 Alg vz Wmo-Jeugd/Ouder 30 Alg vz Wmo-Jeugd/Vrijw 40 Alg vz Wmo-Jeugd/Welzinsw 45 Duccdalf, Scheldestraat 50 Alg vz Wmo-Jeugd/Jeugd 60 Alg vz Wmo-Jeugd/Drijvershof 70 Alg vz Wmo-Jeugd/Beleid 00 1e lijn WMO-Jeugd/Wmo 10 1e lijn WMO-Jeugd/Jeugd 20 1e lijn WMO-Jeugd/Beleid 00 PGB Wmo-Jeugd/Wmo 10 PGB Wmo-Jeugd/Jeugd 00 E.B. vz Wmo-Jeugd/Wmo 10 E.B. vz Wmo-Jeugd/Jeugd 00 Individuele voorzieningen Natura Jeugd 00 Veiligheid, jeugdreclassering en opv. Jeugd 00 Volksgezondheid 00 Centra voor jeugd en gezin (jeugdgez.h.)
10 Gezondheid & Milieu	721 Afvalverwijdering- en verwerking 722 Riolering en waterzuivering 723 Milieubeheer 724 Lijkbezorging 725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing 726 Baten rioolrechten 732 Opbrengst begraafplaatsen	00 Gemeentereiniging 10 Oud papier 20 Afvalbrengrstation 00 Pompen en riolen 00 Omg Dienst Zuid-Holland- Zuid en overige milieuzaken 10 Openbare hygiëne 00 Begraafplaatsen 00 Baten reinigingsheffing 00 Baten rioolheffing 00 Opbrengst begraafplaatsen
11 Bouwen, wonen en gebruiken	810 Ruimtelijke ordening 820 Woningexploitatie/ woningbouw 822 Overige volkshuisvesting 823 Bouwvergunningen 830 Bouwgrondexploitatie	00 Bestemmingsplannen 01 Bestemmingsplannen (anterieure ovk) 10 Beheer van onroerende zaken (grond) 20 Bestemmingsplan onged 00 Woningexploitatie/woningbouw 00 Omgevingszaken 10 Woonwagenzaken 20 Woonruimteverdeling en -onderzoek 00 Batenomgevingsvergunningen 10 P06 Morgenslag 15 P04 KWS 20 P10 't Oog 25 P05 Giessenschool 26 P12 Burgemeesterwoning 27 P11 Facilitypoint 28 P15 Herstructurering 55 P02 Bouwgrondexploitatie De Blauwe Zoom 56 Grex De Blauwe Zoom 60 P03 Bouwgrondexploitatie Centrum 70 Grex Jupitersstraat 80 P07 Regenboogschool 90 P08 Bouwgrondexploitatie Hoek Sluisweg Oost

Programma	Functie	Producten H'veld-G'dam
12 Woonomgeving	560 Openbaar groen	00 Openbaar groen
Financiering en algemene dekkingsmiddelen	913 Overige financiële middelen	00 Aandelen BNG
	914 Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	00 Bespaarde rente
	921 Algemene uitkeringen	00 Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
	922 Algemene baten en lasten	00 Buitengewone baten en lasten
		10 Onvoorzien uitgaven
		20 Stelposten begroting
		30 Schadegevallen
	923 Uitkering deelfonds sociaal domein	00 Integratie-uitkering sociaal domein
	930 Uitvoering Wet WOZ	00 Uitvoering Wet WOZ
		10 Uitvoering wet BAG
		20 Basisadministratie GEO
	931 Baten OZB gebruikers	00 Baten OZB gebruikers
	932 Baten OZB eigenaren	00 Baten OZB eigenaren
	937 Baten hondenbelasting	00 Baten hondenbelasting
	938 Baten reclamebelasting	00 Baten reclamebelasting
	939 Baten precariobelasting	00 Baten precariobelasting
940 Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	00 Kosten belastingen	
960 Saldo van kostenplaatsen	00 Saldo kostenplaatsen	
980 Mutaties reserves die verband houden met de hoofdfunctie 0 tot en met 9	00 Mutaties reserves hoofdfuncties 0 t/m 9	
990 Saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming	00 Saldo na bestemming	

4.4 Vaststellingsbesluit jaarrekening 2016

AAN DE LEDEN VAN DE GEMEENTERAAD

Het college van burgemeester en wethouders stelt u voor op grond van de artikelen 198 en 199 van de Gemeentewet te besluiten de jaarstukken 2016 vast te stellen en het voordelige resultaat van € 1.816.852 als volgt te bestemmen:

Uitvoering integratienotitie en dekking kosten verhoogde asielinstream 2017	€ 92.500
Achterstallig onderhoud van woonwagenlocatie Rijnstraat	€ 50.000
Reserve sociaal domein	€ 688.600
Algemene Reserve	€ 985.752

De secretaris

De burgemeester

drs. R. 't Hoen MPM

D.A. Heijkoop

Conform voorstel college besloten.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van 29 juni 2017

De griffier

De voorzitter

A. van der Ploeg

D.A. Heijkoop